

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

ЄДИНА КОМПЛЕКСНА СТРАТЕГІЯ
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА І СІЛЬСЬКИХ
ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ
НА 2015-2020 РОКИ

**Єдина комплексна
стратегія та план дій
розвитку сільського
господарства та
сільських територій в
Україні на 2015-2020
роки**

Проект
26 жовтня 2015 р.

ПЕРЕДМОВА

Поточна ситуація в Україні вимагає нових підходів до проведення реформ і формування політики. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. (далі – Стратегія) націлена відповісти на цей виклик і комплексно провести низку реформ, на які вже довго чекають виробники сільськогосподарської продукції, аграрний бізнес і сільське населення.

Стратегія визначає план розвитку аграрного сектору України та сільських територій на період 2015-2020 рр. Вона побудована на чинних стратегічних документах, зокрема Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» і Коаліційній Угоді 2014 року, визначає довгострокову концепцію розвитку сільського господарства і сільських територій, надає базу для стабільної, передбачуваної і прозорої правової системи, спрямованої на покращення ділового клімату, протидію корупції і стимулювання інвестицій для модернізації сільськогосподарського сектору. Вона також надає підґрунтя для проведення інституціональної реформи, необхідної для ефективного контролю і реалізації. Стратегія пропонує збалансований підхід до посилення конкурентоспроможності сільськогосподарського сектору і збільшення експорту, намагаючись водночас забезпечити рівномірний розподіл наявних переваг, зокрема, за рахунок сприяння розвитку сільських територій і покращення якості життя у найбільш вразливих регіонах, та збереження природних ресурсів і довкілля.

Стратегія є результатом безпрецедентної колективної праці. Виявлення і визначення пріоритетності потреб українського сільськогосподарського сектору і сільських територій потребувало залучення Уряду та інших міністерств, представників основних донорів, серед яких Європейський Союз (далі – ЄС) і його держави-члени, Агентство США з міжнародного розвитку USAID, Світовий Банк / Міжнародна фінансова корпорація (далі – МФК), Продовольча та сільськогосподарська організація Об'єднаних Націй (далі – ФАО), Європейський банк реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР), Організація економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), Європейський інвестиційний банк (далі – ЄІБ), та країни-донори (Канада, Швейцарія та ін.), а також інтенсивних консультацій з бізнесом, неурядовими організаціями, науковими установами та суспільством загалом. Консультації велися протягом всього періоду розробки Стратегії. Про досягнутий прогрес регулярно повідомлялось широкому загалу. Зусилля всіх, хто взяв участь у розробці Стратегії дуже цінні, оскільки велась тісна співпраця між різноманітними зацікавленими сторонами із широким спектром поглядів та думок, в тому числі бізнесу та асоціацій виробників, громадянського суспільства та наукових кіл. Це робить Стратегію якісно відмінною.

Стратегія охоплює широкий і комплексний перелік питань, які впливають на сільськогосподарський сектор в цілому, зокрема управління земельними ресурсами, науково-дослідна діяльність і освіта в сільському господарстві, доступ до фінансових ресурсів, механізми державної підтримки, безпечність харчових продуктів, охорона довкілля тощо. Більшість з цих питань не відносяться до компетенції Міністерства аграрної політики та продовольства України (далі - Мінагрополітики) і, відповідно, успіх цієї Стратегії великою мірою залежить від ефективної міжвідомчої співпраці і координації. З цією метою Мінагрополітики зобов'язується створити ефективний координаційний механізм, за допомогою якого можна буде відстежувати хід виконання Плану дій, а також здійснювати моніторинг та оцінку впливу Стратегії. Всі зацікавлені сторони, включно із професійними об'єднаннями і організаціями громадянського суспільства, будуть запрошені взяти активну участь в цьому процесі. Очікується активна участь донорів на етапі реалізації Стратегії, зокрема в частині поширення кращих практик, які можуть перевищувати можливості бюджету України. Стратегію доповнює реалістичний план дій, який містить чітко визначені пріоритети і реальні заходи. Успішне виконання цього плану дій матиме істотний вплив не тільки на сільські території, але також на економіку України в цілому.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	2
СТИСЛИЙ ОПИС	5
ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ	9
1. ОПИС ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ	11
1.1. Оцінка стану сільського господарства та сільської місцевості	11
1.2. Сильні та слабкі сторони, можливості та загрози	19
2. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ	23
2.1. Обґрунтування необхідності реформи.	23
2.2. Ефективний агропродовольчий сектор і процвітаючі сільські території – концепція.....	25
3. СТРАТЕГІЯ	28
3.1. Керівні принципи.....	28
3.2. Головні стратегічні пріоритети.....	30
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 1. ДІЛОВИЙ КЛІМАТ І ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ, СТВОРЕННЯ СТАБІЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ, ЩО ВІДПОВІДАЄ МІЖНАРОДНИМ І ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ, ЗОКРЕМА ШЛЯХОМ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС	30
Напрямок 1.1. Безпечність харчових продуктів, санітарні та фітосанітарні питання	30
Напрямок 1.2. Інші положення, зокрема ті, що визначені у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р.....	33
Напрямок 1.3. Перегляд нормативно-правових актів, що передбачають надмірне державне регулювання	34
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 2. ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА	37
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 3. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА РЕФОРМА МІНАГРОПОЛІТИКИ, ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО ЙОГО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ	40
Напрямок 3.1. Інституціональна реструктуризація Мінагрополітики, державних підприємств, установ, організацій, що належать до його сфери управління	40
Напрямок 3.2. Реформування відносин у сфері державної власності та діяльності державних підприємств	43
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 4. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА.....	46
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 5. ОПОДАТКУВАННЯ.....	48
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 6. РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ.....	52
Напрямок 6.1. Доступ до фінансів	52
Напрямок 6.2. Розвиток виробничої, складської, переробної, транспортної інфраструктури та логістики агропродовольчих ринків	54
Напрямок 6.3. Сприяння розвитку різноманітних форм організацій і представництв виробників	57

Напряма 6.4. Нова політика підтримки сільського господарства та розвитку.....	59
Напряма 6.5. Підтримка малих сільськогосподарських виробників.....	61
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 7. СІЛЬСЬКИЙ РОЗВИТОК – ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА	64
Напряма 7.1. Підвищення якості життя та диверсифікація господарської діяльності у сільській місцевості	66
Напряма 7.2. Сільський розвиток за лідерства громад	68
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 8. ДОСТУП ДО МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ, ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ПРОСУВАННЯ ЕКСПОРТУ	71
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 9. АГРАРНА НАУКА, ОСВІТА, ІННОВАЦІЇ ТА ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ.....	73
Напряма 9.1. Аграрні дослідження та інновації	73
Напряма 9.2. Аграрна освіта	75
Напряма 9.3. Розвиток дорадництва.....	77
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 10. ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ, ЗОКРЕМА ЛІСОВИМ ТА РИБНИМ ГОСПОДАРСТВОМ.....	79
Напряма 10.1. Вода, земля, пестициди, нітрати та мінімальні екологічні стандарти.....	79
Напряма 10.2. Розвиток органічного сільськогосподарського виробництва та ринку	81
Напряма 10.3. Лісове господарство	84
Напряма 10.4. Біоенергетика.....	87
Напряма 10.5. Рибне господарство.....	89
4. ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ	93
4.1. Інституціональні засади та координація	93
4.2. Оцінка ефективності та результатів роботи.....	93
ДОДАТОК І. ПЛАН ДІЙ НА 2015-2020 РОКИ.....	1

СТИСЛИЙ ОПИС

Національна стратегія і план дій щодо розвитку сільського господарства та сільських територій забезпечують комплексну, всеосяжну, неупереджену та реалістичну стратегічну концепцію та загальні засади реформування сільськогосподарського сектору на період 2015-2020 років. Загальна мета полягає у підвищенні його конкурентоспроможності і сприянні сталому розвитку сільських територій відповідно до міжнародних і європейських стандартів.

Необхідність реформ

Для України як держави, орієнтованої на експорт сільськогосподарської продукції, із практично незрівняним сільськогосподарським виробничим потенціалом, прогноз розвитку світового сільськогосподарського ринку виглядає багатообіцяючим. Очікується, що на фоні збільшення доходів, урбанізації, змін харчових звичок і розвитку виробництва біопалива світові обсяги торгівлі сільськогосподарською продукцією стабільно зростатимуть. Це стосується як сировини, так і готової продукції із високою доданою вартістю.

Втім реформа сільськогосподарського сектору України є необхідною для того, щоб скористатися величезними прогнозованими можливостями, оскільки поки сільське господарство і харчова промисловість України не досягли можливого та бажаного рівня конкурентоспроможності. Наприклад, середня врожайність пшениці майже в два рази менше, ніж у Франції та Німеччині. Для створення сучасного, ефективного сільського господарства та промислової переробки сільськогосподарської продукції бракує інвестицій. Підприємницькі ініціативи гальмуються поганими умовами ведення бізнесу, які характеризуються необґрунтованими адміністративними бар'єрами, корупцією і надмірним регулюванням. У сільській місцевості негнучкий ринок землі у поєднанні з низьким рівнем освіти, браком молодих, ділових, інноваційних фермерів призвели до утворення неефективної структури господарюючих суб'єктів та невикористання потенціалу для підвищення продуктивності та диверсифікації. Висока залежність від обмеженої кількості експортних товарів (в основному сировинних) і партнерів робить Україну вразливою до несприятливих погодних умов, політичних подій та ринкової кон'юнктури та цін. Якщо потенціал України не розкрити найближчим часом, країна може втратити чудову нагоду скористатись зростаючими світовими сільськогосподарськими ринками. Існує цілком реальна небезпека постійно втрачати експортні можливості, оскільки більш конкурентоспроможні, гнучкіші і здатні швидше адаптуватись конкуренти заволодіють найбільш перспективними та цінними можливостями на світовому ринку.

Для того, щоб повною мірою використати сприятливу кон'юнктуру світового ринку сільськогосподарської продукції, необхідно розкрити потенціал сільського господарства і агробізнесу України шляхом проведення глибокої, довгострокової і збалансованої реформи, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності сільського господарства та харчової промисловості, а також на розвиток сільських територій.

Стратегічне бачення розвитку сільського господарства та сільських територій України

У ході тривалого та амбіційного процесу реформування Україна створить конкурентоспроможне, експортно-орієнтоване сільське господарство, а харчова промисловість вироблятиме конкурентоспроможні харчові продукти відповідно до міжнародних стандартів безпечності та якості. Модернізація та інвестиції в харчову промисловість дозволять виробляти більше продукції з високою доданою вартістю, що диверсифікує експортний портфель країни. В результаті цих перетворень Україна зміцнить свою позицію на традиційних експортних ринках і торгуватиме новими експортними товарами з новими країнами-партнерами, що сприятиме позитивному торговельному балансу щодо сільськогосподарської продукції.

У сільському господарстві за допомогою реформованого, більш гнучкого ринку земель сільськогосподарського призначення, будуть розвиватись життєздатні та багатопрофільні господарюючі структури. Сільські господарства різних розмірів і напрямків сприятимуть

ефективному виробництву сільськогосподарської продукції; спеціалізація і диверсифікація виробництва, включаючи розвиток органічного виробництва, забезпечуватимуть життєздатність різних типів сільських господарств. Ці зміни відбуватимуться у контексті стабільної і передбачуваної, простої, адресної та сучасної аграрної політики і системи підтримки, в якій форми підтримки, що викривляють ринок, такі, як цінова підтримка, і прив'язані до виробництва платежі, зводяться до мінімуму.

Політика розвитку сільських територій враховуватиме місцеві потреби і стимулюватиме місцеві ініціативи. Це призведе до створення нових робочих місць як в неаграрному секторі, в розвитку різноманітних форм підприємницької діяльності на селі, так і в сільському господарстві, шляхом диверсифікації сільськогосподарського виробництва, виробництва більшої кількості продукції з високою доданою вартістю та органічної продукції, а також покращення інфраструктури, що призведе до підвищення якості життя у сільській місцевості.

Екологічна сталість виробництва агропродовольчої продукції враховується у всіх заходах, передбачених політикою. Регуляторні норми для води, ґрунту і пестицидів будуть встановлені згідно з європейськими / міжнародними стандартами. Ширше застосування органічних технологій в сільському господарстві, а також сучасна та ефективна державна політика в лісовому, рибному господарствах та в біоенергетиці, сприятимуть захисту природних ресурсів.

Десять стратегічних пріоритетів

Національна стратегія і план дій щодо розвитку сільського господарства та сільських територій визначає порядок реалізації реформ по десяти головних стратегічних пріоритетах:

1. Діловий клімат і протидія корупції, створення стабільної правової системи, що відповідає міжнародним і європейським стандартам, зокрема шляхом виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС

Зазначене пріоритетне завдання полягає у кардинальній зміні систем виробництва та надання державних гарантій України щодо безпечності та якості харчових продуктів та іншої сільськогосподарської продукції шляхом гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС у сфері санітарних і фітосанітарних заходів. Задля досягнення поставленого завдання необхідно змінити або скасувати ряд нормативно-правових актів, які є застарілими нормами, створюють необґрунтований адміністративний тягар, або необґрунтовані матеріальні затрати для операторів ринку.

Даний підхід гарантує створення більш прозорого, стабільного, логічного та спрощеного регуляторного середовища для виробників і переробників сільськогосподарської продукції, що обумовить зниження адміністративних затрат та дозволить створити сприятливі умови для залучення інвестицій і прогресивних технологій у аграрний сектор економіки України. Також це покращить якість і безпечність українських харчових продуктів та іншої сільськогосподарської продукції і відкриє доступ до ринків третіх країн, цим самим створить додаткову експортну спроможність держави.

2. Земельна реформа

Мета реформи полягає в тому, щоб дозволити ефективне використання землі в якості виробничого ресурсу і активу шляхом створення сприятливих умов для відкритої і прозорої оренди державних і комунальних земель, а також запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення. Для досягнення цієї мети необхідно послабити регулювання обігу прав на землю та консолідувати право власності та право користування землею, удосконалити систему кадастру і реєстрації прав на нерухоме майно, забезпечити захист прав на земельні ділянки.

3. Інституціональна реформа Мінагрополітики, державних підприємств, установ, організацій, що належать до його сфери управління

Основна мета процесу реструктуризації та реорганізації Мінагрополітики полягає в чіткому визначенні сфер компетенції Мінагрополітики, державних підприємств, установ, організацій, що належать до його сфери управління (далі – установи Мінагрополітики) та їх зв'язків з іншими відповідними державними установами на підтримку сільського господарства та розвитку сільських територій. Важливою є побудова політики ефективного розвитку сільського господарства та сільської місцевості, стратегічного управління, програмування і впровадження структури, систем і процедур, що існують в рамках Мінагрополітики і підпорядковуються йому, які забезпечуватимуть прозорість і підзвітність в процесі прийняття рішень та постійну активну участь зацікавлених сторін сектору на всіх етапах реалізації політики. Необхідне також заснування підготовлених професійних та кваліфікованих кадрів з відповідними можливостями, навичками, досвідом і ресурсами для впровадження нових завдань та виконання обов'язків, тим самим надаючи Мінагрополітики можливість відновити впевненість і довіру зацікавлених сторін сектору на всіх рівнях. Реформа державних підприємств дозволить розділити регуляторні функції і господарську діяльність Уряду, сприятиме чесній конкуренції між державними і приватними компаніями, зменшить фінансові збитки від управління державними аграрними компаніями і збільшить надходження до бюджету. Все це сприятиме створенню сприятливого інвестиційного клімату. Необхідно буде внести зміни до відповідних законодавчих актів і, в принципі, приватизувати всі державні компанії, за винятком тих, які використовують кошти з державного бюджету, виконують арбітражні функції або пов'язані з питаннями національної безпеки.

4. Продовольча безпека

Цей пріоритетний напрямок має на меті створення системи продовольчої безпеки, яка не викривлює діяльність ринків, а забезпечує для всіх фізичний та економічний доступ до достатніх обсягів безпечної та поживної продовольчої продукції шляхом цільової підтримки найуразливіших верств населення. Буде розроблена програма адресної продовольчої допомоги разом з ефективним моніторингом стану продовольчої безпеки країни. Державні інтервенції проводитимуться лише для запобігання кризових ситуацій.

5. Оподаткування

Рационалізація і усунення існуючих недоліків системи оподаткування сільськогосподарського сектору зроблять її ефективнішою, зменшать частку тіньової економіки і рівень податкового навантаження на легальний бізнес. Все це покращить умови подальшого розвитку агробізнесу та зміцнення його експортного потенціалу. Питання з ПДВ (спеціальний режим оподаткування ПДВ, повернення ПДВ) буде вирішене із урахуванням специфіки кожного сектору.

6. Розвиток агропродовольчих ланцюгів доданої вартості

Покращення операційної діяльності учасників продовольчого ланцюга, а також розбудова та модернізація виробничого, складського і переробного потенціалу галузі і логістичної інфраструктури дозволить розширити можливості українського аграрного бізнесу та підвищити його конкурентоспроможність. Це також сприятиме розвитку диверсифікованих та інноваційних виробничих структур та залучить іноземні інвестиції. Сприяння розвитку різноманітних форм організацій виробників та їх представництв підвищить їхні переговорні можливості і відповідно допоможе адаптувати господарську практику до глобальних викликів. Щоб розкрити потенціал агропродовольчих виробничих ланцюгів України, знадобиться більш ефективна, простіша і прозоріша політика державної підтримки, що стимулює інвестиції, диверсифікацію і орієнтацію на ринок. Через вкрай обмежені бюджетні ресурси буде запроваджено обмежену кількість простих, адресних і контрольованих заходів, зокрема малих сільськогосподарських виробників та виробників-початківців для підтримки їхнього розвитку.

7. Сільський розвиток – відродження українського села

Розробка політики сільського розвитку стимулюватиме і сприятиме збалансованому територіальному і сталому розвитку сільської місцевості, сільських територіальних громад і всієї економіки сільських територій країни. Це досягатиметься за рахунок надання прямої

правової і фінансової підтримки та зміцнення потенціалу сільських територіальних громад і зацікавлених сторін, а також розробки і впровадження інтегрованих місцевих стратегій розвитку, розроблених жителями сільської місцевості для сільського населення. Зокрема, мета політики полягає в тому, щоб зробити основні послуги більш доступними для сільського населення, розвинути диверсифіковані види діяльності та інфраструктуру для сільського туризму, покращити вміння та навички сільського населення, підвищити його обізнаність щодо необхідності інтеграції процесів місцевого розвитку, а також зберегти місцеві традиції і культурну спадщину.

8. Доступ до міжнародних ринків, торговельна політика та просування експорту

Цей пріоритетний напрямок спрямований на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств за допомогою лібералізації торгівлі, скорочення трансакційних витрат, спрощення процедур торгівлі та сприяння експорту.

9. Аграрна наука, освіта, інновації та дорадчі послуги

Реформування і оптимізація державних науково-дослідних установ та закладів освіти з метою підвищення якості та ефективності їхньої роботи дозволить проводити актуальні для сільськогосподарських виробників дослідження, створювати інновації світового класу, а також розробляти нові навчальні плани, що враховуватимуть потреби сільськогосподарських виробників. Поширення пов'язаних із сільським господарством знань, інновацій та актуальної ділової інформації буде спрощено за рахунок створення належної інфраструктури і розвитку мережі дорадницьких послуг.

10. Захист довкілля та управління природними ресурсами, зокрема лісовим та рибним господарством

Встановлення мінімальних екологічних стандартів, розробка програм раціонального використання природних ресурсів разом з відповідними показниками, а також розвиток органічного сільського господарства сприятиме інтеграції екологічних та кліматичних аспектів у розвиток сільського господарства та сільських територій. Розробка комплексної програми сталого поводження з відходами на сільських територіях доповнить заходи, які реалізуються в рамках цього пріоритетного напрямку, разом із заходами, спрямованими на розвиток біоенергетики і забезпечення сталого розвитку рибного та лісового господарств.

План дій

Кожний стратегічний пріоритет має план дій, який визначає конкретні і прагматичні рішення відповідних проблем. Враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів в Україні, плани дій містять графік, згідно з яким пропонується розпочати реалізацію пілотних проектів і заходів, спрямованих на досягнення швидких результатів, вже у 2015 році.

Належне бюджетування, співпраця і моніторинг

Більшість заходів, передбачених Стратегією, вимагатимуть належного та своєчасного фінансування. Для цього необхідно провести ретельний перегляд розподілу бюджетного фінансування на сільське господарство та оподаткування сільськогосподарського сектору і агробізнесу. Донори також можуть бути залучені до фінансування окремих проектів.

Зважаючи на велику кількість міжгалузевих питань, в процесі реалізації реформи важливе значення матиме співпраця з іншими міністерствами та центральними органами виконавчої влади (далі - ЦОВВ). Також необхідно буде створити ефективний та дієвий механізм моніторингу належної реалізації плану дій і його впливу на сільськогосподарський сектор.

ГЛОСАРІЙ ТЕРМІНІВ

ВВП	валовий внутрішній продукт
га	гектар
ДФС	Державна фіскальна служба
Держветфітослужба	Державна ветеринарна та фітосанітарна служба
Держводагентство	Державне агентство водних ресурсів
Держенергоефективності	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження
Держкомстат	Державний комітет статистики
Держлісагентство	Державне агентство лісових ресурсів
Держрибагентство	Державне агентство рибного господарства
Держфінінспекція	Державна фінансова інспекція
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ЄБРР	Європейський банк реконструкції і розвитку
ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
ЄРПН	Єдиний реєстр податкових накладних
ЄС	Європейський Союз
ЄСВ	єдиний соціальний внесок
малі сільськогосподарські виробники	особисті селянські господарства, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства
Мінагрополітики	Міністерство аграрної політики та продовольства
Мінекономрозвитку	Міністерство економічного розвитку і торгівлі
Мінприроди	Міністерство екології та природних ресурсів
Мінрегіон	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства
МЗС	Міністерство закордонних справ
МО	Міністерство оборони
МОН	Міністерство освіти та науки
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я
Мінфін	Міністерство фінансів
Мін'юст	Міністерство юстиції
Міненерговугілля	Міністерство енергетики та вугільної промисловості
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики
Мінінфраструктури	Міністерство інфраструктури
млн	мільйон, мільйонів
млрд	мільярд, мільярдів
МФК	Міжнародна фінансова корпорація
НААН	Національна академія аграрних наук

НАН	Національна академія наук
НБУ	Національний банк України
Нацкомфінпослуг	Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
ОВ	Організації виробників
ОЕСР	Організація економічного співробітництва та розвитку
ПВЗВТ	Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі
ПДВ	податок на додану вартість
ПДФО	податок на доходи фізичних осіб
СОТ	Світова організація торгівлі
САП	Спільна аграрна політика ЄС
Сільськогосподарська (агропродовольча) продукція	товари, зазначені у групах 1-24 УКТ ЗЕД; а також відходи, отримані при виробництві сільськогосподарської продукції (товарів), визначених у групах 1-24 УКТ ЗЕД.
Угода про асоціацію між Україною та ЄС	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони
установи Мінагрополітики	Мінагрополітики, державні підприємства, установи, організації, що належать до його сфери управління
ФАО	Продовольча та сільськогосподарська Організація Об'єднаних Націй
ЦОВВ	центральні органи виконавчої влади
ЦОВВ Мінагрополітики	державні установи Мінагрополітики та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства
ТПВ	тверді промислові відходи
т у.п.	тонн умовного палива

1. ОПИС ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ

1.1. Оцінка стану сільського господарства та сільської місцевості

В цій главі описується поточний стан, умови та результати розвитку сільського господарства, харчової промисловості та сільських територій України.

Результати діяльності сільського господарства та харчової промисловості

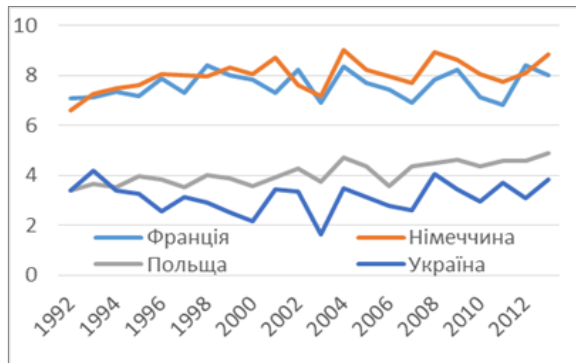
Виняткові природні багатства і вигідне географічне розташування створюють прекрасну основу для розбудови потужного сільськогосподарського сектору в Україні. Третина світових запасів найбільш родючого чорнозему разом зі сприятливим температурним режимом і опадами забезпечують прекрасну основу для розвитку рослинництва, тваринництва і виробництва біомаси для біоенергетики. Країні також пощастило мати вихід до Чорного моря, порти якого не замерзають цілий рік, та судноплавні річки. Все це спрощує доступ України до ключових ринків на Близькому Сході, у Північній Африці та ЄС. За останні десять років Україна, завдяки своїм ґрунтам і агрокліматичним умовам, істотно збільшила обсяги виробництва сільськогосподарської продукції і експорт зерна, ставши одним з провідних світових виробників та експортерів. У 2014 році Україна стала третім найбільшим у світі експортером кукурудзи (17,6 млн тонн) і ячменю (4,2 млн тонн), а також шостим найбільшим експортером пшениці (10,5 млн тонн). Україна також зайняла перше місце у світі за обсягами експорту соняшникової олії. За останні десять років загальні обсяги виробництва зерна і насіння олійних культур в Україні зросли на 56 відсотків і досягли рекордної позначки у 79 млн тонн в 2014 році. За цей період експорт зерна, насіння олійних культур і продуктів їхньої переробки зріс на 250 відсотків і досяг 35 млн тонн в 2014 році. Таке зростання обсягів виробництва було зумовлено розширенням посівних площ, а також зростанням продуктивності виробництва (див. графіки 1 і 2). Втім, в сільськогосподарському секторі України продовжує переважати вирощування зернових та технічних культур, для ефективного виробництва яких потрібні великі площі землі, у той час як незначний прогрес досягнуто в розвитку переробки сільськогосподарської продукції та виробництві продовольства з високою доданою вартістю.

Зростання продуктивності та виробництва в сільському господарстві посилили його роль в українській економіці. Частка сільського господарства у ВВП (включаючи лісове і рибне господарство) зросла з 7,5 відсотка у 2008 році до 10,3 відсотка в 2014 році. Згенерована сільським господарством додана вартість зросла на 71 відсоток протягом 2003-2014 років, у той час як інші сектори економіки в сукупності зросли лише на 26 відсотків. Частка сільського господарства у структурі зайнятості населення України залишилася практично незмінною - 18 відсотків у 2000 році і 17 відсотків у 2013 році (не враховуючи сільських домогосподарств). Сільське населення складає 31 відсоток (14 млн осіб) від загальної кількості населення держави.

Незважаючи на зростаючу тенденцію, продуктивність сільського господарства в Україні все ще істотно відстає від інших країн. Наприклад, урожайність зернових культур в Україні набагато нижча від її конкурентів. США і Західна Європа, де зернові вирощуються з більшою інтенсивністю, мають значно більшу врожайність (див. графіки 1 і 2). Рівні інтенсивності у Німеччині та Франції в дев'ять разів більші за українські показники (Світовий банк, 2013). Сусід України - Польща також має кращу урожайність зернових (приблизно на 36 відсотків протягом 2010 - 2013 років) на менш продуктивних ґрунтах. Іншими словами, сільське господарство могло б генерувати набагато більший внесок в економіку держави і добробут її громадян.

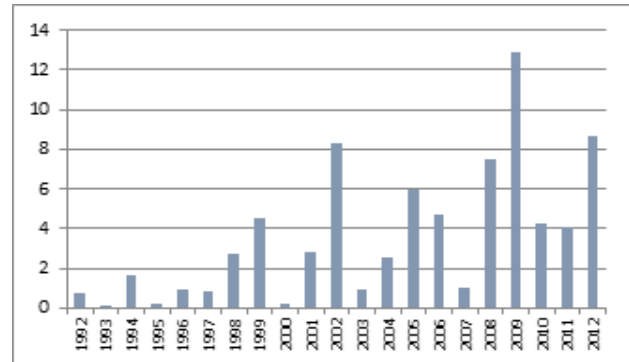
Харчова промисловість також відіграє важливу роль в економіці України. За період з 2001 по 2013 років частка харчової промисловості у ВВП України коливалася в межах 7-9 відсотків, за виключенням 2004 року, коли сільське господарство і харчова промисловість зазнали втрат посівів внаслідок замерзання у 2003 році. Зайнятість у харчовій промисловості була практично стабільною на рівні 4 відсотків від загальної кількості зайнятого населення України.

Графік 1. Урожайність пшениці, т/га

Джерело: за даними FAOSTAT

Графік 2. Експорт пшениці, млн т

Джерело: за даними FAOSTAT, до 2000 р. оцінка ФАО

Агропродовольча продукція також відіграє все більшу роль в торговельному балансі держави. Частка експорту сільськогосподарської продукції і харчових продуктів зросла у загальному обсязі експорту з 12 відсотків у 2005 році до 31 відсотку в 2014 році, що в грошовому вимірі складає 16,7 млрд доларів США. Баланс торгівлі сільськогосподарською продукцією завжди був позитивним в Україні і в 2014 році становив 10,6 млрд доларів США. Втім, в експорті української агропродовольчої продукції домінували неперероблені продукти і їхня частка постійно зростає. Наприклад, частка зернових у загальному експорті української агропродовольчої продукції зросла з 26 відсотків у 2004 році до 39 відсотків у 2014 році, або з 7,6 млн тонн до 32,6 млн тонн за цей період; частка насіння олійних культур зросла з 5 відсотків до 12 відсотків або з 0,5 до 3,8 млн тонн за цей період. Водночас експорт готових харчових продуктів з м'яса і риби скоротився з 0,8 відсотка до 0,4 відсотка. Рослинна олія - єдиний продукт переробки серед трьох основних експортних агропродовольчих товарів: її частка зросла з 17 відсотків у 2004 році до 22 відсотків у 2014 році, або з 0,9 до 4,6 млн тонн за цей самий період.

Український імпорт сільськогосподарської продукції набагато більш диверсифікований, ніж експорт. Фрукти і горіхи утворюють найбільшу імпорتنу групу, на них припало 13,2 відсотка від загального обсягу імпорту агропродовольчої продукції у 2014 році. Іншими значними за обсягом імпортними товарами є риба і молуски (9,84 відсотка), какао продукти (6,1 відсотка) і тютюнові вироби (8,0 відсотка), напої алкогольні (7 відсотків) та зернові (6,1 відсотка).

На сьогодні ЄС є головним торговим партнером України, експорт української сільськогосподарської продукції до ЄС складає 30,9 відсотка всього експорту від загального обсягу, а імпорт сільськогосподарської продукції з ЄС - відповідно 39 відсотків всього імпорту. За останні десять років експорт української сільськогосподарської продукції до ЄС зріс в шість разів. Серед товарів, які Україна експортує до ЄС, переважають зернові культури, насіння олійних культур, рослинна олія, відходи харчової промисловості. Російська Федерація залишається важливим партнером України в торгівлі сільськогосподарською продукцією. Втім її частка в географічній структурі експорту сільськогосподарської продукції України різко скоротилася з 35,4 відсотка у 2004 році до 5,6 відсотка в 2014 році. Серед товарів, які Україна традиційно експортувала до Російської Федерації, переважають м'ясо та риба, какао-продукти, напої, молочна продукція та овочі.

Логістика та інфраструктура

Продуктивність сільськогосподарських підприємств мало чого варта без ефективною інфраструктури і маркетингу. Чим більшими є витрати на збирання, перевезення, зберігання, обробку, переробку і сертифікацію сільськогосподарської продукції на її шляху від сільськогосподарського підприємства до порту або мережі роздрібною торгівлі (в подальшому - логістичні витрати), тим меншою є частка світової або роздрібною ціни, яку отримують

виробники сільськогосподарської продукції. Всі наявні джерела свідчать про те, що логістичні витрати в Україні сьогодні є надзвичайно високими порівняно з її міжнародними конкурентами. Наприклад, у зерновому секторі України логістичні витрати складають 50-55 доларів США на тонну зерна, у той час як у Франції та Німеччині вони в середньому становлять лише 30 доларів США на тонну, в США - 34 долари США на тонну¹. Ця різниця у 20 доларів США є потенційним джерелом збільшення доходів та інвестицій у сільське господарство. Неefективність української логістики та інфраструктури також відображена у низькій оцінці України за Індексом ефективності логістики (LPI) Світового банку² - 2014 (2,98), що майже на 30 відсотків нижче за першу в рейтингу країну - Німеччину (4,12). Сусідня Польща істотно випереджає Україну за всіма компонентами LPI.

Інфраструктура оптових продовольчих ринків, фруктів та овочів, живої худоби також практично не розвинута. Це стосується не лише фізичних ринків, а також інфраструктури маркетингової інформації. Ця проблема є особливо актуальною для дрібних фермерів і домогосподарств.

Структура господарської діяльності в сільському господарстві

Обсяг валової продукції сільського господарства в Україні формується двома основними групами виробників, а саме сільськогосподарськими підприємствами і домогосподарствами. Нараховується понад 4 млн домогосподарств (на кожне з яких в середньому припадає 2,8 га землі), які виробляють сільськогосподарську продукцію переважно для власного споживання, і в 2014 році обробляли 38 відсотків від загальної площі українських земель сільськогосподарського призначення та виробили близько 45 відсотків від обсягу валової сільськогосподарської продукції країни. Решта обсягу сільськогосподарської продукції була вироблена переважно приватними сільськогосподарськими підприємствами. Державні сільськогосподарські підприємства виробили лише близько 0,9 відсотка від обсягу валової сільськогосподарської продукції країни в 2014 році.

Сільськогосподарські підприємства в Україні можна поділити на корпоративні сільськогосподарські підприємства та на фермерські господарства. Ці підприємства, на відміну від домогосподарств, є зареєстрованими юридичними особами. В 2013 році налічувалось 14 724 корпоративних сільськогосподарських підприємств (переважно правонаступники колишніх колгоспів і радгоспів), кожне з яких обробляло в середньому 956 га ріллі. Всі вони разом забезпечили 46,5 відсотка від обсягу валової сільськогосподарської продукції країни в 2014 році. Нараховується близько 40 856 фермерських господарств (які експлуатуються переважно фермерами - приватними підприємцями), кожне з яких обробляє в середньому 105 га орних земель. Всі вони разом обробляли близько 13 відсотків і виробили близько 7,6 відсотка від обсягу валової сільськогосподарської продукції країни в 2014 році.

Протягом останніх десяти років в Україні відбувся процес консолідації землекористування, що призвело до появи великих, вертикально інтегрованих агрохолдингів. Кількість корпоративних сільськогосподарських підприємств різко скоротилася з майже 17 700 у 2004 році до 14 724 у 2013 році. Все більша кількість цих підприємств переходить під контроль агрохолдингів, які створювалися з різними цілями, мають різні розміри, спеціалізацію та організаційно-правові форми, але мають спільні характеристики. У 2014 році агрохолдинги обробляли понад 6 млн га земель сільськогосподарського призначення в Україні (27 відсотків від загальної площі сільськогосподарських земель). Агрохолдинги виробили близько 21 відсоток всього обсягу валової сільськогосподарської продукції країни в 2012 році, зокрема 18,7 відсотка від загального виробництва продукції рослинництва і 24,8 відсотка від загального виробництва продукції тваринництва.

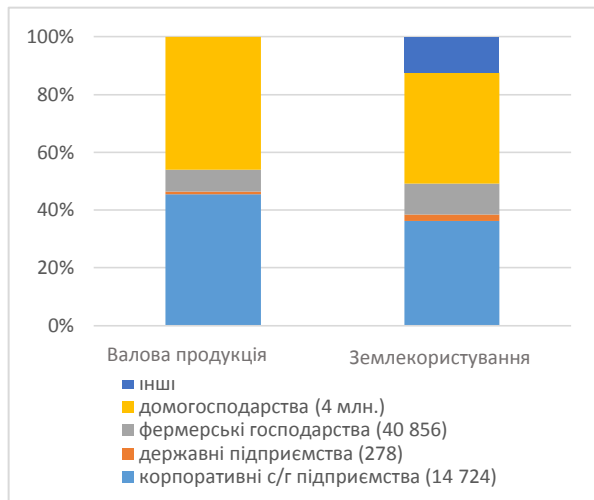
У тваринництві домогосподарства переважали у виробництві як молока, так і яловичини, виробивши у 2014 році 76 відсотків від загального обсягу по кожній з категорій цих продуктів. Сільськогосподарські підприємства (разом із фермерськими господарствами) відіграють менш

¹ World Bank (2015). Grain Logistics in Ukraine: Reform and Investment Scenarios for a Sustainable Future. June 2015.

² Logistics Performance Index

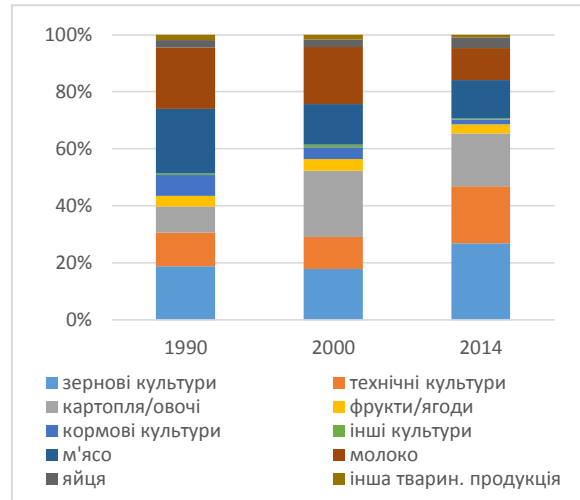
активну роль у виробництві свинини і м'яса птиці, і в 2014 році виробили відповідно 49 відсотків і 16 відсотків від загального обсягу виробництва цієї продукції. Втім, частка домогосподарств у валовому випуску сільськогосподарської продукції скоротилася з 61,6 відсотка у 2000 році до 45 відсотків в 2014 році переважно завдяки зростанню виробництва на сільськогосподарських підприємствах.

Графік 3: Структура землекористування та валової продукції в сільському господарстві

Джерело: власна презентація на основі даних Держкомстату

Графік 4: Товарна структура валової продукції в сільському господарстві

Джерело: власна презентація на основі даних Держкомстату

Домогосподарства переважають у виробництві картоплі, овочів та фруктів – відповідно 97 відсотків, 86 відсотків і 83 відсотків у 2014 році. Сільськогосподарські підприємства (разом із фермерськими господарствами) відіграють важливу роль у вирощуванні експортно-орієнтованих культур. Вони виробили близько 78 відсотків зерна, 86 відсотків насіння соняшнику, 98 відсотків насіння ріпаку і 92 відсотки цукрового буряку в 2014 році. Фермерські господарства переважно займаються рослинництвом і зрідка тваринництвом. У 2014 році вони виробили близько 12 відсотків від загального обсягу виробництва зернових, 7 відсотків цукрових буряків, 19 відсотків насіння соняшнику, 16 відсотків сої, 18 відсотків насіння ріпаку і лише 2,4 відсотка від загального обсягу виробництва м'яса і 1,5 відсотка молока. Виробництво продукції рослинництва у фермерських господарств доволі схоже за структурою до корпоративних сільськогосподарських підприємств, проте з аналогічною або меншою інтенсивністю. Це є прямою ознакою того, що фермерські господарства наражаються на несприятливі конкурентні умови, які обмежують зростання їхньої продуктивності.

В цілому по сектору в структурі обсягу валової продукції сільського господарства України переважають сільськогосподарські культури, що становили 70,2 відсотка у 2014 році, 29,8 відсотка припадало на продукцію тваринництва. У 1990 році обсяг валової сільськогосподарської продукції майже порівну складався з продукції рослинництва і тваринництва, на які припадало 51,5 відсотка і 48,5 відсотка відповідно.

Умови ведення бізнесу

Інституціональне середовище в Україні надає сільському господарству значні податкові пільги, проте нехтує потребами розвитку інфраструктури та інших супутніх послуг, а також накладає на виробників значні операційні витрати через надмірне регулювання. Станом на сьогодні в аграрній політиці України бракує чітко визначеної стратегії розвитку сільського господарства та сільської місцевості: формування політики продовжує носити несистематичний і опортуністичний характер, акцентуючи більше уваги на підгалузеві стратегії, ніж на створення рівних умов для виробників та створення цілісного та довгострокового стратегічного бачення, яке б привело втручання держави у відповідність з ринковими економічними принципами.

Державна підтримка

Загальна державна підтримка сільського господарства за допомогою фінансових інструментів (бюджетні асигнування і податкові пільги - так звані бюджетні трансфери) в Україні є досить помірною. Структурно вона характеризується невеликими обсягами прямої державної підтримки та значними податковими пільгами. На податкові пільги припадає близько 90 відсотків від загального обсягу бюджетних трансферів сільськогосподарським виробникам протягом 2011 - 2014 рр., головним чином за рахунок спеціального режиму оподаткування податку на додану вартість (ПДВ) у сільському господарстві. Несистематичне бюджетування видатків та часові розриви у бюджетних виплатах, поширена корупція і непрозорість розподілу бюджетних асигнувань істотно підірвали довіру виробників до програм прямої бюджетної підтримки і в цілому унеможливили їх позитивний вплив на розвиток сільського господарства. Лише окремі сільськогосподарські підприємства, з налагодженими контактами, могли скористатися бюджетними субсидіями. Спеціальний режим ПДВ надає сільськогосподарським виробникам право залишати в себе ПДВ, отриманий від продажу їхньої продукції, для компенсації сум ПДВ сплаченого при закупівлі засобів виробництва та для інших виробничих цілей. З одного боку, це надає виробникам додатковий оборотний капітал. З іншого боку, ця підтримка сприяє великим та ефективним підприємствам, що не зовсім раціонально з точки зору державної політики. Іншим податком, який стягується з сільськогосподарських виробників, є єдиний податок четвертої групи спрощеної системи оподаткування (далі – єдиний податок)³. Єдиний податок включає податок на прибуток і податок на землю та сплачується у вигляді відсотку від нормативної грошової оцінки земельної ділянки сільськогосподарського призначення. Цей податок є зручним для сільськогосподарських виробників, оскільки не вимагає ретельного ведення бухгалтерського обліку та створює зовсім незначне податкове навантаження на них. Втім, цей податок вигідний особливо для високорентабельних підприємств з інтенсивним виробництвом, що не потребує значних земельних ресурсів.

У 2010-2012 рр. загальна державна підтримка сільського господарства склала майже 8 відсотків від валового сільськогосподарського виробництва, у той час як у країнах ОЕСР вона за цей період сягнула 12 відсотків⁴. У той же час українське сільське господарство отримує набагато більше бюджетних трансферів, ніж сільське господарство країн-членів ОЕСР, у співвідношенні до ВВП відповідно 1,62 відсотка в Україні порівняно з 0,34 відсотка в країнах-членах ОЕСР у період 2010-2012 рр. (ОЕСР, 2013). У 2014 році бюджетні трансфери українському сільському господарству склали майже 2 відсотки ВВП. Однак вищезазначена підтримка не враховує користь або втрати від державного втручання у ціноутворення, адміністративні і регуляторні перепони, зовнішньоторговельні заходи та регулювання внутрішнього ринку, неповернення ПДВ при експорті зернових та технічних культур. Врешті-решт, ці заходи позначаються на виробниках у вигляді зменшення або збільшення закупівельних цін на реалізовану сільськогосподарську продукцію. Наприклад, експортні обмеження щодо експорту зерна вводилися п'ять разів за останні сім торгових років, аргументуючись продовольчою безпекою (у 2006-2007, 2007-2008, 2010-2011 і 2011-2012 рр.). Вони мали форму квот або експортних тарифів. Збитки, завдані сільськогосподарськими виробникам через зниження внутрішніх цін, склали 1,3 і 3,9 млрд доларів США у 2007 і 2008 рр. відповідно. За оцінками у 2010-2011 торговому році недоотриманий прибуток сільгоспвиробників склав від 1,9 до 2,6 млрд доларів США (за даними Світового банку, 2013 р.). Якщо до бюджетних трансферів додати втрати чи вигоди від вищезазначених заходів, то за період 2010-2012 рр., сукупна державна підтримка сільського господарства зменшується в середньому до 2,84 відсотка валового сільськогосподарського виробництва в Україні, порівняно з 22 відсотками в країнах-членах ОЕСР, 25,5 відсотка в ЄС та 21,2 відсотка у

³ До 2015 року називався фіксованим сільськогосподарським податком.

⁴ Технічно дорівнює оцінці (PSE+GSSE – MPS) за методологією оцінки підтримки ОЕСР (див. OECD, 2013 р.)

Російській Федерації⁵. У співвідношенні до ВВП сукупна державна підтримка складала в середньому 0,69 відсотка в Україні і 0,83 відсотка в країнах-членах ОЕСР за період 2010-2012 рр. (ОЕСР, 2013 р.).

Інвестиційний клімат та доступ до фінансування

Сільське господарство України забезпечує відносно високу доходність капіталу. За даними Світового банку⁶, доходність капіталу в сільському господарстві набагато перевищує доходність в інших галузях економіки. У 2000 році продуктивність капіталу в сільському господарстві приблизно на 38 відсотків перевищувала продуктивність капіталу в промисловості та на 68 відсотків в сфері послуг. З того часу це співвідношення значно зросло. Відповідно у 2013 році продуктивність капіталу вже в 4,5 рази перевищила продуктивність капіталу в промисловості та в 9 разів в сфері послуг.

Незважаючи на вищезазначене, рівні припливу прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій у сільське господарство та загалом в економіку були доволі помірними. На рис. 5 показано, що частка сільського господарства в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій зменшилася приблизно до 1,3 відсотка в 2013 році порівняно з 4 відсотками в 2005-2007 рр. (Світовий банк, 2013 р.). Це набагато менше, ніж внесок сільського господарства у ВВП у 2014 році, що складав 10,6 відсотка. На відміну від сільського господарства, частка харчової промисловості в загальному обсязі припливу прямих іноземних інвестицій була відносно стабільною і коливалась на рівні приблизно 5 відсотків протягом останніх десяти років, і загалом відповідає її внеску у ВВП. Частка сільського господарства в загальному обсязі капітальних інвестицій краще відображає внесок сектору у ВВП і протягом останніх десяти років складала в середньому 6 відсотків, у той час як частка харчової промисловості дорівнювала в середньому 5,5 відсотка, починаючи з 2007 року.

Головна причина помірних інвестицій полягає у несприятливому діловому середовищі в Україні, що супроводжується обтяжливими регуляторними та бюрократичними перепонами. Це стосується не лише сільського господарства, а й всієї економіки України. Країна займає 96 місце з 189 країн в рейтингу «Ведення бізнесу» Світового банку за 2015 рік. Незважаючи на незначне підвищення в рейтингу завдяки реформам, що були зареєстровані у 8 сферах, Україна, як і раніше, відстає від усіх країн регіону. У світовому масштабі ділове середовище в Україні можна порівняти з Філіппінами, Домініканською республікою, Шрі-Ланкою. Україна також посідає доволі низькі місця в інших рейтингах ділового середовища, деякі з яких навіть показують наявність ознак спаду. Україна посідає 76 місце за Глобальним індексом конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index – GCI) за результатами 2014-2015 рр., порівняно з 73 місцем, яке вона займала двома роками раніше. GCI складається з багатьох різних компонентів, що розподіляються на дванадцять груп. Найбільш проблематичним питанням країни є слабка інституціональна база (130 місце). Як і раніше, згідно з Індексом економічної свободи (Economic freedom index - EFI), в 2014 році економічна свобода в Україні залишилась з оцінкою «пригнічена».

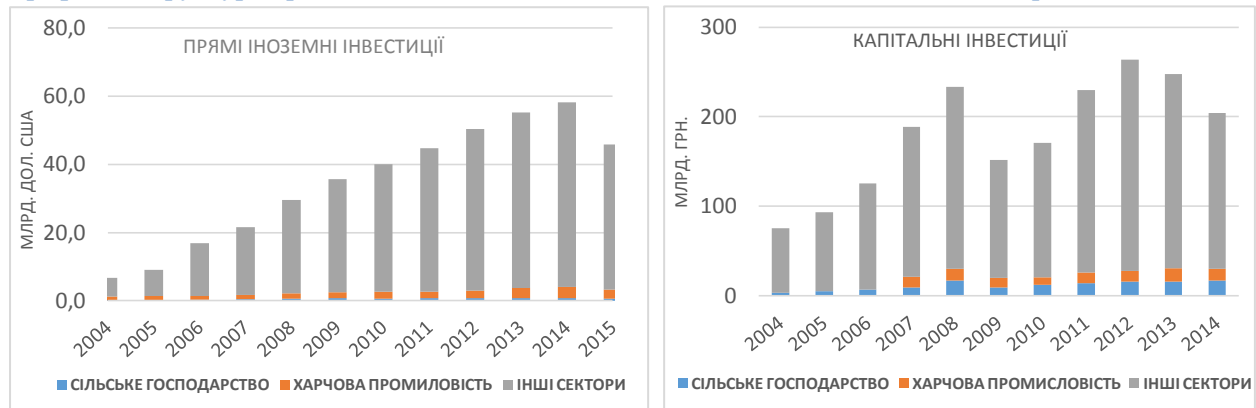
Доступ сільськогосподарських виробників до кредитних ресурсів дуже обмежений в Україні, особливо зважаючи на поточні макроекономічні та фінансові негаразди. В Україні частка сільськогосподарських кредитів у загальному обсязі кредитів по відношенню до внеску сільського господарства у ВВП є набагато меншою, ніж у ЄС (Світовий банк, 2013 р.). Після світової фінансової кризи частка сільського господарства в портфелі банківських кредитів складала приблизно 5,9 відсотка. Приблизно таку ж вагу має і харчова промисловість в портфелі банківських кредитів, а саме 5,2 відсотка протягом того ж періоду. За даними МФК, самофінансування у вигляді нерозподіленого прибутку та заощаджень є найважливішим джерелом фінансування серед агропромислових підприємств. Зовнішнє фінансування за рахунок банківських кредитів та за допомогою посередників чи постачальників матеріально-технічних ресурсів спостерігається доволі рідко. Близько половини виробників продають 80-

⁵ Технічно дорівнює оцінці (PSE+GSSE) за методологією оцінки підтримки ОЕСР (див. OECD, 2013 р.)

⁶ Світовий банк (2013 р.). Україна: Огляд сільськогосподарської політики. Серія політичних записок Світового банку. Звіт № 83763, Вашингтон, листопад 2013 р.

100 відсотків свого врожаю одразу ж для фінансування свого обігового капіталу (МФК, 2011 р.). Малі та середні підприємства особливо потерпають від обмеженого доступу до зовнішнього фінансування.

Графік 5. Структура прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій в Україні

Джерело: AGRICISTRADЕ (2015)⁷

Землекористування та власність землі сільськогосподарського призначення

Загальна площа України складає 60,4 млн гектарів. Станом на 2013 рік 69 відсотків усієї території України (або 41,6 млн га) класифікувалося як землі сільськогосподарського призначення, зокрема 32,5 млн га ріллі, 2,4 млн га сіножатей та 5,4 млн га пасовищ. Половину площі ріллі складають чорноземи - найпродуктивніший тип ґрунту в світі. Україна володіє майже третинною світових площ чорноземів. Площа зрошуваних сільськогосподарських угідь складає близько 2,2 млн га, однак лише 613 тис. га фактично зрошувалося в 2013 році. На сьогоднішній день, з 41,6 млн га земель сільськогосподарського призначення, 30,8 млн га знаходиться у приватній власності 6,92 млн українців (як земельні ділянки-паї), у той час як близько 10,7 млн га знаходяться у власності держави, а 0,4 млн га - у комунальній власності.

В Україні до 2016 року діє мораторій на купівлю-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Виробники сільськогосподарської продукції здійснюють свою діяльність переважно на орендованих землях, зокрема на 84,5 відсотка (17,4 млн га) земель сільськогосподарського призначення. Власниками земельних паїв є переважно пенсіонери, а їх діти, як правило, переїхали до міст. Зараз земля, як правило, орендується на 4-10 років, при цьому максимальні терміни оренди досягають 49 років. Більшість ставок орендної плати за землю коливалася в діапазоні від 25 дол. США за гектар до 75 дол. США за гектар у 2012 році, але велика частка орендних платежів здійснюється в натуральній формі (AGRICISTRADЕ, 2015). Мінімальна вартість оренди встановлена на рівні 3 відсотків від нормативної вартості землі, яка зараз у середньому складає приблизно 26000 грн. за гектар.

Аграрна освіта, дослідження та дорадництво

В Україні існує дефіцит кваліфікованих фахівців у галузі сільського господарства на всіх рівнях. Кількість студентів та кількість закладів вищої освіти в системі аграрної освіти значно перевищує будь-які стандартні базові показники. Проте сільськогосподарським виробникам досить важко знайти фахівців для більш ефективного функціонування, а відтак вони змушені вдаватися до навчання без відриву від виробництва та власних аграрних шкіл. Надмірна кількість студентів також означає відсутність достатньої кількості можливостей працевлаштування для випускників. Така ситуація спричинена недосконалістю системи фінансування та стимулів в системі вищої освіти. Державне фінансування (близько 37,3

⁷ AGRICISTRADЕ (2015). Ukraine: Country report. Institute for Economic Research and Policy Consulting. EU FP 7 collaborative research project "Exploring the potential for agricultural and biomass trade in the Commonwealth of Independent States".

відсотка від загального обсягу бюджетних видатків на сільське господарство) виділяється за кількістю студентів, а не на основі критеріїв ефективності. В Україні відсутня академічна та фінансова автономія вищих навчальних закладів. Крім того, низька заробітна плата, проблеми з визнанням іноземних ступенів, корупція, неконкурентний процес кар'єрного просування та найму на роботу перешкоджає реорганізації системи вищої аграрної освіти.

Українська науково-дослідна система в галузі сільського господарства виявилася відірваною як від практичних потреб галузі, так і від міжнародного науково-дослідницького співтовариства. При цьому їй притаманні ті ж самі інституціональні та управлінські проблеми, які мають місце в системі аграрної освіти. Національна академія аграрних наук України (НААН) являє собою головний науково-дослідницький заклад України в галузі сільського господарства. Вона має спеціальний статус, що надає їй повну автономію без застосування будь-якого незалежного аудиту або будь-якого державного контролю. Її участь в освіті обмежується навчанням аспірантів. Їй підпорядковується 340 закладів та дослідно-експериментальних господарств, з яких п'ять - це національні дослідницькі центри, 52 - науково-дослідні інститути, а також понад 200 дослідно-експериментальних господарств, що обробляють близько 0,5 млн га сільськогосподарських угідь. Аграрні економісти України практично не помітні на міжнародній арені, і лише деякі з них мають публікації у визнаних міжнародних журналах та доповідали на престижних міжнародних конференціях.

Дорадництво у сільському господарстві України знаходиться в зародковому стані. Державна підтримка дорадництва фактично відсутня, а фінансування цих послуг залишається вкрай недостатнім. Довіра до державних дорадницьких послуг підірвана, а довіра до фахівців з дорадництва продовжує підриватися через низький рівень ефективності державних закладів, з якими вони пов'язані або де вони здобули освіту. Найбільший прогрес в дорадництві, що відбувається за підтримки приватного сектору та на комерційній основі.

Кооперація та організації виробників

Організаційна структура сільськогосподарського ринку України характеризується великою часткою індивідуального виробництва (домогосподарствами та фермерськими господарствами), особливо в трудомістких сегментах сільськогосподарського виробництва. Але корпоративний сектор (сільськогосподарські підприємства) має кращий доступ до ринкових ресурсів, каналів збуту, підтримки, а також вплив на аграрну політику в країні. За таких обставин, для того щоб забезпечити конкурентоспроможність, малі сільськогосподарські виробники (домогосподарства та фермерські господарства) потребують підвищення своєї ефективності та посилення ринкової ваги шляхом колективного виробництва, маркетингу, постачання та залучення фінансування.

Однак на цей час рівень розвитку, потужності та ефективності організацій виробників у сільському господарстві України є критично низьким - їхня діяльність та роль є ледве помітними.

Санітарні та фітосанітарні послуги

Складна система санітарного та фітосанітарного контролю в Україні складалася із чотирьох контролюючих органів, функції яких дублювалися. Процедури контролю відрізнялися значним рівнем бюрократії та корупції, а також низькою ефективністю щодо досягнення кінцевої мети. Україна і сьогодні частково продовжує використовувати санітарні та фітосанітарні норми, що не повною мірою відповідають вимогам СОТ. Загальні витрати на дотримання вимог системи санітарного контролю складають від 2,6 відсотка до 4,9 відсотка від річної виручки сільськогосподарських підприємств залежно від сектору⁸. В Україні витрати на фітосанітарні заходи для приватного сектору приблизно на 7,5 відсотка перевищують аналогічні витрати в ЄС (МФК, 2014 р.).

Розвиток сільських територій та якість життя в сільській місцевості

⁸ Світовий банк (2013). Україна: Огляд сільськогосподарської політики. Серія політичних записок Світового банку. Звіт № 83763, Вашингтон, листопад 2013 р.

Більш ніж 20 років перетворень у сільському господарстві не призвели до покращення добробуту, на яке очікували мешканці сільської місцевості. Сьогодні сільські території перебувають у складних умовах: розповсюджені безробіття та бідність, фізична та соціальна інфраструктури (системи соціального забезпечення, охорона здоров'я, культура, дитячі садки, школи тощо) перебувають у поганому стані, кадрові ресурси (рівень освіти тощо) не розвиваються належним чином, а також продовжує погіршуватись ситуація із природними ресурсами та навколишнім середовищем.

Рівень заробітної плати в сільському господарстві залишається одним з найнижчих серед галузей національної економіки (69 відсотків у середньому по країні). Усього 661 400 осіб офіційно зайняті в сільському, лісовому і рибному господарстві; у малих господарствах переважає неофіційна зайнятість. Грошовий дохід на душу населення сільських домогосподарств, з яких 34,8 відсотка залежать від допомоги за системою соціального забезпечення, є на чверть нижчим, ніж дохід несільських домогосподарств. Частка доходу від сільськогосподарської діяльності в загальному доході сільських домогосподарств продовжує зменшуватись (29,9 відсотка у 2000 році, 10,6 відсотка у 2013 році). Дохід на душу населення 23 відсотків сільських домогосподарств є нижчим від мінімального прожиткового мінімуму (у містах - 10,2 відсотка). Рівень бідності в сільській місцевості в 1,7 разів вищий, ніж у містах. З точки зору умов життя, відсоток бідних сільських та міських домогосподарств складає відповідно 39 відсотків та 19 відсотків.

Більшість сільських жителів не мають доступу до високоякісних медичних або освітніх послуг. Лише 26 відсотків дітей у сільській місцевості відвідують дитячі садки. Випускники сільських середніх шкіл демонструють набагато гірші знання за результатами зовнішнього незалежного опитування, ніж їх міські однолітки (на 15 - 20 відсотків залежно від предмету). Смертність на селі є набагато вищою, ніж у місті – на 40 відсотків в окремі роки. На думку експертів, в багатьох випадках сільські мешканці помирають передчасно через бідність, відсутність регулярних медичних оглядів і низьку якість медичної допомоги. Розпад сімей, недостатній догляд за дітьми, високий рівень алкоголізму і наркоманії, а також асоціальна поведінка є частими явищами у сільській місцевості.

Зберігається великий розрив між обсягами житлового будівництва і якістю житла та комунальних послуг у селах, розташованих у приміських і рекреаційних зонах, і селах, розташованих у віддалених сільських районах. Лише 31,5 відсотка сільського житлового фонду підключено до систем централізованого водопостачання.

Стан екологічної безпеки погіршується. Викиди забруднюючих речовин і двоокису вуглецю зі стаціонарних джерел забруднення атмосферного повітря у сільськогосподарському секторі можна порівняти із гірничим сектором. Кількість несанкціонованих сміттєзвалищ не зменшується.

Складні умови життя спричинили безнадійність і недовіру серед багатьох членів сільських громад. Підходи, що передбачають активну участь, і місцеві ініціативи, спрямовані на вирішення проблем сільських територій, практично відсутні через патерналістську ментальність ("держава повинна забезпечити всім необхідним"), з одного боку, і неефективними механізмами залучення громадськості до вирішення місцевих питань і непопулярності місцевого самоврядування серед населення, з іншого.

Всі ці фактори спонукають міграцію (особливо молоді) до міст. У результаті переїзду сільських мешканців до міст кількість сільського населення в абсолютному виразі скоротилася з 2001 до 2013 років на 1,7 млн.

1.2. Сильні та слабкі сторони, можливості та загрози

Наступна таблиця підсумовує найважливіші сильні та слабкі сторони, можливості та загрози агропродовольчого сектору України та сільських територій на основі оцінки сектору, що наведена в підрозділі 1.1.

СИЛЬНІ СТОРОНИ

Виробничий потенціал: сприятливі агрокліматичні умови та третина світового запасу найродючіших чорноземів.

Географічне розташування: розташування між великими ринками сходу та заходу, доступ до Північної Африки та Азії.

Сучасний сільськогосподарський сектор: використання великими агрохолдингами новітніх технологій (нульова обробка ґрунту, система глобального позиціонування, дистанційне зондування).

Експортна орієнтація: один з глобальних експортерів сільськогосподарської продукції (в основному зернових культур та соняшникової олії); налагоджена експортна інфраструктура та партнери.

Інфраструктура: розвинена система залізничних та автомобільних шляхів; мережа судноплавних річок; доступ до незамерзаючих портів з високою пропускною потужністю для великотоннажних суден типу протягом цілого року.

Деякі сприятливі умови для розвитку тваринництва і харчової промисловості: для розвитку обидвох галузей вигідні наявність зерна вітчизняного виробництва та дешевої робочої сили.

СЛАБКІ СТОРОНИ

Несприятливий бізнес-клімат: корупція; високе регуляторне та адміністративне навантаження.

Відсутність доступного кредитування, особливо для малих сільськогосподарських виробників: нерозвиненість інфраструктури фінансування сільського господарства; відсутність інвестиційних можливостей і доступності кредитних ресурсів (зокрема, це важливо для розвитку тваринництва), занадто високі процентні ставки.

Нерозвиненість інфраструктури сільської місцевості: нерозвинені сільські ринки та інша сільська інфраструктура; занадто дорога логістика (різниця між ціною, яку отримує сільськогосподарський виробник, та ціною на базі FOB складає близько 60 відсотків) і високі трансакційні витрати.

Низька продуктивність: відносно низька продуктивність у сільському господарстві та промисловій переробці сільгосппродукції.

Невідповідні вимоги: деякі національні вимоги щодо гігієни виробництва, безпечності та якості харчових продуктів потребують додаткового наукового обґрунтування і на сьогодні не відповідають міжнародним вимогам.

Відсутність ефективної політики: непередбачувана і опортуністична аграрна політика держави; відсутність довгострокової стратегії; відсутність рівних умов для всіх виробників і секторів; система втручання, що викривлює баланс на ринку; обмежений та незбалансований розподіл бюджетної підтримки.

Негнучкий ринок землі: дія мораторію на купівлю-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення; неможливість використовувати землю у якості застави; незахищене право власності.

Структура експорту: в експорті переважає сировина; чутливість до несприятливих погодних і ринкових умов або політичних подій; не розвиненість харчової промисловості та експорту продукції з високою доданою вартістю.

Характеристики сільськогосподарських виробників: висока частка домогосподарств у виробництві; переважаючі консервативні настрої у аграріїв; психологічні бар'єри щодо самоорганізації / співпраці.

Низька кваліфікація: низький рівень освіти в сільській місцевості, нестача кваліфікованого персоналу (особливо висококваліфікованого), відсутність навичок використання сучасних технологій і сучасних управлінських практик.

Неефективні науково-дослідницькі структури: недостатня ефективність роботи аграрної науки, досліджень і розробок, а також системи освіти; низька підтримка виробників з боку аграрної освіти, досліджень та технічної допомоги.

Якість життя в сільській місцевості: низькі доходи та відсутність перспектив для мешканців сільських територій.

МОЖЛИВОСТІ

Розвиток світового ринку: зростання населення планети веде до збільшення попиту, особливо зі зростанням частки населення з середнім рівнем доходів; перехід від пропозиції до попиту як головного фактору розвитку сільського господарства в світі та розповсюдження західного типу харчування; зростання попиту на біоенергію; зростання торгівлі сільськогосподарськими товарами, зокрема продуктами переробки, продуктами вищої якості та ціни (тобто не тільки сировиною, але і м'ясом, молочними продуктами, фруктами та овочами, готовими харчовими продуктами).

Зростання продуктивності: значні можливості для підвищення продуктивності, наприклад, шляхом підвищення врожайності на півдні за рахунок інтенсифікації використання зрошення.

Інвестиційні можливості: зафіксовано високу віддачу капіталу в деяких сільськогосподарських секторах, незважаючи на нинішнє несприятливе бізнес-середовище.

Зовнішня торгівля: Угода про асоціацію між Україною та ЄС дає можливість доступу до зовнішніх ринків ЄС; стимул досягнути відповідності вимогам міжнародних стандартів та трансфер технологій з ЄС (у контексті модернізації національної інфраструктури якості, пов'язаної з гармонізацією санітарних та фітосанітарних заходів) також надають

ЗАГРОЗИ

які можуть бути ліквідовані за допомогою реформи аграрної політики

Нездатність деяких фермерів адаптуватися: дуже малі господарства та можливо і більші підприємства можуть мати не достатню кількість інформації та не зможуть адаптуватися до вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема щодо гігієни, санітарії та фітосанітарії.

Погіршення сільськогосподарської інфраструктури: не вистачає інвестицій в аграрну інфраструктуру (обладнання, зберігання тощо), обслуговування і розвиток.

Втрати експортних можливостей: нові експортні ринки займають більш гнучкі і продуктивні конкуренти.

Погіршення стану навколишнього середовища: негативний вплив інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на природу (зменшення вмісту поживних речовин у ґрунтах, ерозії, зношення систем меліорації) та клімат.

Хитке становище сільської місцевості: старіння сільського населення; депопуляція сільської місцевості; відсутність кваліфікованої робочої сили для сільського господарства; відсутність розвитку неаграрної господарської діяльності.

Опір змінам: протидія змінам зацікавлених сторін, яким вигідне збереження нинішньої ситуації і які значно зацікавлені у відстрочуванні та саботуванні багатьох реформ.

що знаходяться за межами прямого впливу сільськогосподарської політики.

Динаміка цін: очікується зниження світових цін на сільськогосподарську сировину порівняно з

доступ до інших зовнішніх ринків.

Людський капітал, потенціал освіти та наукових досліджень: постійні реформи освіти, наявних наукових досліджень та дорадництва призводить до підвищення рівнів навичок.

Привабливість фермерства як професії: все більше число людей у сільській місцевості готові займатись фермерством, оскільки це стає більш прибутковим.

Реформа мислення: істотний внутрішній і зовнішній тиск на реформи.

недавніми високими рівнями.

Політична нестабільність: продовження агресії на Сході і анексія Автономної Республіки Крим.

Економічні умови: погіршення економічної ситуації та несприятлива динаміка обмінного курсу призводить до бюджетних обмежень та браку ліквідності.

Ціни на енергоносії: високі ціни на енергоносії призводять до подорожчання виробництва і перевезень.

Погіршення логістики та інфраструктури: зокрема погіршення доріг та зношення залізничних колій; недостатній рівень інвестицій у модернізацію.

2. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ

Мета державної Стратегії і Плану Дій щодо розвитку сільського господарства і сільських територій полягає у формуванні комплексної, всеосяжної, неупередженої і реалістичної стратегії та загальних засад реформування аграрного сектору. В цьому розділі пояснюється, чому реформа є необхідною і за якими напрямками вона буде проводитись.

В першому підрозділі наведено обґрунтування необхідності реформи. По-перше, вказано на величезні перспективи розвитку, які дає світовий ринок сільськогосподарської продукції для країни, з таким виробничим потенціалом як Україна. По-друге, висвітлено проблеми, які не дозволяють країні використовувати цей потенціал без проведення серйозних реформ. По-третє, стисло описано спосіб, в який потенціал України може бути розкритий за рахунок реформи аграрної політики.

В другому підрозділі цієї глави викладено бачення щодо того, як може виглядати український аграрний сектор після успішної реалізації комплексної програми реформ.

2.1. Обґрунтування необхідності реформи.

Майбутнє українського сільського господарства та харчової промисловості, а також сільських територій може бути дуже перспективним завдяки очікуваному тривалому зростанню світової торгівлі сільськогосподарською продукцією (див. текст у вставці).

Вставка: Перспективи торгівлі сільськогосподарською продукцією

Згідно з прогнозом ОЕСР-ФАО на період 2015-2024 рр.⁹, очікується, що обсяги світової торгівлі сільськогосподарською продукцією продовжуватимуть зростати, хоча й децю меншими темпами, ніж протягом попередніх десятиліть, зберігаючи стабільну частку по відношенню до світового виробництва і споживання.

Попри очікуване зниження цін на сільськогосподарську продукцію в реальному вираженні протягом наступного десятиліття прогнозується, що ціни все ж залишатимуться вищими, ніж перед зростанням в 2007-2008 роки.

У багатьох країнах, що розвиваються, на попит буде впливати той факт, що споживання на душу населення основних продуктів харчування наближається до насичення, однак важливі зміни в попиті передбачаються для тих, країн, що розвиваються, зі сповільненим зростанням росту населення, зростаючими доходами на душу населення та урбанізацією, які, в свою чергу, сприяють зростанню попиту. Зростаючі доходи спонукають споживачів урізноманітнювати харчування в бік збільшення споживання тваринних білків по відношенню до продуктів, що містять крохмаль. Саме тому очікується, що ціни на м'ясні та молочні продукти будуть вищими, ніж ціни на зернові, в той час як серед зернових передбачається зростання цін фуражні зернові та олійні культури відносно культур для споживання людьми.

Якщо говорити про продукти, які мають особливе значення для сільського господарства України, очікується, що світовий обсяг їхнього експорту істотно зросте. За прогнозами, експорт пшениці зросте приблизно на 11 відсотків порівняно з середнім показником у період між 2012-2014 і 2024 рр.; експорт фуражних зернових зросте на 16 відсотків. Експорт олійних культур може зрости на майже 30 відсотків за прогнозний період, а експорт олії - на 17 відсотків. Що стосується продуктів тваринництва, то експорт курятини може зрости на 33 відсотки, а сиру - на 24 відсотки.

В Азії, Європі та Північній Америці додаткове виробництво сільськогосподарської

⁹ ОЕСР - Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (2015) - ОЕСР-ФАО Сільськогосподарський прогноз 2015 р. Видавництво ОЕСР, Париж, http://dx.doi.org/10.1787/agr_outlook-2015-en

продукції буде уможливлено майже виключно зростанням продуктивності, в той час як в Південній Америці передбачається як зростання продуктивності, так і обсягів земель у використанні. Очікується невелике зростання обсягів виробництва у Африці, хоча подальші інвестиції можуть значно підвищити продуктивність та обсяги виробництва.

Експорт сільськогосподарської продукції буде концентруватись все меншою кількістю країн, в той час як імпорт буде більш розподілений між великою кількістю країн.

Втім, для того, щоб скористатися такими можливостями, необхідно подолати зазначені в підрозділі 1.2 проблеми і загрози. Для досягнення цієї мети необхідно провести реформу, яка:

посилить переваги сільського господарства України ...

Для України як держави, орієнтованої на експорт сільськогосподарської продукції і яка володіє практично незрівняним сільськогосподарським виробничим потенціалом, прогнозовані зміни на світовому ринку є дуже оптимістичними.

Прогнозується зростання попиту та експорту як товарів, щодо яких Україна вже є сильним гравцем та може досягти додаткових значних переваг за рахунок підвищення ефективності, так і продуктів переробки з високою доданою вартістю, щодо яких потенціал країни використовується далеко не на повну потужність.

У зв'язку з тим, що Україна вже багато років є великим експортером сільськогосподарської продукції, вона вже має більшу частину необхідної інфраструктури, ділові стосунки, контакти і досвід здійснення експортної діяльності та може в подальшому розвитку на них спиратися.

... усунути недоліки сільського господарства України ...

Втім, конкурентоспроможність сільського господарства і промислової переробки сільськогосподарської продукції України набагато нижча, ніж вона могла б і повинна бути. За інформацією Державного комітету статистики України (далі – Держкомстат) за 2015 р., урожайність зернових, овочів і соняшника зрівнялися з вищими показниками 1990 року лише у 2011 році. Урожайність пшениці залишається приблизно в 2 рази меншою, ніж, наприклад, в Німеччині чи Франції, у той час як врожайність соняшнику в Україні є відповідною врожайності у ЄС. Для створення сучасного, ефективного сільського господарства і промислової переробки сільськогосподарської продукції бракує інвестицій. Ентузіазм підприємців швидко згасає через погані умови для здійснення підприємницької діяльності, які характеризуються загальною складною політико-економічною ситуацією в країні, необґрунтованими адміністративними бар'єрами, корупцією і надмірним регулюванням. У сільській місцевості негнучкий ринок землі у поєднанні з низьким рівнем освіти і браком молодих, ділових, інноваційних фермерів призвели до утворення неефективної структури господарської діяльності в сільському господарстві і до невикористаного потенціалу збільшення продуктивності і диверсифікації. Крім того, висока залежність від невеликої кількості експортних товарів і партнерів робить Україну залежною від несприятливих погодних явищ, політичних подій і ринкової кон'юнктури та цін.

Якщо потенціал України не розкрити найближчим часом, то країна може втратити чудову нагоду, яку дають зростаючі світові сільськогосподарські ринки. Існує цілком реальна небезпека постійно втрачати експортні можливості, оскільки більш конкурентоспроможні і гнучкіші конкуренти отримують найбільш перспективні і найцінніші можливості ринку.

В останньому сільськогосподарському прогнозі ОЕСР-ФАО істотно зменшено темпи зростання України порівняно з попередніми роками. Такий прогноз викликає стурбованість і його слід запобігти. Темпи зростання виробництва пшениці у період з 2015 по 2024 рр. можуть скоротитися більш ніж вдвічі порівняно з 2005-2014 рр., а темпи зростання експорту можуть скоротитися в п'ять разів. Для порівняння темпи зростання річного виробництва пшениці в Російській Федерації у період з 2015 по 2024 рр. можуть зрости втричі порівняно з 2005-2014

рр., а темпи зростання річного обсягу експорту можуть скоротитися в півтора рази. Крім того, очікується аналогічне суттєве скорочення темпів зростання обсягів виробництва і експорту кормових зернових і олійних культур у 2015-2024 рр. порівняно з 2005-2014 рр., що є певним наслідком небувалих темпів зростання врожаю, які було зафіксовано у минулі роки (експорт склав близько 19,5 відсотка). Для порівняння ЄС може отримати більшу вигоду від можливостей, що випливають із зміни світового попиту, завдяки збільшенню річних темпів зростання, не зважаючи на стагнацію виробництва.

Очікується, що Україна зміцнить свій потенціал з експорту курятини завдяки потужному зростанню експорту і скорочення імпорту. Аналогічний сценарій прогнозується для яловичини і телятини, у той час як експорт свинини може скоротитися а імпорт збільшитися, залишаючи Україну нетто-імпортером і незначним експортером свинини.

Якщо говорити про ціни, то за прогнозом ОЕСР-ФАО, у 2024 році номінальні ціни на пшеницю і олійні культури знизяться майже на 30 відсотків в постійних цінах порівняно із середньою ціною у період з 2012 по 2014 рр. Тому, щоб зберегти дохід від експорту сільськогосподарської продукції, Україні слід серйозно поставитися до питання переробки зерна, щоб використати на свою користь додану вартість етапу переробки.

... розкрити потенціал сільського господарства України ...

Для того, щоб повною мірою використати сприятливі можливості, які випливають з подій на світовому сільськогосподарському ринку, необхідно розкрити потенціал сільського господарства і агробізнесу України за рахунок проведення глибокої, довгострокової і збалансованої реформи, спрямованої на збільшення сільськогосподарської конкурентоспроможності і розвиток сільських територій.

Реформа забезпечить необхідні умови для модернізації та впровадження інновацій у секторі, що призведе до підвищення ефективності і диверсифікації та, як наслідок, зростання експорту.

Такі зміни будуть забезпечуватися сучасною аграрною політикою, яка має бути простою, спрямованою на ті напрямки, які можуть принести найбільшу користь, і спиратися на форми допомоги, які не призводять до викривлення ринкової рівноваги і дозволяють фермерам орієнтуватися на ринок під час прийняття ними виробничих рішень.

Особливу увагу слід приділити сталому розвитку, який, серед іншого, забезпечить, щоб покращення функціонування сільськогосподарського сектору також сприяло підвищенню рівня життя в сільській місцевості і врахування екологічних наслідків сільськогосподарського виробництва під час розробки політики.

В цій Стратегії окреслено десять основних стратегічних пріоритетних напрямків, згідно з якими слід розробляти і впроваджувати реформу, а також визначено конкретний і докладний План дій до 2020 року за кожним пріоритетним напрямком (див. розділи 2.3. і 4.).

2.2. Ефективний агропродовольчий сектор і процвітаючі сільські території – концепція

Як міг би виглядати агропродовольчий сектор України і сільські території після завершення реформи? В цьому розділі описано успіх, який могла б досягти країна після повного погодження і впровадження амбіційної, довгострокової і сталої програми реформ.

Сільське господарство та харчова промисловість

Україна доповнила свій конкурентоспроможний, експортно-орієнтований сільськогосподарський сектор промисловою переробкою, яка виготовляє конкурентоспроможні на міжнародному ринку продовольчі товари, таким чином створюючи додаткові сприятливі торгові можливості.

Нормативна база, яка, серед іншого, регулює питання безпечності харчових продуктів, санітарних і фітосанітарних заходів, була адаптована до вимог ЄС, що уможливорює повний

доступ до експортних ринків, зокрема до ринків ЄС та Азії. З метою забезпечення відповідності цим вимогам, сільське господарство та харчова промисловість інвестували в модернізацію і реконструкцію виробничих потужностей, зберігання і переробки продукції. Модернізація дозволила виготовляти більше продуктів переробки із високою доданою вартістю, які диверсифікують експортний портфель України і створюють сприятливі можливості працевлаштування для кваліфікованої робочої сили.

Країна створює позитивні, сприятливі умови для здійснення підприємницької діяльності, оскільки законодавча і нормативна бази послабили регулювання і були вдосконалені, адміністративні процедури були спрощені, корупція зменшена і справедливість системи оподаткування покращена. Роль держави в управлінні, володінні та контролі підприємств є дуже обмеженою і вже не стримує конкуренцію та не погіршує ефективність.

Сприятливий інвестиційний клімат спрощує доступ до кредитних ресурсів і забезпечує справедливі умови фінансування. До країни хлинув потік прямих іноземних інвестицій, що стимулюється спрощеною нормативною базою, стабільною і передбачуваною політикою, а також багатообіцяючими перспективами сектору.

У результаті цих перетворень Україна зміцнила свою позицію на традиційних експортних ринках і торгує новими експортними товарами з новими країнами-партнерами, що сприяє позитивному балансу торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Сільськогосподарські виробники

В сільському господарстві було створено життєздатні і диверсифіковані структури господарюючих суб'єктів. Сільськогосподарські господарства різних розмірів і напрямків сприяють ефективному виробництву сільськогосподарської продукції; спеціалізація і диверсифікація виробництва, включаючи розвиток органічного фермерства, забезпечує життєздатність різних типів сільськогосподарських господарств. Сільськогосподарське натуральне виробництво на невеликій присадибній земельній ділянці поступилося місцем більш орієнтованим на ринок малим сімейним фермерським господарствам.

Створення життєздатних господарюючих структур було досягнуто за рахунок більш прозорого і гнучкого ринку землі і завершення процесу земельної реформи. Можливість купівлі-продажу і оренди земельних ділянок, а також чітко визначені і гарантовані майнові права дозволили господарюючим структурам розвиватися поступово, а також віднайти і впровадити ефективні способи організації сільськогосподарського виробництва.

Було утворено різні форми груп та організацій виробників, які допомагають фермерам скорочувати видатки, підвищувати доходи, дотримуватися стандартів і забезпечувати застосування добросовісної господарської практики і договірних умов у маркетинговому ланцюзі.

Водночас було створено сприятливі умови для інвестицій в модернізацію сектору, які підвищують його ефективність, а також сприяють інноваціям, професійній підготовці, науково-дослідній роботі і підвищенню рівня якості аграрної освіти. Це дозволяє виробникам повністю вивчити можливості, які надаються змінами на світових ринках сільськогосподарської продукції.

Ці зміни відбулися у контексті стабільної і передбачуваної, простої і цільової сучасної аграрної політики і системи державної підтримки. Такі викривляючі ринок форми підтримки, як цінова підтримка, і пов'язані з виробництвом платежі, було зведено до мінімуму для того, щоб сільськогосподарські виробники орієнтувались на ринок і могли адаптуватися до ринкового попиту, а не слідувати політичним сигналам.

Сільські території

Сільські території - це не тільки місце виробництва, але й також проживання і роботи значної частини населення України. Відповідно велика увага приділяється сталому розвитку сільськогосподарського сектору, що повністю враховує соціальні наслідки реформи.

Підвищення ефективності сільськогосподарського сектору неминуче призвело до скорочення зайнятості у сільському господарстві, але ці зміни були пом'якшені і проведені за допомогою належного політичного втручання з метою недопущення руйнування сільських соціальних структур, розповсюджені бідності серед сільського населення і масштабної міграції до міст.

Важливим кроком стало створення нових робочих місць в сільській місцевості як в неаграрній сфері в результаті розвитку бізнесу на селі, так і в сільському господарстві, завдяки диверсифікації сільськогосподарського виробництва, включаючи більшу кількість органічної продукції та продукції із високою доданою вартістю.

Передумовою для успішного розвитку нового бізнесу і створення нових робочих місць у сільській місцевості стало покращення громадської інфраструктури – були покращені можливості, пов'язані з автомобільним, річним і залізничним транспортом, постачання електроенергії і водопостачання стали більш надійними тощо, а також покращилось надання таких державних послуг, як освіта, охорона здоров'я і медична допомога.

Політика розвитку села тепер краще враховує місцеві потреби і стимулює місцеві ініціативи завдяки децентралізації структур, відповідальних за прийняття рішень на селі, повноваження яких стали більш широкими.

Охорона довкілля

Розвиток сільського господарства і харчової промисловості не повинен відбуватися на шкоду довкіллю і клімату, якщо ми хочемо зберегти довгостроковий виробничий потенціал і залишити сільські території привабливими для життя, роботи і відпочинку. Тому сталий розвиток виробничої діяльності з екологічної точки зору враховується у всіх заходах, передбачених політикою.

Для ефективно охорони природних ресурсів було встановлено регулятивні норми для води, ґрунту і пестицидів, які було розроблено за європейськими / міжнародними стандартами. Щоб забезпечити реальне застосування встановлених стандартів деякі типи сільськогосподарської підтримки прив'язано до дотримання мінімальних вимог щодо охорони довкілля. Це також допомогло виробникам дізнатися більше про проблеми екології і боротьби проти зміни клімату.

Широке застосування органічних технологій, які є найменш шкідливими серед всіх наявних ресурсів, сприяло зміцненню сталого розвитку сільського господарства.

Ефективне і стає управління природними ресурсами додатково стимулювалося сучасною і ефективною політикою у сфері лісівництва і риболовлі, що попереджає виснаження і дегенерацію цих ресурсів, а також через розвиток біоенергетики, що забезпечує енергетичну заощадливість та ефективність в сільському та лісовому господарстві.

3. СТРАТЕГІЯ

3.1. Керівні принципи

В цьому підрозділі стисло викладено принципи, якими слід керуватися під час реалізації запропонованої Стратегії і заходів. Керівні принципи є горизонтальними і застосовуються до всіх заходів, передбачених політикою, але приклади наведено таким чином, щоб продемонструвати зв'язок певних принципів та окремих заходів. Це зроблено з метою демонстрації того, яким чином відповідні міркування вплинули на конкретні пропозиції стосовно проведення реформи.

Судові і майнові права

Верховенство права

Всі фізичні і юридичні особи, а також інституції зобов'язані дотримуватися законодавства і несуть відповідальність згідно із законодавством, яке справедливо застосовується і виконується.

Функціонування судової системи

Правосуддя – вільне, неупереджене і незалежне.

Повага до приватної власності

Право приватної власності - права фізичних осіб / груп володіти, користуватись та розпоряджатись своїм майном – передбачене та охороняється законодавством. Наприклад: пропагується приватна власність за напрямком реформування «Реформування відносин у сфері державної власності та діяльності державних підприємств».

Прозорість, відповідальність і прогнозованість

Прозорість

Чиновники, державні службовці, керівники і директори компаній та організацій зобов'язані діяти публічно, прогнозовано і зрозуміло, а також управляти і публікувати інформацію у відповідальний спосіб. Приклад: прозорість є важливим елементом за пріоритетом реформування «Земельна реформа» і напрямком «Реформування відносин у сфері державної власності та діяльності державних підприємств».

Відповідальність

Посадові особи організацій державного, приватного і неурядового сектору несуть відповідальність за свої дії і зобов'язані вживати відповідних заходів, коли такі зобов'язання не виконуються. Приклад: відповідальність є важливим принципом, що стоїть за напрямком реформування «Нова політика підтримки сільського господарства та розвитку».

Чіткі цілі, оцінка результатів і аналіз

Чітко визначено цілі реформування і створено необхідну систему моніторингу та оцінки їх досягнення. Якщо оцінка вказує на те, що поставлену ціль не досягнуто, підходи переглядаються і розробляються повторно.

Орієнтація на ринок і регулювання

Ринкові рішення

Виробництво і обіг товарів визначаються ринковою кон'юнктурою, а не інструментами управління і контролю, за винятком випадків, коли це обґрунтовано. Приклад: орієнтація на ринок визначає програмну реформу за напрямками реформування «Нова політика підтримки сільського господарства та розвитку» і «Продовольча безпека».

Мінімізація регуляторного тягаря

Кількість законів, нормативних актів і адміністративних процедур має бути скорочена до необхідного мінімуму. Приклад: мінімізація регуляторного тягаря є принципом, що стоїть за напрямком реформування «Перегляд нормативно-правових актів, що передбачають надмірне державне регулювання».

Всеосяжність

Залучення

Всі члени громади або організації долучаються і впливають на процес прийняття рішень, які їх стосуються. Приклад: підтримка залучення різних сторін за напрямками реформування «Сільський розвиток за лідерства громад» і «Доступ до міжнародних ринків, управління імпортом, просування експорту та внутрішній ринок».

Заборона дискримінації

Люди заслуговують на неупереджене ставлення незалежно від їхньої приналежності до будь-якої групи або категорії (за статевою ознакою, віросповіданням, сексуальною орієнтацією, національною приналежністю тощо).

Рівні умови

Всі сторони мають право на об'єктивне та неупереджене з етичної і юридичної точки зору ставлення, яке є обґрунтованим з урахуванням обставин; можливості, а також витрати і вигоди поділяються однаково для рівнозначних сторін. Приклад: міркування щодо рівних умов і збалансованості лежать в основі реформи за пріоритетом реформування «Оподаткування».

Сталий розвиток

Вітається розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, не обмежуючи при цьому спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби з урахуванням економічних, соціальних і екологічних аспектів. Приклад: екологічні міркування щодо сталого розвитку лежать в основі заходів за напрямком реформування «Вода, земля, пестициди, нітрати та мінімальні екологічні стандарти», соціальна сталість є основним елементом у напрямку реформування «Підвищення якості життя та диверсифікація господарської діяльності у сільській місцевості».

3.2. Головні стратегічні пріоритети

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 1. ДІЛОВИЙ КЛІМАТ І ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ, СТВОРЕННЯ СТАБІЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ, ЩО ВІДПОВІДАЄ МІЖНАРОДНИМ І ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ, ЗОКРЕМА ШЛЯХОМ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Незважаючи на відносно високу продуктивність капіталу в сільському господарстві, обсяг прямих іноземних інвестицій в галузь залишається на досить низькому рівні. Головною причиною цього є несприятливий діловий клімат в Україні. Україна посідає 96 місце з 189 країн за рейтингом «Ведення бізнесу 2015» Світового банку. Україна також демонструє низькі результати за іншими рейтингами бізнес середовища, за деякими з них вона навіть опустилася на нижчі сходинки. Економічна свобода в Україні продовжує бути «пригнічена» згідно з Індексом економічної свободи 2014 (Economic freedom index). Україна посідає останнє місце з-поміж 43 країн Європи і в світовому рейтингу - 155 місце зі 178 країн. Україна також посідає 76 місце за Глобальним індексом конкурентоспроможності (GCI) 2014-2015, опустившись з 73 місця, яке вона посідала лише два роки тому. Глобальний індекс конкурентоспроможності складається з багатьох компонентів, які поділяються на дванадцять ключових елементів. Найбільш проблематичним питанням країни за Глобальним індексом конкурентоспроможності є незадовільна інституціональна структура (130 місце). Докладний аналіз 21 компонента, що включає цей інституціональний елемент, вказує на те, що економічна ситуація України пронизана проблематичними регуляторними перепонами і бюрократією та страждає від недостатньої прозорості, протекціонізму і корупції.

Це додає величезних і часто недооцінених витрат для економіки, що, в свою чергу, перешкоджає притоку інвестицій та розвитку економіки країни в цілому. Дослідження свідчать, що, наприклад, витрати приватного сектору на дотримання вимог в сфері безпечності та якості харчової продукції складають 2,6 – 4,9 відсотка річної виручки підприємств. Регуляторне навантаження для приватного сектору на дотримання фітосанітарних вимог в Україні в 7,5 рази більше, ніж в ЄС (МФК, 2014). Таким чином, Стратегія пропонує кардинальну зміну системи безпечності та якості харчової продукції в Україні з метою сприяння залученню інвестицій та підприємницької ініціативи. Також Стратегія має на меті модифікацію або скасування нормативно-правових актів, дозволів та процедур щодо ведення господарської діяльності, які спричиняють необґрунтовані витрати та тягар для операторів ринку. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII (далі – Угода про асоціацію між Україною та ЄС) є дороговказом на шляху досягнення поставленої мети.

Напрямок 1.1. Безпечність харчових продуктів, санітарні та фітосанітарні питання

Обґрунтування

Україна повинна визначитися зі стратегією та механізмами реалізації статті 64 глави «Санітарні та фітосанітарні заходи» Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Рівень відповідності виробництва сільськогосподарських виробників в Україні вимогам ЄС на сьогодні досить строкатий. Деякі із них мають рівень, який перевершує середньостатистичний європейський, а деякі не відповідають мінімальним вимогам ЄС. При цьому Україна є країною із активною імпортно-експортною діяльністю, яка обумовлює економічний стан держави. Адаптація законодавства у сфері санітарних та фітосанітарних заходів до вимог ЄС є ключовим моментом при отриманні права експорту до країн торговельних партнерів, які визнають систему контролю ЄС.

Головна мета

Українська система контролю виробництва, внутрішнього обігу, ввезення та вивезення об'єктів санітарних заходів повинна бути максимально ефективною, прозорою та мати здатність отримати високу оцінку при проведенні зовнішнього оцінювання компетентними службами країн – торговельних партнерів. Вимоги щодо транскордонного переміщення живих тварин, продуктів тваринного походження повинні забезпечувати високий рівень захисту навколишнього середовища, здоров'я населення, епізоотичного благополуччя, фітосанітарної безпеки території.

Виробники харчових продуктів та побічних продуктів тваринного походження повинні мати доступ до ринку максимальної кількості країн. Метою є розширення експортних можливостей виробників кінцевої продукції тваринного та рослинного походження із максимальною доданою вартістю призначеною для кінцевого споживача.

Компетентний орган щодо реалізації державної політики у сфері безпечності та якості харчових продуктів повинен відповідати найкращому досвіду та вимогам прозорості, швидкості відповідної реакції, простежуваності та незалежності.

Має відбутися зміна стереотипного, упередженого мислення українського споживача щодо якості та безпечності вироблених в Україні харчових продуктів через зміцнення переконання, що «Українська продукція безпечна та якісна».

Пріоритетні заходи

1. Створення повноцінного Компетентного органу щодо реалізації державної політики у сфері контролю безпечності та якості харчових продуктів. Запровадження системи делегування державних функцій контролю уповноваженим недержаним організаціям.
2. Адаптація законодавства в частині визначеній обов'язковою за результатами верифікаційних візитів інспекторів офісу харчових продуктів та ветеринарії (FVO). Наближення законодавства в частині гігієни виробництва та обігу, простежуваності та ідентифікації тварин, відповідності виробництва та обігу кормів та побічних продуктів тваринного походження, мікробіологічних вимог, організації та планування системи контролю в Україні на ризик - орієнтованому принципі. Внесення змін до Закону України від 22.07.2015 № 1602-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» з метою більш глибокої його гармонізації до вимог ЄС.
3. Завершення процесу перепідготовки спеціалістів Компетентного Органу, запровадження спеціального навчання у ВУЗах щодо можливості швидкого насичення ринку праці новими знаннями та принципами державного та відомчого контролю.
4. Початок процедури точкового відкриття ринку ЄС на підприємствах, які можуть довести свою відповідність вимогам ЄС. Визначення пріоритетними в порядку зменшення напрямки розширення експорту продуктів тваринного походження: молока та молочних продуктів, яловичини, свинини, м'яса кролів, без кільової птиці тощо.
5. Обґрунтування та встановлення реальних перехідних періодів задля впровадження наближеного законодавства у сферах ГМО, благополуччя тварин, протиепізоотичних заходів, імпорто-експортних операцій (в частині санітарних та фітосанітарних заходів), якісних показників молока, молочних продуктів, правил внутрішньої торгівлі, застосування правил локальної торгівлі.
6. Запровадження системи заходів щодо надання кваліфікованих консультацій з впровадження відомчих систем контролю та інших сучасних систем контролю безпечності.
7. Початок процедури визнання еквівалентності систем контролю у сфері санітарних та фітосанітарних заходів із компетентними службами країн торговельних партнерів, в тому числі потенційних.

Очікувані результати

- після максимального наближення принципів питань національного законодавства щодо санітарних та фітосанітарних заходів процедури відкриття доступу для українських виробників харчових продуктів тваринного та рослинного походження будуть значно полегшені;
- рішення щодо точкового доступу на ринок ЄС товарів українських підприємств дозволить максимально ефективно використати перехідні періоди підприємствам, які працюватимуть на внутрішній ринок та на ринок третіх країн без перепрофілювань. Такий підхід дозволить зберегти малих виробників та дасть змогу переробним підприємствам поступово перейти на постачання сировини від велико-товарних виробників, а малим виробникам об'єднатись, зареєструватись та за необхідності отримати експлуатаційні дозволи;
- в перспективі - стабілізація виробництва якісної та безпечної продукції тваринництва та рослинництва малими сільськогосподарськими виробниками, розширення ринків збуту українського кінцевого товару на ринок країн ЄС та інших країн;
- розширення експортного потенціалу держави за рахунок ринків країн, які визнають систему контролю ЄС, та країн, які не визнають систему ЄС еквівалентною. Запровадження ризик-орієнтованого підходу в організації державного контролю.

Ризики впровадження

- швидка, незбалансована адаптація без відповідних перехідних періодів може призвести до посиленого адміністративного тиску на менш підготовлені підприємства та господарства і, як результат, занепаду великої кількості малих та середніх підприємств агропродовольчого сектору. З іншого боку, не достатньо адекватні санкції до порушників можуть спричинити хвилю ігнорування виконання нових вимог та не виконання зобов'язань України перед ЄС;
- залишається ризиком неадекватна реакція з боку країн Митного союзу до українського вибору європейського шляху інтеграції, часткова або повна втрата ринку збуту на території цих країн.

Заходи із пом'якшення ризиків

- обрання принципу точкового відкриття ринків країн ЄС та збалансованого по часу процесу прийняття нового наближеного законодавства та встановлення відповідних перехідних періодів із посиленням на відповідні висновки та зауваження інспекторів FVO є найефективнішим запобіжним заходом;
- ведення тристоронніх перемовин в частині санітарних та фітосанітарних заходів, ініціація процедур визнання еквівалентності систем контролю та результатів лабораторних досліджень може значно спростити аргументацію процедур та заходів, спрямованих на наближення законодавства перед третіми країнами, які не є членами ЄС;
- організація інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо споживчих властивостей продуктів та сировини вітчизняного та іноземного виробництва.

Індикатори реалізації

- збільшення кількості підприємств, які набули права експорту готової продукції тваринного походження на ринки країн ЄС для споживання людьми на 30 відсотків до 2020 року;
- збільшення обсягу експорту української сільськогосподарської продукції на ринки країн Азії та Африки на 30 відсотків до 2020 року;

- зменшення рівня захворюваності населення хворобами, пов'язаними із харчовими продуктами в рамках існуючої методики визначення рівня захворюваності на 10 відсотків до 2020 року;
- отримання Україною статусу країни вільної від губкоподібної енцефалопатії великої рогатої худоби протягом 10 років;
- запровадження інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо споживчих властивостей продуктів з сировини вітчизняного та іноземного виробництва з 2016 року.

Напрямок 1.2. Інші положення, зокрема, ті, що визначені у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р

Обґрунтування

Статтею 403 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС передбачається, що Україна та ЄС співробітничать з метою сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, зокрема шляхом поступового зближення політик та законодавства. Це включає гармонізацію з відповідним правом та регуляторними стандартами ЄС, серед іншого, з тими, що визначені у Додатку XXXVIII до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Наразі основним дороговказом для виконання зазначеного є План заходів, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р, реалізація якого має забезпечити підвищення конкурентоспроможності вітчизняних продуктів як на ринку ЄС, так і на інших міжнародних ринках, де визнаються стандарти ЄС. Відтак, виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС лежить у площині не простого виконання зобов'язань перед ЄС та завоювання європейського ринку, але і виконання інших міжнародних зобов'язань України в частині запровадження вимог стандартів щодо якості та безпечності харчових продуктів, а отже, розширення експортного потенціалу для українських виробників на інших економічно цікавих ринках, зокрема на ринках Азії, Митного союзу тощо.

Головна мета

Через збалансоване впровадження європейських вимог до якості та безпечності сільськогосподарських та харчових продуктів, стимулювати виробництво продукції з високою доданою вартістю, у тому числі, завдяки широкому використанню географічних зазначень, тим самим стимулюючи диверсифікацію та збільшення експорту, подолання економічних викликів, пов'язаних із припиненням ввезення такої продукції на історично сформовані ринки, а також забезпечення виконання зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та інших зобов'язань України відповідно до міжнародних документів у сфері безпечності продукції, призначеної для споживання людьми.

Пріоритетні заходи

1. Створення законодавчої бази щодо: належної практики виробництва української органічної продукції; питання регулювання ГМО; визначення деяких показників якості молока і молочних продуктів, а також яловичини; уніфікації вимог до якості та маркування алкогольних напоїв, у тому числі, вироблених та імпортованих на територію України; вимог до деяких показників якості окремих видів сільськогосподарської та харчової продукції, зокрема соків, джемів, продуктів вироблених з какао, меду, що сприятиме створенню бренду «Продукт України».
2. Створення умов для використання схем якості для сільськогосподарських та харчових продуктів (географічні зазначення та гарантовані традиційні склад і методи виробництва харчових продуктів).
3. Вжиття заходів щодо визнання системи оцінки відповідності насіння (зокрема, виробництва та торгівлі), еквівалентною до вимог ЄС та міжнародних організацій.

Очікувані результати

- розширення переліків національної сільськогосподарської та харчової продукції, призначеної до експорту на міжнародні ринки, у тому числі на ринок ЄС;
- запровадження мінімальних вимог щодо якості сільськогосподарської та харчової продукції на рівні законодавчих актів на заміну системи виробництва відповідно до нормативних документів (Державні стандарти України, Стандарти організацій України тощо), що сприятиме забезпеченню прав споживачів на якісну продукцію на внутрішньому ринку;
- сприяння створенню бренду «Продукт України» як знака гарантії якості певної продукції.

Ризики впровадження

Основним ризиком є залишення поза увагою встановлення перехідного періоду для набуття чинності схваленими законодавчими змінами, відсутність аналізу впливу імплементації положень правової системи ЄС (*acquis communautaire*) на розвиток малих сільськогосподарських виробників, а також відсутність аналізу щодо узгодження відповідних змін із зобов'язаннями України в рамках міжнародних організацій, наприклад Світової організації торгівлі (далі - СОТ), та перед іншими торговельними партнерами.

Заходи із пом'якшення ризиків

- визначення пріоритетності адаптації відповідних положень *acquis communautaire* ЄС, зважаючи на критерії: важливість з позиції забезпечення та захисту прав споживачів, зв'язок із необхідністю підвищення показників експорту до ЄС, зв'язок із проведенням верифікаційних місій зі сторони ЄС, внесок імплементації відповідного акта законодавства щодо боротьби з корупцією, а також покращення бізнес клімату, потенційний швидкий ефект, пов'язаний з імплементацією певного законодавчого акта ЄС;
- здійснення аналізу відповідності правового регулювання ЄС та України, зважаючи на питання, пов'язані, серед іншого, із інституціональною розбудовою, та розроблення відповідних нормативно-правових актів;
- проведення консультацій із заінтересованими органами державної влади, а також галузевими асоціаціями, схвалення напрацьованих документів відповідним органом влади (міністерством, Урядом, Парламентом) для досягнення консенсусу і збалансованого підходу до регулювання.

Індикатори реалізації

- до кінця 2016 року підготувати тексти проектів нормативно-правових актів щодо належної практики виробництва української органічної продукції, питання регулювання ГМО, визначення деяких показників якості молока і молочних продуктів, а також яловичини, уніфікації вимог до якості та маркування алкогольних напоїв, у тому числі вироблених та імпортованих на територію України, вимог до деяких показників якості окремих видів сільськогосподарської та харчової продукції, зокрема соків, джемів, продуктів, вироблених з какао, меду;
- до 2018 року схвалити підготовлені проекти нормативно-правових актів у визначених вище сферах;
- до 2020 року практика використання схем якості для сільськогосподарських та харчових продуктів, зокрема географічних зазначень, збільшена в 2 рази.

Напрямок 1.3. Перегляд нормативно-правових актів, що передбачають надмірне державне регулювання

Обґрунтування

Україна займає 96 місце у рейтингу Світового банку за легкістю ведення бізнесу (рейтинг Ease of Doing Business). Приблизно таке саме місце Україна займає у рейтингу ВВП на душу населення. Багато досліджень показали значну кореляцію між легкістю ведення бізнесу (з регуляторної точки зору) та національним доходом, інвестиційною привабливістю, економічною стабільністю тощо, а також негативну кореляцію з рівнем корупції. Зайві процедури складають величезні і часто недооцінені витрати для економіки, а також формують основне джерело корупції.

Нібито невинне обов'язкове регулювання може з легкістю призвести до значних втрат для економіки в цілому. Корупція, пов'язана з однією процедурою, може викликати корупцію в інших. Таким чином, з метою сприяння економічному зростанню і зниженню рівня корупції потрібно прийняти ряд заходів, спрямованих на скасування необґрунтованих нормативно-правових актів / процедур щодо ведення господарської діяльності.

Головна мета

Змінити або скасувати нормативно-правові акти, що передбачають надмірне регулювання господарської діяльності у сфері агропродовольчого сектору, щодо яких підтверджено невідповідність стандартам ЄС, або ті, що дублюють інші положення, призводять до невиправданого навантаження чи витрат для операторів ринку, з метою забезпечення чесного, прозорого, стабільного і прогнозованого виробництва і ділового клімату для операторів ринку, сприяння інвестиціям та ініціативам у сільськогосподарському секторі.

Пріоритетні заходи

Виділено чотири сфери регуляторного середовища, де необхідно провести дерегуляцію. Пропонується визначити сфери регулювання, оскільки подекуди обов'язкові формальні процедури не визнаються формально дозвільними, хоча мають всі їх ключові характеристики.

Ці чотири сфери є наступні:

1. Обмеження кількості дозвільних документів. Залишити чинними тільки ті дозвільні документи на вжиття примусових заходів, що необхідні для захисту життя чи здоров'я людей, тварин або рослин, навколишнього середовища, або для запобігання шахрайським діям за умови, що вони обґрунтовані значними науковими доказами та практичною ефективністю заходів, що застосовуються, і які невиправдано не обмежують свободу торгівлі та конкуренції.
2. Обмеження повноважень державних органів, що здійснюють відповідне регулювання господарської діяльності. Залишити чинними тільки ті повноваження, що необхідні для захисту життя чи здоров'я людей, тварин або рослин, навколишнього середовища, або для запобігання шахрайським діям за умови, що вони обґрунтовані значними науковими доказами та практичною ефективністю заходів, що застосовуються, і які невиправдано не обмежують свободу торгівлі та конкуренції.
3. Перегляд нормативно-правових актів, технічних регламентів тощо, які регулюють властивості продуктів (критерії їх якості та безпечності). Ліквідувати будь-які обмеження щодо виробництва та дистрибуції продуктів сільського господарства, які не стосуються безпеки населення та/ або не обмежують добросовісну конкуренцію.
4. Адміністрування оподаткування – правила, що регулюють сплату податків та процедуру їх відшкодування. Спростити невиправдані процедури адміністрування оподаткування, що несправедливо дискримінують права платників податків.

В трьох з чотирьох сфер необхідно залишити в дії лише ті обов'язкові процедури, які необхідні для захисту життя чи здоров'я людей, тварин або рослин, навколишнього середовища, або для запобігання шахрайським діям за умови, що вони обґрунтовані вагомими науковими доказами та практичною ефективністю заходів, що застосовуються, і які невиправдано не обмежують свободу торгівлі та конкуренції.

Очікувані результати

- значне зниження рівня корупції;
- зниження витрат виробників та постачальників ресурсів;
- підвищення інвестиційної привабливості.

Ризики впровадження

- ризик ліквідації обов'язкових процедур, які необхідні для гарантування доступу до зовнішніх ринків або запобігають нанесенню шкоди для здоров'я населення;
- невдале технічне виконання дерегуляції.

Заходи з пом'якшення ризиків

- постійна та професійна юридично-експертна діяльність, направлена на захист інтересів аграрного сектору;
- ретельне вивчення дозвільних процедур щодо питання доступу до зовнішніх ринків і гарантування здоров'я населення.

Індикатори реалізації

Протягом 2015 – 2017 рр.:

- реалізація професійного незалежного дослідження щонайменше раз на рік на предмет джерел та рівня корупції, а також рівня задоволеності адміністративними послугами, що пов'язані з процедурами видачі дозвільних документів. В рамках опитування – оцінити відсоток суб'єктів господарювання, які мали справу з корупцією при отриманні дозвільних документів, а також відсоток задоволених адміністративними послугами;
- дерегуляція не повинна підривати доступ до зовнішнього ринку або шкодити здоров'ю населення;
- в дії залишились лише ті дозвільні документи, повноваження регулюючих органів та обмеження на виробництво товарів, які необхідні для захисту життя чи здоров'я людей, тварин або рослин, навколишнього середовища, або для запобігання шахрайським діям за умови, що вони обґрунтовані вагомими науковими доказами та практичною ефективністю заходів, що застосовуються, і які невиправдано не обмежують свободу торгівлі та конкуренції;
- спрощення невиправданих процедур адміністрування оподаткування, що несправедливо дискримінують права платників податків, зокрема, за критерієм автоматичного повернення ПДВ та електронного адміністрування.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 2. ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА

Обґрунтування

Процес земельної реформи триває вже понад два десятиліття. Було проведено приватизацію сільськогосподарських та інших земель, внаслідок чого з 41,5 млн га всіх сільськогосподарських угідь України, 31,0 млн га знаходиться в приватній власності, тоді як близько 10,5 млн га знаходиться у державній власності та близько 0,03 млн га в комунальній та колективній власності. Також створені правові передумови для різних видів економічної діяльності на землі. Проте залишається цілий ряд проблем, які не дозволяють ефективно використовувати землю як виробничий ресурс та актив. До цього часу діє мораторій на відчуження і зміну цільового призначення земель сільськогосподарського призначення, незавершене реформування земельно-реєстраційної системи, незахищені речові права на землю, відсутній баланс інтересів орендарів та орендодавців, відбувається деградація ґрунтів та фрагментація землеволодіння, загальнопоширеною є корупція тощо.

Головна мета

Удосконалення ринку оренди землі, забезпечення відкритої і прозорої оренди державних і комунальних земель та вдосконалення кадастрово-реєстраційної системи. Створити повноцінний ринок земель сільськогосподарського призначення.

Пріоритетні заходи

1. Запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення, дерегуляція обороту прав на землю, стає землекористування та консолідація землеволодіння та землекористування:

- 1.1. Законодавче врегулювання та передача у комунальну власність земель державної власності, розташованих за межами населених пунктів, крім тих, на яких розташовані об'єкти державної власності; удосконалення процедури передачі ділянок невикористаної спадщини, невитребуваних паїв до комунальної власності; врегулювання правового стану земель із нечітким правовим режимом - польові дороги, лісосмуги, колективна власність.
- 1.2. Підготовка та поетапне впровадження відкритого і прозорого ринку земель сільськогосподарського призначення, в тому числі можливість пілотного впровадження різних моделей економічного обороту земель сільськогосподарського призначення на територіях окремих адміністративно-територіальних одиниць, на основі державно-правового експерименту.
- 1.3. Розробка програми економічного стимулювання сталого землекористування для запобігання та боротьби із деградацією земель.
- 1.4. Впровадження механізмів консолідації сільськогосподарських земель з метою підвищення ефективності їх використання.
- 1.5. Оптимізація системи оподаткування земель з метою стимулювання раціонального та ефективного використання земельних ресурсів та запобігання спекуляції із земельними ділянками.
- 1.6. Скасування безоплатного отримання у власність земельних ділянок із земель державної і комунальної власності; збереження права на приватизацію земельних ділянок, які передані у користування громадян до 2002 року.
- 1.7. Скорочення підстав набуття прав на земельні ділянки державної та комунальної власності без проведення земельних торгів.
- 1.8. Забезпечення розвитку кредитування під заставу права користування земельними ділянками (в тому числі емпітевзис)¹⁰ без обмеження прав землевласників.

¹⁰ Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

- 1.9. Провести роздержавлення земель сільськогосподарського призначення, які належать НААН та державним підприємствам, що підлягають приватизації, крім тих, що використовуються в наукових цілях.
2. Вдосконалення та розвиток системи кадастру та реєстрації речових прав на нерухоме майно:
 - 2.1. Наповнення бази даних кадастру відомостями про земельні ділянки та обмеження у їх використанні.
 - 2.2. Проведення об'єднання кадастрової системи та системи реєстрації речових прав на нерухоме майно в рамках однієї інформаційної системи та забезпечення відкритого доступу до цієї системи.
 - 2.3. Удосконалення процедури державної реєстрації земельних ділянок та речових прав на них шляхом запровадження електронного документообігу при внесенні інформації до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Державного земельного кадастру та користування такими відомостями.
3. Забезпечення та захист прав на земельні ділянки:
 - 3.1. Вдосконалення процедури для виправлення помилок у Державному земельному кадастрі (у тому числі масової). Надання можливості отримання витягів із Державного земельного кадастру у випадку наявності помилки (із описом цієї помилки та визначенням можливих шляхів її виправлення).
 - 3.2. Гармонізація видів використання (цільового призначення) земельних ділянок в межах категорії земель згідно з кращими світовими практиками. Надання землевласнику та землекористувачу права використовувати земельну ділянку будь-яким способом, що відповідає планувальній документації та/або зонінгу, крім тих, які потребують зміни категорії земель.
 - 3.3. Створення законодавчого поля для добровільного об'єднання власників земельних ділянок, чії земельні ділянки знаходяться в межах одного земельного масиву, з метою захисту прав та інтересів власників земельних ділянок.

Очікувані результати

- підвищення конкуренції та прозорості на ринку землі; зменшення корупції в земельних відносинах; можливість використовувати землю та прав користування нею в якості застави;
- інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень в сфері земельних відносин; ефективніша кадастрово-реєстраційна система;
- підвищення ефективності землекористування і відповідно зростання продуктивності в аграрному секторі; збільшення можливостей для кредитування аграрних виробників;
- підвищення доходів місцевих бюджетів, збільшення можливостей для сільського розвитку; зростання вартості оренди та вартості земель сільськогосподарського призначення і, як наслідок, зростання доходів сільського населення;
- зменшення витрат, пов'язаних з укладанням і виконанням угод у земельних відносинах; підвищення гарантування прав власності на землю.

Ризики впровадження

- заполітизованість питання зняття мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення; відсутність консенсусу щодо цього в суспільстві та між членами Коаліції депутатських фракцій Верховної Ради України.

Заходи з пом'якшення ризиків

- інформаційно-роз'яснювальна робота на місцях;
- впровадження системи моніторингу земельних відносин та аналізу ринку земель і забезпечення повної публічності відповідної інформації.

Індикатори реалізації

- зростання надходжень до місцевих бюджетів на 15 відсотків до 2020 року;
- 2016 р.: пілотне запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення на територіях окремих адміністративно-територіальних одиниць України;
- до 2016 р.: запровадження системи моніторингу земельних відносин.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 3. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА РЕФОРМА МІНАГРОПОЛІТИКИ, ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО ЙОГО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ

Напрямок 3.1. Інституціональна реструктуризація Мінагрополітики, державних підприємств, установ, організацій, що належать до його сфери управління

Обґрунтування

Установи Мінагрополітики наразі структуровані і функціонують на основі застарілих пріоритетів і потреб. На цей час відсутня чітка відмінність між основними функціями всередині або між департаментами, що призводить до численних випадків дублювання обов'язків, завдань і заходів. Застарілі адміністративні системи, громіздка звітність на паперових носіях, системи затверджень та контролю все ще створюють задушливий рівень бюрократії і постійно відволікають від реалізації основної політики, виконання нормативних та технічних завдань. Як і раніше, існують ризики корупції, що пов'язані зі складною мережею необґрунтованого контролю, правил і процесів затвердження, управління державними активами і механізмами втручання. Ця система часто згадується як один з найбільш значущих чинників, що стримують розвиток українських аграрних підприємств і загалом агробізнесу. Саме тому зміна цієї структури є пріоритетним завданням для галузі.

Крім того, після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС разом з Поглибленою та всеохоплюючою зоною вільної торгівлі між Україною та ЄС (далі - ПВЗВТ), найбільший тягар нормативно-правового зближення зі стандартами та вимогами ЄС лягає саме на сільське господарство, харчовий та агропромисловий сектори. Це означає значні технічні вимоги до Мінагрополітики, що надалі зростатимуть, для ефективного регулювання та координації поступового процесу зближення.

Крім того, для забезпечення ефективного впровадження розроблених Стратегії і Плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій, а також для узгодження з їх конкретними цілями протягом найближчих п'яти років (2015-2020 рр.), безсумнівно необхідна реструктуризація установ Мінагрополітики.

Головна мета

Основна мета процесу реструктуризації та реорганізації полягає в наступному:

- гармонізація інституціональних рамок сільського господарства та розвитку сільських територій з ЄС та міжнародними вимогами;
- чітке визначення сфери компетенції установ Мінагрополітики та їх зв'язків з іншими відповідними державними установами на підтримку сільського господарства та розвитку сільських територій;
- побудова політики ефективного розвитку сільського господарства та сільських територій, стратегічного управління, програмування і впровадження структури, систем і процедур, що існують в рамках установ Мінагрополітики, які забезпечуватимуть прозорість і підзвітність в процесі прийняття рішень та постійну активну участь зацікавлених сторін сектору на всіх етапах реалізації політики;
- заснування основних професійних, кваліфікованих, підготовлених кадрів з відповідними можливостями, навичками, досвідом і ресурсами для впровадження нових завдань та виконання обов'язків, тим самим надаючи Мінагрополітики можливість відновити впевненість і довіру зацікавлених сторін сектору на всіх рівнях;
- створення ефективного зв'язку на рівні області та району для сприяння реалізації політичних заходів на підтримку розвитку сільського господарства та сільських територій і цільових зацікавлених сторін;

- створення ефективної системи управління та моніторингу, а також набору заходів, що забезпечуватимуть стратегічне управління, використання та продаж активів сільськогосподарського майна державної власності відповідно до стратегічних пріоритетів, потреб і вимог розвитку сільського господарства та сільських територій.

Пріоритетні заходи

1. Загальні принципи та рамки урядової і міжурядової політики

Межі політики та регулюючих функцій на підтримку сільськогосподарського сектору та розвитку сільських територій повинні бути чітко визначені й узгоджені з усіма відповідними державними органами. Процес проходитиме за підтримки ЄС та супроводжуватиметься технічною міжнародною допомогою для забезпечення відповідної політики і нормативного зв'язку в усіх областях, пов'язаних з цією політикою, зокрема таких, як продовольча безпека, ветеринарні та фітосанітарні заходи, аграрно-кліматична і екологічна політика, політика регіонального розвитку, освіта, наука, інноваційна політика та дорадництво. Це передбачає визначення органу координації та моніторингу, що включатиме представників інших відповідних міністерств, агенств, донорів та представників приватних та громадських секторів суспільства (див. розділ 4 “Впровадження Стратегії”).

2. Перейменування і перепозиціонування Мінагрополітики

Мінагрополітики повинно бути перейменовано відповідно до Стратегії, цілей політики та обсягу втручання. Повинні бути впроваджені відповідні правові зміни щодо перейменування Мінагрополітики для відображення сільського розвитку. Таке перейменування і перепозиціонування закладе підвалини для зрушення пріоритетів діяльності Мінагрополітики в напрямку ширшого кола політичних, регуляторних, допоміжних послуг та систем. Це також забезпечить чітке визнання обов'язків Уряду щодо реформи сектору, запровадження системних змін і поступового узгодження з політикою ЄС і ширшого міжнародного співтовариства.

3. Управління на основі ключових компетенцій

Відповідно до нової назви і загальних принципів, викладених вище, Мінагрополітики повинно бути поступово змінено, щоб забезпечити належне виконання (результативність) належних дій (ефективність). Це вимагатиме повторного визначення основних функцій Мінагрополітики, що дозволить покращити вертикальну і горизонтальну координацію та управління. Функціональні підрозділи та обов'язки в рамках оновленого Мінагрополітики повинні бути реструктуровані, щоб забезпечити створення та функціонування основних компетенцій, наприклад: *розробка та управління стратегією, політикою та програмами; фінанси, бюджет, облік і аудит; моніторинг та контроль; аналіз політики та інформація; технічні, правові та регуляторні функції; міжнародні відносини; комунікація та зв'язки з громадськістю; адміністративні функції; підтримка з питань інформаційних та комунікаційних технологій; управління персоналом; дорадницькі, наукові, освітні та інноваційні функції і підготовка кадрів.* Керування функціональною реорганізацією відбуватиметься шляхом детального перегляду функцій установ Мінагрополітики. Висновки цього перегляду визначатимуть розробку Загального інституціонального плану реструктуризації.

4. Реорганізація установ Мінагрополітики

В рамках процесу функціонального перегляду і реструктуризації Мінагрополітики також повинно бути проведено докладний функціональний перегляд установ Мінагрополітики. Висновки цього перегляду використовуватимуться для визначення напрямків підготовки детальних рекомендацій і планів для спрямування модернізації та реорганізації діяльності всіх установ і підпорядкованих органів відповідно до Стратегії. Очікується, що це передбачатиме скорочення та адаптацію функцій контролю для забезпечення поступового зближення систем з нормами ЄС. Особлива увага в короткостроковій перспективі повинна бути спрямована на реорганізацію Державного агентства лісових ресурсів (далі – Держлісагентство) та Державного агентства рибного господарства (далі – Держрибагентство).

5. Розробка ефективного зв'язку на рівні областей і районів, а також систем підтримки

Потенціал, послуги і системи на рівні областей і районів повинні бути оцінені за допомогою цільових оглядів в окремих регіонах за домовленістю з окремими адміністраціями. Повинні бути розроблені рекомендації щодо змін певних функцій, систем і процедур, які можуть найкращим чином підтримати впровадження нових цілеспрямованих заходів політики розвитку сільського господарства і сільських територій, в першу чергу спрямованих на підтримку малих і середніх фермерських господарств та сільськогосподарських підприємств. У відповідних випадках та за наявності відповідної можливості в рамках існуючих правових обмежень слід запропонувати і узгодити з окремими адміністраціями вимоги та варіанти партнерств на рівні областей і районів. За консультацією з іншими відповідними державними органами у разі потреби на центральному рівні слід розробити відповідні нові законодавчі зміни.

З метою перевірки актуальності і ефективності задуму програми Мінагрополітики намагатиметься розробляти і здійснювати цільові пілотні заходи втручання на рівні областей / районів / сіл. Для визначення цього процесу, а також з метою передбачення майбутніх вимог щодо управління Мінагрополітики забезпечить координацію та розвиток спільно з обласними та районними адміністраціями.

6. Управління державними підприємствами та продаж активів в рамках установ Мінагрополітики

Визнаючи важливість і чутливість питань управління підприємствами державної власності, з метою контролю за розробкою і реалізацією принципів політики щодо державних підприємств, Мінагрополітики повинно буде створити ефективну систему управління активами державних підприємств галузі, дотримуючись довгострокових інтересів сільського господарства та сільського сектору та українських економічних інтересів. Система повинна забезпечити баланс інтересів громадянських і приватних груп суспільства та галузевих державних органів, груп виробників, сільськогосподарських галузевих асоціацій, освітніх та науково-дослідницьких інститутів тощо.

Нещодавно у Мінагрополітики було створено Департамент з управління державною власністю. Цей підрозділ надаватиме підтримку у розробці чітких пропозицій і докладних планів дій, які дозволять поступове припинення повноважень Мінагрополітики з управління та власності щодо всіх нестратегічних підприємств у секторі сільського господарства та розвитку сільських територій.

7. Фонд сприяння розвитку сільського господарства і сільських територій

Для вирішення проблеми серйозних інституціональних недоліків, відсутності необхідних потужностей, нездатності залучати та утримувати мотивований персонал з відповідною кваліфікацією та освітою, визнаючи масштабні структурні обмеження державних служб, а також бюджетні обмеження, що існують, пропонується створити спеціальний фонд. Основні обов'язки Фонду сприяння розвитку сільського господарства і сільських територій полягатимуть в реалізації проекту з розвитку сільського господарства та сільських територій, надання відповідних консультацій та підтримки, надання послуг з наукових досліджень галузі, підготовки аналізу і публікацій та інформаційних послуг у галузі.

Очікувані результати

- значне збільшення ефективності та результативності діяльності інститутів та активів щодо підтримки політики і механізмів реалізації, вдосконалення нормативної та технічної підтримки, а також інформаційних, консультативних та інших відповідних послуг і систем підтримки;
- покращений і стійкий рівень участі зацікавлених сторін та нагляду щодо розробки, реалізації та моніторингу політики;

- значне зниження корупції і зловживання державними коштами і підвищення прозорості та підзвітності діяльності державних органів на всіх рівнях галузі.

Ризики впровадження та заходи з пом'якшення ризиків

- відсутність підтримки та / або співробітництва з боку інших міністерств і підтримки інституціональних заходів та ініціатив з реформування. Зниження негативного впливу ризику забезпечуватиметься за рахунок залучення відповідних сторін до політичного діалогу у рамках технічних робочих груп на основі аналізу даних щодо основних витрат і переваг, змін і політики, що пропонуються, а також регуляторного впливу;
- можливості, мотивація і залучення деяких співробітників Мінагрополітики. Цей ризик буде мінімізований шляхом забезпечення підтримки зовнішніх експертів для надання допомоги щодо професійної підготовки кадрів і розвитку потенціалу співробітників, а також через програму безперервного професійного розвитку;
- доступ Мінагрополітики до державних коштів на підтримку впровадження необхідних інституціональних змін, нової політики і програм. Цей ризик буде зменшено шляхом точного бюджетного планування, також завдяки впровадженню систем і процедур прогнозування та фінансового контролю, донорській підтримці пріоритетних заходів розвитку потужностей з аналізу регуляторного впливу для надання підтримки суспільних програм у майбутньому;
- слабка або відсутність співпраці між різними зацікавленими сторонами інституціональної реформи. Цей ризик буде мінімізовано шляхом створення та підтримки офіційних форумів для консультацій із зацікавленими сторонами, що будуть частиною загального процесу на всіх етапах розробки, реалізації та моніторингу політики.

Індикатори реалізації

- провести детальний аналіз функцій установ Мінагрополітики у 2015 р.;
- реорганізація ключових цільових департаментів, щодо яких було завершено детальний аналіз функцій, в рамках правових та інституціональних обмежень, що існують, у 2015 р.;
- затвердження у 2016 р. змін до постанови Уряду для забезпечення внесення змін до структури і функцій Мінагрополітики;
- затвердження і запровадження у 2016 р. перейменованої та реорганізованої основної структури Мінагрополітики;
- завершення до кінця 2016 р. процесу повного повторного відбору персоналу відповідно до нової структури, функцій і вимог.

Напрямок 3.2. Реформування відносин у сфері державної власності та діяльності державних підприємств

Обґрунтування

За офіційними даними Фонду державного майна України, в агропромисловому комплексі існує близько 1800 підприємств з часткою державної власності, з них 56 – компанії різних типів, в яких розмір частки акцій держави коливається в діапазоні від менш ніж 5 відсотків до 100 відсотків (серед них два найбільших приватних акціонерних товариства – «Державна продовольчо-зернова корпорація України» та «Аграрний фонд»). Сукупні фінансові втрати всіх аграрних державних підприємств в 2014 році перевищили 2 млрд грн, але навіть ця цифра занижена, оскільки більша частина активів компаній переоцінена через не врахування виведення коштів за сумнівними операціями. В цілому, загальна сума завданих збитків державі державними аграрними компаніями згідно з чинними кримінальними справами та

провадженнями перевищує 9 млрд грн. В Україні недостатньо ефективно та прибуткове управління державними компаніями, у зв'язку з чим існує нагальна необхідність їх приватизації.

Необхідно переглянути наступні чотири законодавчі акти:

- Закон України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» (містить список підприємств, що не можуть бути приватизовані);
- Закон України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» (встановлює конкретні правила для приватизації аграрних підприємств);
- Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» (встановлює державну монополію на виробництво спирту);
- Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» (передбачена діяльність Аграрного фонду і Аграрної біржі).

Деякі з державних аграрних підприємств перераховані в Законі України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації». Закон визначає більше 1700 компаній, з яких близько чверті пов'язані з сільським господарством. Тим не менше, багато з цих компаній неактивні, їх активи або вилучені, або ж вони були оголошені банкрутами.

Закон України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» встановлює особливі аспекти приватизації державних сільськогосподарських підприємств, приділяючи особливу увагу пріоритетним правам працівників цих компаній на отримання частки в приватизованій компанії – це робить приватизацію не цікавою для потенційних покупців.

Існує необхідність внесення змін і доповнень в усі зазначені вище законодавчі акти з метою проведення будь-якої значної приватизації та/ або реформування державної власності.

В цілому, необхідно приватизувати всі компанії, за винятком наступних: 1) підприємства, що використовують кошти з державного бюджету (наприклад, Аграрний фонд), 2) підприємства з арбітражними функціями (наприклад, деякі з лабораторій); 3) підприємства, пов'язані з національною безпекою (наприклад, Державний резерв); 4) підприємства, що ведуть спеціалізовані реєстри та бази даних, необхідні для реалізації державної аграрної політики.

Головна мета

Забезпечити розмежування між регуляторною та господарською діяльністю Мінагрополітики, сприяти добросовісній конкуренції між державними та приватними підприємствами, зменшити фінансові втрати в управлінні державними агропромисловими підприємствами і збільшити доходи бюджету, створити сприятливі умови для інвестицій.

Пріоритетні заходи

1. Демонізація виробництва спирту.
2. Приватизація державних підприємств.
3. Реформування НААН з метою обмеження використання землі тільки для наукових цілей.
4. Вирішення питань стабільності обслуговування та виплати гарантованого державою боргу державних підприємств агропродовольчого сектору.
5. Реформування питань регулювання приватизації державних сільськогосподарських підприємств.

Очікувані результати

- зниження рівня корупції;
- усунення збитків у державному секторі;

- зростання інвестицій;
- підвищення ефективності використання земель;
- зниження обсягів тіньового виробництва спирту.

Ризики впровадження

- підвищення рівня безробіття;
- корупція, пов'язана з приватизацією;
- додаткові витрати державного бюджету на покриття гарантованого державою боргу;
- неефективні процедури приватизації.

Заходи з пом'якшення ризиків

- постійна та професійна юридично-експертна діяльність, направлена на захист інтересів аграрного сектору;
- високий рівень публічності щодо діяльності державних компаній та їх приватизації.

Індикатори реалізації

- у державній власності не залишилося жодного підприємства, за винятком: 1) підприємств, що використовують кошти з державного бюджету (наприклад, Аграрний фонд), 2) підприємств з арбітражними функціями (наприклад, деякі з лабораторій); 3) підприємств, пов'язаних з національною безпекою (наприклад, Державний резерв); 4) підприємств, що ведуть спеціалізовані реєстри та бази даних, необхідні для реалізації державної аграрної політики.
- землекористування НААН обмежене землею, що використовується лише для наукових цілей;
- будь-яка державна монополія на виробництво спирту скасована до 2020 року;
- приватизація та реструктуризація компаній відбувається без залучення виплат з державного бюджету або суверенного дефолту по гарантованому державою боргу.

Протягом 2015 – 2016 рр.:

- внести зміни та доповнення до проекту закону про приватизацію сільськогосподарських підприємств;
- приватизувати компанії, які складають щонайменше 30 відсотків від загального доходу державних сільськогосподарських підприємств;
- прийняти законопроект про демонополізацію виробництва спирту максимум до 2020 року, який також передбачає приватизацію підприємств спиртової галузі;
- провести аудит землекористування НААН, організувати припинення прав на земельні ділянки, які не використовуються для наукових цілей.

Протягом 2017 – 2020 рр.:

приватизувати всі підприємства, що залишилися у державній власності, за винятком:

- підприємств, що використовують кошти з державного бюджету (наприклад, Аграрний фонд)
- підприємств з арбітражними функціями (наприклад, деякі з лабораторій);
- підприємств, пов'язаних з національною безпекою (наприклад, Державний резерв);
- підприємств, що ведуть спеціалізовані реєстри та бази даних необхідні для реалізації державної аграрної політики.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 4. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА

Обґрунтування

Україна загалом стабільно виробляє достатні обсяги продовольства для забезпечення внутрішніх потреб. Проте це не є достатньою та необхідною умовою для забезпечення продовольчої безпеки для всіх домогосподарств та окремих громадян країни. За результатами останнього опитування Держкомстату з самооцінки рівня доходу домогосподарствами за 2013 рік, 495,5 тисяч домогосподарств, або приблизно 1 мільйон осіб, скаржились на недостатній рівень доходів для харчування. Цей факт підкреслює зростаючу важливість забезпечення продовольчої безпеки. За результатами регулярного обстеження умов життя у домогосподарствах Держкомстатом, населення України витратило в середньому близько 53 відсотків свого бюджету на продукти харчування у 2014 р., зокрема 54,9 відсотка - у міській та 46,4 відсотка у сільській місцевостях. Найбідніша група населення (нижче прожиткового мінімуму, тобто 1176 грн./міс.) витратила близько 62 відсотків свого доходу на харчування.

Поточна модель продовольчої безпеки зосереджена виключно на фізичній доступності окремих продовольчих товарів та їхніх цінах шляхом регулювання торгівлі, ринкових інтервенцій та цін, а не на окремих малозабезпечених категоріях населення. Крім того, в Україні не порушувалось питання харчових відходів. Це ще раз підкреслює необхідність змінити політику/модель продовольчої безпеки відповідно до міжнародного досвіду.

Головна мета

Запровадити таку політику продовольчої безпеки, яка б забезпечувала фізичний та економічний доступ до безпечних достатніх та поживних харчових продуктів, зокрема для незабезпечених верств населення.

Пріоритетні заходи

1. Впровадження програм продовольчої допомоги для незабезпечених верств населення:
 - 1.1. Ініціювати запровадження системи адресної допомоги на продовольство для найуразливіших верств населення; оцінити її бюджетні та адміністративні вимоги.
 - 1.2. Розробити конкретні програми для здорового харчування дітей, такі як «Шкільне молоко» та «Фрукти та овочі», та для вагітних жінок та жінок, що годують груддю.
 - 1.3. Розглянути розроблення стратегії управління харчовими відходами в Україні.
2. Функціонуючі агропродовольчі ринки – невід’ємна передумова забезпечення внутрішніх продовольчих потреб України.
 - 2.1. Поступово перейти до ліберальної політики ціноутворення.
 - 2.2. Реформувати систему інтервенційних операцій з метою обмеження їх впливу на ринок та використання лише для запобігання кризових ситуацій та у разі суттєвих загроз дестабілізації ринків.
 - 2.3. Розробити систему регулярного моніторингу стану продовольчої безпеки в країні.
3. Запровадити регулярне опитування щодо стану продовольчої безпеки в Україні.
4. Покращення інституціональної, політичної та законодавчої рамок для реалізації політики з забезпечення продовольчої безпеки.

Створення робочої групи із забезпечення продовольчої безпеки при Мінагрополітики з метою координації, моніторингу та оцінки політики щодо забезпечення продовольчої безпеки, встановлення та підтримки зв'язків з донорами.

Очікувані результати

- економічна доступність безпечних, в достатній кількості поживних харчових продуктів через запровадження нової моделі продовольчої безпеки, що забезпечуватиме адресну підтримку малозабезпечених верств населення;
- фізична доступність через лібералізацію споживчих цін та цін виробників, роздрібних націнок, та рентабельності. Це дозволило б полегшити фінансове навантаження на переробну галузь (наприклад, млини і пекарні), відкрити більше інвестиційних можливостей у переробну галузь та посилити конкуренцію між цією галуззю та експортерами за сировину;
- удосконалена система моніторингу продовольчої безпеки.

Ризики впровадження

- зростання частки населення, яке потребує продовольчої допомоги внаслідок погіршення макроекономічної ситуації в країні, девальвації гривні та інфляції. Багаторазове підвищення комунальних тарифів, тарифів на газ та електроенергію ще більше загострило цю проблему.
- зоточний значний дефіцит бюджету може поставити під загрозу впровадження системи продовольчої допомоги незахищеним верствам населення, оскільки це потребує значних витрат з бюджету. Крім того, є ризик перевищення бюджетних норм для впровадження програми продовольчої допомоги понад наявні бюджетні ресурси. Можливий брак сучасної інфраструктури для запровадження та адміністрування програми адресної підтримки.
- ризик зловживань продовольчою допомогою.

Заходи з пом'якшення ризиків

- проведення дослідження витрат / вигод від програми продовольчої допомоги для найуразливіших груп населення;
- інформаційна кампанія щодо продовольчої допомоги.

Індикатори реалізації

- зниження відсотка населення не забезпеченого продовольством на основі регулярного дослідження продовольчої безпеки;
- до 2016 року: скасовано регулювання агропродовольчих споживчих цін та виробничих цін;
- до 2016 року: розроблено систему моніторингу продовольчої безпеки/опитування з продовольчої безпеки;
- до 2017 року: впроваджено систему моніторингу продовольчої безпеки/опитування щодо продовольчої безпеки;
- до 2016 року: реформовано систему інтервенцій/новий закон про державну підтримку;
- до 2017 року: розроблено стратегію управління харчовими відходами;
- 2016 рік: розроблено програму адресної продовольчої допомоги;
- до 2017 року: пілотне запровадження програми адресної продовольчої допомоги.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 5. ОПОДАТКУВАННЯ

Обґрунтування

Десятикратний розрив у рівнях податкового навантаження на один гектар між легально працюючими сільгоспвиробниками та їх конкурентами, які використовують тіньову оренду; несвоєчасне і неповне відшкодування експортного ПДВ, нестабільність та непередбачуваність системи оподаткування ПДВ для сільського господарства; високий ступінь тінізації аграрного бізнесу, пов'язаного з використанням природних ресурсів; невідповідність світовій практиці системи оподаткування сільськогосподарських кооперативів — вимагають проведення системної реформи оподаткування аграрного сектору.

Головна мета

Раціоналізація і усунення наявних недоліків системи оподаткування аграрного сектору, що дозволить зробити її більш збалансованою та прогнозованою, скоротити частку тіньового сектору економіки, перерозподілити рівень податкового навантаження між легальним і нелегальним бізнесом, а також різними видами діяльності в сфері агропродовольчого сектору; забезпечити сприятливі умови для подальшого розвитку аграрного бізнесу та зростання експорту, в тому числі експорту кінцевої продукції з високою часткою доданої вартості.

Вирішення проблеми відшкодування експортного ПДВ як основної перешкоди для розвитку експорту і ключової причини зміщення ринкового балансу на користь окремих учасників ринку, які отримують неналежні переваги при відшкодуванні ПДВ.

Пріоритетні заходи

1. Для вирішення проблеми тіньової оренди та розриву в рівні податкового навантаження на гектар пропонується встановити мінімальний розмір податкових зобов'язань щодо сплати власником і орендарем податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) та єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ) з одного гектара сільськогосподарських земель.
2. Забезпечення на законодавчому рівні гарантій своєчасного і повного відшкодування експортного ПДВ на всі види сільськогосподарської продукції: перехід від планування бюджетних витрат на відшкодування ПДВ до планування чистих доходів від ПДВ; сальдування на спеціальному казначейському рахунку надходжень і витрат на відшкодування ПДВ, із зарахуванням в дохід бюджету залишку; визнання всього податкового кредиту за зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН) податковими накладними як правомірно сформованого.
3. Збереження діючого рівня державної підтримки аграрного сектору, зокрема на перехідний період до 1 січня 2018 року, в якості базового механізму підтримки тваринництва та для малих сільськогосподарських виробників забезпечити дію спеціального режиму ПДВ, а також розробити та впровадити додаткові механізми державної підтримки галузі.
4. Вирівнювання ставки податку на сільськогосподарські землі зі ставками четвертої групи спрощеної системи оподаткування.
5. Удосконалення системи оподаткування доходів фізичних осіб отриманих від реалізації сільськогосподарської продукції при використанні природних ресурсів (заготівля дикоростучих рослин, грибів, вилов риби тощо).
6. Зміна системи оподаткування кооперативів — введення системи патронажних дивідендів: оподаткування отриманого кооперативом фінансового результату на рівні членів, а не кооперативу.
7. Розробка спрощеної системи оподаткування малих сільськогосподарських виробників (зокрема домогосподарств, сімейних та фермерських господарств).

8. Дослідження ефективності та впливу системи оподаткування сільськогосподарських виробників на розвиток аграрного сектору України із пріоритетним вивченням таких питань:

8.1. Продовження дії спеціального режиму ПДВ, визначення умов і відповідних індикаторів, при виконанні яких можлива відмова від використання спеціального режиму ПДВ, зокрема щодо критеріїв визначення малих сільськогосподарських виробників.

8.2. Введення диференційованих ставок ПДВ на продукти харчування.

8.3. Звільнення малих, сімейних та фермерських господарств від обкладення ПДВ, компенсація вхідного ПДВ, що сплачується у складі придбаних факторів виробництва.

8.4. Доцільність і можливі моделі реформи четвертої групи спрощеної системи оподаткування.

Очікувані результати

- скорочення ринкової частки тіньового виробництва і площі земель, що знаходяться в тіньовій оренді;
- підвищення конкурентоспроможності національних виробників на міжнародному ринку, зростання експорту сільгосппродукції;
- зростання частки кооперативів в обсязі аграрного виробництва та експорту;
- детінізація аграрного бізнесу, пов'язаного з використанням природних ресурсів (заготівля дикоростучих рослин, грибів, риби);
- створення умов для поступового, еволюційного переходу на загальну систему оподаткування ПДВ більшості сільгоспвиробників.

Ризики впровадження

- затримка процесу реформування через суперечності інтересів різних учасників аграрного ринку та недостатню координацію між учасниками процесу;
- блокування вирішення проблеми повного і своєчасного відшкодування ПДВ через дефіцит бюджету.

Заходи із пом'якшення наслідків

- максимальна консолідація позицій представників галузі, Мінагрополітики та донорів щодо необхідного дизайну реформи оподаткування аграрного сектору.

Індикатори реалізації

- скорочення офіційно необроблюваних земель сільськогосподарського призначення з 2016 по 2020 роки на 50 відсотків;
- скорочення числа судових суперечок та обсягу оспорюваного Державною фіскальною службою (далі – ДФС) експортного ПДВ на 90 відсотків до 2020 року;
- детінізація 80 відсотків ринку сільськогосподарської продукції, одержуваної при використанні природних ресурсів (дикорослі рослини, гриби, риба) до 2020 року.

Акциз

Обґрунтування

Протягом останніх років прийняття законодавчих актів щодо акцизного оподаткування відбувається безсистемно, ситуативно, фрагментарно, без врахування галузевих особливостей і не має в своїй основі єдиної філософії розвитку. У зв'язку із цим в Україні спостерігається тенденція щодо скорочення обсягів виробництва та реалізації вітчизняної підакцизної продукції та заміщення її контрабандною або контрафактною продукцією, що в першу чергу,

пов'язано із непередбачуваною і не прогнозованою акцизною політикою в Україні. Так, незважаючи на різке підвищення ставок у 2014 році акцизного податку на сигарети з фільтром на 42 відсотків, на сигарети без фільтру - більше ніж у 3 рази, на коньяк на 87 відсотків, збільшення надходжень до Державного бюджету України склало лише 3,3 відсотка у порівнянні з 2013 роком. Також виявився заблокованим розвиток цілої галузі з виробництва денатурованого спирту.

Головна мета

Розроблення простої, раціональної, справедливої та прогнозованої в довгостроковій перспективі системи акцизного оподаткування тютюнової та алкогольної галузі, що повинно гарантувати низький рівень адміністративного тиску і дозволить українським виробникам ефективно конкурувати на внутрішньому і зовнішніх ринках відповідно до Угоди СОТ та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Пріоритетні заходи

1. Розробка та імплементація Стратегії акцизної політики та перспективного плану гармонізації ставок акцизного податку в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС до 2030 року, а також порядку та принципів обчислення акцизного зобов'язання з урахуванням темпів підвищення відповідних ставок у Республіці Білорусь, Молдові, Російській Федерації, а також купівельної спроможності населення.
2. Адаптація акцизного законодавства України до європейського в частині сприяння розвитку виробництва спирту повністю денатурованого (спирту технічного) і біоетанолу, а також спирту який використовується на виробництво оцту спиртового.
3. Запровадження нових сучасних технологій для боротьби з незаконними схемами ввезення на митну територію України спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та їх незаконного виробництва на території України.

Очікувані результати

Стабілізація функціонування підприємств спиртової, алкогольної та тютюнової галузей, підвищення їх інвестиційної привабливості, забезпечення стабільних та прогнозованих надходжень до бюджету.

Ризики впровадження

- відсутність консолідованої позиції галузі та брак координації роботи різних державних органів;
- складність розробки та імплементації ефективної системи контролю, що блокує виробництво і реалізацію харчового спирту під виглядом денатурованого;

Заходи із пом'якшення наслідків

- ретельне опрацювання за участю широкого кола експертів і представників галузі законодавства регулюючого виробництва спирту денатурованого.
- консолідація позиції галузі та органів виконавчої влади.

Індикатори реалізації

- збільшення виробництва і реалізації спирту етилового – близько 8 млн декалітрів, спирту денатурованого – близько 5 – 7 млн декалітрів, біоетанолу – близько 200 тис. тон, нарощування експортних поставок спирту до країн ЄС до 2020 року;
- збільшення на 40 - 50 відсотків легального виробництва і реалізації лікєро-горілчанних виробів, на 7-8 відсотків тютюнових виробів за рахунок скорочення їх "тіньового" обігу до 2020 року;
- збільшення щорічних надходжень до Державного бюджету України від сплати акцизного податку щонайменше на 4 млрд гривень з 2020 року.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 6. РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

Конкурентоспроможність агропродовольчих секторів у всьому світі залежить від зв'язків у ланцюгу створення доданої вартості. Наприклад, якісний ґрунт і сприятливий клімат є запорукою сільськогосподарської конкурентоспроможності держави, але самі по собі вони нічого не варті без ефективної інфраструктури і маркетингових систем. Чим більшими є витрати на збирання, перевезення, зберігання, обробку і сертифікацію сільськогосподарської продукції на її шляху від поля до порту або мережі роздрібної торгівлі, тим меншою є частка світової або роздрібної ціни, яку отримують виробники сільськогосподарської продукції. Аналогічно, чим дорожчими є матеріально-технічні засоби сільськогосподарського виробництва, тим меншою є продуктивність і розвиток сільського господарства. Наприклад, українські сільськогосподарські виробники отримують лише близько 60 відсотків експортної ціни за реалізоване зерно, у той час як у США та ЄС ці цифри становлять 85-90 відсотків. Ця тенденція спостерігається або навіть ще більш виражена в інших секторах сільського господарства, особливо це стосується фруктів, овочів, продуктів тваринництва, які, як правило, виробляються великою кількістю неорганізованих малих сільськогосподарських виробників. Інфраструктура оптових продовольчих ринків, фруктів та овочів, живої худоби є практично нерозвинутою. Це стосується не лише фізичних ринків, але також ринкової інформації. Ще один аспект цієї проблеми полягає в тому, що слабка і неефективна переробна галузь обумовлює існування сировинної економіки сільських територій, з незначними можливостями виробництва продукції з високою доданою вартістю, і саме це сьогодні спостерігається в Україні. Підвищення ефективності інфраструктури вимагає інвестицій, які в свою чергу потребують розвинутих сільськогосподарських фінансових ринків, сприятливого ділового середовища і державної політики.

Ця Стратегія приділяє велику увагу всім елементам агропродовольчих ланцюгів, досліджуючи з різних позицій можливості для підвищення її конкурентоспроможності. Вирішення проблеми обмеженого доступу до фінансових ресурсів має величезне значення для учасників агропродовольчих ланцюгів. Ця проблема унеможливує модернізацію вже існуючих і будівництво нових ланцюгів. Зокрема, мова йде про виробництво, переробку, зберігання, торгівлю, організаційні і правові аспекти ведення бізнесу і забезпечення належної якості агропродовольчої продукції. Державна підтримка є фактором, що може стимулювати розвиток агропродовольчих ланцюгів, особливо, якщо говорити про малих сільськогосподарських виробників, частка яких у виробництві валового сільськогосподарського продукту перевищує 50 відсотків і які створюють близько 80 відсотків робочих місць у сільському господарстві. Сприяння різноманітним формам організацій і представництв виробників підвищить їхні переговорні можливості і відповідно допоможе запровадити господарську практику, адаптовану до глобальних проблем. Належна увага приділяється можливостям покращення транспортної інфраструктури та інфраструктури зберігання, а також осучасненню і модернізації переробних потужностей для розширення асортименту продукції з високою доданою вартістю.

Якщо говорити про інституціональну структуру, деякі елементи агропродовольчих ланцюгів знаходяться поза компетенцією Мінагрополітики. Наприклад, Міністерство інфраструктури (далі – Мінінфраструктури) відіграє ключову роль у транспортній інфраструктурі. Втім, за допомогою активного залучення, співпраці і комунікації з іншими міністерствами Мінагрополітики може рухати вперед програму розвитку.

Напрямок 6.1. Доступ до фінансів

Обґрунтування

Україна розвиває сільськогосподарський і фінансовий ринок починаючи з середини 1990 років. Невелика кількість міжнародних компаній інвестують в місцеві українські дочірні компанії. Найбільшими сільськогосподарськими посередниками є міжнародні торгові компанії, постачальники матеріально-технічних засобів виробництва і дистриб'ютори, а також виробники сільськогосподарської техніки. Ці іноземні інвестиції забезпечують істотну суму іноземного капіталу порівняно з інвестиціями, що надходять в сільськогосподарський сектор від вітчизняних малих та середніх підприємств. Сьогодні вітчизняні комерційні банки видають кредити для сільськогосподарських підприємств за середньозваженою ставкою на рівні 20-23 відсотків (за даними Національного банку України (далі – НБУ), 21,6 відсотка у I кварталі 2015 року, 20,1 відсотка - за 2014 рік), при цьому співвідношення частки кредитування сільського господарства до частки сільського господарства у ВВП складає 22 відсотки. Такі умови залучення фінансування, помножені на обмеженість можливостей щодо використання землі в якості застави (в тому числі права оренди), створюють надзвичайно складні умови для вітчизняного аграрного сектору. Тому важливими є способи покращення доступу сільськогосподарських виробників до фінансових ресурсів.

Головна мета

Розширення нових і поліпшення існуючих можливостей для вітчизняного агробізнесу, покращення доступу до фінансування та умов фінансування для всіх зацікавлених сторін з використанням кращих європейських та міжнародних практик.

Пріоритетні заходи

1. Визначення державних пріоритетів, політики підтримки та використання адресних фінансових інструментів для конкретних категорій сільськогосподарських виробників (великі, середні, малі та мікро).
2. Завершення земельної реформи. Можливості використання землі та права оренди (майнового права) в якості застави при фінансуванні сільського господарства та в якості об'єктів вільного обігу.
3. Стимулювання розвитку вторинного фінансового ринку; запровадження стандартів IFRS.
4. Реалізація та забезпечення вільного обороту аграрних розписок та складських свідоцтв.
5. Сприяння покращенню ліквідності фінансового ринку для сільськогосподарських товаровиробників через співпрацю з НБУ і міжнародними донорськими організаціями.
6. Створення системи гарантування кредитування малих і середніх підприємств.
7. Відновлення державної програми підтримки страхування в аграрному секторі. Розробка та впровадження інструментів зниження ризиків, таких як страхування (врожаю, доходів, тощо), деривативи в сільському господарстві. Сприяння запровадженню нових стандартних страхових продуктів.
8. Підвищення фінансової грамотності сільськогосподарських виробників та сільськогосподарської грамотності фінансового сектору; сприяння запровадженню найкращих практик корпоративного управління для сільськогосподарських підприємств.
9. Розробка нормативно-правової бази для кредитних спілок та кооперативних банків, як постачальників фінансових послуг для найдрібніших сільськогосподарських виробників відповідно до вимог НБУ; започаткування (неурядового) фонду рефінансування банків та кредитних спілок для кредитування малих виробників.
10. Сприяння створенню кооперативних банків.
11. Формування та розвиток форвардного та ф'ючерсного аграрних ринків, інших фінансових механізмів для хеджування ризиків.
12. Сприяння запровадженню фонду (інституції) підтримки окремих напрямків та програм в агробізнесі на засадах співфінансування, за рахунок різних за своєю сутністю джерел

фінансування, які не можуть бути поєднані в рамках бюджетного, донорського та комерційного фінансування.

Очікувані результати та наслідки

- покращення доступу для банківської системи і нефінансових установ зовнішнього / внутрішнього ринку капіталу до фінансування сільськогосподарського сектору;
- отримання мікро-, малими і середніми сільськогосподарськими виробниками / фермерами доступу до банківського і небанківського кредитування;
- покращення доступу до фінансових ресурсів призведе до приросту вартості і диверсифікації в аграрному секторі, зростання рівня довіри до фінансових установ, збільшення обсягів фінансування;
- зростання ділової активності в сільському господарстві, харчовій та переробній галузі, сфері послуг, що сприятиме розвитку сільської місцевості і покращенню соціального стану.

Ризики впровадження

- високий рівень громадського спротиву / лобювання проти земельної реформи;
- недостатній рівень компетенції у сфері управління виробництвом.
- недостатній рівень комунікації між банками, небанківськими установами, страховими компаніями, регуляторними органами, НБУ, Мінагрополітики стосовно створення нового фінансового ринку для аграрного сектору на основі спільних цінностей.

Заходи з пом'якшення ризиків

- прозора провідна позиція Мінагрополітики стосовно земельної реформи в Україні і її реалізації;
- регулярна організація тренінгів для працівників банків / інвестиційних компаній / небанківських установ / фермерів і підтримка протягом перших років;
- участь Світового банку, МФК, ЄБРР, інших міжнародних / місцевих експертів у всіх вищезазначених заходах;
- тісна співпраця експертної команди з установами, залученими до реформи фінансового сектору, з метою забезпечення прозорості та зростання довіри.

Індикатори реалізації

- зниження відсоткової ставки по комерційних кредитах на 50 відсотків, збільшення частки довгострокового кредитування на 20 відсотків до 2020 року;
- запровадження обігу аграрних розписок на території всієї країни в 2017 році;
- зростання фінансування в аграрний сектор на 50 -75 відсотків у 2017-2020 рр.;
- щорічне збільшення на 10 відсотків числа підприємств, що скористалися компенсацією витрат на аграрне страхування на 30 відсотків та розширення асортименту стандартних страхових продуктів;
- використання права оренди землі в якості застави з 2016 року.

Напрямок 6.2. Розвиток виробничої, складської, переробної, транспортної інфраструктури та логістики агропродовольчих ринків

Обґрунтування

На сьогодні сільськогосподарські виробники в Україні отримують лише біля 60 відсотків експортної ціни за реалізоване зерно, в той час як в США та країнах ЄС цей показник становить 85-90 відсотків. Це пояснюється неефективністю зернової логістики. Також наразі транспортна інфраструктура та логістичні потужності України здатні впоратись із теперішнім обсягом експорту зернових. Проте очевидно, що потрібно нарощувати елеваторні та портові потужності, інвестувати в транспортну інфраструктуру задля експорту зростаючих надлишків зерна. Ситуація схожа і на інших ринках. Крім того, мережі гуртового продажу харчових продуктів, фруктові та овочеві ринки та ринки живої худоби практично не розвинені. Сюди входить не тільки фізична наявність ринків, а й маркетингова та інформаційна інфраструктура, в тому числі інфраструктура з заготівлі та збуту сільськогосподарської продукції, особливо картоплі, овочів та фруктів, втрати яких на шляху «від лану до столу» складають 50 - 60 відсотків. Це особливо важливо для малих сільськогосподарських виробників (особисті селянські господарства, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства), які практично не мають можливості забезпечити належну після врожайну обробку та зберігання такої продукції.

Застосування сучасних виробничих та переробних технологій з метою підвищення ефективності в сфері виробництва, переробки та торгівлі, покращення якості продукції є необхідною вимогою долучення до ланцюгів постачання, запорукою використання існуючих конкурентних (просторових, економічних, екологічних, специфічних) переваг на внутрішньому та зовнішньому ринках на сьогодні потребує додаткового стимулювання з боку держави. Значними також є втрати в процесі переробки, оскільки обладнання переробних підприємств застаріле та неспроможне забезпечити відповідну якість кінцевої продукції.

Головна мета

Заохочувати і підвищувати ефективність використання наявної інфраструктури зберігання і транспортування агропродовольчої продукції, створення стабільного клімату для інвестицій в інфраструктуру та логістику, включно з реформуванням залізниці, річкових і морських портів, дорожньої інфраструктури і спеціалізованого автотранспорту, ринкової інфраструктури з метою зниження логістичних витрат. Забезпечення розвитку галузі шляхом оновлення і модернізації виробничих, складських і переробних потужностей з метою підвищення конкурентоздатності і сприяння розвитку диверсифікованих та інноваційних виробничих структур.

Пріоритетні заходи

1. Сприяння розвитку складської інфраструктури агропродовольчих ринків:

1.1. Залучення інвестицій у потужності для зберігання і обробки зерна та обслуговуючу інфраструктуру, спрощення дозвільної процедури та процедури землевідведення для інвесторів.

1.2. Покращення регуляторного середовища, що стосується функціонування зерноскладів, модернізації вже існуючих та будівництва нових потужностей зберігання.

2. Сприяння розвитку транспортної інфраструктури агропродовольчих ринків:

2.1. Автомобільні дороги та залізниця;

2.1.1. Сприяння покращенню регуляторного середовища в сфері залізних перевезень та рухомого складу, зокрема в забезпеченні:

2.1.1.1. Конкурентного надання вагонів для всіх заявників.

2.1.1.2. Забезпеченні інвестиційно-привабливих залізничних тарифів для будівництва та експлуатації приватних вагонів.

2.1.2. Стимулювання нарощення потужності портових залізничних станцій.

2.1.3. Сприяння розробці концепції/інструментів запобігання перевантаження наземних транспортних засобів.

2.2. Водні шляхи України:

2.2.1. Сприяння конкуренції на ринку річкових перевезень між вітчизняними та іноземними перевізниками, а саме:

2.2.1.1. Лібералізація системи дозволів для іноземного флоту.

2.2.1.2. Зрівняння портових зборів для каботажних рейсів до конкурентного рівня з міжнародними рейсами.

2.2.1.3. Демоніполізація лоцманських послуг.

2.2.2. Сприяння проведенню днопоглиблювальних робіт на Дніпрі та інших судноплавних річках України.

2.2.3. Сприяння підвищенню ефективності надання державних послуг, у тому числі:

2.2.3.1. Розглядання питання розробки нової моделі обслуговування шлюзів.

2.2.3.2. Забезпечення функціонування та цінової привабливості розведення мостів на річках. Розроблення концепції розвідних мостів для конкурентного судноплавства.

2.2.3.3. Забезпечення правового механізму залучення інвестицій у внутрішні водні шляхи шляхом прийняття закону «Про внутрішні водні шляхи».

3. Створення національної збутової інфраструктури агропродовольчого ринку з урахуванням регіональних особливостей і орієнтуванням як на виробника так і на споживача у місця безпосередньої концентрації.

Розроблення комплексної програми розвитку збутової інфраструктури аграрного ринку, яка передбачала б три рівні: 1 рівень – національні оптові сільськогосподарські ринки; 2 рівень – регіональні оптові сільськогосподарські ринки; 3 рівень – місцеві логістичні платформи (закупівельні центри) з функціями фермерських ринків. Деталі програми повинні включати в себе:

- лібералізацію доступу до державної або комунальної землі для розміщення сільськогосподарських ринків; викуп земельних ділянок для суспільних цілей.
- участь держави в будівництві під'їзних доріг, водних та електричних мереж тощо.
- стимулювання / підтримку інвестицій у потужності зберігання.

4. Створення інформаційної інфраструктури агропродовольчих ринків:

4.1. Забезпечення відкритого та прозорого доступу до виробничих показників та результатів діяльності (наприклад через створення аналогу інструменту «Farm accountancy data network» в ЄС), що сприятиме кращій поінформованості ринку щодо очікувань, прогнозів та трендів.

4.2. Забезпечення поширення інформації про використання інтенсивних технологій виробництва, перехід на спеціалізовані підходи ведення бізнесу, розвиток спеціалізованих IT-рішень.

5. Сприяння розвитку виробничої та переробної інфраструктури агропродовольчих ринків:

5.1. Стимулювання глибокої переробки сільськогосподарської продукції.

5.2. Реконструкція, відновлення та розбудова систем зрошення та забезпечення ефективного використання зрошуваних та осушуваних земель.

Очікувані результати

- підвищення ефективності та потужностей зернової логістики. Як наслідок, розрив між закупівельними та експортними цінами має скоротитись до 75-80 відсотків, що дозволить збільшити доходи сільськогосподарських виробників на 10-15 відсоткових пунктів;
- створення сучасної інфраструктури заготівлі та збуту плодоовочевої продукції та продукції тваринництва, збільшення до 50 відсотків плодоовочесховищ, які відповідають сучасним умовам, зменшення на 50 відсотків втрат картоплі та плодоовочевої продукції.

Ризики впровадження

- поточна складна макроекономічна ситуація, дефіцит бюджету;
- непривабливий інвестиційний клімат;
- недостатній рівень координації між Мінагрополітики та Мінінфраструктури.

Заходи з пом'якшення ризиків

- ефективна міжвідомча співпраця.

Індикатори реалізації

- до 2020 року збільшення перевезень зерна річками до 6-7 млн тон;
- до 2020 року збільшення потужностей зерносховищ на 20 млн тонн, а портових потужностей – на 10 млн тонн, збільшення до 50 відсотків плодоовочесховищ, які відповідають сучасним умовам, зменшення на 50 відсотків втрат картоплі та плодоовочевої продукції, збільшення на 30 відсотків обсягів переробки овочів;
- зростання експорту вітчизняних матеріально-технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва (в першу чергу, насіння) на 200 млн дол. щороку починаючи з 2017 року;
- зростання частки продукції переробки в загальному виробництві та експорті на 35-45 відсотків до 2020 року;
- збільшення зрошуваних площ в 2,5 раза (до 1 млн га) до 2020 року;
- збільшення валового збору за рахунок зрошуваних земель до 50 відсотків (залежно від культури);
- Зменшення імпортозалежності по найбільш чутливих групах продовольчих товарів на 46-60 відсотків до 2020 року;
- Зростання питомої ваги продукції з доданою вартістю в структурі товарної продукції на 15 відсотків до 2020 року.

Напрямок 6.3. Сприяння розвитку різноманітних форм організацій і представництв виробників

Обґрунтування

Мета організацій виробників (далі - ОВ) полягає у спільній реалізації товарів на ринку або спільному використанні обладнання чи послуг задля покращення ринкових можливостей та позицій в якості групи порівняно із індивідуальними виробниками, які формують значну частину аграрного виробництва в Україні. Міжнародна практика свідчить, що ОВ (зокрема, кооперативи, що вважаються найбільш поширеною у світі формою ОВ) можуть бути потужним інструментом для розвитку середніх та малих підприємств. Незважаючи на те, що в Україні наразі функціонує певна кількість кооперативів (зокрема, у секторі молочних продуктів), а також діють деякі програми допомоги кооперативам, частка кооперативів у загальному обсязі реалізації сільськогосподарської продукції лишається незначною та має бути

збільшена. Для порівняння, ринкова частка кооперативів у розвинутих країнах (ЄС, США, Канада) перевищує 40 відсотків, у той час як в Україні – менше 1 відсотка.

Головна мета

Враховуючи існуючий досвід в Україні, а також світовий досвід ОВ, основна мета полягає у сприянні розвитку різноманітних форм організацій і представництв груп виробників, спрямованих на зниження виробничих, переробних, транспортних і експортних витрат, і максимізації ціни продажу сільськогосподарської продукції, а також сприянні практиці справедливих і прозорих договірних відносин на ринку з метою встановлення ділових практик, адаптованих до глобальних викликів.

Пріоритетні заходи

1. Адаптація до кращих світових практик поточного правового статусу кооперативів в частині скасування ряду існуючих обмежень, зокрема, обмежень щодо правового статусу членів кооперативу.
2. Прийняття системи оподаткування ОВ (зокрема кооперативів) та їхніх членів, засновану на кращих міжнародних практиках, що повинна бути сприятливою для розвитку ОВ та недискримінаційною (у порівнянні з іншими організаційними формами). Скасування передумов для виходу членів (фізичних осіб) з кооперативів у зв'язку зі складнощами в отриманні субсидій на комунальні тарифи (у т.ч. газ), спричинені отриманням та декларуванням додаткових легальних доходів від участі в кооперативі.
3. Забезпечення наявності спеціалізованих служб у Мінагрополітики та / або регіональних органах влади, відповідальних за сприяння розвитку кооперативних моделей та інших форм ОВ, навчання для членів та працівників кооперативів, координація роботи з неурядовими організаціями у цьому секторі та надання організаційної та адміністративної підтримки (включаючи проведення техніко-економічних обґрунтувань) фермерам у створенні кооперативів.
4. Впровадження програм державної підтримки ОВ протягом перших п'яти років існування, направлених на адаптацію потужностей до колективних цілей, підвищення якості продуктів та адаптацію до вимог ринку, за умови запровадження механізмів запобігання опортуністичному створенні ОВ виключно з метою отримання вигоди від таких програм.
5. Забезпечення кращих умов залучення кредитних та інших фінансових ресурсів, а також пріоритетного доступу до інвестиційної та модернізаційної підтримки ОВ.

Очікувані результати

- збільшення ринкової частки кооперативів та інших форм організацій виробників;
- покращення фінансових показників діяльності малих та середніх виробників;
- забезпечення вищого ступеню створення доданої вартості та диверсифікації, кращий доступ до закордонних ринків;
- стимулювання сільського розвитку;
- підвищення стабільності та прозорості організації ринку.

Ризики впровадження

- брак довіри між членами, недотримання внутрішніх правил, недостатня спроможність для об'єднання;
- недостатня компетентність в управлінні, маркетингу та кваліфікації персоналу;
- високі початкові інвестиційні видатки.

Заходи з пом'якшення ризиків

- підвищення обізнаності існуючих та потенційних членів кооперативів щодо переваг, обмежень та відповідальності від членства в ОВ;
- забезпечення проведення належних техніко-економічних обґрунтувань з оцінки витрат / вигод;
- навчання членів та персоналу, інтенсивна підтримка протягом перших років;
- впровадження пілотних проектів по створенню ОВ на базі зміненого законодавства.

Індикатори реалізації

- збільшення кількості членів та працівників ОВ, зокрема кооперативів, принаймні на 200 відсотків до 2020 р.;
- збільшення ринкової частки ОВ, зокрема кооперативів, принаймні до рівня 3 відсотки з 2016 по 2020 рр.;
- збільшення щонайменше на 100 відсотків площі сільськогосподарських земель в обробітку кооперативів до 2020 рр.;
- реалізація принаймні 10 пілотних демонстраційних проектів щодо створення кооперативів у різних галузях та адміністративно-територіальних одиницях України.

Напрямок 6.4. Нова політика підтримки сільського господарства та розвитку

Обґрунтування

Пряма підтримка сільського господарства з Державного бюджету України майже відсутня. На непряму підтримку (податкові пільги) у період з 2011 по 2014 рр. припадало близько 90 відсотків від загального обсягу бюджетних трансферів сільському господарству при тому, що загальний обсяг бюджетних трансферів сільському господарству, за оцінками ОЕСР, складав в середньому майже 8 відсотків¹¹ валового випуску сільського господарства України протягом 2010-2012 років. Якщо до бюджетних трансферів додати втрати чи вигоди від державного втручання у ціноутворення, адміністративні і регуляторні перепони, зовнішньо-торгівельні заходи та регулювання внутрішнього ринку, неповернення ПДВ при експорті зернових та технічних культур, то за період 2010-2012 рр. сукупна державна підтримка сільського господарства зменшується в середньому до 2,84 відсотка валового сільськогосподарського випуску України порівняно з 22 відсотками в країнах - членах ОЕСР, 25,5 відсотка в ЄС та 21,2 відсотка в Російській Федерації.

Безсистемне бюджетування видатків та часовий розрив у здійсненні виплат, непрозорість виділення бюджетних асигнувань, обмежений доступ до програм державної підтримки для малих сільськогосподарських виробників призвели до підриву довіри виробників до держави, і такого інструменту підтримки, як прямі субсидії та дотації, а також практично відсутності їх впливу на сільське господарство. Такий стан речей зумовлений, серед іншого, тим, що програми прямої бюджетної підтримки ніколи не виконувалися належним чином через брак фінансування.

Головна мета

Розробка та імплементація ефективної, простої та прозорої політики підтримки сільськогосподарського сектору шляхом: оцінки та оптимізації поточної системи; встановлення обмеженої кількості простих, адресних та ефективних заходів, спрямованих на досягнення конкретних і добре визначених пріоритетних цілей, які легко реалізувати, контролювати і оцінювати; забезпечення належного, стабільного, передбачуваного фінансування, орієнтованого на довгострокову стратегію.

¹¹ Технічно дорівнює оцінці (PSE+GSSE – MPS) за методологією оцінки підтримки ОЕСР (див. ОЕСР, 2013 р.)

Пріоритетні заходи

1. Забезпечення прозорості та ефективності використання ресурсів державного бюджету незалежно від обраної моделі підтримки.
 - 1.1. Запровадження платформи інформування громадськості про використання державних видатків у сільському господарстві та їх ефективність.
 - 1.2. Забезпечення доступу всіх виробників до програм державної підтримки відповідно до існуючих пріоритетів.
 - 1.3. Скорочення кількості напрямків державної підтримки, та скорочення кількості умов для заявників.
 - 1.4. Унеможливлення ухвалення необґрунтованих рішень про використання ресурсів державного бюджету на власний розсуд посадових осіб.
 - 1.5. Впровадження умови, згідно з якою запровадження нових заходів підтримки буде можливе лише після виконання вже взятих зобов'язань з надання фінансування за попередні періоди.
2. Запровадження нової моделі державної підтримки з мінімальним викривленням ринкових і виробничих стимулів.
 - 2.1. Розробка нових напрямів державної підтримки на основі визначених пріоритетів.
 - 2.2. Встановлення чітких пріоритетів і конкретних вимог до учасників програм державної підтримки. Пріоритети – підтримка малих та починаючих сільськогосподарських виробників, трудомістких та природоохоронних виробництв, та інших напрямків, які повинні бути визначені за результатами спеціально проведеного дослідження.
 - 2.3. Збільшення заходів підтримки «зеленого кошика» СОР, зокрема фінансування програм сільського розвитку, агрострахування тощо.
3. Поступовий перехід від державної підтримки у вигляді податкових пільг до гарантованої державної підтримки у вигляді бюджетних асигнувань.
 - 3.1. Оцінка різних варіантів реформи оподаткування сільськогосподарської діяльності і представлення погодженої реформи до 2017 рр.
 - 3.2. Розробка плану запровадження реформи оподаткування в аграрному секторі, що передбачає його поетапну реалізацію за умови фактичного запровадження нових механізмів підтримки, включно із забезпеченням їх фактичного фінансування.
4. Розробка нового або вдосконалення існуючого підходу щодо підтримки малих сільськогосподарських виробників та фермерів-початків.

Очікувані результати

Імплементация нових та ефективніших заходів державної підтримки з мінімальним викривленням ринкових процесів. Перехід від податкових пільг (після виконання оцінки і досягнення відповідних індикаторів) до бюджетних виплат. Перетворення системи державної підтримки в ефективний інструмент стимулювання розвитку аграрного сектору в рамках вибраних пріоритетів.

Ризики впровадження

- загальне погіршення макроекономічної ситуації в країні, істотне знецінення національної валюти та інфляція. Істотний поточний дефіцит бюджету може поставити під загрозу асигнування для реалізації програм державної підтримки;
- обмеження видатків згідно з заходами підтримки «жовтого кошика» СОР.

Заходи із пом'якшення наслідків

Проведення аналізу економічної доцільності для визначення впливу на бюджетні доходи в результаті скасування податкових пільг, джерел бюджетного фінансування сільськогосподарських програм, їх прогнозованого впливу на розвиток сільського господарства і сільської інфраструктури.

Індикатори реалізації

- новий закон «Про державну підтримку сільського господарства» у 2015 році;
- впровадження системи публічного контролю державної підтримки до 2017 року;
- пілотна програма підтримки малих сільськогосподарських виробників у 2016 році;
- забезпечення 100 відсоткового фінансування пріоритетних програм державної підтримки з 2017 року.

Напрямок 6.5. Підтримка малих сільськогосподарських виробників

Обґрунтування

Малі сільськогосподарські виробники створюють понад 50 відсотків валового сільськогосподарського продукту, зокрема переважну частину картоплі, фруктів, овочів та молока. Вони також забезпечують роботою близько 80 відсотків населення, зайнятого у сільському господарстві. Понад 20 відсотків малих сільськогосподарських виробників здійснюють комерційну діяльність, реалізуючи власно вироблену продукцію переважно на локальних (місцевих) ринках, решта – ведуть натуральне та напівнатуральне виробництво. Малі сільськогосподарські виробники істотно впливають на якість життя у сільській місцевості та забезпечення продовольчої безпеки країни.

Всупереч соціально-економічному значенню малих сільськогосподарських виробників, ще не створені законодавчі передумови для надання їм статусу повноправних учасників ринків матеріальних, фінансових ресурсів та сільськогосподарської продукції. Відсутній доступ до системи охорони праці та соціального захисту. Вони майже не отримують державної підтримки на розвиток виробництва. Неefективною є система реєстрації малих сільськогосподарських виробників, обліку результатів їх діяльності, доходів та зайнятості в них.

З метою покращення результатів діяльності малих сільськогосподарських виробників та збільшення їх внеску у продовольче самозабезпечення і виконання ними економічних, екологічних і соціальних функцій на селі необхідно розробити механізми державної підтримки для цих виробників, які сприятимуть підвищенню їх життєздатності та конкурентоспроможності, залученню інвестицій, зростанню і стабільності доходів, активізації участі у ринках аграрної продукції.

Головна мета

Розробити систему правових, економічних та організаційних заходів щодо підтримки малих сільськогосподарських виробників для сприяння підвищенню їх продуктивності та доходності, модернізації, диверсифікації сільськогосподарської діяльності, нарощенню доданої вартості, використанню інноваційних каналів просування продукції, доступу до фінансів тощо з особливим наголосом на реалізації можливостей молоді та жінок у веденні господарств сімейного типу.

Пріоритетні заходи

1. Створення економічних, організаційних та соціальних умов щодо підтримки діяльності малих сільськогосподарських виробників шляхом вдосконалення законодавчої бази (реєстрація, оподаткування, страхування, кредитування, пенсійне забезпечення).

2. Розробка спеціальних програм підтримки малих сільськогосподарських виробників щодо кредитування та страхування з метою покращення їх доступу до фінансових послуг.
3. Переважне надання державних та комунальних сільськогосподарських земель малим сільськогосподарським виробникам для розширення їх господарської діяльності; передача державних сільськогосподарських земель у комунальну власність сільським територіальним громадам, зокрема для створення громадських пасовищ з відповідними вимогами щодо управління ними громадами.
4. Розробка спеціальних навчальних програм, організація навчання, надання консультаційних (дорадчих) послуг малим сільськогосподарським виробникам з метою вдосконалення навичок у застосуванні технологій господарювання та управління, поліпшення доступу до фінансів, інвестицій, ланцюгів доданої вартості, зокрема для супроводу програм підтримки.
5. Розробка та впровадження цільової програми інвестиційної підтримки малих сільськогосподарських виробників для розвитку та диверсифікації їх сільськогосподарської діяльності.
6. Надання малим сільськогосподарським виробникам сприяння у створенні партнерств, товариств, груп виробників (зокрема, кооперативів) для покращення їх доступу до ринків та ринкової інфраструктури, розробки та застосування нових правил та стандартів торгівлі¹².
7. Розробка та впровадження спеціальної програми підтримки фермерів-початківців (серед іншого, спеціальні програми навчання, пільговий доступ до земель сільськогосподарського призначення, компенсація кредитної ставки комерційних банків).

Очікувані результати

- легалізація господарств сімейного типу, надання їм доступу до системи державної підтримки аграрного сектору, соціального захисту та забезпечення, а також інших видів підтримки;
- підвищення рівня знань та практичних навичок, ефективності господарювання, ринкової орієнтація малих сільськогосподарських виробників;
- отримання доступу малих сільськогосподарських виробників до інвестиційного капіталу для модернізації та диверсифікації сільськогосподарської діяльності;
- підвищення привабливості та значимості фермерства, розширення можливостей для працевлаштування, залучення більшої кількості молоді та жінок для проживання та роботи у сільській місцевості;
- здобуття можливості господарствам сімейного типу збільшити внесок у якість життя, продовольчу безпеку та сталий розвиток сільської місцевості.

Ризики впровадження

- опір змінам у законодавстві щодо надання чіткого статусу господарствам сімейного типу;
- опір змінам, спрямованим на посилення комерційної орієнтації в середовищі малих сільськогосподарських виробників;
- протидія великих господарств в поширенні державної підтримки на малих сільськогосподарських виробників;
- відсутність бюджетних ресурсів для програм підтримки малих сільськогосподарських виробників, навчання, консультацій та інвестицій;
- відсутність інформації та досвіду для розробки ефективних механізмів підтримки малих сільськогосподарських виробників;

¹² Див. напрям 6.3 за детальнішою інформацією.

- обмежена можливість впровадження нових механізмів та інструментів підтримки та ризик корупції і неналежного управління.

Заходи із пом'якшення наслідків

- належним чином розроблене законодавство на основі аналізу доказів (позитивного) регулятивного впливу;
- цільове навчання та консультативні послуги, орієнтовані на потреби та потенціал малих сільськогосподарських виробників;
- аналіз європейської політики підтримки малих сільськогосподарських виробників і демонстрація її переваг;
- пілотне впровадження проектів програм підтримки малих сільськогосподарських виробників для демонстрації позитивних наслідків їх діяльності (із залученням підтримки зацікавлених осіб та донорів);
- формування системи збору та аналізу статистичних та іншої інформації щодо результатів діяльності та першочергових потреб господарств сімейного типу;
- функціонування ефективних механізмів оцінки та моніторингу програм державної підтримки із залученням незалежного аудиту (а також за підтримки міжнародних донорів).

Індикатори реалізації

- доведення частки легалізованих комерційно-орієнтованих господарств сімейного типу до 50 відсотків від загальної кількості таких господарств;
- збільшення частки господарств сімейного типу, орієнтованих на ринкове виробництво, на 20 відсоткових пунктів;
- збільшення обсягів виробництва сімейних фермерських господарств на 15 відсотків;
- зростання доходів у господарствах сімейного типу на 25 відсотків;
- зростання активної зайнятості у господарствах сімейного типу на 5-7 відсотків;
- створення молодими фермерами більше 1000 нових фермерських господарств;
- збільшення розміру позикового та інвестиційного капіталу господарств сімейного типу на 15 відсотків.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 7. СІЛЬСЬКИЙ РОЗВИТОК – ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Складові державної політики підтримки розвитку сільської місцевості України у попередні роки зосереджувалися передусім на підтримці (дотаціях) сільськогосподарських підприємств та регіональної інфраструктури. Здійснені у минулому заходи не мали на меті стимулювати сільський розвиток. Основна причина цього полягає в тому, що політика регіонального розвитку зосереджувалася на виправленні регіональних економічних диспропорцій, які ставили великі міста у привілейоване становище, а галузева підтримка (дотації) надавалися переважно незначній за чисельністю категорії сільського населення – сільськогосподарським виробникам та іншим підприємцям в аграрному секторі, а не сільським територіальним громадам чи сільським територіям. Досвід інших країн безумовно свідчить, що необхідною умовою успішного розвитку економіки сільських територій є її тісний зв'язок з розвитком сільського господарства, а орієнтована на дотації політика підтримки не є дієвою в частині вирішення найгостріших соціально-економічних проблем на селі. В Україні це призвело до виникнення значної нерівності між нечисельною групою осіб і підприємств, яким попередня система була вигідна, в той час як переважну частину економіки сільських територій та сільського населення вона не охоплювала.

Для усунення наявних прогалин необхідно застосувати новий збалансованіший підхід до формування політики. Відтак пропонується сформувати рамкову політику, спрямовану як на розвиток сільського господарства, так і на розвиток сільських громад, підвищуючи їх конкурентоспроможність, насамперед шляхом цільового використання ресурсів держави і донорів, що допоможе мобілізувати місцеві активи та ресурси.

Основні засади політики розвитку сільського господарства та сільської місцевості мають чітко визначати місцеві можливості для економічного розвитку сільських територій як складової більш широкого спектру національних політик (розроблених спільно з Мінрегіон та іншими відповідними міністерствами і відомствами), покликаних підвищити конкурентоспроможність сільських територій і регіонів. Новий підхід передбачатиме кілька взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих складових. Його реалізація потребуватиме також масштабної співпраці та партнерства між представниками державного і приватного секторів на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Багатосекторальна рамкова політика та запропонований підхід до її формування спрямовуються на визначення та реалізацію потенціалу розвитку, що істотно різниться за регіонами України, зосереджується на місцевостях, а не секторах, та на інвестиціях замість дотацій.

Зокрема, підтримка розвитку сільської місцевості спиратиметься на Стратегію і враховуватиме низку чинників, таких як послуги та інфраструктура у сільській місцевості, наявність необхідної робочої сили, ініціативи та дії сільських громад. Всі вони істотно впливають на ефективність місцевої економіки сільських територій. Акцент робитиметься передусім на місцеві активи та знання. Стратегія заохочуватиме застосування підходу до розвитку сільської місцевості на основі громад із залученням центральних, регіональних і місцевих органів влади та інших зацікавлених осіб на сільських територіях.

З огляду на спектр і складність проблем сільських територій, брак досвіду реалізації такої політики в Україні та обмеженість державного фінансування було б недоцільно намагатися задовольнити усі потреби і врахувати усі пріоритети політики розвитку сільської місцевості у коротко- та середньостроковій перспективі. Відтак, у 2015-2020 рр. пропонується спрямувати підтримку розвитку сільського господарства та сільської місцевості за чотирма критично важливими напрямками, а саме формування:

1. Необхідної інституціональної, правової та стратегічної бази розвитку сільського господарства та сільських територій для управління та підтримки впровадження реалізації політики розвитку сільських територій (див. стратегічний пріоритет 3 «Інституціональна реформа Мінагрополітики і пов'язаних державних агенцій та державних підприємств»).

2. Рамкової політики інвестування підтримки сільськогосподарських підприємств, спрямованої передусім на зміцнення та підвищення конкурентоспроможності малих сільськогосподарських виробників (див. стратегічний пріоритет 6 «Розвиток агропродовольчих ланцюгів доданої вартості»).
3. Рамкової політики інвестування підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють несільськогосподарську діяльність, спрямованої передусім на стимулювання господарської діяльності зі створення доданої вартості у сільській місцевості та диверсифікації господарської діяльності у сільській місцевості (див. напрям 7.1 «Підвищення якості життя та диверсифікація господарської діяльності у сільській місцевості»).
4. Рамкової політики інвестування, що стимулює організацію та мобілізацію ресурсів сільських територіальних громад та розвиток державно-приватного партнерства за участю сільських громад, аграрних підприємств, представників громадянського суспільства та місцевих органів влади (див. напрям «Сільський розвиток за лідерства громад»).

Створення інституціональної і правової бази розвитку сільської місцевості

Для впровадження цього підходу потрібно створити інституціональну і правову основу, яка передбачатиме здійснення таких заходів:

- перегляд відповідних нормативно-правових актів для законодавчого закріплення функцій формування політики сталого сільського розвитку за Мінагрополітики, (за винятком питань регіональної сільської інфраструктури, що залишаються у сфері відповідальності Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (далі – Мінрегіон) та/або
- створення механізму з питань розвитку сільської місцевості й здійснення з допомогою нього координації діяльності з розробки, управління та моніторингу політики розвитку сільської місцевості (до якої увійдуть щонайменше представники Мінагрополітики, Міністерства екології та природних ресурсів (далі – Мінприроди), Міністерства охорони здоров'я (далі – МОЗ), Міністерства освіти та науки (далі – МОН), Мінінфраструктури і Мінрегіон, та/або
- визначення в Мінагрополітики спеціалізованого структурного підрозділу, який відповідатиме за адміністрування виплат на підтримку сільського розвитку. Підрозділ відповідатиме за створення прозорої системи подання заявок на надання підтримки, відбору одержувачів, виплати коштів та оцінювання ефективності підтримки (до якої входитимуть щонайменше підсистеми ухвалення грантів, ухвалення виплат, перевірок на місцях, функції обліку і контролю);
- перейменування Мінагрополітики для відображення розвитку сільських територій;
- створення спеціальної інституціональної бази та спеціальних структур підтримки для забезпечення спроможності Мінагрополітики проектувати, розробляти, здійснювати моніторинг й оцінювати впровадження майбутніх програм підтримки сільського розвитку.

Створення правової бази підтримки сільського розвитку

Існує можливість скористатися визначенням сільських територій, що застосовується ОЕСР. Це визначення спирається на густоту населення. Території вважаються сільськими, якщо густота населення не перевищує 150 осіб на 1 км². На основі цього підходу можна визначити три категорії територій у сільській місцевості:

- переважно сільська місцевість, якщо понад 50 відсотків населення мешкає у населених пунктах з густотою населення менш ніж 150 осіб на 1 км²;
- опосередковано сільська місцевість, якщо 15-50 відсотків населення мешкає у населених пунктах з густотою населення менш ніж 150 осіб на 1 км²;

- переважно міська місцевість, якщо менш, ніж 15 відсотків населення мешкає у населених пунктах з густотою населення менш ніж 150 осіб на 1 км².

Крім того, існує потреба чітко визначити різні типи виробників сільськогосподарської продукції, що функціонують в Україні. Необхідно розробити (на основі визнаних європейських визначень аналогічних фермерських структур) та затвердити визначення критеріїв малих виробників сільськогосподарської продукції (особистих селянських господарств, фермерських господарств сімейного типу та малих сільськогосподарських підприємств).

Напрямок 7.1. Підвищення якості життя та диверсифікація господарської діяльності у сільській місцевості

Обґрунтування

Сільська місцевість в Україні потерпає від негативних тенденцій економічного і соціального розвитку, які часто пов'язані зі складнощами працевлаштування, низьким рівнем оплати праці у сільському господарстві, обезлюдненням сіл, нерозвиненістю інфраструктури та недоступністю основних соціальних послуг, зокрема, у сфері освіти та охорони здоров'я.

Покращення якості життя та диверсифікація економічної діяльності у сільській місцевості необхідні для сприяння гармонізованому екологічному, соціальному та економічному розвитку сільської місцевості, зокрема, шляхом розвитку місцевої інфраструктури і базових соціальних послуг та забезпечення доступу до сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Крім того, необхідно підвищити привабливість сільської місцевості як місця проживання і ведення бізнесу, створюючи таким чином нові можливості для працевлаштування, особливо для молоді та жінок.

Головна мета

Підтримання життєдіяльності сільських територій, підвищення доходів сільського населення та поліпшення соціально-демографічної структури села за рахунок диверсифікації економіки сільських територій, господарської діяльності населення, розвитку інфраструктури та сільського простору як рекреаційного ресурсу, покращення життєвих умов і добробуту сільських жителів, надання їм кращого доступу до базових послуг, підвищення мотивації та спроможності до участі у процесах місцевого розвитку.

Пріоритетні заходи

1. Розвиток економіки сільських територій шляхом стимулювання неаграрних видів діяльності, поширення інноваційних продуктів, бізнес-мереж, маркетингових проєктів, позиціонування.
2. Розбудова туристичного потенціалу сільської місцевості для сільського і аграрного туризму; використання лісових, водних та інших природних ресурсів для рекреаційних послуг.
3. Розвиток інфраструктури села з розширення базових послуг для економіки сільських територій та сільського населення з наголосом на розбудову комунікаційних та інформаційних мереж.
4. Відродження та розвиток села, збереження та поліпшення сільської культурної спадщини як активу місцевого розвитку.
5. Підвищення рівня знань та практичних навичок сільського населення для організації та комерціалізації неаграрних видів діяльності на селі.

Очікувані результати

У результаті реалізації пріоритетних заходів буде забезпечено:

- розширення сфери прикладання праці та збільшення доходів сільського населення;
- зростання можливостей сільських територіальних громад інвестувати у розвиток свого людського капіталу та місцевої інфраструктури;
- збереження сільської місцевості як якісної просторової бази розвитку сільського господарства, агроландшафтів і життєвого середовища для майбутніх поколінь;
- розширення можливостей для розвитку сільського, рибного, лісового господарства, аграрного і сільського туризму, інших видів економічної діяльності;
- досягнення мультиплікативного ефекту зростання доходів на селі від надання ключових послуг за місцем проживання населення.

Ризики впровадження

- інерційність сільського населення щодо диверсифікації господарської діяльності та джерел особистих доходів;
- перешкоджання доступу сільських жителів до місцевих ресурсів з боку представників великого бізнесу;
- відсутність бюджетних коштів для програм стимулювання неаграрних видів діяльності;
- неготовність до розвитку диверсифікованої економіки сільських територій, децентралізації та демонополізації суспільних послуг;
- переважання патерналістського принципу організації сфери суспільних послуг.

Заходи з пом'якшення ризиків

- навчання та консультації у сфері розвитку підприємництва селян; дерегуляція мікро- та малого підприємництва;
- залучення місцевих активів до економіки сільських територій, подолання корупції у сфері державного регулювання;
- пілотне впровадження стимулюючих заходів;
- реалізація заходів з децентралізації економіки і організації суспільного життя, перехід до політики сільського розвитку за лідерства громад;
- апробація нових підходів до надання суспільних послуг в декількох регіонах України.

Індикатори реалізації

Загальними показниками прогресу за даним напрямком повинні бути рівень і структура сукупних доходів домогосподарств, обсяг залучених інвестицій, частка зайнятого населення в економіці сільських територій.

Індикатори реалізації окремих заходів (до 2020 року):

- підвищення доходів сільського населення від зміни виду діяльності на 15 відсотків;
- зростання на 20 відсотків кількості господарств, чії аграрні активи задіяні у неаграрних видах діяльності;
- збільшення на 20 відсотків чисельності членів домогосподарств з альтернативними доходами;
- збільшення на 10 відсотків кількості мікро- та малих суб'єктів підприємництва;
- збільшення на 5 відсотків кількості туристичних садиб, маршрутів та туристів;
- підвищення показників самооцінки якості життя сільського населення на 5-15 відсотків;
- збільшення кількості проведених тренінгів та чисельність їх учасників на 30 відсотків;

- збільшення кількості ініційованих і реалізованих проектів у неаграрних сферах на 25-30 відсотків;
- суцільне охоплення сільської місцевості ширококутовим телекомунікаційним зв'язком;
- зростання кількості активних користувачів Інтернет - мережі на 50 відсотків.

Напрямок 7.2. Сільський розвиток за лідерства громад

Обґрунтування

Політика попередніх та нинішнього урядів у сфері підтримки розвитку сільських територій була майже повністю зосереджена на заходах стимулювання зростання та ефективності сільськогосподарського виробництва або на розвитку регіональної інфраструктури. Незначна увага приділялась (або взагалі не приділялась) покращенню соціально-економічних умов та добробуту сільських жителів. Це свідчить про відсутність в Україні економічної та соціально-політичної основи для підтримки понад 30 відсотків населення країни.

Нова парадигма політики сільського розвитку України повинна зосереджуватись на великій кількості різноманітних місцевих сільських громад, які протягом останніх десятиліть проявляли ініціативу у розв'язанні своїх проблем та на заохоченні інших громад до саморозвитку. Підтримка місцевих сільських територіальних громад може відіграти вирішальну роль в економічному розвитку та життєздатності сільської місцевості. Розуміння потреб цих громад та залучення гнучких механізмів, що можуть дозволити вирішити місцеві проблеми шляхом розробки власних рішень за підтримки держави, складає основу для впровадження майбутніх заходів. Розробка таких заходів потребує управління у сфері формування та підтримки нових партнерств між державним і приватним секторами та громадянським суспільством. Це також потребує одночасної розробки відповідного законодавства, яке дозволить впровадити нові ініціативи сільських громад для ефективного розвитку та управління місцевими ресурсами.

Головна мета

Сприяння та надання допомоги в забезпеченні сільського розвитку за лідерства громад з метою активізації їх життєдіяльності та зростання економіки сільських територій шляхом правової і фінансової підтримки на основі інтегрованих стратегій місцевого розвитку, розроблених сільськими жителями для себе, участі держави та інших зацікавлених сторін в їх впровадженні.

Пріоритетні заходи

1. Підготовка та впровадження відповідного законодавства, яке підтримуватиме та захищатиме інтереси сільських територіальних громад та сприятиме децентралізації влади завдяки рішенням, що впливають на такі громади. Це передбачатиме запровадження правових механізмів запобігання неналежному впливу регіональних та національних органів влади на територіальні громади сіл, заходів та ініціативи щодо місцевого розвитку, контролю за економічними партнерствами та земельними межами, здійснення права комунальної власності, підприємствами, а також доступу до комунальних та інших послуг.
2. Сприяння ініціативам та партнерствам за участі сільських територіальних громад, підприємств, органів державної влади та місцевого самоврядування, представників громадянського суспільства. Цей захід впроваджуватиметься на пілотній основі шляхом реалізації механізмів партнерства громад, що дозволить надавати фінансову та технічну підтримку цільовим сільським територіальним громадам з метою (i) полегшення їх співпраці, (ii) підтримки активізації стратегій місцевого розвитку, (iii) надання допомоги в розробці та впровадженні пілотних ініціатив для громад, розроблених такими громадами та призначених безпосередньо для них.

3. Розвиток інституціональної спроможності на центральному, регіональному та місцевому рівнях з метою формування та оцінки потреб сільських територій, розробки стратегій місцевого розвитку для конкретних сільських територіальних громад та підтримки державою розробки і впровадження відповідних пілотних проектів.
4. Розробка навчальних, інформаційних та підтримуючих можливостей на національному рівні з метою сприяння розвитку сільських територіальних громад, моніторингу та звітності щодо виконання робіт, а також визначення кращого та посереднього досвіду у розвитку сільських територіальних громад.
5. Використання результатів впровадження пілотних ініціатив з метою покращення умов управління впровадженням механізмів підтримки для інших регіонів та громад на території країни.

Очікувані результати

- покращення захисту інтересів сільських територіальних громад завдяки впровадженню та реалізації чіткого, зрозумілого та обґрунтованого законодавства;
- створення та розширення нових партнерств між територіальними громадами сіл, учасниками приватного, державного та громадянського секторів із залученням додаткових ресурсів для підтримки місцевих проектів та задоволення місцевих потреб;
- низка стратегій місцевого розвитку, розроблених для себе жителями сільської місцевості;
- формування спроможності зацікавлених сторін, що надають підтримку, на місцевому, регіональному та національному рівнях для підтримки сільського розвитку за лідерства громад.

Ризики впровадження

- відсутність політичної волі щодо децентралізації влади на користь сільських територіальних громад;
- відсутність спроможності для розробки, організації, управління або адміністрування нових політик ключовими інституціями;
- відсутність прозорості у виборі проектів, конфлікт інтересів, висока вартість послуг та відсутність документального обґрунтування витрат;
- недостатні управлінські, організаційні та адміністративні навички місцевих активістів та лідерів.

Відповідні заходи з пом'якшення ризиків

- пілотні заходи для демонстрації політики в дії, використання нових делегованих повноважень та забезпечення прозорості у використанні державних коштів;
- розробка нових структур та систем на основі найкращих практик ЄС (зокрема, через міжнародну технічну допомогу);
- розробка чітких процедур та критеріїв для вибору проектів та перевірки витрат, що підтримуються шляхом ефективного моніторингу та контролю;
- розвиток потенціалу (здібностей) місцевих лідерів за рахунок цільових програм навчання.

Індикатори реалізації

- підготовка та прийняття необхідного законодавства у 2015-2016 рр.;
- забезпечення функціонування відповідного структурного підрозділу, який опікуватиметься підтримкою розвитку сільських територіальних громад у складі Мінагрополітики;
- розробка пілотної програми підтримки громад та визначення територій для її впровадження у 2015-2016 рр.;

- впровадження пілотної програми у 2016 році;
- визначення не менше 10 сільських територіальних громад та їх підтримка для створення нових партнерств та розробки стратегій місцевого розвитку у 2016 році.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 8. ДОСТУП ДО МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ, ТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ПРОСУВАННЯ ЕКСПОРТУ

Обґрунтування

Протягом 2004-2014 років частка сільського господарства у ВВП в середньому становила 10 відсотків (10,8 відсотка у 2004 році, 10,3 відсотка у 2014 році). Частка сільського господарства у загальному обсязі експорту України зросла з 10,6 відсотка у 2004 році до 30,9 відсотка у 2014 році. Торговельне сальдо сільськогосподарських товарів зросло з 1,56 млрд дол. США до 10,62 млрд дол. США за цей же період. Подальше збільшення обсягів торгівлі сільськогосподарською продукцією має потенціал стати найзначнішим чинником досягнення в Україні сталого економічного зростання шляхом формування бізнес середовища та підвищення конкурентоспроможності на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Головна мета

Покращити конкурентоспроможність українських агропромислових підприємств через лібералізацію торгівлі, зниження трансакційних витрат та просування експорту.

Пріоритетні заходи

1. Доступ до ринків:

1.1. Запровадження механізму консультацій щодо ефективної пріоритизації, ведення переговорів, укладання та виконання широких і змістовних торговельних угод, таких як ПВЗВТ.

1.2. Визнання систем еквівалентності контролю та відповідності, фокусування не лише на ринках сировини, але і на продуктах переробки.

1.3. Посилення ролі економічних відділів посольств та запровадження інституту торговельних представників (на підставі спільного державно-приватного фінансування) в найбільш перспективних для торгівлі країнах.

2. Спрощення процедур торгівлі:

2.1. Запровадження і реалізація механізму консультацій щодо скорочення трансакційних витрат з переміщення продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

2.2. Широке запровадження саморегульованих організацій, що делегують окремі визначені контрольні та інші функції від державних установ іншим організаціям.

2.3. Оформлення каналів доступу до ринків малих та середніх виробників за спрощеною процедурою.

2.4. Запровадження міжнародного досвіду у відносинах між виробниками та торговельними мережами.

3. Просування експорту:

3.1. Запровадження ініціативи щодо надання агропромисловим підприємствам України можливостей для проведення аналізу ринків, забезпечення готовності компаній до експорту, обізнаність щодо відповідних торговельних угод і питань експортного фінансування.

3.2. Запровадження програм експортного страхування та кредитування.

3.3. Створення бренду «Продукт України».

3.4. Запровадження ініціатив щодо підготовки виробників до участі у міжнародних виставках та визначення переліку рекомендованих виставок для участі.

Очікувані результати

– збільшення експорту українськими виробниками;

- торговельні угоди, що усувають бар'єри до обраних міжнародних ринків підвищать міжнародну конкурентоспроможність України, нададуть агропромислому бізнесу України більший доступ до цих ринків, зменшать ціни на імпорт для українських споживачів;
- система регулювання в Україні, що відповідає міжнародним стандартам та практиці, спрощення процедур торгівлі для малих та середніх виробників на локальних ринках, разом з інвестиціями в інфраструктуру, які підтримують рух агропромислової продукції, знизять витрати на переміщення продукції на вітчизняних та міжнародних ринках;
- ініціативи щодо зміцнення розуміння експортних ринків, готовності до експорту і доступу до торгового фінансування та страхування дозволять збільшити конкурентоспроможність експортерів і їх закріплення на нових ринках.

Ризики впровадження та заходи з пом'якшення ризиків

- обмежені можливості ефективно виявляти й оцінювати нові ринкові можливості з точки зору їх позитивного впливу на виробників і споживачів. Щоб зменшити цей ризик потрібна система зворотнього зв'язку між виробниками та Урядом для забезпечення Уряду інформацією, щоб пріоритизувати і укласти торговельні угоди;
- питання можливості ефективного виявлення проблем і розроблення заходів щодо скорочення витрат на переміщення товарів на внутрішньому та зовнішніх ринках, а також супротив деяких регулюючих органів ініціативам. Пом'якшуючим заходом щодо цього ризику може бути створення органу для виявлення проблем і координації заходів щодо скорочення торговельних витрат. Для впровадження саморегулювальних організацій основним ризиком є чітке визначення репрезентативності, забезпечення балансу інтересів та достатнє делегування функцій державою;
- основним фактором, який заважає українським сільськогосподарським підприємствам знаходити та виходити на нові ринки, є недостатня кваліфікація, можливості аналізу ринків та обмежене фінансування. Для усунення цього ризику з урахуванням обмеженості державного бюджету можна спочатку реалізувати пілотні проекти через галузеві асоціації, що спрямовують і підтримують сільськогосподарські підприємства в розробці та реалізації механізмів зміцнення обізнаності з експортних питань, розуміння ринків і доступу до експортного фінансування та страхування.

Індикатори реалізації

- збільшення обсягу реалізації української продукції на експорт на 20 відсотків до 2020 року;
- фінальна стадія переговорів щодо п'яти зон вільної торгівлі з новими країнами до 2020 року;
- створення бренду «Продукт України» до 2017 року;
- закон України «Про саморегулювальні організації» у 2016 році;
- перше засідання в рамках механізму консультаційо щодо торгівлі до 2016 року та проведення засідань мінімум 2 рази на рік;
- закон України «Про локальні ринки» у 2016 році;
- Підняття у Логістичному індексі Світового банку на п'ять позицій до 2020 року;
- Система експортного фінансування та кредитування запроваджена до 2020 року.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 9. АГРАРНА НАУКА, ОСВІТА, ІННОВАЦІЇ ТА ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ

Попри існування давніх традицій та заслуженої репутації система аграрної науки в Україні потребує удосконалення, зокрема через низький рівень інтеграції теоретичних та прикладних досліджень, відсутність зворотного зв'язку між науковими дослідженнями, аграрною освітою, консультативними послугами та реальними потребами фермерів і агробізнесу. В результаті у більшості випадків рівень розробок української аграрної науки відстає від аналогічних розробок в розвинутих країнах світу, наукові дослідження мають незначне фінансування з державного бюджету за майже повної відсутності фінансування з боку бізнесу. Науковцям в Україні нині бракує кваліфікації для того, щоб інтегруватись до світової наукової аграрної спільноти. Зважаючи на один з найбільших в Європі аграрний потенціал країни, науковці в Україні не беруть активної участі у міжнародних наукових конференціях, рідко друкуються в провідних наукових журналах. Відірваність української аграрної науки від світової наукової спільноти має негативний вплив і на українську аграрну освіту. Хоча загальний рівень освіти має достатньо високу репутацію, існує розрив між результатами надання освітніх послуг та потребами аграрного сектору. Випускникам аграрних університетів, коледжів та технікумів бракує практичних знань, навичок та компетенцій, їхня освіта занадто теоретична. Роботодавці скаржаться на необхідність перенавчати випускників їхнім професіям вже на робочому місці. Системі освіти бракує міжнародного компоненту та сучасних технологій викладання. Педагогічні прийоми і наукова діяльність значно відстають від світової практики, що негативно впливає на якість підготовки фахівців. Як і науковці, професорсько-викладацький склад українських аграрних університетів, викладачі коледжів і технікумів не інтегровані до світової університетської спільноти, більшість з них не володіє англійською мовою, не бере участі у міжнародних конференціях та не друкуються у міжнародних наукових журналах. Університетська наука знаходиться на низькому рівні та мало впливає на підвищення якості навчального процесу, відсутній її належний зв'язок з аграрною наукою.

Результатом існуючих недоліків у розвитку аграрної науки та освіти є їх незначний вплив на підвищення продуктивності та ефективності фермерських господарств і переробних підприємств. В Україні відсутня дієва система трансферу інновацій, розповсюдження сучасних технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції та методів і способів організації і менеджменту в аграрному підприємстві, надання дорадчих послуг середнім і малим підприємствам. Відсутність такої системи значно знижує можливості розвитку середнього і малого підприємства на селі, не сприяє підвищенню продуктивності виробничих ресурсів, збільшенню виробництва продукції з доданою вартістю, і в кінцевому результаті не забезпечує зростання рівня добробуту сільських жителів.

Напрямок 9.1. Аграрні дослідження та інновації

Обґрунтування

Попри існування давніх традицій та заслуженої репутації система аграрної науки в Україні потребує удосконалення, зокрема через низький рівень інтеграції теоретичних та прикладних досліджень, відсутність зворотного зв'язку між науковими дослідженнями, аграрною освітою, консультативними послугами та реальними потребами фермерів і агробізнесу. В результаті у більшості випадків рівень розробок української аграрної науки значно відстає від аналогічних розробок в розвинутих країнах світу, наукові дослідження мають незначне фінансування з державного бюджету за майже повної відсутності фінансування з боку бізнесу. Науковцям в Україні нині бракує кваліфікацій для того, щоб інтегруватись до світової наукової аграрної спільноти.

Головна мета

Підвищити якість і ефективність аграрної науки шляхом реформування й оптимізації державних науково-дослідних установ, виходячи з потреб сільськогосподарських виробників, та з метою забезпечення створення ними інновацій світового рівня.

Пріоритетні заходи

1. Актуалізація та обговорення Концепції інноваційної політики в сільському господарстві та реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі.
2. Створення засад, що сприятимуть поліпшенню взаємодії між державними науково-дослідними інститутами, виробниками, агробізнесом та іншими зацікавленими сторонами з метою координації та моніторингу наукової діяльності та стимулювання державно-приватних партнерств.
3. Проведення незалежного аудиту ефективності використання активів НААН та інших державних науково-дослідних установ Мінагрополітики з метою визначення оптимальної кількості та розміру активів, необхідних для потреб дослідницької, дорадчої та навчальної діяльності і приватизація тих, що використовуються в комерційних цілях не за цільовим призначенням.
4. Реформування системи аграрних науково-дослідних установ з метою посилення наукової складової їх діяльності та раціональнішого використання наявних ресурсів.
5. Розроблення правових документів, які дозволяють диверсифікувати фінансування науково-дослідної діяльності, зокрема дозволять її фінансування бізнесом.
6. Розроблення та впровадження мотиваційної системи оцінювання роботи наукових співробітників, орієнтованої на результати їх діяльності.
7. Вдосконалення системи впровадження у виробництво наукових розробок та сприяння поширенню інновацій через систему дорадництва.
8. Здійснення необхідних заходів із забезпечення охорони прав інтелектуальної власності в системі селекції в рослинництві та тваринництві.
9. Розроблення ефективних організаційно-фінансових заходів стимулювання процесів комерціалізації та капіталізації об'єктів права інтелектуальної власності (податкові, кредитні, страхові, моніторингові).
10. Сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву в сфері аграрних наук та заохочення створення спільних дослідницьких програм із закордонними партнерами, зокрема в Європейській дослідницькій зоні (ERA + Horizon 2020).

Очікувані результати

- затвердження та реалізація концепції реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі;
- формування пріоритетних напрямів розвитку аграрної науки з урахуванням потреб аграрного бізнесу та інших зацікавлених сторін;
- диверсифікація джерел фінансування науково-дослідних установ;
- приватизація неефективних активів науково-дослідних установ НААН, що використовуються в комерційних цілях;
- оптимізація кількості аграрних державних науково-дослідних установ;
- створення на основі аграрних науково-дослідних установ системи впровадження результатів наукових досліджень у виробництво;
- підвищення якості та ефективності аграрної науки;
- зростання авторитету і вкладу вітчизняної аграрної науки у світові наукові надбання.

Ризики впровадження

- обмеженість необхідних для здійснення реформи фінансових ресурсів;
- несприйняття реформ певною частиною академічної спільноти та працівників державних аграрних наукових установ;
- недостатня організаційна робота з реформування аграрних наукових установ з боку органів влади.

Заходи з пом'якшення ризиків

- залучення міжнародних донорських організацій для фінансування реформи;
- мотивування молодих і перспективних науковців для наукової діяльності за міжнародними стандартами;
- забезпечення самоврядності НААН з виділенням бюджетних коштів під конкретні наукові розробки, а не на утримання членів академії.

Індикатори реалізації

- збільшення кількості наукових розробок, що відповідають світовому рівню та публікацій у рейтингових міжнародних наукових журналах на 5 відсотків;
- збільшення фінансування наукових розробок за рахунок аграрного бізнесу та інших приватних структур на 10 відсотків;
- збільшення кількості проектів та розробок виконаних спільно з міжнародними партнерами на 20 відсотків;
- збільшення кількості наданих заявок на одержання патентів на 5 відсотків.

Напрямок 9.2. Аграрна освіта

Обґрунтування

Загальний рівень освіти має достатньо високу репутацію, проте існує розрив між результатами надання освітніх послуг та потребами аграрного сектору. Випускникам аграрних університетів, коледжів та технікумів бракує практичних знань, навичок та компетенцій, їхня освіта занадто теоретична. Роботодавці скаржаться на необхідність навчати випускників їхній професії вже на робочому місці. Системі освіти бракує міжнародного компоненту, сучасних технологій викладання, а педагогічні прийоми і наукова діяльність значно відстають від світової практики, що негативно впливає на якість підготовки фахівців.

Головна мета

Підвищити якість аграрної освіти шляхом реформування державних навчальних закладів, підготовки нових навчальних планів виходячи з потреб сільськогосподарських виробників у відповідних спеціалістах вищого, середнього і професійно-технічного рівня освіти із визначеними компетенціями.

Пріоритетні заходи

1. Посилення зв'язку між університетами та підприємствами агропродовольчого сектору шляхом створення нових навчальних програм, їх викладання та адміністрування у відповідності з потребами підприємств агропродовольчого сектору для підготовки необхідних їм фахівців (бакалаврів та магістрів) із визначеними знаннями, навичками та компетенціями.
2. Удосконалення існуючих навчальних планів та створення нових з урахуванням вимог аграрного бізнесу та міжнародного досвіду.

3. Створення прозорих і зрозумілих правил оцінки навчального процесу і знань студентів з метою попередження корупції та шахрайства.
4. Створення законодавчого поля, яке уможливило б та сприяє використанню альтернативних джерел фінансування аграрних навчальних закладів.
5. Підвищення кваліфікаційних вимог до викладачів університетів: практичних навичок, володіння англійською мовою, міжнародних публікацій, участі у міжнародних конференціях, стажування та викладання в іноземних навчальних закладах.
6. Посилення наукової складової діяльності аграрних університетів та оновлення лабораторного обладнання для ветеринарних, біологічних, технічних та інших напрямків дослідження.
7. Розроблення програми міжнародного науково-технічного співробітництва та науково-дослідної роботи, зокрема інтеграції до Європейської дослідницької зони (ERA), в тому числі «Horizon 2020».
8. Оптимізація кількості державних аграрних університетів з метою їх спеціалізації за галузями сільського господарства з урахуванням регіональних особливостей та посилення наукової складової і можливостей надання дорадчих послуг.
9. Оптимізація системи підготовки фахівців середнього та професійно-технічного рівня освіти.

Очікувані результати

- укладання угод між аграрними навчальними і науковими закладами та аграрним бізнесом на теоретичну та практичну підготовку фахівців з визначеними компетенціями;
- створення Дорадчої ради з аграрної освіти при МОН України;
- створення Рад роботодавців при аграрних навчальних закладах;
- забезпечення відповідності наукових розробок аграрних університетів міжнародним стандартам та їх спрямування потребам аграрного бізнесу;
- оптимізація кількості державних аграрних навчальних закладів ;
- уникнення корупційної складової в системі аграрної освіти, академічного плагіату та нечесної поведінки студентів;
- створення приватних фондів фінансування аграрних університетів;
- створення в аграрних навчальних закладах системи дорадчих послуг малому та середньому бізнесу в селах.

Ризики впровадження

- несприйняття реформ певною частиною педагогічних та наукових працівників державних аграрних університетів та інших навчальних закладів;
- недостатньо активна співпраця аграрного бізнесу з аграрними навчальними закладами;
- невідповідність матеріально-технічної бази аграрних навчальних закладів сучасним вимогам аграрного бізнесу.

Заходи з пом'якшення ризиків

- омолодження викладацького персоналу аграрних навчальних закладів за критеріями відповідності (володіння англійською мовою, міжнародні публікації, участь у визнаних міжнародних конференціях, стажування та викладання в іноземних навчальних закладах);
- залучення випускників аграрних навчальних закладів до участі в роботі рад роботодавців;
- використання державно-приватного партнерства до оновлення матеріально-технічної бази аграрних навчальних закладів.

Індикатори реалізації

- збільшення кількості випускників аграрних навчальних закладів, що залишаються працювати у сільському господарстві та інших сферах аграрного бізнесу до 50 відсотків;
- збільшення кількості наукових розробок, що фінансуються за рахунок аграрного бізнесу та інших приватних структур, до 10 відсотків.

Напрямок 9.3. Розвиток дорадництва

Обґрунтування

В сільському господарстві України відсутня дієва система трансферу інновацій, розповсюдження сучасних технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції та методів і способів організації і менеджменту в аграрному підприємстві, надання дорадчих послуг середньому і малому бізнесу, моніторингу всіх зазначених процесів. Відсутність такої системи значно знижує можливості розвитку середнього і малого бізнесу на селі, підвищення продуктивності ресурсів, виробництва продукції з доданою вартістю і, в кінцевому результаті не забезпечує зростання рівня добробуту сільських жителів.

Головна мета

Забезпечення дорадництва щодо сучасних сільськогосподарських знань, інновацій, досвіду, економічної та науково-технічної інформації.

Пріоритетні заходи

1. Створити Національний координаційний центр сільськогосподарського дорадництва.
2. Створити електронну платформу (при Національному координаційному центрі сільськогосподарського дорадництва), яка б забезпечила збір інформації, аналіз нових технологій та інновацій для подальшого їх розповсюдження в аграрному секторі та сприяння формуванню адекватної галузевої політики із залученням науково-дослідних установ, аграрних університетів, виробників та компаній, які обслуговують галузь.
3. Сформуванню необхідний інституціональний ресурс на центральному, обласному та районному рівнях, створити програму залучення нових технологій, інновацій та їхнього розповсюдження через мережу дорадчих служб.
4. Забезпечити фінансову підтримку системи дорадництва та диверсифікувати джерела фінансування, зокрема через державно-приватні партнерства.

Очікувані результати

- функціонування Національного координаційного центру сільськогосподарського дорадництва;
- функціонування системи дорадчих служб на обласному, районному та місцевому рівнях;
- задіяння аграрних університетів та науково-дослідних установ в систему дорадчих та консультаційних послуг з трансферу інновацій;
- функціонування відкритої електронної платформи сільськогосподарської та економічної інформації;
- доступність дорадчих послуг;
- розвиток малого і середнього підприємництва у сільській місцевості;
- участь аграрних навчальних закладів та науково-дослідних установ в дорадництві.

Ризики впровадження

- відсутність фінансування з державного і місцевого бюджетів на створення та функціонування дорадчих служб;
- відсутність організаційних заходів з боку Мінагрополітики з формування дорадчих служб на базі обласних та районних управлінь агропромислового розвитку;
- не зацікавленість аграрних університетів та науково-дослідних установ в дорадчій діяльності.

Заходи з пом'якшення ризиків

- визначити відповідальні департаменти Мінагрополітики з розробки організаційних заходів з формування дорадчих служб на базі обласних та районних управлінь агропромислового розвитку;
- здійснити кадрову та фінансову підтримку дорадчих служб на національному, обласному та місцевому рівнях;
- залучити цільові кошти, зокрема гранти міжнародних донорських організацій, для трансферу інновацій через систему дорадництва;

Індикатори реалізації

- збільшення кількості наданих дорадчих послуг, в т.ч. за рахунок бюджетних коштів, на 10 відсотків;
- охоплення дорадчими послугами до 20 відсотків сільського населення;
- збільшення кількості малих сільськогосподарських виробників на 20 відсотків.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 10. ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ, ЗОКРЕМА ЛІСОВИМ ТА РИБНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Сільське господарство потребує залучення багатьох природних ресурсів, зокрема земельних, водних та енергетичних. Коли якість та кількість природних ресурсів зменшується через неналежне користування, то не тільки навколишнє середовище попадає в зону ризику, але і життєздатність самого сільського господарства.

Сталість сільського господарства, рибальства і лісового господарства засноване на передумові, що ресурсами можна ретельно управляти, що врешті-решт дасть змогу користуватись ними до нескінченності. Іншим аспектом з точки зору користування ресурсами є їх вплив на зміну клімату. З огляду на вищесказане стале управління природними ресурсами є ключовим пріоритетом у розвитку сільського господарства та сільських територій. Воно дозволить уникнути негативних наслідків на навколишнє середовище і клімат в результаті неправильного поводження з природними ресурсами, що в свою чергу призводить також до зниження якості і обсягів виробництва в сільському господарстві, зокрема в органічному, в лісовому господарстві та рибальстві і, таким чином, також призводить до негативних соціальних та економічних наслідків в сільській місцевості.

Крім того, раціональне використання природних ресурсів є ключовою вимогою в процесі наближення до міжнародних та європейських стандартів.

Напрямок 10.1. Вода, земля, пестициди, нітрати та мінімальні екологічні стандарти

Обґрунтування

Принципи Спільної аграрної політики ЄС (САП) все ще не знайомі для більшості українців. В країні існують деякі мінімальні екологічні стандарти, проте всі вони базуються на пострадянських технологіях та функціонально регулюють питання, пов'язані більше з будівництвом, ніж з експлуатацією сільськогосподарських споруд за прямим призначенням. Основний принцип САП щодо інтеграції екологічних проблем в сільськогосподарське виробництво майже не має застосування. Іншою значною проблемою в аграрному секторі країни є велика кількість надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження (наприклад, екологічна катастрофа в сольовому руднику в селищі Солотвино, деградація та забруднення земель внаслідок воєнного конфлікту, опустелювання в Херсонській області, хімічне забруднення земель і водойм та інші). Ефективне системне управління надзвичайними ситуаціями повинно базуватися на принципах запобігання, підготовки та реагування, чого досі немає в Україні через міжвідомчі протиріччя. Забруднення землі та води значною мірою відбувається через використання пестицидів, з яких частка фальсифікату складає не менше ніж 25 відсотків. На цей час не існує комплексного підходу до біологічної безпеки країни та навіть не визначено ЦОВВ, який повинен відповідати за це питання. Малоефективно працюють інтегровані принципи боротьби зі шкідниками. Також завдяки незлагодженому міжвідомчому співробітництву відсутній комплексний підхід поводження з відходами (тверді побутові відходи, ветеринарні та хімічні відходи, а також порожні контейнери з-під пестицидів) на сільськогосподарських територіях.

Головна мета

Головною метою є поетапна інтеграція екологічних питань в сільськогосподарське виробництво, починаючи з термінового впровадження мінімальних екологічних стандартів і з подальшим розвитком програм сталого управління природними ресурсами, розробкою відповідних індикаторів та в середньостроковій перспективі впровадження механізмів перехресної відповідальності (cross-compliance) згідно з принципами САП. Іншим пріоритетом є впровадження комплексного підходу до управління шкідниками згідно з відповідними рекомендаціями ФАО та Європейської асоціації з контролю за шкідниками. В

Україні необхідно значно зменшити частку фальсифікованих пестицидів на внутрішньому ринку, а також впровадити комплексний підхід до протидії їх міжнародній торгівлі. Додатковим пріоритетом є розвиток комплексної програми сталого поводження з відходами на сільськогосподарських територіях, зокрема твердими побутовими відходами, відходами сільського господарства, порожніми контейнерами з-під пестицидів, ветеринарними відходами і іншими. Особливим напрямом є ефективне управління техногенними та природними надзвичайними ситуаціями в аграрному секторі, яке має базуватися на їх запобіганні, підготовці та реагуванні і, якщо потрібно, відновлюванні. Даний пріоритет, в тому числі, має пряме відношення до відновлення сільськогосподарських природних ресурсів на звільнених територіях в зоні військових дій.

Пріоритетні заходи

1. Наближення існуючого українського законодавства, діючих стандартів та практик до загальноєвропейських принципів ведення політики сталого сільського господарства, зокрема в сфері управління природними ресурсами та застосування пестицидів і агрохімікатів.
2. Зміцнення інституціонального потенціалу щодо управління і контролю в сферах біологічної безпеки, використання природних ресурсів, пестицидів і агрохімікатів; фундаментальне вдосконалення міжвідомчого та міжнародного співробітництва в цих напрямках, спрямованого, в тому числі, на посилення контрольних та експертних функцій Держветфітослужби України для вирішення агроекологічних питань. Окремо – покращення міжвідомчого співробітництва в сфері запобігання, підготовки та реагування на техногенні та природні надзвичайні ситуації в сільському господарстві та сільських територіях, зокрема відновлення сільськогосподарських природних ресурсів на звільнених територіях в зоні воєнного конфлікту на сході України.
3. Розробка комплексних програм в сферах запобігання, підготовки та реагування на техногенні та природні надзвичайні ситуації в сільському господарстві та на сільських територіях, біологічної безпеки України та сталого використання сільськогосподарських природних ресурсів, пестицидів та агрохімікатів.
4. Розробка мінімальних екологічних стандартів та індикаторів впливу сільськогосподарської діяльності на стан екосистем і біотопів, зокрема перетворення бджільництва на один із цих індикаторів; впровадження принципів інтегрованого управління шкідниками. В середньостроковій перспективі – поетапний перехід до впровадження механізмів перехресної відповідальності (cross-compliance), які є невід’ємною частиною САП.
5. Впровадження ефективних заходів, що направлені на значне зменшення частки контрафактних (підробних) пестицидів на ринку, протидію міжнародної торгівлі ними, а також протидію корупції та іншим злочинам, пов’язаним з питанням використання сільськогосподарських природних ресурсів.
6. Розроблення та реалізація заходів з адаптації до зміни клімату, а також щодо скорочення емісій парникових газів від сільського господарства, як частини Національного плану дій щодо запобігання зміні клімату.

Очікуванні результати

- виконання цих пріоритетних завдань матиме безпосередній вплив на розвиток сталого сільського господарства, на ресурсозберігаюче використання природних ресурсів та зниження витрат виробників сільськогосподарської продукції. це також сприятиме захисту навколишнього середовища, поліпшенню умов життя населення сільських територій та стане головним фактором для розвитку зеленого туризму;
- значне скорочення несертифікованих агрохімікатів на українському ринку дозволить суттєво підвищити ефективність сільського господарства та посилити захист довкілля України.

Ризики впровадження

- відсутність коштів;
- корупція та протидія збоку кримінального бізнесу;
- відсутність кваліфікованого персоналу на виконавчому рівні;
- низький рівень обізнаності населення щодо сталого використання природних ресурсів та комплексного підходу до контролю над шкідниками.

Заходи з пом'якшення ризиків

Для пом'якшення вищезазначених ризиків потрібно забезпечити ефективну компанію із залучення інвестицій на національному та міжнародному рівнях, а також змінити підхід до використання державних та обласних екологічних фондів. Необхідно впровадити належні курси підвищення кваліфікації та програми з нарощування потенціалу керівників відомств, державних установ та бізнесу. Потрібно постійні ефективні кампанії з інформування громадськості щодо переваг сталих підходів до використання природних ресурсів у сільськогосподарському виробництві. Необхідною мірою є збалансованість при прийнятті рішень з дерегуляції в сфері поводження з шкідливими агрохімікатами.

Індикатори реалізації

- зменшення емісій парникових газів від сільськогосподарських джерел на 20 відсотків до 2020 р.;
- зменшення частки контрафактних (підробних) пестицидів на внутрішньому ринку до загальноєвропейських показників (максимум 10 відсотків);
- поліпшення біохімічного стану ґрунтів за рахунок 10 відсоткового збільшення кількості гумусу в середньому по країні;
- збільшення додаткових робочих місць на 5 відсотків;
- зменшення водоспоживання для виробничих цілей в сільському господарстві зі скважин на 10 відсотків;
- зменшення використання пестицидів на 10 відсотків та заміна особливо токсичних пестицидів на менш небезпечні;
- зменшення внесення мінеральних та органічних азотних добрив до 250 кг сукупного азоту на гектар.

Напрямок 10.2. Розвиток органічного сільськогосподарського виробництва та ринку

Обґрунтування

Приватний сектор органічного виробництва з орієнтацією на збут в інші країни (основний ринок збуту – країни ЄС) вже розвивається в Україні з 1990 років на основі попиту на органічні продукти на міжнародному ринку. Відсутня офіційна державна статистика щодо органічного виробництва, торгівлі та споживання в Україні. Станом на грудень 2013 року площа земель сільськогосподарського призначення, зайнятих під органічне виробництво, складала 393 400 га, кількість органічних сертифікованих виробників сільськогосподарської продукції відповідно до норм ЄС – 175, згідно з даними Федерації органічного руху України. На сьогоднішній день є серйозні обмеження доступу малого та середнього бізнесу до фінансових ресурсів, які б дозволили розвиватись органічному агробізнесу, відсутній дієвий контроль та нагляд, що приводить до зниження репутації України на міжнародному рівні через скандали з органічною продукцією з України, обману споживачів та нечесної конкуренції серед виробників, сертифікаційних органів, точок збуту. Подальший розвиток органічного сектору залежить від політичної та адміністративної підтримки, системного підходу та підтримки

держави у сфері органічного виробництва та організації збуту, формування державної політики в органічному сільському господарстві та позитивного іміджу України, гармонізації української законодавчої бази до основних норм та стандартів ЄС у сфері органічного виробництва та збуту, формування ефективної системи нагляду і контролю (сертифікації), сприятливого інвестиційного клімату, доступу малого та середнього бізнесу до фінансових ресурсів та адаптованих технологій органічного виробництва, розширення пропозиції українських органічних продуктів на внутрішньому і зовнішньому ринках, підвищення рівня обізнаності населення щодо органічних продуктів.

Незважаючи на позитивну динаміку розвитку органічного ринку в Україні, фундамент законодавчої бази для цього в Україні було закладено лише у вересні 2013 р. після ухвалення Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» (№ 425-VII), який станом на червень 2015 р. не впроваджено у зв'язку з відсутністю відповідних підзаконних актів, процедур і призначених відповідальних компетентних органів влади. Немає жодного підприємства, яке сертифіковано згідно з органічним законодавством України. Існування одного закону і близько двадцяти підзаконних актів, які не узгоджені між собою і не гармонізовані із законодавством ЄС, а також непрозорість і незрозумілість системи функціонування не сприяють залученню виробників до органічного виробництва відповідно до українського законодавства. Для створення сприятливого бізнес-середовища та формування довіри необхідне налагодження співпраці та партнерства між державним сектором, бізнесом, громадськими організаціями і організаціями з розвитку, що спостерігається протягом останнього півріччя (січень-червень 2015 р).

Головна мета

Розвивати органічний ринок в Україні через посилення конкурентоздатності, ефективно впроваджену і гармонізовану з ЄС нормативно-правову базу, підвищення рівня компетенції та покращення іміджу органічного сектору України для збільшення кількості продажів та покращення якості української органічної продукції на зовнішніх та внутрішньому ринках з метою задоволення зростаючого попиту на органічну продукцію. Розвиток органічного виробництва зробить внесок у розв'язання екологічних проблем, питань зайнятості населення та підвищення ділової активності, особливо у сільській місцевості.

Пріоритетні заходи

1. Правові аспекти, політичний діалог та інституціональний розвиток:
 - 1.1. Розробка та ефективна імплементація органічного законодавства в Україні, яке гармонізовано з законодавством ЄС, враховуючи державну підтримку для розвитку органічного виробництва та організації збуту.
 - 1.2. Створення та підтримка інституціонального розвитку державних органів влади на національному та регіональному рівнях щодо розвитку органічного сільськогосподарського виробництва.
2. Бізнес-середовище та торгівля:
 - 2.1. Розробка та впровадження соціально-економічних стимулів для розвитку органічного ринку, зростання обсягів та якості торгівлі органічної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, забезпечення захисту прав споживачів та від нечесної конкуренції, а також формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні.
 - 2.2. Покращення бізнес-середовища для розвитку органічного ринку через забезпечення чітких і прозорих правил для функціонування органічного сектору.
 - 2.3. Державна підтримка розвитку органічного ринку в Україні через доступ до державних закупівель сертифікованих органічних продуктів для державних установ (органів державної влади, дитячих садків, шкіл, лікарень).
 - 2.4. Запровадження дієвого захисту проти зловживань та покращення довіри до органічних продуктів і репутації України на міжнародному рівні.

3. Навчання, наука, консультації, управління знаннями з органічного виробництва та збуту:

Розробка і системна реалізація програм у галузі освіти, науки, консультацій, управління знаннями з органічного сільськогосподарського виробництва та збуту на національному і регіональному рівнях, та надання державної підтримки у цій сфері.

4. Комунікації та просування:

Підвищення рівня обізнаності про органічні продукти серед споживачів та виробників через запроваджений системний підхід та державну підтримку у сфері комунікацій щодо просування органічних продуктів.

Очікувані результати

- призначено відповідальних осіб у державних органах влади, які впроваджують отримані знання щодо органічної теми для розвитку органічного ринку в Україні;
- запровадження позитивних законодавчих змін, еквівалентних вимогам законодавства Європейського Союзу, в тому числі для сприяння експорту органічної продукції;
- термін «органічний» є захищеним від зловживань, споживачі довіряють органічній продукції, а виробники органічної продукції захищені від нечесної конкуренції;
- підвищення конкурентоздатності українських виробників органічної продукції та доступ до міжнародних ринків;
- економічне зростання та розвиток бізнесу у сфері органічного сільського господарства;
- створення додаткової вартості та отримання преміальної ціни виробниками органічної продукції;
- створено позитивний імідж Україні завдяки успішній участі павільйону України у Міжнародній виставці «БіоФах»;
- система освіти, науки, консультацій, управління знаннями з органічного сільськогосподарського виробництва та збуту започаткована і системно працює;
- виробники органічної продукції отримують якісну кваліфіковану експертизу щодо впровадження технологій в органічному сільському господарстві від консультантів і науковців;
- формування кадрового потенціалу освітніми та науковими установами для працевлаштування у виробників органічної продукції у середньо- і довгостроковій перспективі;
- зростання кількості споживачів в Україні, що знають правильне визначення та розпізнають маркування органічної продукції;
- зростання інтересу щодо теми органічних продуктів серед засобів масової інформації;
- зростання кількості унікальних відвідувачів на сторінках органічної теми на кожному сайті органів державної влади.

Ризики впровадження

- відсутність політичної волі через фокусування держави на великих підприємствах, а не на малих і середніх підприємствах (які могли б займатися органічним виробництвом);
- нестабільне макроекономічне середовище (війна в деяких частинах країни, відтік капіталу з України);
- скандал з органічною продукцією з України на міжнародному та національному рівні;
- різниця між органічними вимогами законодавства ЄС та України;
- небажання міжнародних сертифікаційних органів реєструватися (і платити податки) в Україні;

- корупційний скандал з компетентним органом державної влади;
- шахрайство і зловживання терміном «органічний» у зв'язку з недосконалістю законодавства або системи контролю / нагляду.

Індикатори реалізації

- українське законодавство у сфері органічного виробництва та збуту гармонізовано з нормами ЄС та впроваджено;
- створено підрозділи розвитку органічного ринку в структурі Мінагрополітики та обласних державних адміністрацій;
- підготовлено і прийнято Національний план дій розвитку органічного ринку з виділенням необхідних коштів та доступу до фінансових ресурсів для виробників органічної продукції;
- запроваджено офіційну державну статистику щодо органічного виробництва, торгівлі та споживання в Україні (згідно з органічним законодавством України та ЄС) до кінця 2015 року;
- збільшено кількість підприємств з виробництва органічної продукції до 350 до 2020 року;
- збільшено площу земель сільськогосподарського призначення, зайнятих під органічне виробництво, до 500 000 га до 2020 року;
- зростання продажу органічної продукції в точках продажу на 5 відсотків щороку;
- зростання експорту органічної продукції на 5 відсотків щороку.

Напрямок 10.3. Лісове господарство

Обґрунтування

Україна, яка за площею лісів займає 8 місце в Європі, за рівнем лісистості посідає лише 31 місце. Середня лісистість території країни – 15,9 відсотка, яка варіюється від 5,3 відсотка в Степу до 42 відсотків в Карпатах. Ліси України зростають у різних природно-кліматичних умовах (Полісся, Лісостеп, Степ, Українські Карпати, гірські райони Криму) та неоднорідно розташовані на території держави, що вимагає різних професійних підходів до ведення лісового господарства та централізованої підтримки лісгосподарської діяльності.

Загальна площа лісових ділянок України складає 10,4 млн гектарів. Для ведення лісового господарства ліси надано в постійне користування підприємствам, установам та організаціям, що належать до сфери управління різних міністерств, інших органів виконавчої влади та відомств. Зараз лісовий фонд України перебуває у віданні більш ніж п'ятдесятьох міністерств, відомств і організацій. Центральному органу виконавчої влади у сфері лісового господарства – Державному агентству лісових ресурсів України підпорядковано 73 відсотки лісів країни (приблизно 7,6 млн гектарів).

Запас деревини в лісах оцінюється в межах 2,1 мільярда куб. м. У той же час, незважаючи на достатньо велику площу лісових ділянок у порівнянні з іншими європейськими країнами, за інтенсивністю використання річного приросту деревини Україну випереджає і Польща, яка має приблизно таку ж площу лісових угідь, і навіть Литва, площа лісів якої складає лише 2,1 млн гектарів.

Ситуація, яка склалась у лісовій галузі України сьогодні, не дозволяє ефективно використовувати ресурсний потенціал лісів і лісових земель, в тому числі з огляду на наявні корупційні ризики.

До викликів, що стоять перед галуззю, також відносяться: необхідність забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями збалансованого ведення лісового

господарства; недосконалий розподіл функцій управління, що призводить в окремих випадках до дублювання функцій або втрати їх виконання; ускладнення реалізації прав власності (користування) на лісі; відсутність механізмів управління лісами комунальної власності; потреба спрощеного нормативного регулювання зміни цільового призначення сільськогосподарських земель, на яких відбулося природне заліснення; відсутність економічних механізмів стимулювання запровадження природозберігаючих технологій або їх елементів, охорони, захисту, розширеного відтворення лісів, в тому числі на землях приватної власності; відсутність прозорого механізму продажу деревини; незаконні рубки та обіг незаконно добутої деревини.

Головна мета

Забезпечення сталого ведення лісового господарства, під яким розуміють догляд за лісами і лісовими землями та їх використання таким чином і з такою інтенсивністю, щоб підтримувати їх біорізноманіття, продуктивність, відновлювальну здатність, життєвість та їх потенціал до виконання тепер і у майбутньому всіх притаманних їм екологічних, економічних і соціальних функцій на місцевому, національному і глобальному рівнях без пошкодження інших екосистем.

Пріоритетні заходи

1. Вдосконалення законодавчої бази в сфері лісового господарства для забезпечення можливості формування ефективної лісової політики.
2. Вдосконалення моделі управління лісовим господарством через вдосконалення функцій законотворення й державного контролю у сфері лісових відносин та функцій ведення лісового господарства.
3. Забезпечення конкурентоздатності та інноваційного розвитку:
 - 3.1. Створення прозорого ринку деревини в Україні, забезпечення конкурентоздатності лісового господарства, оновлення основних засобів та матеріально-технічної бази лісгосподарських підприємств, забезпечення лісового господарства природозберігаючими технологіями, виробничими технологічними комплексами і обладнанням для лісовирощування, ведення лісовпорядкування, охорони та захисту лісів.
 - 3.2. Забезпечення переходу на європейські стандарти вимірювання, сортименталізації та оцінки якості деревини із залученням наукових установ у сфері лісового господарства для проведення гармонізації державних стандартів з європейськими.
 - 3.3. Забезпечення розвитку лісової транспортної інфраструктури.
 - 3.4. Проведення обліку всіх лісів та національної лісової інвентаризації.
 - 3.5. Забезпечення функціонування загальнодержавної єдиної системи електронного обліку деревини.
 - 3.6. Сприяння підвищенню економічної функції лісу через подальший розвиток державно-приватного партнерства, зокрема щодо виконання лісгосподарських операцій.
 - 3.7. Збільшення обсягів використання не деревних лісових продуктів.
4. Підвищення професійного рівня працівників галузі лісового господарства - запровадження спеціальних освітніх заходів, розробка та запровадження програми стажування для працівників галузі, у тому числі за кордоном.
5. Удосконалення ведення мисливського господарства:
 - 5.1. Проведення впорядкування мисливських угідь.
 - 5.2. Покращення матеріально-технічного забезпечення служби, яка займається охороною державного мисливського фонду.

- 5.3. Проведення заходів щодо збільшення чисельності мисливських тварин, боротьби з браконьєрством, пропагування культури мисливства.
6. Подолання негативних наслідків військових дій на Сході України.
- 6.1. Розробка та впровадження програм реабілітації стану лісів та відновлення лісових ресурсів.
- 6.2. Запровадження комплексного обстеження на предмет техногенного забруднення земель.
- 6.3. Проведення лісопатологічного обстеження з метою призначення санітарно-оздоровчих заходів, протипожежного влаштування, охорони та захисту лісів від пожеж, шкідників та хвороб.
- 6.4. Проведення заходів з лісовпорядкування з метою визначення обсягів знеліснення; проведення комплексу лісовідновлюваних робіт.

Очікувані результати

- забезпечення збалансованого розвитку і управління лісовим та мисливським господарством;
- збільшення площі лісів держави;
- створення сприятливіших умов для розвитку підприємництва, створення нових робочих місць, перш за все у сільській місцевості;
- зменшення загрози деградації земель, запобігання водної та вітрової ерозії ґрунтів;
- забезпечення зайнятості та соціальної захищеності працівників лісового сектору;
- зростання інвестицій в лісову галузь;
- розвиток внутрішнього ринку деревини;
- зменшення самовільних рубок та браконьєрства;
- підтримка користувачів мисливських угідь всіх форм власності;
- сприяння розвитку сільських територій.

Ризики впровадження

- недосконалість законодавчої бази у лісовій галузі;
- відсутність спеціального стабілізуючого фонду розвитку галузі;
- відсутність оцінки лісів всіх лісокористувачів та національної інвентаризації лісів;
- низький рівень матеріально-технічного оснащення підприємств галузі.

Заходи з пом'якшення ризиків

- наявність політичної волі у керівництва держави;
- дотримання політики збалансованого розвитку при розробці будь-яких програм в галузі лісового господарства з врахуванням екологічної, соціальної та економічної ролі лісів;
- євроінтеграційні пріоритети України;
- антикорупційні заходи.

Індикатори реалізації

- збільшення запасу деревини українських лісів до 2020 року на 150 млн м³;
- збільшення площі лісових насаджень щорічно на 10 тис. га;
- збільшення популяції основних мисливських тварин на 20 відсотків;

- покращення матеріально-технічного оснащення – серед іншого створення базового розсадника в кожній природній зоні з сучасною технікою лісовирощування, придбання повітрянотрельовальних установок, 60 мобільних ГІС-систем для лісовпорядкування;
- покращення доступу до лісових ресурсів – будівництво в рік на 500 км лісових доріг;
- введення електронного обліку деревини всіма лісокористувачами, збільшення обсягу поставки деревини на внутрішній ринок та зростання обсягів переробки у деревообробному секторі на 15 відсотків;
- проведення заходів з підвищення кваліфікації та стажування 400 фахівців лісової галузі;
- збільшення надходжень до бюджетів та фондів.

Напрямок 10.4. Біоенергетика

Обґрунтування

Україна володіє значним потенціалом виробництва енергії з біомаси, складовою якої є відходи сільського, комунального господарства та харчової промисловості, деревні відходи, енергетичні сільськогосподарські культури та енергетичні плантації верби і тополя. Біомаса є дешевим та доступним місцевим паливом. Її використання є важливим із стратегічної точки зору, оскільки підвищує енергетичну безпеку країни, зменшує вартість енергії та підвищує ефективність сільського господарства, покращує платіжний баланс країни. Економічно обґрунтований енергетичний потенціал наявних відходів біомаси в Україні становить 24,5 млн тонн умовного палива (т у.п.), а енергетичний потенціал енергетичних культур та плантацій, які можна вирощувати на сільськогосподарських землях (приблизно 4 млн га), що не використовуються, - близько 13,7 млн т у.п. Сумарний потенціал становить 38,2 млн т у.п., що складає до 18 відсотків загального обсягу споживання первинних енергоресурсів в Україні. Об'єм споживання біомаси в ролі біопалива в 2012 р. становив 2,3 млн т у.п. (1,2 відсотка від загального обсягу споживання енергії). Річний рівень використання потенціалу біомаси не перевищує 6 відсотків. Потенціал виробництва біогазу становить 2,9 млрд м³/рік з відходів тваринництва та 31,7 млрд м³/рік з відходів рослинництва. Економічно обґрунтований біоенергетичний потенціал України значною мірою залишається невикористаним.

Розвиток сталого сільського господарства та біоенергетики сприяють пом'якшенню наслідків зміни клімату, разом із цим задовольняючи зростаючий попит на продукти харчування, корми, енергоносії, та різного виду біоматеріали. Досвід ЄС показує, що біоенергетика може також стати вагомим чинником зростання для сільськогосподарського сектора та економіки країни в цілому.

Головна мета

У контексті загальної стратегії розвитку аграрного сектору та стратегії розвитку відновлюваної енергетики в Україні основна мета полягає у визначенні пріоритетів політики сталого розвитку біоенергетики в частині, що стосується аграрного сектору. Кінцева мета полягає у розкритті повного потенціалу біоенергетики для підвищення рівня сталості та зниження виробничих витрат у сільському господарстві, а також зменшення забруднення навколишнього середовища.

Ці завдання можна виконати шляхом подолання основних перешкод у розкритті біоенергетичного потенціалу країни, які передбачають, але не обмежуються наступним: відсутність координації та кваліфікованого управління у відповідних державних установах і, як наслідок, відсутність збалансованої національної політики у галузі енергетики; невідповідна правова база деякою мірою через неповне наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері біоенергетики; відсутність консолідованої методології для національної оцінки біоенергетичного потенціалу; неефективне управління «зеленими тарифами»; обмежувальні правила з виробництва енергетичних культур; слабка матеріально-

технічна база для переробки біомаси; недостатнє поширення інформації про біоенергетику та енергоефективність.

Проблеми та прогалини, пов'язані з розвитком біоенергетики, є міжгалузевими і стосуються багатьох державних і приватних учасників. Успішний розвиток біоенергетики в країні можливо гарантувати лише шляхом тісної взаємодії між всіма зацікавленими сторонами, зокрема Мінагрополітики.

Пріоритетні заходи

1. Надання подальшої інституціональної підтримки Мінагрополітики щодо формування сировинної бази та впровадження біоенергетики в агропродовольчому секторі і покращення міжвідомчої координації дій з питань біоенергетики з визначенням сфери компетенції державних органів, що мають відношення до регулювання галузі (в тому числі й видання дозволів).
2. Подальше удосконалення законодавчої бази в питаннях розвитку біоенергетики та його гармонізація з основними нормами законодавства ЄС (в тому числі доповнення Державного реєстру сортів рослин розділом «Біоенергетичні рослини» та додання до переліку рослин, які можуть вирощуватись на землях сільськогосподарського призначення, деревних енергетичних культур (верба, тополя). Спрощення процедур визначення, отримання та адміністрування «зеленого тарифу» для електроенергії з біогазу та біомаси, скасування норми щодо використання 50 відсотків обладнання вітчизняного виробництва тощо).
3. Запровадження системи соціально-економічного стимулювання розвитку біоенергетики (зокрема, шляхом визначення та інвентаризації земель, які можуть використовуватися для вирощування енергетичних культур, здійснення оцінки потенціалу біомаси в країні, стимулювання сталого виробництва біомаси та біопалива, сприяння залученню кредитних ресурсів у сфері біоенергетики, створення інформаційно-аналітичного центру з питань просування біоенергетики та інформування населення, створення мережі полігонів для відпрацювання технологій вирощування та отримання насіння і садівного матеріалу біоенергетичних культур).

Очікувані результати

- ефективніша координація між державними відомствами, об'єднаннями та представниками приватного сектору в сфері біоенергетики;
- удосконалена законодавча база, гармонізована з основними нормами законодавства ЄС;
- збільшення частки біоенергії у загальному обсязі спожитої енергії в Україні і, як наслідок, покращення національної енергобезпеки;
- зменшена вартість енергоресурсів та інших виробничих витрат у сільському господарстві;
- ефективніше використання непродуктивних земель;
- покращення доступу до довгострокових фінансових ресурсів;
- краща поінформованість суспільства стосовно питань сталості, енергоефективності та біоенергетики.

Ризики впровадження

- недостатня кількість професійних кадрів в державних відомствах та складнощі у подоланні бюрократичних перешкод у державних відомствах;
- високі первинні інвестиційні витрати, тривалий період окупності та висока вартість фінансування;
- низька налаштованість гравців ринку до координаційних дій.

Заходи з пом'якшення ризиків

- підвищення обізнаності гравців ринку;
- надання технічної та фінансової допомоги на реалізацію пілотних проектів;
- тренінги персоналу та зацікавлених сторін, надання експертної та організаційної допомоги державним установам.

Індикатори реалізації

- збільшення площі енергетичних культур до 300 тис. га;
- збільшення об'єму споживання біомаси в ролі біопалива на 10 відсотків;
- доведення виробництва пелет та брикетів до 1,2 млн т/рік з відходів лісового та сільського господарства;
- збільшення кількості об'єктів з виробництва біогазу та інших видів біопалива на підприємствах агропромислового комплексу на 20 відсотків;
- збільшення частки біоенергетики в загальному енергобалансі України до 10 відсотків.

Напрямок 10.5. Рибне господарство

Обґрунтування

Рибне господарство повинно відігравати важливу роль в економіці України. Воно охоплює вилов риби та її переробку, відтворення і охорону рибних запасів, аквакультуру, селекційно-племінну роботу, любительське рибальство, науково-дослідне забезпечення, підвищення кваліфікації кадрів, систему безпеки мореплавства, провадження міжнародної риболовної політики.

Протягом останніх років суттєві надбання українського рибного господарства було значною мірою втрачено, що є наслідком недостатньої уваги, зокрема, до проблем та специфіки галузі. Одночасно знижується один із головних показників стану продовольчої безпеки країни - середньодушове споживання рибної продукції - з 20 кг/рік (1991 р.) до 9,5 кг/рік (2014 р.).

При стратегічному плануванні та реалізації державної політики за умови нерозуміння пріоритетної значимості даного фактору не відбувалося забезпечення сталості розвитку галузі рибного господарства. Відповідно майже не враховувались заходи щодо підвищення соціальної та ресурсозберігаючої складових сталості розвитку на рівні з економічними чинниками під час формування державної політики та при здійсненні державного управління майже не враховувались. Прикладом цього є факт найнижчого в Україні рівня заробітних плат в рибній галузі, а також майже повна відсутність вимог та заходів відтворення природного потенціалу рибогосподарських водних об'єктів як загальнодержавного значення, так і ставкового фонду України.

Наукові дослідження та наявний науковий рибогосподарський потенціал має достатньо високий фаховий рівень. Однак відсутність технічного забезпечення вітчизняної рибогосподарської науки та вкрай недостатнє фінансування державного замовлення наукових досліджень не сприяє ефективній роботі наукових установ. Після відповідного реформування наукових установ вони будуть здатні повною мірою забезпечувати потреби рибогосподарського комплексу, здійснювати гідне співробітництво з науковими установами країн ЄС та інших розвинутих країн світу.

Отже, природний, трудовий та науковий потенціал галузі спроможний забезпечити розвиток рибного господарства України за умови системного реформування державного управління та надходження інвестицій в галузь рибного господарства.

Головна мета

Забезпечення продовольчої безпеки держави за умови сталого розвитку галузі рибного господарства шляхом законодавчих, фінансових, інституціональних перетворень та запровадження низки стратегічних заходів щодо розвитку реального сектору економіки, соціальної та екологічної стабілізації.

Пріоритетні заходи

1. Перегляд та напрацювання законодавчої бази, що сприятиме інвестиційній привабливості галузі та її дерегуляції, модернізації та розвитку аквакультури, спрощенню надання водних об'єктів у користування на умовах оренди, контролю за рибальством, посиленню боротьби з незаконним промислом та торгівлею рибною продукцією. Уніфікація українського законодавства в галузі рибного господарства до законодавства ЄС.
2. Підтримка інституціонального розвитку центрального органу виконавчої влади та інших установ, що здійснюють функції управління галуззю.
3. Покращення фінансово-кредитного забезпечення рибної галузі.
4. Збереження і раціональне використання водних біоресурсів Чорного, Азовського морів та внутрішніх водойм України і посилення боротьби з незаконним, непідзвітним та нерегульованим рибальством.
5. Забезпечення ефективності міжнародної діяльності України в галузі рибного господарства.
6. Забезпечення повноти науково-технічної бази рибогосподарських наукових установ для забезпечення здійснення об'єктивної та незалежної оцінки стану запасів водних біоресурсів та управління.
7. Реалізація комплексу заходів з підвищення кваліфікації наукових співробітників українських профільних наукових установ, підготовка фахівців за спеціальними напрямками досліджень: навчання в європейських спеціальних учбових закладах, участь в семінарах, тренінгах, курсах, проходження практики в європейських наукових установах та на науково-дослідних судах.
8. Запровадження комплексу заходів для належного функціонування рибовідтворювальних заводів та забезпечення здійснення генетичних досліджень та експертиз в галузі рибного господарства, придбання обладнання та витратних матеріалів, підготування кваліфікованих фахівців.
9. Популяризація та стимулювання споживання вітчизняної рибної продукції населенням України.
10. Фінансування селекції в рибництві, утримання племінних стад; відтворення у штучних умовах з подальшим випуском у природне середовище аборигенних прісноводних, морських та зникаючих видів риб, відновлення природних оселищ аборигенних видів риб з метою створення сприятливих умов для відтворення.
11. Фінансування програми штучного відтворення промислово цінних видів риб, що направлено на підтримку водних екосистем та формування промислових запасів, а також на проведення важливих рибницько-меліоративних заходів.
12. Сприяння залученню інвестицій у створення з використанням сучасних технологій спільних підприємств з комерційного вирощування в українських морських і прісноводних водоймах, а також у рециркуляційних системах, комерційно привабливих видів риб, а також моллюсків і водоростей.
13. Відтворення рибогосподарського та рекреаційного потенціалу водних об'єктів України.

14. Сприяння комплексній переробці неліквідної рибної сировини та розвитку комбікормового виробництва.
15. Програма адаптації рибалок-користувачів водних біоресурсів до створення рибоводних фермерських господарств.

Очікувані результати

- приведення законодавства України в галузі рибного господарства у відповідність з вимогами законодавства ЄС;
- підвищення ефективності функціонування центрального органу виконавчої влади галузі рибного господарства;
- сприяння інвестиційній привабливості рибної галузі;
- збільшення вітчизняної рибної продукції на внутрішньому ринку та підвищення рівня її середньодушового споживання;
- підвищення соціального рівня життя працівників галузі;
- збільшення експортного потенціалу;
- ефективне співробітництва з науковими установами країн ЄС.

Ризики впровадження

- законодавча база рибної галузі вкрай недосконала, застаріла і, незважаючи на прийняття останнім часом певних законів, вимагає суттєвого доопрацювання та уніфікації із засадничими законодавчими нормами ЄС;
- відсутність політики сталого розвитку в рибному господарстві;
- неефективна експлуатація державного майна рибної галузі і рибогосподарських водойм;
- відсутність належної інфраструктури рибного господарства, яка б відповідала світовим вимогам щодо структури та функціонування галузевих ринків;
- недосконала система визначення лімітів вилову водних біоресурсів та нераціональний їх розподіл на квоти; відсутність механізму поповнення обігових коштів підприємств галузі та державної підтримки;
- застарілість основних засобів виробництва підприємств галузі та відсутність механізму їх відтворення;
- показники загального санітарного, гідробіологічного стану рибогосподарських водойм протягом останніх 20 років системно не досліджувалися, заходи з біологічної реабілітації, меліорації та очищення не проводилися, селекція фактично відсутня, що призводить до низької рибопродуктивності та неефективної рибогосподарської експлуатації водних об'єктів;
- відсутність субсидування різних напрямів господарської діяльності за прийнятними умовами, застосування сучасних біотехнологій у діяльності галузевих підприємств, забезпечення рибницьких господарств високоякісними комбікормами для риб, наявність технічних бар'єрів на шляху вітчизняної продукції рибного господарства на світові ринки;
- наявність нерегульованого, непідзвітного та незаконного рибальства і торгівлі незаконно добутими водними біоресурсами.

Заходи з пом'якшення ризиків

- Наявність політичної волі у керівництва держави;
- Дотримання політики сталого розвитку при розробці будь-яких програм в галузі рибного господарства;

- розвиток неурядових професійних об'єднань з метою саморегулювання ринку ;
- євроінтеграційні пріоритети України;
- антикорупційні заходи.

Індикатори реалізації

- рівень загального виробництва рибної продукції (880 тис. тонн);
- частка ринку вітчизняної рибної продукції (50 відсотків) та рівень середньодушового споживання (22 кг/рік);
- рівень запасів водних біоресурсів рибогосподарських водойм (до 100 відсотків від фонового рівня промислових запасів);
- еколого-біологічні показники стану рибогосподарських водойм відповідно до вимог Водної рамкової директиви 60/2000/ЄС та підвищення рибопродуктивності до 40 відсотків;
- підвищення рівня заробітних плат працівників галузі та збільшення числа робочих місць.

4. ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ

4.1. Інституціональні засади та координація

Загальну відповідальність за подальші заходи та загальне впровадження Стратегії покладається на Мінагрополітики. Для координування дій та сприяння ефективному плануванню та виконанню Плану дій у рамках Стратегії, необхідно визначити орган координації та моніторингу¹³, якому надаватиметься аналітична та організаційна підтримка Фондом сприяння розвитку сільського господарства і сільських територій.

Мінагрополітики виконуватиме наступні функції:

- координація та контроль реалізації Плану дій спільно з іншими галузевими міністерствами та установами, а також органом координації та моніторингу з метою забезпечення узгодженості;
- підготовка щорічного звіту про хід виконання робіт та його подання до Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України після оцінки органом моніторингу та координації; перегляд основних результатів;
- забезпечення дотримання принципу раціонального управління фінансами;
- забезпечення розповсюдження інформації та публічності;
- розробка подальших дій та надання пропозицій щодо внесення необхідних поправок, а також врахування пропозицій органу координації та моніторингу, що не суперечать основним цілям та завданням кожного стратегічного пріоритету;
- забезпечення загального зв'язку та інформування активних донорів сільськогосподарського сектору України щодо ходу виконання робіт шляхом організації періодичних зустрічей за їх участю;
- забезпечення організаційної діяльності органу координації та моніторингу.

Галузеві міністерства будуть нести відповідальність за конкретний сектор економіки на рівні Плану дій в межах їх компетенції. Вони будуть запрошені робити свій внесок у щорічні звіти про хід виконання робіт у відповідних галузях, а також в разі необхідності ініціюватимуть внесення змін до планів дій у сферах своєї відповідальності.

4.2. Оцінка ефективності та результатів роботи

Мінагрополітики несе відповідальність перед Кабінетом Міністрів України за забезпечення оперативного моніторингу і загального впровадження Стратегії. Мінагрополітики зобов'язується організувати регулярний моніторинг та оцінку впровадження Стратегії, зокрема на основі кількісних показників та збирання порівняльних даних. Це дозволить контролювати хід виконання робіт для досягнення цілей та виконання завдань, а також визначати галузі, що потребують особливої уваги.

Результати моніторингу та оцінки будуть надаватись органу координації та моніторингу.

Орган координації та моніторингу має бути створений протягом трьох місяців після затвердження Стратегії та повинен розробити власний регламент. Цей регламент має бути прийнятий на першому засіданні органу координації та моніторингу. Засідання органу координації та моніторингу проводитимуться не менш ніж один раз на квартал.

До числа членів органу координації та моніторингу будуть включені керівники вищого рівня галузевих міністерств та відповідних державних органів, Адміністрації Президента України,

¹³ Орган координації та моніторингу може бути створений в структурі Національної ради реформ

Верховної Ради України, представників головних неурядових організацій, професійних організацій, громадянського суспільства та донорів.

Орган координації та моніторингу, зокрема виконуватиме наступні функції:

- проведення періодичного аналізу виконання робіт з точки зору досягнення головних цілей Стратегії;
- перевірка результатів впровадження, зокрема досягнення планових показників та хід використання фінансових асигнувань;
- розгляд та оцінювання щорічних звітів та заключного звіту про виконання робіт;
- розгляд та оцінювання Плану дій та в разі необхідності зміни та доповнення до нього;
- розгляд та оцінювання проведених заходів;
- надання Мінагрополітики пропозицій щодо внесення будь-яких коригувань або змін до Стратегії.

ДОДАТОК І. ПЛАН ДІЙ НА 2015-2020 РОКИ

№.	Назва та опис дій / заходів	Терміни	Відповідальний за виконання	Очікувані / бажані результати
1	2	3	4	5
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 1. ДІЛОВИЙ КЛІМАТ І ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ, СТВОРЕННЯ СТАБІЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ, ЩО ВІДПОВІДАЄ МІЖНАРОДНИМ І ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ, ЗОКРЕМА ШЛЯХОМ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС				
Напрямок 1.1. Безпечність харчових продуктів, санітарні та фітосанітарні питання				
1.	<p>Створити повноцінний Компетентний Орган щодо реалізації державної політики у сфері контролю безпечності та якості харчових продуктів в Україні. Запровадити систему делегування державних функцій контролю уповноваженим недержавним організаціям.</p> <p><i>Цільова група:</i> всі оператори ринку харчових продуктів України; <i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - використати результати конкурсу проведеного за участі Національного агентства України із питань державної служби; - провести експертне оцінювання із наданням висновків щодо розроблених, впроваджених проектів положення, структури та функціонального наповнення структурних підрозділів новоутвореного органу. 			
1.1	<p>Розробити та запровадити механізми роздержавлення установ, задіяних у сфері державного контролю виробництва та обігу харчових продуктів та побічних продуктів тваринного походження.</p> <p>Подати у встановленому порядку проект закону «Про приватну ветеринарну практику».</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Кабінет Міністрів України</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, МОЗ</p>	– сприяння прозорості та розширенню експорту відповідної продукції на міжнародні ринки, зокрема ринок ЄС.

1.2	Розробити та запровадити механізми делегування державних повноважень недержавним організаціям. Розробити та подати в установленому порядку відповідний законопроект.	2016 р.		
2	Адаптувати законодавство в частині, визначеній обов'язковою за результатами верифікаційних візитів інспекторів офісу харчових продуктів та ветеринарії (FVO). Наблизити законодавство в частині гігієни виробництва та обігу, простежуваності та ідентифікації тварин, відповідності виробництва і обігу кормів та побічних продуктів тваринного походження, мікробіологічних вимог, організації та планування системи контролю в Україні на ризик орієнтованому принципі <i>Цільова група:</i> оператори ринку харчових продуктів та кормів; <i>Пропонований підхід і методи:</i> встановлення відповідності проектів актам законодавства ЄС, які мають бути впроваджені в національне законодавство, а також залучення експерта/експертів від DG SANTE Європейської Комісії для надання експертного висновку щодо вказаних законопроектів та ін. нормативно-правових документів.			
2.1	Підтримка Мінагрополітики доопрацьованих із експертами ЄС, зареєстрованих у Парламенті законопроектів: «Про безпечність і гігієну кормів» №2845, «Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству про безпечність та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин» №0906.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Кабінет Міністрів України <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики; Мінекономрозвитку; МОЗ	– забезпечення здоров'я людей та тварин; – захист навколишнього середовища.
2.2	Підготувати законопроект щодо змін до Закону України «Про побічні продукти тваринного походження що не призначені для споживання людьми».	2016 р.		
2.3	Розробити та запровадити план щодо структури втілення положень підзаконних актів, які мають бути розроблені на виконання вищезазначених нормативно-правових актів, зокрема розрахунки витрат	2016 р.		

	на їх розробку.			
2.4	Внести зміни до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо харчових продуктів» з метою більш глибокої його гармонізації з вимогами ЄС.	2016 р.		
3	<p>Завершити процес перепідготовки фахівців Компетентного Органу, запровадити спеціальне навчання у ВНЗ щодо можливості швидкого насичення ринку праці новими знаннями та принципами державного і відомчого контролю.</p> <p><i>Цільова група:</i> Державні установи, органи виконавчої влади, що реалізують та формують політику у сфері безпеки харчових продуктів, оператори ринку харчових продуктів;</p>			
3.1	Залучити технічну допомогу підрозділів DG SANTE для вдосконалення навчальних планів щодо підготовки фахівців на базі діючих навчальних закладів.	2016 р.	<p><u>Головні:</u> МОН, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – створення прошарку висококваліфікованих фахівців обізнаних на основних принципах та вимогах законодавства ЄС; – кардинальна зміна підходів у сфері державного контролю; – активне запровадження ризик орієнтованого підходу; – суттєве зниження корупційного навантаження на бізнес, поліпшення іміджу системи державного контролю, підвищення його ефективності; – Створення передумов для обґрунтованого скорочення чисельності інспекторів та підняття рівня заробітної плати за рахунок економії її фонду.
3.2	Розробити проект наказу щодо затвердження та запровадження положення про систему дистанційного післядипломного навчання.	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Держветфітослужба</p>	
3.3	Актуалізувати перелік навчальних закладів, які виконуватимуть основні завдання щодо підготовки висококваліфікованих фахівців обізнаних на вимогах та принципах законодавства ЄС.	2016 р.		
3.4	Визначити перелік тренерів та розпочати їх підготовку.	2016 р.		
3.5	Розпочати процес підготовки спеціалістів.	2017 р.		
4	<p>Розпочати процедури точкового відкриття ринку ЄС на підприємствах, які можуть довести свою відповідність вимогам ЄС. Визначити пріоритетними в порядку зменшення напрями розширення експорту продуктів тваринного походження: молока та молочних продуктів, яловичини, свинини, м'яса кролів, без кільової птиці тощо.</p>			

	<p><i>Цільова група:</i> підприємства виробники харчових продуктів та сировини тваринного походження, які наближено відповідають вимогам ЄС. Підприємства, які готові інвестувати у зміни процедур та систем щодо максимального наближення або повної відповідності вимогам ЄС.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> визначення положень відповідних актів законодавства ЄС, які мають бути терміново імплементовані в національні НПД, а також отримання консультативної допомоги від DG SANTE Європейської Комісії для надання.</p>			
4.1	Стратегічно визначити напрями виробництва молока та молочних продуктів, м'яса яловичини та м'яса свинини пріоритетними щодо просування на ринок країн ЄС та країн, які визнають систему контролю ЄС.	2015-2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку</p>	Розширення можливостей експорту стратегічно визначених груп харчових продуктів та сировини на міжнародні ринки, у тому числі на ринок ЄС
5	<p>Обґрунтувати та встановити реальні перехідні періоди задля впровадження наближеного законодавства у сферах ГМО, благополуччя тварин, протиепізоотичних заходів, імпорто-експортних операцій (в частині санітарних та фітосанітарних заходів), якісних показників молока молочних продуктів, правил внутрішньої торгівлі, застосування правил локальної торгівлі.</p> <p><i>Цільова група:</i> оператори ринку харчових продуктів, побічних продуктів тваринного походження, кормів, кормових добавок України тощо.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> визначення положень відповідних актів законодавства ЄС, які мають бути впроваджені в національне законодавство, а також залучення експерта/експертів від DG SANTE, FVO Європейської Комісії для надання експертного висновку щодо розроблених проектів та встановлення впливу перехідних періодів щодо впровадження окремих положень та санкцій на взаємини у сфері просування українського на ринок ЄС.</p>			
5.1	Провести оцінку нормативно-правових актів та дійсного стану відповідності положенням законодавства ЄС щодо визначення деяких показників умов виробництва, якості основних соціально та економічно значущих видів продукції тваринництва та рослинництва.	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – розширення можливості експорту продукції на міжнародні ринки, у тому числі на ринок ЄС; – можливість повільного та виваженого перебудування принципу ведення господарств, засобів утримання, транспортування та забою тварин, методів отримання продуктів тваринного походження та подальшого поводження із ними; – можливість максимально тривалий період зберегти історично усталені ринки із країнами, які не визнають
5.2	Спільно із асоціаціями виробників та представниками наглядових рад проектів технічної допомоги, донорських організацій обґрунтувати та встановити перехідні періоди, комфортні для	2016 р.		

	національного виробництва та процедур точкового відкриття ринку ЄС.			систему контролю ЄС.
6.	Запровадити систему заходів щодо надання кваліфікованих консультацій з впровадження відомчих систем контролю та інших сучасних систем контролю безпеки. <i>Цільова група:</i> виробники харчових продуктів, оператори торгових закладів, переробники побічних продуктів тваринного походження, кормів, кормових добавок тощо. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Проведення комплексних планово-організаційних заходів (в т. ч. безкоштовних) щодо підготовки відповідного персоналу на рівні виробників, які, в свою чергу, будуть здатні запровадити систему у виробництво.			
6.1	Розробити проекти нормативно-правових актів, спрямованих на врахування відповідних положень законодавства ЄС щодо обов'язкових вимог деяких показників, умов виробництва, безпеки та якості;	2016 – 2019 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> МОЗ, Мінекономрозвитку	Зменшення напруги серед виробників та переробників харчових продуктів, яка зумовлена низьким рівнем обізнаності та неправильною оцінкою вартості впровадження та сертифікації відомчої системи якості.
6.2	Спільно із асоціаціями виробників та переробників розробити та узгодити план і принципи надання консультативно-дорадчої та практичної допомоги щодо навчання, впровадження та підтвердження дієвості впроваджених відомчих систем контролю безпеки та якості харчових продуктів.	2016 – 2019 рр.		
7	Розпочати процедури визнання еквівалентності систем контролю у сфері санітарних та фітосанітарних заходів із компетентними службами країн торговельних партнерів, зокрема потенційних. <i>Цільова група:</i> оператори ринку харчових продуктів, побічних продуктів тваринного походження, кормів, кормових добавок України – експортери та потенційні експортери до третіх країн, крім країн ЄС. <i>Пропонований підхід і методи:</i> визначення положень відповідних актів законодавства ЄС, які мають бути впроваджені в національне законодавство. У режимі тристоронніх перемовин та експертних напрацювань прийняти рішення про механізм процедури взаємовизнання.			
7.1	У рамках тристоронніх перемовин ініціювати розробку та визначення механізму проведення процедури	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	– запровадження законодавчих змін, еквівалентних вимогам законодавства Європейського

	оцінювання та взаємовизнання систем контролю України та країн-торговельних партнерів (ЄврАзЕС та інші). Сприяти побудові системи оцінювання спираючись на ключові положення кодексу наземних тварин МЄБ;		<u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, МЗС	Союзу, викликає занепокоєння з боку країн, які не визнають цю систему; – процедура оцінювання та взаємовизнання дозволить зберегти історично усталені ринки збуту української сільськогосподарської продукції.
7.2	Розпочати узгоджену та встановлену процедуру.	2015 - 2016 рр.		
8	Створення належного нормативно-правового поля та відповідних політичних і соціально-економічних умов щодо реалізації державної політики у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Доведення відповідності його найкращим практикам та вимогам транспарентності, швидкості відповідної реакції, простежуваності та незалежності.			
8.1	Із залученням експертів з боку ЄС, розробити та завершити процедури впровадження Законів України: – «Про безпечність і гігієну кормів» №2845, – «Про державний контроль, що здійснюється з метою перевірки відповідності законодавству про безпечність та якість харчових продуктів і кормів, здоров'я та благополуччя тварин» №0906, – «Про побічні продукти тваринного походження, що не призначені для споживання людьми» №2863-1.	2016 – 2018 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, Мін'юст	
8.2	Провести аналіз розробки та впровадження проектів нормативно-правових документів суміжними за завданнями та повноваженнями міністерствами і відомствами. Внести зміни до законів: – «Про дитяче харчування», «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції»; – Умови використання, максимальні межі залишків у харчових продуктах допоміжних матеріалів для переробки та матеріалів, що	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, Мін'юст, МОЗ	

	<p>контактують з харчовими продуктами;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Внесення змін до переліку продукції, що підлягає сертифікації зі змінами, який затверджений Наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики №28 від 01.02.2005, з якого підлягають вилученню харчові продукти; – Перегляд показників безпечності та окремих показників якості питної води, вимоги до яких встановлені в останній частині статті 28 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання». 			
8.3	Запровадити принцип оцінювання ризику у відповідності категоризації підприємств та визначення критеріїв двоступеневого оцінювання ризику виду виробництва та власне умов виробництва підприємства.	2017– 2018 рр.	<u>Головні:</u> Кабінет Міністрів України, Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
8.4	Розробити, затвердити та впровадити навчальні плани щодо підготовки студентів у ВНЗ.	2017 р.	<u>Головні:</u> МОН, Мінагрополітики	
8.5	Актуалізувати перелік навчальних закладів, які виконуватимуть основні завдання щодо підготовки висококваліфікованих фахівців обізнаних на вимогах та принципах законодавства ЄС.	2017 р.		
8.6	Розпочати процес підготовки спеціалістів.	2017 – 2020 рр.		
8.7	Створити центр післядипломної освіти (перепідготовки) при Компетентному Органі, підготувати тренерів, розпочати перепідготовку інспекторів всіх ланок вертикалі Компетентного Органу.	2016 - 2018 рр.	<u>Головні:</u> Кабінет Міністрів України, Держветфітослужба	

8.8	Розробити, затвердити та розпочати процедури визнання еквівалентності із країнами, які не визнають систему контролю ЄС.	2016- 2020 рр.	Головні: Кабінет Міністрів України, Держветфітослужба	
8.9	Провести комплексні планово-організаційні заходи (небезкоштовні зокрема) щодо підготовки відповідного персоналу на рівні виробників, які, в свою чергу, будуть здатні запровадити систему у виробництво. Надати консультативно-дорадчу та практичну допомогу щодо навчання, впровадження та підтвердження дієвості впроваджених відомчих систем контролю безпечності та якості харчових продуктів.	2016- 2019 рр.		
Напрямок 1.2. Інші положення, зокрема, визначені у розпорядженні Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р.				
1	Створення законодавчої бази щодо: належної практики виробництва української органічної продукції; питання регулювання ГМО; визначення деяких показників якості молока і молочних продуктів, а також яловичини; уніфікації вимог до якості та маркування алкогольних напоїв, зокрема, вироблених та імпортованих на територію України; вимог до деяких показників якості окремих видів сільськогосподарської та харчової продукції, зокрема соків, джемів, продуктів вироблених з какао, меду, що сприятиме створенню бренду «Продукт України». <i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарської та харчової продукції. <i>Пропонований підхід і методи:</i> визначення положень відповідних актів законодавства ЄС, які мають бути впроваджені в національне законодавство, а також залучення експерта/експертів від DG AGRI та DG SANTE Європейської Комісії для надання експертного висновку щодо вказаного законопроекту.			
1.1	Розробити проект Закону України щодо належної практики виробництва органічної продукції.	2016 р.	Головні: Мінагрополітики	Запровадження законодавчих змін, еквівалентних вимогам законодавства Європейського Союзу, що розширить можливості експорту відповідної продукції на міжнародні ринки, у тому
1.2	Розробити проект Закону України з питань регулювання ГМО.	2016 р.	Спільно з: Мінекономрозвитку,	

1.3	Розробити проект наказу щодо визначення деяких показників якості молока і молочних продуктів.	2016 р.	Мінфін	числі на ринок ЄС
1.4	Розробити проект наказу щодо визначення деяких показників якості яловичини.	2016 р.		
1.5	Розробити проект Закону України щодо уніфікації вимог до якості та маркування алкогольних напоїв.	2016 р.		
1.6	Розробити проект наказу щодо встановлення вимог до деяких показників якості продуктів, вироблених з какао.	2016 р.		
1.7	Розробити проект наказу щодо встановлення вимог до деяких показників якості меду.	2016 р.		
1.8	Розробити проект наказу щодо встановлення вимог до деяких показників якості джемів.	2016 р.		
1.9	Розробити проект наказу щодо встановлення вимог до деяких показників якості соків.	2016 р.		
2	Створення умов для використання схем якості для сільськогосподарських та харчових продуктів (географічні зазначення та гарантовані традиційні склад і методи виробництва харчових продуктів) <i>Цільова група:</i> вітчизняні підприємства, які виробляють продукцію із використанням знаків захисту географічних зазначень та ті, які використовуватимуть знак «гарантований традиційний склад».			
2.1	Розробити відповідний проект Закону України про гарантований традиційний склад, спосіб виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів харчування.	2016 р.	Головні: Мінагрополітики Спільно з: Мінекономрозвитку, Мінфін	Створення додаткових можливостей для просування вітчизняної продукції на міжнародних ринках, в тому числі ринку ЄС, а також зниження ризиків для українських виробників, пов'язаних із ребрендингом продукції в частині використання географічних зазначень.
2.2	Розробка методики обґрунтування заходів технічного та фінансового характеру для виконання 7-ми та 10-ти річного перехідних періодів використання	2016 р.		

	вітчизняними виробниками географічних зазначень, зареєстрованих у ЄС відповідно до Угоди про асоціацію.			
3	Вжиття заходів щодо визнання системи оцінювання відповідності насіння еквівалентною вимогам ЄС. <i>Цільова група:</i> вітчизняні підприємства, які займаються виробництвом насіння та планують його експорт на міжнародні ринки, зокрема ринок ЄС <i>Пропонований підхід і методи:</i> визначення положень відповідних актів законодавства ЄС, які мають бути впроваджені в національне законодавство, а також залучення експерта/експертів від DG AGRI Європейської Комісії для надання експертного висновку щодо розробленого законопроекту.			
3.1	Визначити положення 14 актів законодавства ЄС відповідно до Угоди про асоціацію та розробити нормативно-правові акти з метою їх імплементації в національне законодавство.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінфін	Запровадження законодавчих змін, еквівалентних вимогам законодавства Європейського Союзу, що розширить можливості експорту насіння на міжнародні ринки, зокрема на ринок ЄС.
4	Здійснити процедури погодження та схвалення компетентним органом напрацьованих проектів нормативно-правових актів.		<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінфін	
5	Здійснити аналіз необхідності залучення технічної та фінансової допомоги на виконання перехідного періоду використання географічних зазначень (10 років для виноробної продукції та 7 років для сирів).	2017 - 2020 рр.		
6	Запровадити нову назву продукту на заміну «Коньяк України» після консультацій із виробниками відповідної продукції.	2017 - 2020 рр.		
7	Переглянути вимоги до рекламування коньячної продукції в частині просування нового національного напою на заміну «Коньяк України», виготовленого з вітчизняної сировини.	2017 - 2020 рр.		
8	Здійснити аналіз економічного та	2017 - 2020		

	соціального впливу від запровадження правил регулювання ГМО за моделлю ЄС.	рр.		
9	Створити інституціональні умови для впровадження правил регулювання ГМО.	2017 - 2020 рр.		
10	Створити інституціональні умови для впровадження правил виробництва органічної продукції (чіткий розподіл повноважень між компетентними органами влади).	2017 - 2020 рр.		
11	Здійснити практичні заходи, спрямовані на створення належної системи сертифікації органічної продукції.	2017 - 2020 рр.		
12	Запровадити інституціональні умови (зокрема числі через створення консультаційного центру) для стимулювання використання географічних зазначень та знаку "традиційний склад гарантовано".	2017 - 2020 рр.		

Напрямок 1.3. Перегляд нормативно-правових актів, що передбачають надмірне державне регулювання

1	Залишити в дії лише ті дозвільні документи, повноваження регулюючих органів та обмеження на виробництво товарів, які необхідні для захисту життя чи здоров'я людей, тварин або рослин, навколишнього середовища або для запобігання шахрайським діям за умови, що вони обґрунтовані вагомими науковими доказами та практичною ефективністю заходів, що застосовуються, і які невиправдано не обмежують свободу	2015 – 2019 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	<ul style="list-style-type: none"> – Зниження рівнів корупції; – Підвищення інвестиційної привабливості; – Підвищення ефективності роботи державних служб.
---	--	-----------------	------------------------------------	---

	торгівлі та конкуренції. <i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарської продукції та їх постачальники послуг, державні органи. <i>Пропонований підхід і методи:</i> прийняття відповідних нормативно-правових актів.			
1.1	Проект нормативно-правового акту щодо скасування необґрунтованих (невиправданих) дозволів у агропродовольчому секторі.			
1.2	Проект нормативно-правового акту щодо спрощення видачі дозвільних документів, які неможливо скасувати.			
1.3	Проект нормативно-правового акту щодо введення в дію окремих дозвільних документів, які є в ЄС і яких немає в Україні.			
1.4	Проект нормативно-правового акту щодо врегулювання питання дозволів, пов'язаних із функціонування ГМО в Україні.			
1.5	Проект нормативно-правового акту щодо спрощення процедури земельних аукціонів та обігу земель.			
2	Спростити не виправдані процедури адміністрування оподаткування, що несправедливо дискримінують права платників податків, зокрема, за критерієм автоматичного повернення ПДВ та електронного адміністрування. <i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарської продукції та їх постачальники послуг. <i>Пропонований підхід і методи:</i> прийняття	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	<ul style="list-style-type: none"> – зниження рівнів корупції; – підвищення інвестиційної привабливості.

	відповідного нормативно-правового акту.		
3	<p>Організувати професійне незалежне дослідження щонайменше раз на рік на предмет джерел та рівня корупції, а також рівня задоволеності адміністративними послугами</p> <p>В рамках опитування оцінити відсоток суб'єктів господарювання агропродовольчого сектору, які мали справу з корупцією під час отримання дозвільних документів, а також відсоток задоволених роботою державних органів, що здійснюють державне регулювання відповідної сфери господарської діяльності.</p> <p>До кінця 2016 р. розробити та оприлюднити план щодо поліпшення статистики опитування конкретними кількісними цільовими показниками.</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарської продукції та їх постачальники послуг.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> розроблення та прийняття відповідного плану.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p>

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 2. ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА

1	Створення повноцінного, відкритого і прозорого ринку сільськогосподарських земель, удосконалення ринку оренди землі, стимулювання відкритої і прозорої оренди державних і комунальних земель та завершення наповнення земельного кадастру.			
1.1	Підготувати та поетапно впровадити відкритий і прозорий ринок земель сільськогосподарського призначення.	2015 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр	
1.1.1	Розробити механізми запровадження та функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – механізми передбачатимуть першочергові обмеження на ринку (наприклад, доступу та обсягу володіння), а також вимоги до запровадження ринку (наприклад, наповненість бази кадастру певної територіальної одиниці); – розробка проекту закону України про внесення змін до Земельного Кодексу України та проекту закону України про запровадження державно-правового експерименту в окремих районах України.	2015 - 2016 рр.	<u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	
1.1.2	Провести пілотне запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення в окремих районах України на основі державно-правового експерименту. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – вибір районів має бути репрезентативним для України в частині агро-кліматичних умов та адміністративно-територіальних особливостей. Наприклад, по одному району з кожної області України; – за обраними районами, наповненість бази	2015 - 2016 рр.		Пропозиції щодо запровадження ринку та законодавчих актів.

	даних кадастру має становити щонайменше 80 відсотків від загальної кількості земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності.			
1.1.3	Запровадити моніторинг ринку землі з використанням системи моніторингу земельних відносин, аналіз ринку, регулярно публікувати результати.	2015 - 2020 рр.		
1.1.4	Провести інформаційно-роз'яснювальну роботу. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Усі кроки із запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення мають супроводжуватися потужною просвітницькою та інформаційною кампанією.	2015 - 2020 рр.		Підвищення обізнаності громадян.
1.1.5	Провести незалежне оцінювання результативності запровадженого ринку земель сільськогосподарського призначення в рамках пілотного державно-правового експерименту. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Оцінка має містити як юридичну так і економічну складову, а також рекомендації щодо змін до законодавства України з метою коригування механізмів регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення.	2016 - 2017 рр.		Внести зміни до законодавства
1.1.6	Розробити зміни до механізмів регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Розробка проекту змін до нормативно-правових актів.	2016 р.		
1.1.7	Запровадити ринок земель сільськогосподарського призначення на	3 2017 р.		Набрання чинності правових норм щодо ринку земель на всій території

	всій території України.			України.
1.1.8	Провести незалежне оцінювання функціонування ринку земель сільськогосподарського призначення в рамках всієї країни з метою подальшої лібералізації механізмів регулювання ринку.	2017 - 2020 рр.		
1.2	Законодавчо врегулювати та передати у комунальну власність землі державної власності, розташовані за межами населених пунктів, крім тих, на яких розташовані об'єкти державної власності: <i>Пропонований підхід і методи:</i> – проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів; – розробка проектів землеустрою щодо земельних ділянок, які підлягають передачі, їх затвердження та прийняття рішення про їх передачу; – удосконалення процедури передачі ділянок невикористаної спадщини до комунальної власності; – регулювання правового стану земель із нечітким правовим режимом (польові дороги, лісосмуги, та інші землі колективної власності).	2015 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	
1.3	Відпрацювати методи консолідації власності та користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення. Удосконалити правове регулювання зміни земельних ділянок всередині земельних масивів та обміну правами користування	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін,	

	такими ділянками між землекористувачами.		Мінекономрозвитку, Мін'юст	
1.3.1	Провести оцінювання стану організації території земельних ділянок-паїв на пілотній території, наявності та актуальності проектів землеустрою та схем розміщення земельних ділянок;			
1.3.2	Провести оцінювання достатності норм чинного законодавства щодо механізмів консолідації;			
1.3.3	Внести пропозиції щодо змін до законодавства в частині необхідних механізмів проведення консолідації;			
1.4	Розробити програми економічного стимулювання сталого землекористування для боротьби із деградацією землі. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – розробка технічного завдання та проведення міжнародного тендеру на написання програми; – незалежне оцінювання підготовленої програми; – прийняття доопрацьованої програми.	2015 - 2017 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	
1.5	Сприяти перегляду оподаткування земель з метою стимулювання раціонального та ефективного використання земельних ресурсів та запобігання спекуляції із земельними ділянками. <i>Пропонований механізм:</i> – розробка методології та нормативної бази; – пропозиції із удосконалення методології оцінювання вартості земельних ділянок, програмне забезпечення та навчання.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінфін, ДФС, Мінекономрозвитку, Мінрегіон, Держгеокадастр, Мін'юст <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики,	Внесення змін до законодавства.
1.6	Скасувати безоплатне отримання у	2015 - 2016	<u>Головні:</u>	

	власність земельних ділянок із земель державної і комунальної власності зі збереженням права на приватизацію земельних ділянок, які передані у користування громадян до 2002 р. <i>Пропонований підхід і методи:</i> розробити відповідні зміни до законодавства.	рр.	Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	
1.7	Скоротити підстави набуття прав на земельні ділянки державної та комунальної власності без проведення земельних торгів. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Розробити відповідні зміни до законодавства	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	Внесення змін до законодавства.
1.8	Забезпечити розвиток кредитування під заставу права користування земельними ділянками без обмеження прав землевласників. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – проведення техніко-економічного обґрунтування; – рекомендації та практичне запровадження – інформаційно-роз'яснювальна робота.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	– дослідження; – зміни до законодавства; – інформаційно-роз'яснювальна робота.
1.9	Реабілітувати та повернути до господарського обігу землі, що зазнали радіаційного забруднення внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції, а також на територіях, звільнених внаслідок проведення антитерористичної операції. <i>Пропонований підхід і методи:</i>	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку, Мін'юст	

	<ul style="list-style-type: none"> – техніко-економічне обґрунтування та дослідження міжнародного досвіду з післявоєної реабілітації земельних ресурсів; – розробка державної програми її запровадження. 			
2	Вдосконалити та розвинути системи кадастру та реєстрації речових прав на нерухоме майно			
2.1	<p>Наповнити базу даних кадастру відомостями про земельні ділянки та обмеження у їх використанні.</p> <p><i>Пропонований заходи/механізми:</i> Внесення доповнень до Закону України «Про державний земельний кадастр», «Про землеустрій» «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та прийнятих відповідно до них підзаконних нормативно-правових актів.</p>	2015 - 2020 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр	
2.1.1	<ul style="list-style-type: none"> – Провести підготовчі роботи, розробити та затвердити концепцію; – Визначити чіткий набір показників, які визначатимуть обсяг робіт з виправлення помилок та дозволять проводити моніторинг процесу впровадження; – Включення цих показників до системи моніторингу земельних відносин. 	2015 - 2016 рр.		
2.1.2	Впровадити пілотне опробування, підготовку технічного завдання та методики;	2016 р.		
2.1.3	Сканувати та верифікувати документи щодо земельних ділянок, текстових та графічних матеріалів документації із			

	землеустрою, які зберігаються у винятково паперовому вигляді (для приблизно 26 млн ділянок);			
2.1.4	<ul style="list-style-type: none"> – Підготувати дані про ділянки, зареєстровані до 2004 р.; – Внести відомості про земельні ділянки до бази даних (для приблизно 5 млн ділянок). 	2016 - 2020 рр.		
2.1.5	Виявити помилки та класифікувати їх;	2015 - 2016 рр.		
2.1.6	Виправити виявлені помилки у рамках державної програми.	2016 - 2020 рр.		
2.2	<p>Провести об'єднання кадастрової системи та системи реєстрації речових прав на нерухоме майно в рамках однієї інформаційної системи.</p> <p>Внесення змін до Земельного кодексу України, Законів «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», «Про державний земельний кадастр» та прийнятих відповідно до них підзаконних нормативно-правових актів.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробка та впровадження змін до нормативно-правової бази у галузі державної реєстрації прав на нерухоме майно та державного земельного кадастру; – об'єднання та оновлення технічної інфраструктури (бази даних, програмно-апаратне забезпечення, телекомунікаційна 	<p>2015 - 2016 рр.</p> <p>До 2017 р., 1,5 роки, в тому числі 6 місяців для пунктів 1-3 та 1 рік для пунктів 4-11.</p>	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> мережа передачі даних тощо); – проведення пілотного опробування об'єднаної системи та доопрацювання функціоналу; – оптимізація системи реєстраційних офісів. 			
3	Забезпечення та захист прав на земельні ділянки.			
3.1	<ul style="list-style-type: none"> – Створити просту процедуру для виправлення помилок у Державному земельному кадастрі (у тому числі масової). – Надати можливість отримання витягів із Державного земельного кадастру у випадку наявності помилки (із описом цієї помилки та визначенням можливих шляхів її виправлення). <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробка проектів нормативно-правових актів; – розробка програмних додатків; – навчання кадастрових реєстраторів. 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр</p>	
3.2	<ul style="list-style-type: none"> – Скасувати види використання (цільового призначення) земельних ділянок в межах категорії земель; – Надати землевласнику та землекористувачу права використовувати земельну ділянку будь-яким способом, що відповідає планувальній документації та/або зонінгу, крім тих, які потребують зміни категорії земель. 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон, Держгеокадастр</p>	
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 3. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА РЕФОРМА				

МІНАГРОПОЛІТИКИ, ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, ЩО НАЛЕЖАТЬ ДО ЙОГО СФЕРИ УПРАВЛІННЯ

Напрямок 3.1. Інституціональна реструктуризація Мінагрополітики, державних підприємств, установ, організацій, що належать до його сфери управління

1	Управління державними підприємствами та продаж активів в рамках установ Мінагрополітики.			
1.1	Створити ефективну систему управління активами державних підприємств галузі, дотримуючись довгострокових інтересів сільського господарства і сільського сектору та українських економічних інтересів.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Забезпечення балансу інтересів громадянських і приватних груп суспільства та галузевих державних органів, груп виробників, сільськогосподарських галузевих асоціацій, освітніх та науково-дослідницьких інститутів тощо.
2	Перепозиціонування і реорганізація Мінагрополітики.			
2.1	Змінити назву міністерства для відображення сільського розвитку.	2016 р.	<u>Головні:</u> Кабінет Міністрів України, Мінагрополітики	Рибрендинг Мінагрополітики створить базові умови для зміни ключової діяльності Мінагрополітики з метою охоплення його нових політичних, регуляторних функцій, функцій з надання підтримки і сприяння, послуг і систем. Це також забезпечить чітке визнання зобов'язання Уряду щодо реформування галузі, здійснення системних змін і поступового приведення галузі у відповідність вимогам ЄС і міжнародної спільноти загалом.
2.2	Розробка Плану організаційної реструктуризації (ПОР).	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Вище керівництво Мінагрополітики за підтримки міжнародних експертів у визначених напрямках підготує

				докладний План організаційної реструктуризації, за яким має проводитися майбутня організаційна реформа.
2.3	Реорганізувати визначені ключові Департаменти, функції яких було докладно переглянуто за існуючих правових та організаційних обмежень.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Реалізація планів щодо реорганізації на рівні Департаментів з метою підвищення ефективності та результативності має здійснюватися на основі ПОР і результатів функціонального аналізу.
2.4	Розробити і затвердити нормативно-правовий акт для визначення змін в організаційній структурі / системі Мінагрополітики.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Законодавчі зміни щодо реорганізації Департаментів з урахуванням ПОР і результатів функціонального аналізу з метою підвищення ефективності і результативності.
2.5	Повністю завершити процес повторного добору персоналу відповідно до нової структури, функцій і вимог Мінагрополітики.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Відповідно до нової редакції нормативно-правового акту щодо реструктуризації всіх Департаментів весь персонал має пройти повторний відбір, зокрема на конкурсній основі, з метою підвищення ефективності і результативності нової структури і потенціалу Мінагрополітики.
2.6	Розробити і ввести в дію в повному обсязі програму Постійного підвищення кваліфікації для всіх працівників установ Мінагрополітики, яка проводитиметься раз на рік.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Весь персонал, який пройшов повторний добір, і новопризначений персонал має проходити регулярні атестації, оцінювання для визначення потреб у навчанні, а також складати Плани постійного підвищення кваліфікації з метою забезпечення постійного процесу зміцнення потенціалу і розвитку професійних навичок для підвищення ефективності, сталості і результативності компетенцій.

3	Реорганізація установ Мінагрополітики.			
3.1	Підготувати докладний функціональний аналіз ЦОВВ Мінагрополітики, зокрема у сфері рибальства і лісівництва.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Держрибагентством, Держлісагентством	Керівний склад Мінагрополітики координуватиме проведення докладних функціональних оцінювання ЦОВВ Мінагрополітики (зокрема у сфері рибальства і лісівництва) з метою розробки докладних Планів організаційної реформи установ Мінагрополітики.
3.2	Підготувати докладні рекомендації і плани, якими слід керуватися під час проведення модернізації і реорганізації установ Мінагрополітики відповідно до загальної Стратегії.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Реалізація планів для установ Мінагрополітики має здійснюватися на основі результатів функціонального аналізу з метою підвищення ефективності і результативності.
4	Створення ефективних зв'язків і систем підтримки на рівні областей і районів.			
4.1	Оцінити потенціал, послуги і системи на рівні областей та районів в обраних регіонах за погодженням відповідних адміністрацій.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> визначені обласні і районні державні адміністрації	Розроблятимуться рекомендації щодо змін в окремих службах, процедурах і системах, які оптимально підтримуватимуть реалізацію нових адресних заходів політики Мінагрополітики на обласному і районному рівнях.
4.2	Розробити і запровадити адресні пілотні заходи на обласному/районному/сільському рівнях з метою перевірки доцільності, ефективності та надійності нових розроблених політик/програм, систем і процедур щодо розвитку сільського господарства і сільських територій.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> визначені обласні і районні державні адміністрації	Пілотна реалізація нової політики на обласному і районному рівні змінить парадигму впровадження політики щодо розвитку сільського господарства і сільських територій, що зробить політику більш наближеною до її визначених вигодонабувачів.
4.3	Розгортання пілотних механізмів/схем на державному рівні.	2017 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	За результатами пілотного виконання створюватимуться державні програми підтримки малих і середніх

			<u>Спільно з:</u> визначені обласні і районні державні адміністрації	фермерських господарств; багатопрофільні сільськогосподарські і сільські підприємства, а також потенційні заходи з підтримки виробничих об'єднань і об'єднань місцевих громад.
5	Перехідна організаційна структура.			
5.1	Провести техніко-економічне обґрунтування створення Українського фонду сприяння розвитку сільського господарства і сільських територій.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Український фонд сприяння розвитку сільського господарства і сільських територій нести відповідальність за весь основний процес реалізації проекту і програми розвитку сільського господарства і сільських територій та/або надання консультацій щодо реалізації і підтримки; він надаватиме послуги з проведення галузевих наукових досліджень, аналізу і видавничі послуги; крім того, він забезпечить створення органу інформаційних послуг сектору.
6	Оцінити можливості України набуття повноправного членства в ІФАД та підписання заявки на членство в організації з метою отримання допомоги за ключовими напрямками розвитку сільського господарства України	2016 – 2017 рр.	<u>Головні:</u> <u>МЗС</u> <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	
Напрямок 3.2. Реформування відносин у сфері державної власності та діяльності державних підприємств				
1	Внести зміни до Закону України «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі». <i>Цільова група:</i> державні підприємства.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	Поліпшення стимулювання інвесторів щодо приватизації.

	<i>Пропонований підхід і методи:</i> підтримати ухвалення відповідного проекту нормативно-правового акту з метою підвищення привабливості участі в приватизації для потенційних покупців (забезпечення більш високої частини компаній, що продаються на аукціоні).			
2	Приватизувати підприємства, які становлять щонайменше 30 відсотків від загального доходу державних сільськогосподарських підприємств. <i>Цільова група:</i> державні підприємства. <i>Пропонований підхід і методи:</i> провести необхідні офіційні процедури з приватизації.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Зниження рівня корупції, збільшення інвестицій, доходів до держбюджету.
3	Прийняти проект закону про демонополізацію виробництва спирту максимум до 2020 р., який також передбачає приватизацію підприємств спиртової галузі. <i>Цільова група:</i> Укрспирт, виробники алкогольних напоїв. <i>Пропонований підхід і методи:</i> підтримати ухвалення відповідного проекту закону.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	– Зниження обсягів тіньового виробництва спирту; – збільшення інвестицій.
4	Провести аудит землекористування НААН, організувати припинення прав на земельні ділянки, які не використовуються для наукових цілей. <i>Цільова група:</i> НААН. <i>Пропонований підхід і методи:</i> підтримати створення спеціальної слідчої комісії, зокрема в парламенті, яка буде спільно з Мінагрополітики визначатиме землекористування, пізніше поставити на голосування рішення про припинення прав на	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	– Зниження рівня корупції; – підвищення ефективності використання земель.

	земельні ділянки, що не використовуються для наукових цілей.			
5	<p>Приватизувати решту підприємств, що залишаються у державній власності, за винятком:</p> <ul style="list-style-type: none"> – підприємств, що використовують кошти з державного бюджету (наприклад, Аграрний фонд); – підприємств з арбітражними функціями (наприклад, деякі з лабораторій); – підприємств, пов'язаних з національною безпекою (наприклад, Державний резерв); – підприємств, що ведуть спеціалізовані реєстри та бази даних, необхідні для реалізації державної аграрної політики. 	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p>	
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 4. ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА				
1	Запровадити таку політику продовольчої безпеки, яка б не викривлювала ринок, однак забезпечувала фізичний, соціальний та економічний доступ до продовольства для незабезпечених верств населення. Розробити ефективні інструменти для моніторингу ситуації з продовольством у країні.			
1.1	<p>Ініціювати запровадження системи адресної продовольчої допомоги для найбільш вразливих верств населення.</p> <p><i>Цільова група:</i> найуразливіші / незабезпечені продовольством верстви населення (необхідно визначити).</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> прямі субсидії, техніко-економічне обґрунтування.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінсоцполітики, Місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінфін, Мінекономрозвитку</p>	Впровадження програми продовольчої допомоги / більш справедливої системи продовольчої безпеки, що забезпечуватиме адресну підтримку насправді нужденних верств населення.
1.1.1	Провести техніко-економічне обґрунтування потенційної програми продовольчої допомоги в Україні.	2015 - 2016 рр.		
1.1.2	Розробити нормативно-правову базу для	2016 р.		

	запровадження системи продовольчої допомоги.			
1.1.3	Впровадити пілот системи продовольчої допомоги в окремому регіоні.	2016 р.		
1.1.4	Оцінити ефективність пілот-системи адресної продовольчої допомоги та відпрацювати помилки.	2017 р.		
1.1.5	Впровадити систему продовольчої допомоги на національному рівні.	2018 р.		
1.2	<p>Розробити та запровадити програми здорового харчування дітей, зокрема «Шкільне молоко» і «Фрукти та овочі», та для вагітних жінок та жінок що годують груддю. Інтегрувати їх у наявні поточні програми (як надбавки).</p> <p><i>Цільова група:</i> діти, вагітні жінки та жінки, що годують груддю.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> прямі субсидії, техніко-економічне обґрунтування.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Місцеві органи влади, Мінсоцполітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінфін</p>	<ul style="list-style-type: none"> – впровадження програм здорового харчування; – підвищення якості здорового харчування визначених категорій населення.
1.2.1	Провести техніко-економічне обґрунтування потенційних програм здорового харчування.	2015 - 2016 рр.		
1.2.2	Розробити дизайн програм здорового харчування та інтегрувати їх у наявні поточні програми, наприклад шкільного харчування. Розробити стратегію впровадження.	2015 р.		
1.2.3	Впровадити пілотні програми здорового харчування в окремих регіонах;	2016 р.		
1.2.4	Оцінювання ефективності пілоту та	2017 р.		

	відпрацювання помилок;			
1.2.5	Впровадити програми здорового харчування на національному рівні.	2018 р.		
1.3	Провести дослідження щодо ситуації в Україні із харчовими відходами та можливого розроблення програми управління цими відходами.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	
1.4	Розробити програму управління харчовими відходами в Україні.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	
2	Забезпечення функціонування агропродовольчих ринків.			
2.1	<p>Скасувати обмеження на споживчі ціни і ціни виробників, роздрібні націнки, а також маржу прибутку.</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарської та харчової продукції, роздрібні торговці</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> скасувати Постанову Кабінету Міністрів України від 25.12.1996 № 1548 в частині цінового регулювання продуктів харчування; Закон про цінове регулювання;</p>	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку	<ul style="list-style-type: none"> – лібералізація цінової політики харчових продуктів; – відкриття інвестиційних можливостей у низхідний сектор; – посилення конкуренції між переробними господарствами та експортерами у забезпеченні достатньої кількості сировини (продовольче зерно); – підвищення цін виробників сільськогосподарської продукції; – збільшення прибутків у сфері сільського господарства; – збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва.
2.2	<p>Реформувати систему інтервенційних операцій з метою обмеження їх впливу на ринок та використання для запобігання кризових ситуацій.</p> <p><i>Цільова група:</i> інтервенційний агент, виробники сільськогосподарської та харчової продукції, зернотрейдери.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> внести</p>	2017 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінфін	<ul style="list-style-type: none"> – лібералізація ринку харчових продуктів та політики у сфері торгівлі; – збільшення прибутків у сфері сільського господарства; – збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва.

	необхідні зміни до Закону України від 24.06.2004 №1877-IV «Про державну підтримку сільського господарства України».			
2.3	Розробити систему моніторингу ситуації продовольчої безпеки в країні на регулярній основі. Розробити та запровадити регулярне опитування щодо стану продовольчої безпеки в Україні. <i>Пропонований підхід і методи:</i> розробити та узгодити проект Закону «Про забезпечення продовольчої безпеки в Україні».	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Держкомстат, Донори <u>Спільно з:</u> Мінсоцполітики	
2.4	Запровадити регулярне опитування про стан продовольчої безпеки в Україні.	2017 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Донори, Держкомстат <u>Спільно з:</u> Мінсоцполітики	
3	Поліпшення інституційних, політичних та законодавчих умов для реалізації політики з забезпечення продовольчої безпеки.			
3.1	Створення робочої групи при Мінагрополітики із гарантування продовольчої безпеки. <i>Пропонований механізм:</i> розробити та узгодити необхідні організаційні та законодавчі ініціативи (зокрема проект закону Про гарантування продовольчої безпеки в Україні).	2017 р.		Забезпечення координації, моніторингу та оцінювання політики продовольчої безпеки, встановлення та підтримки зв'язків із донорами.
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 5. ОПОДАТКУВАННЯ				
1	Змінити законодавство України у сфері оподаткування агросектору з метою усунення наявних недоліків існуючої системи, перерозподілу рівня податкового навантаження між легальним і нелегальним бізнесом, а також різними видами діяльності у сфері агропродовольчого сектору.			
1.1	Розробити та погодити з ключовими	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінфін	– Підвищення ціни нелегальності (витрат тіньових виробників

	<p>зацікавленими сторонами законопроект щодо запровадження мінімального податкового зобов'язання зі сплати ПДФО та ЄСВ власником і/або орендарем у розрахунку на один гектар.</p> <p><i>Цільова група:</i> Легально працюючі виробники в сільському господарстві.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – встановити мінімальний розмір сукупних платежів з ЄСВ і ПДФО з одного гектара. При цьому визначити, що у разі якщо власник та / або орендар за підсумками р. заплатили меншу суму відповідних платежів, вони зобов'язані доплатити до встановленого мінімуму; – для пом'якшення негативного впливу на фізичних осіб, власників сільськогосподарської землі встановити неоподатковуваний розмір земельної ділянки; – провести експертне обговорення остаточного дизайну запропонованих норм. 		<p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<p>сільськогосподарської продукції);</p> <ul style="list-style-type: none"> – скорочення обсягу земель, що перебувають у тіньовій оренді (без оформлення договорів оренди та сплати ПДФО на доходи, отримані від здачі землі в оренду); – скорочення обсягу тіньової економіки.
1.2	<p>Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами законопроект про внесення змін до Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів положень, які забезпечують повне і своєчасне відшкодування ПДВ незалежно від поточного стану бюджету та запланованих бюджетних доходів і витрат.</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники в сільському господарстві, інші експорто-орієнтовані галузі.</p>	2015 - 2017 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Вирішення проблеми несвоечасного або неповного відшкодування ПДВ через поточний дефіцит бюджету або невідповідності запланованих витрат на відшкодування його реальним показником; – Зростання експорту, поліпшення платіжного балансу України.

	<p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – встановити, що до доходу бюджету зараховується лише різниця між надходженнями від сплати ПДВ і відшкодуванням ПДВ за відповідний податковий період, шляхом сальдування відповідних надходжень і витрат на спеціальному казначейському рахунку; – перейти до планування бюджетних доходів, виходячи з чистих надходжень від ПДВ, які визначаються обсягом внутрішнього споживання, і не залежать від обсягів імпорту та експорту. – провести експертне обговорення остаточного дизайну запропонованих норм. 			
1.3	<p>Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами законопроект про внесення змін до Податкового кодексу України, що передбачає вирівнювання податкового навантаження на гектар у платників 4-ї групи спрощеної системи оподаткування та платників податку на землю.</p> <p><i>Цільова група:</i> легально працюючі виробники в сільському господарстві.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Встановити мінімальний рівень ставки податку на землю, рівний ставкам 4-ї групи спрощеної системи оподаткування. – Провести експертне обговорення остаточного дизайну запропонованих норм. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищення ціни нелегальності (витрат тіньових виробників сільськогосподарської продукції); – скорочення обсягу земель, що перебувають у тіньовій оренді (без оформлення договорів оренди та сплати ПДФО на доходи отримані від здачі землі в оренду); – скорочення обсягу тіньової економіки.
1.4	<p>Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами проект закону</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Легалізація підприємницької діяльності зі збирання дикорослих

	<p>України про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів, які спрощуватимуть провадження та оподаткування діяльності зі збирання дикорослих рослин, ягід, горіхів, грибів і вилову риби, та легалізуватимуть цей бізнес.</p> <p><i>Цільова група:</i> самозайняті сільські жителі, що займаються збором дикорослих рослин, ягід, горіхів, грибів, виловом риби для подальшої реалізації, скупники вищезазначених продуктів.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Заміна сплати ПДФО з доходів, отриманих від реалізації заготовлених дикорослих рослин, грибів, риби тощо, рентною платою, що сплачуватиметься скупником під час закупівлі відповідних товарів у фізичних осіб; – Провести експертне обговорення остаточного дизайну запропонованих норм. 		<p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<p>рослин, плодів, ягід, горіхів, грибів, заготовлі риби;</p> <ul style="list-style-type: none"> – підвищення доходів селян, знищення можливостей для корупції на митниці.
1.5	<p>Розробка та узгодження з ключовими зацікавленими сторонами проекту закону про внесення змін до Податкового кодексу України, що удосконалює систему оподаткування кооперативів з урахуванням практики та законодавства розвинених країн.</p> <p><i>Цільова група:</i> малі та середні фермери, фізичні особи-виробники сільгосппродукції.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ввести поняття патронажних дивідендів, за 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Створення умов для розвитку кооперативного руху, об'єднання малих і середніх виробників для підвищення доходів від реалізації своєї продукції, зниження виробничих витрат за рахунок ефекту масштабу; – усунення наявних бар'єрів для організації кооперативів з великою кількістю членів.

	<p>яким оподаткування отриманого кооперативом фінансового результату відбуватиметься на рівні членів, а не кооперативу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – провести експертне обговорення остаточного дизайну запропонованих норм. 			
1.6	<p>Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами проекту закону про внесення змін до Податкового кодексу України, що продовжуватимуть дію спеціального режиму ПДВ на перехідний період як базовий механізм підтримки тваринництва та для малих сільськогосподарських виробників.</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники продукції тваринництва</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виробити критерії, умови і терміни переходу виробників тваринницької продукції та малих сільськогосподарських виробників на загальну систему оподаткування ПДВ після завершення перехідного періоду; – провести експертне обговорення остаточного дизайну запропонованих норм. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Збереження діючого рівня державної підтримки тваринництва та малих сільськогосподарських виробників; – подолання поточної кризи, пов'язаної з політично мотивованим закриттям експортних ринків збуту і різким скороченням купівельної спроможності вітчизняних споживачів.
1.7	<p>Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами проекту закону про спрощену систему оподаткування малих фермерських господарств.</p> <p><i>Цільова група:</i> малі фермерські господарства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Зниження частки витрат на адміністрування ПДВ; – створення сприятливих умов для розвитку малих фермерських господарств.

	надати права малим фермерським господарства реєструватися як неплатники ПДВ з одночасною компенсацією їм сплаченого вхідного ПДВ.			
2	Дослідження ефективності та впливу системи оподаткування сільськогосподарських виробників на розвиток аграрного сектору України. <i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарської продукції.			
2.1	<p>Дослідити ефективність та вплив системи оподаткування сільськогосподарських виробників на розвиток аграрного сектору України із пріоритетним вивченням таких питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Розроблення та впровадження додаткових механізмів державної підтримки галузі; – продовження дії спеціального режиму ПДВ, визначення умов і відповідних індикаторів, під час виконання яких можлива відмова від використання спеціального режиму ПДВ; – введення диференційованих ставок ПДВ на продукти харчування; – звільнення малих, сімейних та фермерських господарств від обкладення ПДВ, компенсація вхідного ПДВ, що сплачується у складі придбаних факторів виробництва; – доцільність і можливі моделі реформи четвертої групи спрощеної системи оподаткування. <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – аналіз наявних статистичних даних; – побудова прогнозних математичних моделей з метою оцінювання наслідків переходу на нові системи оподаткування; – визначення критеріїв, за яких відповідний 	2015 - 2017 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Напрацювання та обґрунтування плану подальших реформ оподаткування аграрного сектору; – переведення обговорення вибору моделі оподаткування з політичної в економічну площину, зниження ризиків прийняття хибних рішень.

	перехід стане можливим і доцільним.			
2.2	<p>Розробка та узгодження з ключовими зацікавленими сторонами концепції та плану реалізації подальших реформ оподаткування аграрного сектору економіки.</p> <p><i>Запропонований підхід і методи:</i> Обговорення в рамках роботи робочої групи за участю ключових зацікавлених сторін результатів дослідження ефективності та впливу системи оподаткування сільськогосподарських виробників на розвиток аграрного сектору України.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	Затвердження концепції та плану заходів подальшої реформи системи оподаткування аграрного сектору економіки.
3	Провести моніторинг імплементації та оцінювання результатів запропонованих реформ. Розробити коригувальні заходи та кроки з урахуванням отриманих результатів.	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	
4	<p>Розробка та імплементація Стратегії акцизної політики та перспективного плану гармонізації ставок акцизного податку в рамках Угоди про асоціацію до 2030 р., а також порядку та принципів обчислення акцизного зобов'язання з урахуванням темпів підвищення відповідних ставок у Республіці Білорусь, Молдові, Російській Федерації, а також купівельної спроможності населення.</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів.</p>			
4.1	<p>Підготувати Концепцію реформування системи акцизного оподаткування, якою передбачити:</p> <p>1. Встановлення термінів гармонізації ставок акцизного податку на тютюнові вироби та алкогольні напої, що включатимуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> – середньостроковий план їх змін на 2016-2020 роки; – моделі корегування плану з урахуванням 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінфін</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Стабілізація функціонування підприємств спиртової, алкогольної та тютюнової галузей; – підвищення їх інвестиційної привабливості; – забезпечення стабільних та прогнозованих надходжень до бюджету.

	<p>рівня девальвації/ревальвації національної грошової одиниці;</p> <ul style="list-style-type: none"> – реальну платоспроможність населення; – темпи підвищення відповідних ставок у суміжних державах: Республіці Білорусь, Молдові, Російській Федерації; – обсяг тіньового ринку та прогресу в імплементації заходів боротьби з ним; <p>2. Гармонізацію з європейським законодавством положень щодо авансової сплати акцизного податку виробниками лікєро-горілочаних та тютюнових виробів, а також термінів «сигарети», «сигари», «сигарили», «тютюн для куріння», «тютюнові вироби».</p> <p>3. Встановлення єдиної ставки акцизного податку на зброджені слабоалкогольні напої, вироблені з будь-якої натуральної сировини (без додавання спирту).</p> <p>4. Розробку та обґрунтування встановлення співвідношення адвалерної та специфічної складової акцизного збору на тютюнові вироби, зокрема проведення консультацій з DG TAX стосовно включення ПДВ до бази оподаткування адвалерною частиною акцизного податку.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – проведення економічного аналізу, – побудова математичних моделей для оцінки наслідків здійснення різних варіантів податкової політики, – проведення консультацій з вітчизняними та міжнародними експертами (в т.ч. DG TAX). 			
4.2	Розробити та узгодити з ключовими	2016 р.	<u>Головні:</u>	

	зацікавленими сторонами законопроект про внесення змін до Податкового кодексу та інші нормативні акти з метою реалізації Концепції Реформування системи акцизного оподаткування (захід 4.1). <i>Пропонований підхід і методи:</i> підготовка комплексного законодавчого акту, погодженого та підтримуваного більшістю ключових зацікавлених сторін.		Мінагрополітики, Мінфін	
5	Адаптація акцизного законодавства України до європейського в частині сприяння розвитку виробництва спирту повністю денатурованого (спирту технічного), спирту, який використовується на виробництво оцту спиртового за кодом 2209 згідно з Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, та спирту, який використовується безпосередньо або у якості складової напівфабрикатів для виробництва продуктів харчування. <i>Цільова група:</i> виробники спирту етилового.			
5.1	Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами законопроект про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів з метою встановлення нульової ставки акцизного податку на спирт: – повністю денатурований (спирт технічний), – спирт, який використовується на виробництво оцту за кодом 2209 згідно з УКТЗЕД та – спирт, який використовується безпосередньо або як складова напівфабрикатів для виробництва продуктів харчування, а також встановлення ефективної системи контролю, що блокує виробництво і реалізацію харчового спирту під виглядом денатурованого. <i>Пропонований підхід і методи:</i> розробка надійного механізму контролю за	2015 - 2017 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики Мінфін, ДФС	Розширення сфери використання спирту та, як наслідок, збільшення його виробництва і реалізації, збільшення інвестицій, доходів до державного бюджету.

	виробництвом і реалізацією спирту на базі Єдиної електронної системи, що встановлюватиме наскрізний контроль за виробництвом, переміщенням і використанням спирту.			
6	Запровадження нових сучасних технологій для боротьби з незаконними схемами ввезення на митну територію України спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та їх незаконного виробництва на території України. <i>Цільова група:</i> виробники алкогольних напоїв і тютюнових виробів.			
6.1	Розробити та узгодити з ключовими зацікавленими сторонами законопроект щодо запровадження Єдиної електронної системи контролю за виробництвом, переміщенням і реалізацією тютюнових виробів та алкогольних напоїв у режимі реального часу. <i>Пропонований підхід і методи:</i> введення електронних акцизних марок; створення публічного електронного реєстру підакцизних товарів.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, ДФС	<ul style="list-style-type: none"> – Зниження обсягів тіньового виробництва спирту, алкогольної і тютюнової продукції, збільшення надходжень до державного бюджету; – створення умов для підвищення ставок акцизних податків без збільшення обсягів тіньового ринку; – зниження рівня корупції у податкових органах.
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 6. РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ЛАНЦЮГІВ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ				
Напрямок 6.1. Доступ до фінансування				
1	Запровадити механізми та інструменти гарантування для складських свідоцтв і аграрних розписок, відпрацювати в пілотних регіонах та поширити на інші регіони.			
1.1	Урегулювати підзаконними актами просту та зручну процедуру купівлі-продажу аграрних розписок та складських документів на зерно, надання за ними порук, а також зручну процедуру обліку таких зобов'язань банками та іншими	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мін'юст	<ul style="list-style-type: none"> – Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку аграрних розписок, складських документів на зерно; – узагальнена податкова консультація щодо оподаткування

	<p>фінансовими установами для розрахунку їх ліквідності.</p> <p><i>Цільова група:</i> сторони контрактів кредитування сільськогосподарських виробників (товарних та фінансових кредитів), гаранті</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробка проектів нормативно-правових актів; – відпрацювання в межах пілотного проекту; – поширення на всю територію України. 			операцій з аграрними розписками, складськими документами на зерно.
1.2	<p>Підзаконними актами визначити послідовність підключення областей України до системи використання аграрних розписок, проводити в такій послідовності навчання роботі з аграрними розписками для всіх пов'язаних осіб.</p> <p><i>Цільова група:</i> сторони контрактів кредитування сільськогосподарських виробників (товарних та фінансових кредитів), гаранті</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> підключити додатково ще 3 області до кінця 2015 р., решту території України — до кінця 2016 р.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мін'юст</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Спільний наказ про поширення пілотного проекту із відпрацювання запровадження аграрних розписок на прикладі окремих областей; – наказ про завершення пілотного проекту та запровадження аграрних розписок на всій території України.
2	<p>Ухвалити зміни до законодавства, що регулює діяльність кредитних спілок та кооперативних банків, якими:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дозволено членство у кредитних спілках для юридичних осіб; – передбачено можливість участі та членства кредитних спілок у Фонді гарантування вкладів фізичних осіб; – введено статус «фінансового оператора 	2015 - 2018 рр.	<p><u>Головні:</u> Нацкомфінпослуг</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, НБУ, Верховна Рада України</p>	

	<p>ринку сільськогосподарського кредитування», якого набувають, зокрема кредитні спілки, що забезпечує рівноправну участь у програмах бюджетного фінансування на державному та регіональному рівнях;</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробити концепцію змін та доповнень до Законодавства та проект закону про внесення змін та доповнень; – прийняти зміни та доповнення до Закону України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 № 2908-III; – привести у відповідність підзаконні акти, що регулюють діяльність кредитних спілок та кооперативних банків; – сприяти початку роботи (неурядового) фонду рефінансування банків та кредитних спілок для кредитування малих сільськогосподарських виробників. 			
3	Розвиток страхування в сільському господарстві			
3.1	Внести зміни до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою».	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Нацкомфінпослуг</p>	Реформована система страхування.
3.2	Розширити асортимент стандартних страхових продуктів за якими надається державна підтримка.	2015- 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Нацкомфінпослуг, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Аграрний страховий пул</p>	Розроблено та затверджено нові стандартні страхові продукти.
3.3	Надати пропозиції щодо виділення бюджетних коштів для здешевлення	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Забезпечено фінансування програми державної підтримки страхування

	вартості страхування та забезпечити подальшу прогнозованість такого бюджетування.		<u>Спільно з:</u> Мінфін, Мін'юст, Аграрний страховий пул	сільськогосподарської продукції.
3.4	Розробити рекомендації щодо змін Статуту Аграрного страхового пулу з метою розширення членства та запровадження прозорих умов співпраці з усіма зацікавленими сторонами. Узагальнити консультації щодо функціонування Пулу, співпраці з органами державної влади та сільськогосподарськими товаровиробниками, формування і подання звітності.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Нацкомфінпослуг <u>Спільно з:</u> Нацкомфінпослуг	Створено прозорі умови для функціонування державно-приватних партнерств.
4	Визначення державних пріоритетів, політики підтримки та використанням адресних фінансових інструментів для конкретних категорій сільськогосподарських виробників. <i>Цільова група: усі сільськогосподарські виробники / фермери (великий, малий та середній бізнес).</i>			
4.1	Сприяти розвитку додаткових інструментів фінансування. – Фінансові інструменти у вигляді кредитів, гарантій; – встановити вимоги до використання фінансових інструментів, особливо у випадках, коли фермери не можуть залучити кошти комерційних банків та інших приватних інвесторів.	2015 - 2016 рр.		
4.2	Визначити засади політики використання фінансових інструментів відповідно до програм ЄС ¹⁴ .	2015 - 2016 рр.		

¹⁴ http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/financial-instruments/index_en.htm

4.3	Зняти заборону використання фінансових інструментів у проєктах і для бенефіціарів, які мають потенціал додаткового приватного капіталу для інвестування в сільських районах.	2015 - 2016 рр.		
4.4	Розробити підходи до сегментації (забезпечивши вимірні і прозорі критерії сегментації), які мають відповідати вимогам принципів Базель III (бенефіціара/власника бізнесу; пов'язаних компаній/осіб; дочірніх підприємств, збільшення капіталу/рівня ліквідності).	2015 - 2016 рр.		
5	Забезпечити можливість використання землі та права оренди (майнового права) як застави під час фінансування сільського господарства та як об'єктів вільного обігу після завершення проведення земельної реформи.			
5.1	Провести пілотний проєкт з середньострокової оренди державних земель (5-10 років) для приватного сектору (МСП, мікро фермерів), і забезпечити кредитування державних банків.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	
5.2	Провести огляд перевіреного та прийняттого для кредитування голландського варіанта оренди земельної ділянки призначеної для фермерів МСП із заборгованістю. Розробити рекомендації для використання в Україні.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> МФК	
5.3	Розробити довгострокову програму кредитування малого та середнього бізнесу для фермерів на базі оренди як застави.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> комерційні/ державні банки, Світовий банк, МФК, ЄБРР	
6	Стимулювання розвитку вторинного фінансового ринку; запровадження стандартів IFRS.			

6.1	Розробити програму іноземного інвестування в приватних та/або державних банків, капітал яких покриватиметься урядовою гарантією (фактично фінансується МВФ, ЄБРР). Розробити спеціалізовану програму для агропромислового сектору з метою потенційного хеджування від валютного ризику	2016- 2017 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> НБУ, Мінфін, МФК, ЄБРР, Світовий банк	
7	Сприяти поліпшенню ліквідності фінансового ринку для сільськогосподарських виробників через співпрацю з НБУ і міжнародними донорськими організаціями.			
7.1	Запровадити механізми розподілу ризиків або програму гарантування позик для розробки пілотного проекту Agri SME щодо кредитування та агрегації.			
8	Створення системи гарантування кредитування малих і середніх підприємств.			
8.1	Провести пілотний проект щодо запровадження системи гарантування кредитування малих і середніх підприємств.			
9	Відновити державну програму підтримки страхування в аграрному секторі. Розробка та впровадження інструментів зниження ризиків, таких як страхування (врожаю, доходів, тощо), деривативи у сільському господарстві. Сприяння запровадженню нових стандартних страхових продуктів.			
9.1	Розробити та запровадити пілотний проект для адаптації продуктів агрострахування до банківської системи України.			
10	Підвищення фінансової грамотності сільськогосподарських виробників та сільськогосподарської грамотності фінансового сектору; сприяння запровадженню найкращих практик корпоративного управління для сільськогосподарських підприємств.			
10.1	Ініціювати програми підготовки експертів в сферах сільського господарства/ банківської справи / фінансів для всіх агропромислових учасників ринку на			

	постійній основі. Розробити відповідний план та затвердити пріоритети			
Напрямок 6.2. Розвиток виробничої, складської, переробної, транспортної інфраструктури та логістики агропродовольчих ринків				
1	Розвинути/стимулювати інвестиції в потужності для зберігання і обробки зерна та обслуговчу інфраструктуру. Цільова група: сільськогосподарські виробники, елеваторна галузь, трейдери			
1.1	Розробити концепцію для стимулювання інвестицій у потужності для зберігання і обробки зерна та обслуговчу інфраструктуру, зокрема для потужностей, що розміщуватимуться на агропідприємствах-виробниках сільгосппродукції.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон <u>Спільно з:</u> Мінфін	Концепція дасть можливість зафіксувати роль держави та приватного сектору в стимулюванні інвестицій у зберігальні потужності та відповідні інвестиційні стимули.
1.2	Стимулювати поліпшення регуляторного середовища, що стосується модернізації вже існуючих та будівництва нових потужностей зберігання. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Внести зміни у відповідне законодавство щоб: – переглянути роль Громадських слухань (ГС) у реалізації проектів з модернізації існуючих елеваторів/ будівництва нових; – урегулювати питання пожежної безпеки та охорони довкілля в модернізації реалізації проектів існуючих елеваторів/ будівництва нових; – налагодити прогнозовані для усіх вимоги щодо рішень місцевих органів влади про дозвіл на будівництво; – знизити імпорнтне мито на обладнання із зберігання та обробки зерна задля	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінрегіон <u>Спільно з:</u> Мінфін	

	<p>стимулювання технічної модернізації;</p> <ul style="list-style-type: none"> – скасувати сертифікацію імпортованого на територію України обладнання за наявності гарантій, сертифікатів з боку виробника, що видаються покупцям обладнання. 			
1.3	<p>Стимулювати поліпшення регуляторного середовища, що стосується функціонування зерноскладів та елеваторів.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Внести зміни у відповідне законодавство щоб:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розробити та запровадити новий Технічний регламент для зерноскладів; – гармонізувати стандарти якості на зерно України відповідно до міжнародних. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінрегіон, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	
2	<p>Розвиток внутрішніх автомобільних доріг та залізниць.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільськогосподарські виробники, залізниця, автотранспортні перевезення, трейдери</p>			
2.1	<p>Стимулювати поліпшення регуляторного середовища у сфері залізничних перевезень та рухомого складу.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – забезпечити конкурентне надання вагонів для всіх заявників; – забезпечити інвестиційно-привабливі залізничні тарифи для будівництва та експлуатації приватних вагонів; – розробити інвестиційну стратегію для збільшення чисельності та модернізації рухомого складу. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку</p>	
2.2	<p>Забезпечити ринкове, прозоре, недискримінаційне тарифоутворення на</p>	з 2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінекономрозвитку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Здешевлення логістичних витрат; – посилення конкурентоздатності продукції переробки зернових

	перевезення залізничним транспортом			культур; – збільшення виробництва продуктів переробки зернових.
2.3	Сприяння нарощенню потужностей портового господарства, зокрема портових залізничних станцій, та шляхом стимулювання регуляторного середовища і поліпшення механізмів державно-приватного партнерства/співфінансування.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку	
2.4	Стимулювати розроблення концепції/інструментів запобігання перевантаження наземних транспортних засобів.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку	
3	Розвиток водних шляхів України. <i>Цільова група:</i> сільськогосподарські виробники, річкова інфраструктура та транспорт, порти, трейдери			
3.1	Стимулювати конкуренцію на ринку річкових перевезень між вітчизняними та іноземними перевізниками. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – лібералізувати систему одноразових дозволів на заходження до річкових портів для іноземного флоту шляхом внесення змін до Наказу Міністерства Інфраструктури України від 09.11.2012 №665. – зрівняти портові збори для каботажних рейсів до конкурентного рівня з міжнародними рейсами шляхом внесення відповідних змін до Наказу Міністерства Інфраструктури України від 27.05.2013	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку	

	№316.			
3.2	<p>Демоніполізувати послуги з лоцманського проведення на внутрішніх водних шляхах та лібералізувати тарифи на лоцманське проведення суден внутрішніми водними шляхами.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> внести зміни до Наказу Міністерства Інфраструктури України від 03.12.2013 №965.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку</p>	
3.3	<p>Підвищити ефективність послуг державного управління у сфері водного господарства України.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – забезпечити днопоглиблювальні роботи на Дніпрі та інших річках; – розглянути питання розробки нової моделі обслуговування шлюзів. Ця модель може передбачати, що шлюзи та гідроелектростанції розглядаються як одне нероздільне майно та технічне обслуговування шлюзів може фінансуватися від продажу електроенергії (Наказ Мінінфраструктури України від 16.10.2014 №553); – забезпечити функціонування та цінову привабливість розведення мостів на річці. Розробити концепцію розвідних мостів для конкурентного судноплавства (Стаття 99 Статуту залізниць України). 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку</p>	
3.4	<p>Забезпечити правовий механізм залучення інвестицій у внутрішні водні шляхи.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – внести відповідні зміни до законів України 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінінфраструктури, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u></p>	

	<p>«Про державне-правове партнерство», «Про інвестиційну діяльність», Земельний кодекс та інші нормативно-правові акти;</p> <p>– розробити та прийняти закон про внутрішні водні шляхи, який вирішив би поточну невизначеність правового статусу портів, терміналів, земель річкового транспорту, гідротехнічних споруд, прав та обов’язків перевізників тощо.</p>		Мінфін, Мінекономрозвитку	
4	<p>Створення національної мережі підтримки збуту сільськогосподарської продукції з урахуванням регіональних особливостей і орієнтуванням як на виробника, так і споживача у місцях безпосередньої концентрації.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільськогосподарські виробники.</p>			
4.1	<p>Забезпечити правовий механізм розвитку інтегрованої трирівневої інфраструктури ринку плодоовочевої продукції шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» та інші нормативно-правові акти.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінінфраструктури</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін, Мінекономрозвитку</p>	
4.2	<p>Розробити комплексну програму розвитку інфраструктури аграрного ринку.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Програма передбачатиме три рівні: – рівень 1 – національні оптові сільськогосподарські ринки; – рівень 2 – регіональні оптові сільськогосподарські ринки; – рівень 3 – місцеві логістичні платформи (закупівельні центри) з функціями фермерських ринків. Деталі програми мають містити: – лібералізацію доступу до державної або комунальної землі для розміщення сільськогосподарських ринків; викуп</p>	2015 - 2016 рр.		

	<p>земельних ділянок для суспільних цілей;</p> <ul style="list-style-type: none"> – участь держави у будівництві під'їзних доріг, водних та електричних мереж тощо; – надання державних гарантій для залучення інвестицій; – бюджетну підтримку для розвитку місцевих ринків; – стимулювання/підтримку інвестицій у складські потужності. 			
5	Оновлення і модернізація виробничих і переробних потужностей			
5.1	Скасувати ставки ввізного мита та ПДВ на обладнання для харчової промисловості	2016 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Технічна модернізація та модифікація виробничих потужностей; – переозброєння технічного парку.
5.2	Здешевити (до 30 відсотків) вартість обладнання для харчової промисловості вітчизняного виробництва або здешевити вартість кредитів, залучених для закупівлі такого обладнання.	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Технічна модернізація та модифікація виробничих потужностей; – переозброєння технічного парку.
6	<p>Розробити законодавство для стимулювання розвитку сільського господарства (зокрема виробництва насіння, добрив, техніки).</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники насіння</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Прийняти зміни та доповнення до відповідних законів України для приведення у відповідність процедури сертифікації з метою дотримання норм та вимог основних ринків.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Доступ українських виробників насіння на ринок ЄС; – підвищення сортової чистоти та якості насіння; – еквівалентні вимоги ЄС та українського права; – взаємне визнання оцінки сертифікації/відповідності у спеціалізованих міжнародних організаціях.
7	Удосконалити законодавство в частині полегшення доступу дрібнотоварних та	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінфін,</p>	Зменшення допустимого терміну оплати за поставлену продукцію до 14

	<p>локальних виробників до мережі роздрібної торгівлі.</p> <p><i>Цільова група:</i> малі та середні виробники. <i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – стимулювати доступ малих та середніх виробників до тривалих контрактів з мережами супермаркетів; – спростити процедури розрахунку; – обмежити термін оплати за поставлену продукцію. 		Мінекономрозвитку, Мінагрополітики	днів дозволить сприяти та стимулювати двосторонні контрактні зобов'язання на довготривалих засадах а також сприятиме розвиткові первинної переробки та модернізації зберігання свіжої продукції.
8	Розробка та імплементація програми стимулювання глибокої переробки сільськогосподарської продукції.	2015 - 2017 рр.	<u>Головні:</u> Мінекономрозвитку, Мінагрополітики	
9	Ініціювати розробку та запровадження системи моніторингу, відкритого та прозорого доступу до виробничих показників і результатів діяльності, на зразок FADN (Farm Accountancy Data Network).	2016 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держкомстат, Мінагрополітики	Краща поінформованість ринку щодо очікувань, прогнозів та трендів.
10	Запровадити спеціалізоване IT-рішення для поширення використання інтенсивних технологій виробництва, перейти на спеціалізовані підходи ведення бізнесу.	2016 - 2020 рр.		
11	Полегшити доступ виробників локальних продуктів та малих партій до роздрібної торгівлі. Запровадити підходи до формування ланцюгів постачання безпосередньо із залученням роздрібної торгівлі.	2017 - 2020 рр.		
12	Сприяти залученню інвестицій на модернізацію виробничих потужностей,	2017 - 2020 рр.		

	збільшення обсягів переробки та потужності логістичної складової.			
13	Відновлення та розбудова систем зрошення на Півдні України та забезпечення ефективного використання зрошуваних та осушуваних земель: <ul style="list-style-type: none"> - забезпечення функціонування створеної Колегіальної ради; - розробка стратегії з відновлення та розбудови систем зрошення; - техніко-економічне обґрунтування моделей зрошення; - розробка та пілотне запровадження проектів зі зрошення; - поширення кращих практик за результатами пілотного впровадження. 	2015 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінінфраструктури <u>Спільно з:</u> Світовий банк	
14	В разі укладання Угоди про членство України у Міжнародному фонді сільськогосподарського розвитку (ІФАД) залучити ресурси фонду для розбудови систем зрошення на Півдні України».	2016 – 2017 рр	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, <u>Спільно з:</u> <u>МЗС,</u> <u>Мінрегіон</u>	
Напрямок 6.3. Сприяння розвитку різноманітних форм організацій і представництв груп виробників				
1	Ліквідація основних законодавчих бар'єрів розвитку сільськогосподарської кооперації. <i>Цільова група:</i> сільськогосподарські кооперативи, малі та середні виробники сільськогосподарської продукції, виробники харчових продуктів.			
1.1	Розробити, узгодити на рівні Кабінету Міністрів України та внести до Парламенту проект закону про внесення змін до чинного законодавства про кооперацію.	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	– Ліквідація законодавчих бар'єрів для розвитку сільськогосподарської кооперації; – Забезпечення виробників гнучким законодавчим полем для

	<p><i>Запропонований підхід та методи:</i> привести поточний стан сільськогосподарського кооперативу у відповідність кращим міжнародним (зокрема, європейським) практикам шляхом скасування:</p> <ul style="list-style-type: none"> – обмежень щодо членства у виробничому кооперативі; – обмежень щодо здійснення обслуговуючими кооперативами певних операцій, зокрема закупівлі продукції членів кооперативу з переходом прав власності. 			заснування та функціонування кооперативів.
2	<p>Забезпечення правового визначення та визнання організацій виробників (ОВ).</p> <p><i>Цільова група:</i> виробники сільськогосподарських та харчових продуктів, діючі форми об'єднань виробників.</p>			
2.1	<p>Розробити, узгодити на рівні Кабінету Міністрів України та внести до Парламенту проект закону про організації виробників; розробити та затвердити відповідні підзаконні акти.</p> <p><i>Запропонований підхід та методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ввести у вітчизняну практику та встановити на законодавчому рівні чітке визначення, можливі правові форми, основні функції та повноваження ОВ; – визначити відповідальні органи та відповідну державну політику щодо сприяння та моніторингу розвитку ОВ. 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> неурядові організації</p>	Створення додаткових можливостей для українських виробників сільськогосподарської продукції об'єднуватися у різні форми ОВ, поліпшуючи власну конкурентоспроможність та добробут сільського населення.
2.2	<p>Запустити пілотні проекти на основі оновленого законодавства.</p> <p><i>Запропонований підхід та методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – сприяти популяризації об'єднання виробників у кооперативи та інші форми ОВ шляхом проведення пілотних демонстраційних проектів щодо створення 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Неурядові організації</p>	Створення додаткових можливостей для українських виробників сільськогосподарської продукції об'єднуватися у різні форми ОВ (зокрема, кооперативи), поліпшуючи власну конкурентоспроможність та добробут сільського населення і

	<p>кооперативів (ОВ) на окремих територіях та в окремих секторах;</p> <ul style="list-style-type: none"> – оцінювання практичного ефекту законодавчих змін; – подальше масштабування успішних пілотних проектів на інші території та галузі. 			тестування нового законодавства.
3	<p>Розробка програмних і системних заходів щодо сприяння організації та об'єднання виробників.</p> <p><i>Цільова група:</i> організації виробників (включаючи кооперативи), виробники сільськогосподарських та харчових продуктів.</p>			
3.1	<p>Розробити та інтегрувати системні заходи, спрямовані на розвиток організацій виробників, у державні (включаючи Мінагрополітики) та регіональні програми.</p> <p><i>Запропонований підхід та методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – забезпечити наявність структурних підрозділів у Мінагрополітики та/або регіональних органах влади, відповідальних за сприяння розвитку кооперативних моделей та інших форм ОВ; – організувати навчання для членів та працівників кооперативів; – координувати роботу з неурядовими організаціями у цьому секторі та надавати підтримку (включаючи проведення техніко-економічних обґрунтувань) сільгоспвиробникам у створенні кооперативів; – включити в програму Мінагрополітики заходи щодо розвитку ОВ (зокрема кооперативів) для окремих секторів та регіонів з чітко визначеними термінами та цілями, встановлення інструментів для моніторингу впровадження визначених 	2017 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p>	

	заходів.			
4	Впровадження цільових схем державної підтримки для організацій виробників. <i>Цільова група:</i> організації виробників (включаючи кооперативи), виробники сільськогосподарських та харчових продуктів.			
4.1	Розробити та реалізувати схеми державної підтримки для ОВ (зокрема, кооперативів), розробити та затвердити відповідні законодавчі та підзаконні акти та рішення. <i>Запропонований підхід та методи:</i> – впровадити схеми державної підтримки ОВ (зокрема, кооперативів) протягом перших п'яти років їх заснування, спрямованих на адаптацію потужностей для колективних цілей, підвищення якості продуктів та адаптацію до вимог ринку; – забезпечити впровадження належних інструментів контролю за послідовним та ефективним використанням державної підтримки.	2017 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінфін	
Напрямок 6.4. Нова політика підтримки сільського господарства та розвитку				
1	Забезпечити прозорість та ефективність використання ресурсів державного бюджету незалежно від обраної моделі підтримки <i>Цільова група:</i> сільськогосподарські виробники			
1.1	Розробити концепцію платформи інформування і контролю за використанням державних видатків у сільському господарстві та їх ефективність; розробити та погодити з ключовими зацікавленими сторонами необхідні законодавчі зміни для запровадження вищезазначеної платформи;	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінфін	Підвищення прозорості та ефективності державної підтримки, підвищення довіри з боку сільгоспвиробників до програм державної підтримки. Підвищення інституціональної спроможності Мінагрополітики запроваджувати та реалізувати ефективні програми державної підтримки.

	<p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Концепція платформи має містити такі елементи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – відкритий реєстр отримувачів державної підтримки; – сторінка на сайті Мінагрополітики для потреб звітування та інформування про програми державної підтримки; – щорічне оцінювання ефективності та результативності програм державної підтримки, оподаткування, реформування системи державної підтримки, зокрема із залученням незалежних установ та організацій; 			
1.2	<p>Розробити та погодити з ключовими зацікавленими сторонами зміни та доповнення до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства» та інших нормативних актів, які б зумовлювали нові заходи підтримки виконанням вже взятих Мінагрополітики зобов'язань з надання фінансування.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> запровадити норму про погашення бюджетної заборгованості за програмами бюджетної підтримки;</p>	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	Підвищення довіри з боку сільгоспвиробників до програм державної підтримки.
1.3	<ul style="list-style-type: none"> – розробити та узгодити інші нормативні акти, які передбачали б доступ всіх виробників до програм державної підтримки відповідно до існуючих пріоритетів та критеріїв; – розробити концепцію та запровадити регулярну інформаційно- 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	Поліпшення довіри та доступу сільгоспвиробників до програм державної підтримки.

	<p>роз'яснювальну роботу/кампанію про програми державної підтримки;</p> <ul style="list-style-type: none"> – законодавчо забезпечити реалізацію Концепції. <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Інформаційно-роз'яснювальна робота через ЗМІ, Інтернет ресурси (на сторінці Мінагрополітики, присвяченій державній підтримці), різноманітні заходи, мережі дорадчих послуг, районні профільні управління.</p>			
2	<p>Запровадження нової моделі державної підтримки з мінімальним викривленням ринкових і виробничих стимулів</p> <p><i>Цільова група:</i> сільськогосподарські виробники</p>			
2.1	<ul style="list-style-type: none"> – Розробити та узгодити з усіма зацікавленими сторонами нової редакції Закону України «Про державну підтримку сільського господарства»; – розробити та ухвалити Програми державної підтримки сільського господарства 2016-2021 рр.; – розробити та узгодити інші нормативні акти для їх реалізації. <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – передбачити суттєве скорочення напрямів (3-4) державної підтримки та виставлення пріоритетів для визначення нових напрямів державної підтримки – и; – передбачити можливість співфінансування програм державної підтримки донорами та іншими інвесторами; – більший фокус на програмах підтримки «зеленого кошика»; 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінфін</p>	Підвищення ефективності державної підтримки за рахунок її адресності, підтримки саме тих виробників, хто цієї підтримки потребує.

	<ul style="list-style-type: none"> – встановлення пріоритетів програм підтримки внаслідок проведення незалежного дослідження, зокрема із фокусом на такі пріоритети, як, малі сільськогосподарські виробники, молочні ферми, фермерські господарства, які використовують винятково органічні добрива, фермери-початківці/молоді фермери. 			
2.2	<ul style="list-style-type: none"> – Розробити та узгодити План поступового переходу від державної підтримки у вигляді податкових пільг до гарантованої державної підтримки у вигляді бюджетних асигнувань; – Розробити необхідне законодавче поле для реалізації вищезазначеного плану. <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> створення міжвідомчої робочої групи з розробки вищезазначеного плану.</p>	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінфін</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку</p>	
3	<p>Розробка та імплементація ефективної, простої та прозорої політики підтримки сільськогосподарського сектору.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільськогосподарські виробники.</p>			
3.1	<p>Реалізувати концепцію платформи інформування та контролю використання державних видатків у сільському господарстві та їх ефективності, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> – відкритий реєстр отримувачів державної підтримки; – сторінка на сайті Мінагрополітики для потреб звітування та інформування про програми державної підтримки; – щорічне оцінювання ефективності та результативності програм державної підтримки, оподаткування, реформування 	2017 р.		

	системи державної підтримки, зокрема із залученням незалежних установ та організацій;			
3.2	Реалізувати концепцію регулярної інформаційно-роз'яснювальної роботи/кампанії з боку Мінагрополітики для сільськогосподарських виробників та сільського населення про програми державної підтримки. – Інформаційно-роз'яснювальна робота через ЗМІ, інтернет ресурси (на сторінці Мінагрополітики, присвяченій державній підтримці), різноманітні заходи, мережі дорадчих послуг, районні профільні управління.	2017 р.		
3.3	Реалізувати та проводити моніторинг Плану поступового переходу від державної підтримки у вигляді податкових пільг до гарантованої державної підтримки у вигляді бюджетних асигнувань. – Розробити законодавче поле з виконання; – створення робочої групи з реалізації плану.	2017 р.		
Напрямок 6.5. Підтримка малих сільськогосподарських виробників				
1	Вдосконалити законодавчу базу для малих сільськогосподарських виробників (реєстрація, оподаткування, страхування, кредитування, пенсійне забезпечення).	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади <u>Спільно з:</u>	Створені інституціональні умови та законодавча база, що сприяють діяльності малих сільськогосподарських виробників.

	<p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Розробити нормативно-правову базу для підтримки малих сільськогосподарських виробників; – провести публічне обговорення проєктів. 		Мінсоцполітики, Мін'юст, донори	
2	<p>Розробити спеціальні програми підтримки малих сільськогосподарських виробників щодо кредитування та страхування.</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – провести техніко-економічне обґрунтування спеціальної програми підтримки кредитування та страхування; – розробити проєкт програми та розробити стратегію впровадження; – впровадити пілотну програму підтримки кредитування та страхування; – оцінювання ефективності пілоту та відпрацювання помилок. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> місцеві органи влади, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> НБУ, Мінфін, донори</p>	<ul style="list-style-type: none"> – поліпшення доступу до вигідних кредитів; – пом'якшення ризиків господарювання шляхом доступу до субсидованого агрострахування; – розширений доступ до фінансових послуг.
3	<p>Забезпечити переважне надання державних та комунальних сільськогосподарських земель малим сільськогосподарським виробникам для розширення їх господарської діяльності.</p> <p>Передати державні сільськогосподарські землі у комунальну власність сільським громадам, зокрема для створення громадських пасовищ з відповідними вимогами щодо управління ними громадами.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> мінагрополітики, Місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінсоцполітики, Мін'юст, донори</p>	Зростає ефективність та конкурентоспроможність малих сільськогосподарських виробників.

	<p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства, мешканці сіл.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробити нормативно-правовий документ для надання переважного права для малих; сільськогосподарських виробників в отриманні в оренду земель сільськогосподарського призначення; – провести публічне обговорення законопроекту; 			
4	<p>Розробити спеціальні навчальні програми, організувати навчання, надати консультаційні (дорадчі) послуги малим сільськогосподарським виробникам з метою вдосконалення навичок у застосуванні технологій господарювання та управління, поліпшення доступу до фінансів, інвестицій, ланцюгів доданої вартості, зокрема для супроводу програм підтримки.</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства, мешканці сіл.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – провести техніко-економічне обґрунтування спеціальної навчальної програми та системи консультаційних послуг; – розробити програму та стратегію впровадження; – впровадити пілотну програму; – оцінити ефективність пілотної програми та відпрацювати помилки. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	Набуття нових знань та практичних навичок господарювання та управління сільськогосподарським виробництвом.

5	<p>Розробити та впровадити цільову програму інвестиційної підтримки малих сільськогосподарських виробників для розвитку та диверсифікації їх сільськогосподарської діяльності.</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства, мешканці сіл</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – провести техніко-економічне обґрунтування спеціальної програми підтримки кредитування та страхування; – розробити дизайн програми та розробити стратегію впровадження; – впровадити пілотну програму; – оцінити ефективність пілотної програми та відпрацювати помилки. 	2015 - 2018 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	Доступ до інвестицій, розширення можливості модернізації малих сільськогосподарських виробників.
6	<p>Запровадити схеми підтримки малих сільськогосподарських виробників у створенні партнерств, товариств, груп виробників (зокрема, кооперативів) для поліпшення їх доступу до ринків та ринкової інфраструктури, розробки та застосування нових правил та стандартів торгівлі.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробити методичні рекомендації щодо надання органами влади підтримки малим сільськогосподарським виробникам у їх об'єднанні для доступу до ринків та ринкової інфраструктури; – провести публічне обговорення методичних рекомендацій. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> Мін'юст, Донори</p>	Зростання конкурентоспроможності на ринках продукції, ресурсів, фінансів.

7	<p>Розробити та впровадити спеціальну програму підтримки для фермерів-початківців (серед іншого спеціальні програми навчання, пільговий доступ до земель сільськогосподарського призначення, компенсація кредитної ставки комерційних банків).</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства, мешканці сіл.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – провести техніко-економічне обґрунтування спеціальної програми підтримки молодих фермерів; – розробити дизайн програми та розробити стратегію впровадження; – впровадити пілотну програму; – оцінити ефективність пілотної програми та відпрацювати помилки. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	Збільшення кількості зайнятої молоді на селі, підвищення конкурентоспроможності. Доступ до виробничих ресурсів
8	<p>Провести подальше впровадження на національному рівні програми з підтримки малих сільськогосподарських виробників щодо кредитування та страхування.</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> поширити результати пілотних проектів на інших представників цільової групи.</p>	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	
9	<p>Запровадити на національному рівні (на основі проведеного пілоту) спеціальні навчальні програми, організацію навчання, надання консультаційних (дорадчих) послуг малим сільськогосподарським</p>	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u></p>	

	<p>виробникам з метою вдосконалення навичок у застосуванні технологій господарювання та управління, поліпшення доступу до фінансів, інвестицій, ланцюгів доданої вартості.</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> поширити результати пілотних проектів на інших представників цільової групи.</p>		донори	
10	<p>Запровадити на національному рівні цільову програму інвестиційної підтримки малих сільськогосподарських виробників для розвитку та диверсифікації їх сільськогосподарської діяльності.</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> поширення результатів пілотних проектів на інших представників цільової групи сільськогосподарські підприємства.</p>	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	
11	<p>Продовжити сприяти малим сільськогосподарським виробникам створювати партнерства, товариства, групи виробників (зокрема, кооперативи).</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> поширення результатів пілотних проектів на інших представників цільової групи.</p>	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	Поліпшення доступу малих сільськогосподарських виробників до ринків і ринкової інфраструктури, розробки та застосування нових правил і стандартів торгівлі.

12	<p>Запровадити на національному рівні спеціальну програму підтримки для фермерів-початківців (серед іншого, - спеціальні програми навчання, пільговий доступ до земель сільськогосподарського призначення, компенсація кредитної ставки комерційних банків).</p> <p><i>Цільова група:</i> ОСГ, фермерські господарства сімейного типу та малі сільськогосподарські підприємства.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> поширення результатів пілотних проектів на інших представників цільової групи.</p>	2017- 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> донори</p>	
----	---	-------------------	--	--

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 7. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Напрямок 7.1. Підвищення якості життя та диверсифікація господарської діяльності у сільській місцевості

1	<p>Переглянути нормативно-правову базу реєстрації і розвитку неаграрних видів діяльності на селі.</p>	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p>	<p>Внесення змін до нормативно-правових актів, відомчих інструкцій та регулятивних процедур, еквівалентних вимогам аналогічних</p>
---	---	--------------------	--	--

	<p><i>Цільова група:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Суб'єкти господарювання, які використовують аграрні активи для неаграрних видів діяльності; – зареєстровані суб'єкти підприємництва в неаграрних сферах на селі; – сільське населення, що займається неаграрними видами діяльності без реєстрації; – сільські жителі -потенційні суб'єкти господарювання в не аграрних сферах. <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>провести</i> аналіз і оцінювання положень нормативно-правових актів, інших документів та реальних процедур, якими регламентується започаткування і ведення несільськогосподарських видів діяльності на селі; – розробити і внести пропозиції щодо їх перегляду/скасування. Пропозиції щодо перегляду нормативних і методичних документів будуть спрямовані на максимальне спрощення започаткування і створення сприятливих умов ведення несільськогосподарських видів діяльності на селі. 		<p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінфін, Мінсоцполітики</p>	<p>документів Європейського Союзу, що дозволить спростити започаткування і створить сприятливі умови для розвитку несільськогосподарських видів діяльності на селі.</p>
2	<p>Розробити та впровадити пілотні проекти зі стимулювання неаграрних видів діяльності та підтримки мікро-підприємництва в сільській місцевості за напрямками: сільський і аграрний туризм, біоенергетика, рибництво, деревообробка, будівництво тощо, а також із розвитку телекомунікаційної інфраструктури.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінфін, Мінсоцполітики, Міненерговугілля, Мінрегіон</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Набуття досвіту щодо розвитку не аграрних видів діяльності у сільській місцевості; – якісне оновлення людського і нагромадження соціального капіталу для поліпшення якості життя сільського населення у пілотних регіонах.

	<p><i>Цільова група:</i> реальні і потенційні суб'єкти господарювання, що займаються не аграрними видами діяльності на селі.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – сформувати пілотні проекти за визначеними напрямками не аграрної діяльності та телекомунікацій; конкурсний відбір регіонів і районів їх впровадження; – забезпечення їх реалізації; – вибір пілотних ініціатив здійснюватиметься з урахуванням потенційних можливостей залучення місцевих активів; конкурсний відбір локалізації пілотних проектів забезпечить залучення широкого кола їх учасників; реалізація пілотних проектів забезпечить мультиплікативний ефект у досягненні пріоритету. 			
3	<p>Підтримати господарюючі суб'єкти щодо збереження, модернізації і створення місцевих інфраструктурних об'єктів з метою розширення базових послуг для економіки сільських територій і сільського населення, відродження і розвитку села.</p> <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти господарювання, сільські громади, органи місцевого самоврядування.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – сформувати пілотні проекти з підтримки ініціатив суб'єктів господарювання у розбудові інфраструктури і відродження села на засадах державно-приватного партнерства; – вибір пілотних ініціатив здійснювати з урахуванням особливостей розвитку 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Мінфін, Мінсоцполітики, МОН, МОЗ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Оцінювання ефективності нових підходів до розширення доступу до виробничих та соціальних послуг на селі для відбору дієвих форм їх реалізації; – нагромадження досвіду державно-приватного партнерства із залученням інститутів громадянського суспільства у сфері розбудови сільської інфраструктури; – розширення доступу сільського населення до суспільних послуг; – конкурсний відбір локалізації пілотних проектів забезпечить активізацію місцевих ініціатив; – реалізація пілотних проектів стимулюватиме поліпшення

	<p>сільської інфраструктури та відродження сіл на засадах партнерства із залученням громадянського суспільства;</p> <ul style="list-style-type: none"> – проводити конкурсний відбір локалізації пілотних проектів; – реалізувати пілотні проекти. 			якості послуг.
4	<p>Розробити та впровадити цільові ініціативи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – організації загальних та спеціальних тренінгів з новітніх технологій господарювання; – дистанційного навчання дорослого сільського населення; – формування мережі інформаційно-консультативного забезпечення розвитку несільськогосподарської діяльності. <p><i>Цільова група:</i> сільське населення, реальні і потенційні суб'єкти господарювання, що займаються неаграрними видами діяльності на селі, представники органів місцевого самоврядування, громадські організації на базі сільських громад.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – розробити навчальні програми для тренерів; – провести тренінги для тренерів і працівників інформаційно-консультаційних служб; – організувати тренінги для суб'єктів неаграрної діяльності, представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадських організацій; – сформувати пілотні проекти з дистанційного навчання дорослого сільського населення, вибір регіонів і 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, МОН, місцеві органи влади</p>	<p>Будуть апробовані програми і методи навчання дорослого сільського населення та суб'єктів неаграрної діяльності; підготовлені професійні тренери та консультанти; запроваджені активні методи навчання та закладені організаційні основи для розгортання мережі передавання знань у сільській місцевості.</p>

	<p>районів їх впровадження, забезпечення реалізації пілотних проектів;</p> <p>Реалізація заходу здійснюватиметься у два етапи. На першому етапі – розробка програм навчання та підготовка вчителів та консультантів. На другому етапі – організація навчання сільського населення, економічних суб'єктів та посадових осіб.</p> <p>Навчання здійснюватиметься активними методами. Пілотні проекти дистанційного навчання та тренінгів впроваджуватимуться у різних типах сільських територій: з високим рівнем безробіття, моногалузевою сільською економікою, демографічною кризою тощо.</p>			
5	<p>В разі укладання Угоди про членство України у Міжнародному фонді сільськогосподарського розвитку (ІФАД) залучити ресурси фонду для надання малозабезпеченому населенню сільських місцевостей сприяння для поліпшення ситуації із продовольством та харчуванням, підвищення доходів та посилення захисту від негативних зовнішніх впливів на ведення сільського господарства</p>	2016-2017 рр	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики,</p> <p>Спільно з: МЗС Мінсоцполітики</p>	
6	<p>Провести подальше розширення програм та ареалу навчання, якісне оновлення знань та практичних навичок сільського населення, розбудови соціального капіталу для диверсифікації економічної діяльності на селі та джерел особистих доходів сільських мешканців.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільське населення</p>	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади</p>	

	<i>Пропонований підхід і методи:</i> поширення результатів пілотних проектів з організації навчання дорослого сільського населення та тренінги економічних суб'єктів.			
7	<p>Розширити та урізноманітнити підтримку проектів зі стимулювання неаграрних видів діяльності та мікро-підприємництва в позааграрних сферах на селі, розбудови інфраструктури, збереження та реконструкції сільської культурної спадщини.</p> <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти неаграрної діяльності, сільські громади.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> розгортання підтримки проектів різноманітних видів диверсифікованої діяльності на селі, ініціатив сільських територіальних громад у розбудові місцевої інфраструктури, збереженні та реконструкції культурної спадщини.</p>	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади	
8	<p>Провести аналіз результатів виконання пілотних проектів з підтримки ініціатив щодо розвитку сільської інфраструктури та відродження села, поширення підтримки ініціатив з розвитку державно-приватно-громадського партнерства у цих сферах.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільські громади, суб'єкти господарювання на селі, органи державної влади та управління.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> підтримка суб'єктів господарювання та ініціатив сільських територіальних громад з організації доступу до суспільних благ та інфраструктури на основі децентралізації, добровільного</p>	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, місцеві органи влади <u>Спільно з:</u> МОН, МОЗ, Мінрегіон	

	вибору форм обслуговування і багатоканального фінансування.			
Напрямок 7.2. Сільський розвиток за лідерства громад				
1	<p>Підготувати та впровадити законодавство, спрямоване на підтримку та захист інтересів сільських територіальних громад, яке сприятиме децентралізації влади та поліпшенню якості владних рішень, що впливають на громади.</p> <p><i>Цільова група:</i> місцеві сільські громади <i>Пропонований підхід і методи:</i> Законодавство передбачатиме:</p> <ul style="list-style-type: none"> – запровадження правових механізмів запобігання неналежному впливу регіональних та національних органів влади на сільські громади; – заходи та ініціативи щодо місцевого розвитку; – контроль за економічними партнерствами та земельними межами; – здійснення права комунальної власності та прав, підприємств; – доступ до комунальних та інших послуг (серед іншого, - вдосконалені відповідні нормативно-правові акти з метою законодавчого визначення поняття «сільські території» та «сільська місцевість»); – закріплення функцій формування політики забезпечення сталого сільського розвитку за Мінагрополітики (крім питань регіональної інфраструктури, що 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінрегіон, Мін'юст, донори</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Прийняті Закони України, децентралізація влади, підвищення впливу сільських територіальних громад на розвиток сільських територій; – поліпшений захист інтересів сільських територіальних громад шляхом впровадження чіткого, зрозумілого та обґрунтованого законодавства.

	залишаються у сфері відповідальності Мінрегіон).			
2	<p>Сприяти ініціативам та партнерствам за участі місцевих сільських громад, підприємств, органів державної влади та місцевого самоврядування, представників громадянського суспільства.</p> <p>Цей захід впроваджуватиметься на пілотній основі шляхом реалізації механізмів партнерства громад, які дозволять надавати фінансову та технічну підтримку цільовим сільським громадам з метою:</p> <ul style="list-style-type: none"> – полегшення співпраці сільських громад; – активізації стратегій місцевого розвитку; – надання допомоги в розробці та впровадженні пілотних ініціатив для громад, розроблених такими громадами та призначених безпосередньо для них самих. <p><i>Цільова група:</i> місцеві громади та органи місцевого самоврядування.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> організаційні заходи зі створення сільських територіальних громад та розвитку партнерства на місцевому рівні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ідентифікувати місцеві ресурси, які залучатимуться сільськими громадами для організації спільної діяльності (природні та матеріальні ресурси, людський та соціальний капітали, політичні повноваження, культурні надбання, фінансові активи); – організувати залучення зовнішніх ресурсів для місцевого сільського розвитку на засадах фандрейзінгу; 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінрегіон, Мін'юст, донори</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток ініціатив щодо формування місцевих сільських громад; – започаткування пілотних проєктів з розвитку партнерства на місцевому рівні; – створення та розширення нових партнерств між сільськими громадами, учасниками приватного, державного та громадянського секторів, із залученням додаткових ресурсів для підтримки місцевих проєктів та задоволення місцевих потреб; – сільські жителі залучаються до розробки і реалізації проєктів місцевого розвитку, посилюється їх відповідальність за виконання таких проєктів з максимальною вигодою для громади; – місцеві ресурси використовуються для вирішення проблем сільських громад; – посилюється довіра між жителями сіл та їх співпраця з інституціями, які мають необхідний досвід та експертний потенціал; – зростають можливості розв'язання місцевих проблем на основі підходу «знизу-догори» з використанням місцевих ресурсів та співпраці громад, бізнесу та влади; – підвищується ефективність

	<ul style="list-style-type: none"> – створити фонди розвитку сільських територіальних громад як громадських організацій з консолідації селян та ресурсів для спільного розвитку місцевого господарства та фінансування місцевих проектів; – запровадити механізми спрямування коштів державного бюджету на рівень сільських територіальних громад для підтримки реалізації проектів місцевого розвитку на засадах соціального партнерства. 			<p>використання акумульованих фінансових ресурсів для вирішення проблем місцевого рівня;</p> <ul style="list-style-type: none"> – зберігаються повноваження та можливості для саморозвитку сільських територіальних громад на рівні окремого села.
3	<p>Ініціювати міжвідомчий координаційний орган з питань сільського розвитку й покласти на нього координацію діяльності з розробки, управління та моніторингу політики сільського розвитку, (до нього увійдуть щонайменше представники міністерств у сфері сільського господарства, охорони довкілля, охорони здоров'я, освіти, транспорту і регіонального розвитку). Створити місцеві центри розвитку сільських територіальних громад як громадських організацій з консолідації селян та ресурсів для спільного розвитку місцевого господарства та фінансування місцевих проектів.</p> <p><i>Цільова група:</i> місцеві сільські громади <i>Пропоновані підхід і механізми:</i> Розвинути інституціональну спроможність та цільові програми підтримки на центральному, регіональному, локальному та місцевому рівнях з метою:</p> <ul style="list-style-type: none"> – формування та оцінки потреб сільських 	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінрегіон, МОН, МОЗ, Мінприроди, Мін'юст, донори</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Започатковані пілотні проекти з розвитку місцевих сільських громад; – низка стратегій місцевого розвитку, розроблених жителями сільської місцевості для себе та впроваджених ними; – нові структури, системи і процедури управління, адміністрування та координації програм підтримки сільського розвитку; – інституціональні зміни та підвищення спроможності щодо розширення сфери дії державної політики за межі лише виробництва первинної сільськогосподарської продукції; – охоплення політикою підтримки як сільськогосподарської так і несільськогосподарської діяльності у сільській місцевості; – стимулювання одержання доходів з нових джерел та створення

	<p>територій;</p> <ul style="list-style-type: none"> – розробки стратегій місцевого розвитку для конкретних сільських територіальних громад та підтримки державою розробки; – впровадження відповідних пілотних проектів. 			<p>нових можливостей для працевлаштування сільського населення;</p> <ul style="list-style-type: none"> – системи управління на основі кращих міжнародних практик, в яких чітко розмежовуються ролі, відповідальність та структури управління в частині управління політикою/програмами та фінансового адміністрування (тобто обробка запитів на виплату коштів, авторизація та здійснення платежів кінцевим вигодонабувачам); – нові системи фінансового адміністрування на основі кращих міжнародних практик фінансового контролю, ведення обліку, прозорості та повної простежуваності на всьому ланцюгу від органу фінансування до кінцевого вигодонабувача. Це допоможе запровадити у свою повсякденну профільну діяльність вільні від корупції процедури та адміністративний нагляд; – запровадження зазначеної системи забезпечить також створення прозорої та надійної фінансової основи для подальшого залучення коштів міжнародних організацій-донорів і позикового капіталу та управління цими коштами.
4	Розробити на національному рівні навчальні програми, системи моніторингу та звітності діяльності сільських	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	<ul style="list-style-type: none"> – Навчальні програми з діяльності сільських територіальних громад; – система моніторингу та звітності з

	<p>територіальних громад з метою:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сприяння розвитку місцевих сільських громад; – моніторингу та звітності щодо виконання робіт; – визначення кращих та гірших практик у розвитку місцевих сільських громад. <p><i>Цільова група:</i> місцеві сільські громади.</p>		<p><u>Спільно з:</u> Мінрегіон, донори</p>	<p>оцінювання діяльності сільських територіальних громад;</p> <ul style="list-style-type: none"> – системи моніторингу та оцінювання для поліпшення аналізу впливу політики сільського розвитку на цільові категорії вигодонабувачів, дані яких правитимуть за основу коригування політики і програм.
5	<p>Використати результати впровадження пілотних ініціатив з метою поліпшення умов управління реалізацією механізмів підтримки для інших регіонів та громад на території країни.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільські територіальні громади <i>Пропонований підхід/методи:</i> поширити результати пілотних проектів розвитку.</p>	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінрегіон, донори</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Пілотні проекти розвитку сільських територіальних громад; – поширення кращого досвіду розвитку сільських громад для інших регіонів країни; – формування спроможності зацікавлених осіб і установ, що надають підтримку, на місцевому, локальному, регіональному та національному рівнях з метою підтримки сільських громад.
6	<p>Сприяти ініціативам та партнерствам за участю сільських територіальних громад, підприємств, органів місцевого самоврядування та представників громадянського суспільства.</p> <p><i>Цільова група:</i> сільські територіальні громади <i>Пропонований підхід і методи:</i> організаційні та фінансові заходи зі створення сільських територіальних громад та розвитку партнерства на місцевому рівні. Це буде запроваджено шляхом пілотного проекту із запровадження схеми партнерства громад, що забезпечить фінансову та технічну підтримку окремим сільським громадам.</p>	2017 – 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінрегіон, донори</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Сприяння групам сільських громад; – підтримка поширення стратегій місцевого розвитку; – сприяння в розробці та реалізації пілотних громадських ініціатив розробленими самими громадами.
7	<p>Поширити результати пілотних проектів з</p>	2017 – 2020	<p><u>Головні:</u></p>	<p>Поліпшення політичної бази та</p>

	розвитку сільських територіальних громад. <i>Цільова група:</i> сільські територіальні громади. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – Розробка та початок впровадження програми підтримки сільських територіальних громад у цільових регіонах; – Моніторинг, оцінювання і коригування механізмів підтримки для підвищення результативності та ефективності; – Розширення обсягу навчальних та інформаційних послуг для підтримки розвитку місцевих сільських громад.	рр.	Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінрегіон, донори	управління реалізацією програм підтримки у інших регіонах та громад на території країни.
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 8. ДОСТУП ДО МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ, ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ПРОСУВАННЯ ЕКСПОРТУ				
1	Провести пілотний проект підготовки експортерів. <i>Цільова група:</i> малі та середні аграрні виробники/фермери й асоціації, до яких вони входять, що хочуть експортувати, але не мають належної інформації. <i>Пропонований підхід і методи:</i> забезпечити групи потенційних експортерів фундаментальними знаннями, навичками та вміннями для того, щоб оцінити чи готові вони експортувати. Тренінги з компетенції мають бути запроваджені через різні платформи, семінари, вебінари.	2015 - 2017 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, асоціації виробників	
2	Збільшити конкурентоспроможність українських сільськогосподарських підприємств та частку українського аграрного експорту на цільових ринках.			
2.1	Створити Центри підтримки експорту.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінекономрозвитку,	Члени аграрних асоціацій виходять на зовнішні ринки та/збільшують там

<p><i>Цільова група:</i> малі та середні аграрні підприємства/фермери й асоціації, до яких вони входять.</p> <p><i>Пропонований підхід/методи:</i> на базі співпраці між асоціаціями виробників, міжнародними донорами та обраним представником держави створити пілотні центри підтримки експорту в рамках двох-трьох асоціацій виробників для надання консультацій з продажу товарів на зовнішньому ринку.</p> <p>Серед іншого, центри мають:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розробляти інструменти дослідження ринку, визначати цільові ринки; – організувати візити наших виробників за кордон та візити потенційних покупців із за кордону в Україну; <p>Також центри можуть:</p> <ul style="list-style-type: none"> – організувати семінари, вебінари; – допомагати у розробці ефективних стратегій виходу на ринок, планів маркетингу та продажу; – видавати та поширювати посібники та аналітику (власну чи адаптовані іноземні аналоги) для збільшення поінформованості потенційних експортерів щодо потенційних можливостей та проблем під час виходу на зовнішній ринок; – перевіряти дані про потенційних покупців і дистриб'юторів; – надавати консультації щодо нормативно-правових питань, вимог оформлення документів, вимог до продукції на іноземних ринках; – надавати допомогу у вирішенні питань сертифікації української продукції за кордоном та дотримання вимог технічних 		<p>Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> аграрні асоціації</p>	<p>свою присутність.</p>
--	--	---	--------------------------

	<p>стандартів;</p> <ul style="list-style-type: none"> – консультувати з питань торгового фінансування; – консультувати у пошуку партнерів та встановленні ділових зв'язків. 			
2.2	<p>Оцінити результат Пілотних проектів (з центрів підтримки експорту). У випадку позитивної оцінки, або збільшити кількість центрів, або створити єдиний центр, що надаватиме послуги всім зацікавленим асоціаціям та їх членам.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Критерії оцінювання пілотних проектів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вартість експорту здійсненого за підтримки Центрів, кількість експортерів, що користуються послугами Центрів; – кількість нових ринків/продуктів що почали експортуватися завдяки діяльності Центру; – бажання виробників фінансувати подальшу діяльність Центрів. 	2017 - 2018 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінекономрозвитку, Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> аграрні асоціації</p>	
2.3	Актуалізувати та обговорити концепцію запровадження експортного кредитування та страхування.	2017 р.	<p><u>Головні:</u> Мінекономрозвитку</p> <p><u>Спільно з:</u> НБУ</p>	
2.4	Запровадити систему експортного фінансування та кредитування.	2018 р.	<p><u>Головні:</u> Мінекономрозвитку</p> <p><u>Спільно з:</u> НБУ, Мінагрополітики</p>	
3	Забезпечити національні та міжнародні нормативно-правові умови для сприяння торгівлі.			
3.1	Прийняти Закон України «Про саморегулівні організації в	2015 - 2016 рр.		

	агропродовольчому секторі України».			
3.2	Прийняти Закон України «Про локальні ринки».	2015 - 2016 рр.		
СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 9. АГРАРНА НАУКА, ОСВІТА, ІННОВАЦІЇ ТА ДОРАДЧІ ПОСЛУГИ				
Напрямок 9.1. Аграрні дослідження та інновації				
1	Актуалізувати та обговорити Концепцію реформування аграрної науки на основі інноваційної моделі.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> НААН, МОН	Затверджена Концепція реформування аграрної науки на інноваційній моделі.
2	Створити громадську раду з питань аграрної науки при МОН.	2016 р.	<u>Головні:</u> МОН, Мінагрополітики НААН <u>Спільно з:</u> Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України	<ul style="list-style-type: none"> – Створені засади, що сприятимуть поліпшенню взаємодії між державними науково-дослідними інститутами, виробниками, агробізнесом та іншими зацікавленими сторонами з метою координації та моніторингу наукової діяльності; – Формування пріоритетних напрямів розвитку аграрної науки з урахуванням потреб аграрного бізнесу та інших зацікавлених сторін; – Стимулювання державно-приватних партнерств.
3	Провести аудит ефективності використання активів НААН та інших державних науково-дослідних установ	2016 р.	<u>Головні:</u> НААН <u>Спільно з:</u>	Аудиторський звіт щодо ефективного використання активів.

	Мінагрополітики з метою визначення оптимальної кількості та розміру активів, необхідних для потреб дослідницької, дорадчої та навчальної діяльності і приватизувати ті, що використовуються в комерційних цілях;		Мінагрополітики, Держфінінспекція, МВС, СБУ	
4	Реформувати систему аграрних науково-дослідних установ з метою посилення наукової складової їх діяльності та раціональнішого використання наявних ресурсів. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – створити комісію з реформування системи науково-дослідних установ; – реорганізувати аграрні науково-дослідні установи.	2016 р.	<u>Головні:</u> НААН <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, МОН	Оптимізовано кількість аграрних державних науково-дослідних установ.
5	Розробити правові документи, які дозволяють диверсифікувати фінансування науково-дослідної діяльності, зокрема, дозволять її фінансування бізнесом.	2016 р.	<u>Головні:</u> НААН <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, МОН	
6	Розробити та впровадити мотиваційну систему оцінювання роботи наукових співробітників, орієнтовану на результати діяльності. <i>Пропонований підхід і методи:</i> розробити положення про матеріальне стимулювання наукових співробітників за кінцевими результатами їх діяльності.	2016 р.	<u>Головні:</u> НААН <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, МОН	– Підвищення матеріальної зацікавленості наукових співробітників у результатах роботи; – підвищення продуктивності праці; – зростання якості наукових розробок.
7	Здійснити необхідні заходи із забезпечення охорони прав інтелектуальної власності у системі селекції в рослинництві та	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> НААН, державні науково-дослідні установи	Розробка та прийняття нормативно-правових актів з метою створення умов гарантування охорони прав інтелектуальної власності у системі

	тваринництві. <i>Пропонований підхід і методи:</i> – внести необхідні зміни до чинного законодавства, що регулює патентно-ліцензійні відносини; – вивчити міжнародний досвід.		<u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	селекції в рослинництві та тваринництві.
8	– Сприяти інтернаціоналізації науково-дослідних колективів та окремих науковців; – заохочувати створення спільних дослідницьких програм із закордонними партнерами, зокрема в Європейській дослідницькій зоні (ERA), в т.ч. Horizon 2020; – сприяти участі науково-дослідних установ в програмі Horizon 2020; – запровадити програми вивчення англійської мови для науковців.	2016 р.	<u>Головні:</u> НААН, державні науково-дослідні установи <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики; МОН	– Розвиток наукового співробітництва із зарубіжними науково-дослідними установами; – підвищення якості наукових розробок; – створення умов для розробки інноваційних продуктів світового рівня – технологій виробництва і переробки сільськогосподарської продукції, сортів рослин, порід тварин, насінневого матеріалу.
9	Розпаювати землі та приватизувати активи державних науково-дослідних установ.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, НААН <u>Спільно з:</u> державні науково-дослідні установи	
10	Оптимізувати систему державних аграрних науково-дослідних інститутів та інших підрозділів НААН і Мінагрополітики з метою посилення наукової складової їх діяльності та раціональнішого використання наявних ресурсів (землі, обладнання, фахівців).	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> НААН, Мінагрополітики	
11	Продовжити впровадження програм	2017 – 2020	<u>Головні:</u>	

	інтернаціоналізації державних науково-дослідних установ з метою їх інтеграції до Європейської дослідницької зони (ERA). Продовжити участь науково-дослідних установ у програмі Horizon 2020 та інших міжнародних програмах.	рр.	НААН, Державні науково-дослідні установи <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	
12	Вдосконалити систему впровадження у виробництво наукових розробок і сприяти поширенню інновацій через систему дорадчих послуг та навчання дорадників.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Національна служба дорадництва та її представництва на регіональному та місцевому рівнях, НААН	Збільшення кількості запроваджених у виробництво наукових розробок, підготовлені дорадники.
13	<ul style="list-style-type: none"> – Розробити ефективні організаційно-фінансові заходи стимулювання процесів комерціалізації та капіталізації об'єктів права інтелектуальної власності (податкові, кредитні, страхові, моніторингові); – Розробити та впровадити систему моніторингу комерціалізації та капіталізації об'єктів права інтелектуальної власності 	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> НААН, державні науково-дослідні установи <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	
Напрямок 9.2 Аграрна освіта				

1.	<p>Посилити зв'язок між університетами та підприємствами агробізнесу шляхом формування цільових запитів підприємств для підготовки необхідних їм фахівців (бакалаврів та магістрів) із визначеними знаннями, навичками та компетенціями.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Укладати угоди щодо співробітництва між університетами та підприємствами агробізнесу.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> аграрні навчальні заклади, ДУ «НМЦ «Агроосвіта»</p> <p><u>За підтримки</u> Мінагрополітики, МОН, професійні асоціації виробників і переробників сільськогосподарської продукції</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Укладання угод між аграрними навчальними закладами та аграрним бізнесом на теоретичну та практичну підготовку фахівців з визначеними компетенціями; – наукові розробки аграрних університетів на замовлення аграрного бізнесу та їх відповідність міжнародним стандартам; – створення Дорадчої ради з аграрної освіти при МОН України; – створення рад роботодавців при аграрних навчальних закладах.
2	<ul style="list-style-type: none"> – Розробити нові та удосконалити існуючі навчальні плани підготовки молодших спеціалістів, молодших бакалаврів, бакалаврів і магістрів з урахуванням вимог аграрного бізнесу; – Запровадити в університеті щорічні практики (стажування) студентів на виробництві (ознайомча, технологічна з елементами наукових досліджень, виробнича,) зокрема за кордоном. 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> МОН, аграрні коледжі та технікуми, аграрні університети, ДУ «НМЦ «Агроосвіта»</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики</p>	Нові та удосконалені навчальні плани підготовки молодшого бакалавра, бакалавра та магістра.
3	<p>Протидіяти проявам корупції, плагіату, списуванню студентами під час занять та екзаменів.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> У кожному навчальному закладі розробити кодекс честі викладачів і студентів, де передбачити чітку міру покарання за випадки корупції, плагіату і списування.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> аграрні університети, коледжі, технікуми</p> <p><u>Спільно з:</u> МОН, Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Кодекси честі викладачів і студентів; – моніторингові програми оцінювання дотримання кодексів честі викладачів і студентів; – зменшення корупційної складової в системі аграрної освіти, академічного плагіату та нечесної поведінки студентів.
4	Задіяти альтернативні джерела фінансування аграрних навчальних	2016 р.	<u>Головні:</u> МОН	– Удосконалене законодавство, що регулює фінансування

	<p>закладів.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Підготувати проект Закону України «Про інститут фондів на користь університетів (ендаумент)»; – запровадити механізм студентських позик для оплати навчання в університеті. 		<p><u>Спільно з:</u> Міністерство юстиції, Мінфін</p>	<p>навчальних закладів та позик для оплати навчання студентів;</p> <ul style="list-style-type: none"> – створення приватних фондів фінансування університетів.
5	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищити кваліфікаційні вимоги до викладачів університетів. – Створити трирічну програму підвищення кваліфікації викладачів аграрних університетів. <p><i>Цільова група:</i> викладачі аграрних та інших університетів, що здійснюють підготовку фахівців для агробізнесу.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Підготовка кваліфікаційних вимог до викладачів університетів щодо володіння англійською мовою; міжнародних публікацій; участь у міжнародних конференціях; стажування в сучасних українських і іноземних компаніях та викладання в іноземних навчальних закладах.</p> <p>Створити трьохрічну програму підвищення кваліфікації викладачів аграрних університетів шляхом опанування ними інноваційних технологій в агросекторі та нових технологій навчання, адміністрування навчального процесу та сучасного управління навчальним закладом (1 рік – 300 осіб, 2 рік – 200 осіб, 3 рік – 200 осіб).</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> МОН, ДУ «НМЦ «Агроосвіта»</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Вища кваліфікація професорсько-викладацького складу аграрних університетів, що здійснюють підготовку фахівців для агробізнесу; – зменшення корупційної складової у системі аграрної освіти, академічного плагіату та нечесної поведінки студентів; – омолодження викладацького персоналу аграрних університетів, технікумів, коледжів та професійно-технічних училищ за критеріями відповідності.
6	<p>Посилити наукову складову діяльності аграрних університетів та оновити лабораторне обладнання для ветеринарних, біологічних, технічних й інших напрямів</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> аграрні університети, коледжі, технікуми</p>	<p>Наукові розробки аграрних університетів на замовлення аграрного бізнесу та їх відповідність міжнародним стандартам.</p>

	дослідження.		<u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	
7	Розробити програми міжнародного співробітництва навчальної та науково-дослідної роботи, зокрема інтеграції до Європейської дослідницької зони (ERA), Horizon 2020.	2016 р.	<u>Головні:</u> аграрні університети, коледжі, технікуми ДУ «НМЦ «Агроосвіта» <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, МОН	<ul style="list-style-type: none"> – Програми інтернаціоналізації навчальної та науково-дослідної роботи; – спільні навчальні й наукові проекти з університетами та науковими установами ЄС.
8	Оптимізувати кількість державних аграрних навчальних закладів, враховуючи регіональні особливості, (зокрема соціальні складові), наукові школи, конкурентоспроможність випускників на ринку праці. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Провести комплексний незалежний аудит: <ul style="list-style-type: none"> – діяльності аграрних навчальних закладів; – соціальної ролі в регіонах та сільських територіях; – потреби кадрів на ринку праці та можливості організувати власний бізнес. 	2016 р.	<u>Головні:</u> МОН, ДУ «НМЦ «Агроосвіта» <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	<ul style="list-style-type: none"> – Оптимізація кількості державних аграрних ВНЗ, коледжів і технікумів; – створення університетських центрів з різними рівнями підготовки; – посилення наукової складової діяльності аграрних навчальних закладів до вимог агробізнесу; – надання науковцями дорадницьких послуг малому та середньому бізнесу на селі.
9	Оптимізувати систему підготовки кваліфікованих фахівців середнього та професійно-технічного рівня для роботи із сучасними технологіями виробництва і переробки сільськогосподарської продукції. <i>Пропонований підхід і методи:</i> внести зміни до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Про професійно-технічну освіту», визначивши два ступеня підготовки зазначених фахівців:	2016 р.	<u>Головні:</u> МОН <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Аграрні університети	Удосконалене законодавство, що регулює підготовку спеціалістів різного рівня освіти для аграрного бізнесу.

	кваліфікований робітник (готується у професійно-технічному училищі) та молодший бакалавр (готується в коледжі та технікумі) і вилучити ступінь «молодшого бакалавра» із Закону України «Про вищу освіту».			
10	<ul style="list-style-type: none"> – Продовжити моніторинг якості освіти шляхом проведення дистанційного тестування. – Оновити серверне обладнання та програмне забезпечення зазначеного заходу. <p><i>Цільова група:</i> ДУ «НМЦ «Агроосвіта», аграрні університети, коледжі, технікуми <i>Пропонований підхід і методи:</i> оновлення серверного обладнання та програмного забезпечення для проведення дистанційного тестування.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> ДУ «НМЦ «Агроосвіта» аграрні університети, коледжі, технікуми</p> <p><u>Спільно з:</u> МОН України</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Реальне оцінювання залишкових знань; – підготовка студентів до співбесіди на першому робочому місці; – уникнення складових корупційних відносин та упередженого оцінювання студентів (віддалене проведення заходів без контакту із студентами і викладачами).
11	<p>Посилити зв'язок між навчальними закладами та підприємствами агробізнесу шляхом формування цільових запитів підприємств для підготовки необхідних їм фахівців (бакалаврів та магістрів) із визначеними знаннями, навичками та компетенціями.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Укласти угоди між аграрними навчальними закладами й аграрним бізнесом на теоретичну та практичну підготовку фахівців з визначеними компетенціями; – проводити наукові розробки аграрних університетів на замовлення аграрного бізнесу та їх відповідність міжнародним стандартам. 	2017 – 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> аграрні університети, ДУ «НМЦ «Агроосвіта»</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, МОН, Професійні асоціації виробників і переробників сільськогосподарської продукції.</p>	

12	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалити навчальні плани підготовки молодших спеціалістів, молодших бакалаврів, бакалаврів і магістрів з урахуванням вимог аграрного бізнесу; – запровадити в університеті щорічні практики (стажування) студентів на виробництві (ознайомча, технологічна з елементами наукових досліджень, виробнича, зокрема за кордоном). 	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> МОН, аграрні коледжі та технікуми, ДУ «НМЦ «Агроосвіта», аграрні університети	
13	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищити кваліфікаційні вимоги до викладачів університетів; – Створити трирічну програму підвищення кваліфікації викладачів аграрних університетів. 	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> МОН <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	
14	Посилити наукову складову діяльності аграрних університетів та оновити лабораторне обладнання для ветеринарних, біологічних, технічних та інших напрямків дослідження.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> аграрні університети, коледжі, технікуми <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	
15	<ul style="list-style-type: none"> – Продовжити моніторинг якості освіти шляхом проведення дистанційного тестування; – оновити серверне обладнання та програмне забезпечення для проведення дистанційного тестування. 	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> ДУ «НМЦ «Агроосвіта», аграрні університети, коледжі, технікуми <u>Спільно з:</u> МОН	
16	Оптимізувати кількість державних аграрних навчальних закладів враховуючи регіональні особливості, (зокрема соціальні складові), наукові школи, конкурентоспроможність випускників на ринку праці.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> МОН <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики	

Напрям 9.3 Розвиток дорадництва

1	<p>Створити Національний координаційний центр сільськогосподарського дорадництва.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> створити матеріально-технічну, організаційну базу для розміщення координаційного центру.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України</p>	Національний координаційний центр сільськогосподарського дорадництва
2	<p>Розробити проект створення електронної платформи для надання консультаційних послуг.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – створити електронну платформу на базі незалежної від агросектору установи для її налагодження функціонування та подальшої передачі незалежним аграрним науково-промисловим об'єднанням або Мінагрополітики; – розробити механізми наповнення, комунікацій, обміну даними, моніторингу, оцінювання ефективності; – поступово забезпечити механізми самоокупності та подальшого самофінансування. 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p>	<ul style="list-style-type: none"> – створено прототип платформи; – забезпечення збору інформації, аналізу нових технологій та інновацій для подальшого їх поширення в аграрному секторі та сприяння формуванню адекватної галузевої політики із залученням науково-дослідних установ, аграрних університетів, виробників та компаній, які обслуговують галузь.
3	<ul style="list-style-type: none"> – Сформувати необхідний інституціональний ресурс для дорадчих служб на центральному, обласному та районному рівнях. – Створити програму залучення нових технологій, інновацій та їхнього 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>За підтримки</u> Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб</p>	Функціонування системи дорадчих служб на обласному, районному та місцевому рівнях.

	поширення через мережу дорадницьких служб. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Провести організаційні заходи зі створення мережі дорадчих послуг.		України	
4	Диверсифікувати джерела фінансування системи дорадництва, зокрема через державно-приватні партнерства. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Розробити нормативно-правові акти.	2015 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України	Посилення нормативного регулювання державно-приватного партнерства
5	Продовжити розвиток мережі дорадчих служб на центральному, обласному та районному рівнях.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, НААН <u>Спільно з:</u> МОН	
6	Впровадити та підтримати функціонування електронної платформи.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, НААН <u>Спільно з:</u> МОН	
7	Забезпечити фінансову підтримку системи дорадництва.	2017 – 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, НААН <u>Спільно з:</u> МОН	

СТРАТЕГІЧНИЙ ПРІОРИТЕТ 10. ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ, ЗОКРЕМА ЛІСОВИМ ТА РИБНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Напрямок 10.1. Вода, земля, пестициди, нітрати і мінімальні екологічні стандарти

1	Виконання зобов'язання країни відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.			
1.1	Розробити Збірник найкращих аграрних практик (краща практика з використання гною). <i>Цільова група:</i> всі фермери, що утримують тварин.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, МОЗ	Розробка Збірника в частині використання гною, включаючи перелік затверджених технологій з утилізації гною.
1.2	Громадські обговорення щодо кодексу найкращих практик з використання гною. <i>Цільова група:</i> всі фермери, що утримують тварин.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, МОЗ	Обговорення найкращих практик з використання гною, підвищення інформованості про Директиви ЄС 91/676/ЕЕС.
1.3	Розробка Кодексу методів ведення кращих сільськогосподарських робіт (частина «Кращі практики з використання мінеральних добрив»). <i>Цільова група:</i> всі фермери, що утримують тварин.	2016 - 2017 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, МОЗ, Мінекономрозвитку	Розробка переліку затверджених технологій родючості ґрунту з мінеральними добривами
2	Боротьба з торгівлею фальсифікованими пестицидами та контрабандою.			
2.1	Інвентаризувати існуючі бренди пестицидів (перевірка інформації: про існуючі бренди; виробників і постачальників з владою країн-імпортерів; розвиток каналів обміну інформацією та обміну інформацією з іншими зацікавленими сторонами, включаючи органи правопорядку та Інтерполу).	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, Держветфітослужба, Державна фінансова служба, СБУ, МВС	Оновлення списку пестицидів, дозволених для використання в Україні.

	<i>Цільова група:</i> агрохімічний бізнес та фермери <i>Пропонований підхід і методи:</i> проект технічної допомоги.			
2.2	Удосконалити процедури митного оформлення для імпортерів пестицидів. (зниження митних пунктів пропуску, заповнення митних профілів ризиків, підвищення потенціалу співробітників правоохоронних та митних органів під час визначення та затримання підроблених пестицидів, Міжнародне співробітництво у реалізації механізму «Доставка раннього попередження», вдосконалення міжнародного співробітництва і обмін інформацією). <i>Цільова група:</i> агрохімічний бізнес <i>Пропонований підхід і методи:</i> інституціональні зміни та проект технічної допомоги.	2016 р.	<u>Головні:</u> Державна фінансова служба <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Держветфітослужба, СБУ, МВС	Значне зниження контрафактних пестицидів, контрабанди та незаконної міжнародної торгівлі.
2.3	Громадські кампанії про шкоду фальсифікованих пестицидів <i>Цільова група:</i> малі фермери і жителі сільських територій. <i>Пропонований підхід і методи:</i> гранти для НГО.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> НГО <u>Спільно з:</u> Держветфітослужба, обласні та районні адміністрації, сільські ради	Зниження попиту на ринку контрафактних пестицидів.
2.4	Підвищити потенціал компетентних органів з питань фітосанітарного контролю з метою зміцнення контролю ринку фальсифікованих пестицидів в країні. <i>Цільова група:</i> агрохімічний бізнес <i>Пропонований підхід і методи:</i> інституціональні зміни та проект технічної	2016 р.	<u>Головні:</u> Держветфітослужба <u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, Державна екологічна інспекція, МВС, СБУ	Значне скорочення внутрішньої частки ринку контрафактних пестицидів.

	допомоги.			
3	Розробка мінімальних екологічних стандартів.			
3.1	Розробити мінімальні екологічні стандарти та індикатори екологічних проблем у сільськогосподарському виробництві та розвитку сільських районів на національних рівнях та у пілотних областях (чи області). <i>Цільова група:</i> всі фермери <i>Пропонований підхід і методи:</i> пілотний проект.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, МОЗ, Адміністрації пілотних областей	Наближення існуючих методів ведення сільського господарства до Спільної сільськогосподарської політики ЄС, вибір пілотної області для реалізації механізму крос-дотримання.
3.2	Розробити мінімум один пілотний проект в рамках програми розвитку громад «GreenAgenda». <i>Цільова група:</i> всі фермери <i>Пропонований підхід і методи:</i> пілотний проект.	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> Адміністрації пілотних областей	Експериментальне впровадження «GreenAgenda» проекту щодо підтримки для поліпшення життя та екологічних умов і надання допомоги в розвитку ресурсоощадної, рентабельної спільноти.
4	Управління надзвичайними ситуаціями.			
4.1	Консультації з ЄС під час проведення зустрічі з розвитку стратегічного підходу до управління надзвичайними ситуаціями (Проект PPRD-East Phase2). <i>Цільова група:</i> сільські громади <i>Пропонований підхід і методи:</i> міжнародна технічна допомога та поліпшення міжвідомчого співробітництва.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> ДСНС, Держводагентство	Визначення зон ризику, розвиток бюджетної підтримки, розвиток системи місцевих рятувальних команд добровольців.
4.2	Розробити програми з відновлення сільськогосподарських природних ресурсів на звільнених територіях. <i>Цільова група:</i> сільські громади звільнених територій <i>Пропонований підхід і методи:</i> міжнародна	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики <u>Спільно з:</u> ДСНС, Мінекономрозвитку	Відновлення сільського господарства на звільнених територіях.

	технічна допомога і пілотний проект.			
4.3	<p>Організувати робочу місію навколо екологічної ситуації у соляній шахті, с. Солотвино.</p> <p><i>Цільова група:</i> громада фермерів Солотвино, фермери України, Румунії, Угорщини та Словаччини, що використовують воду з р. Тиса <i>Пропонований підхід і методи:</i> міжнародна допомога.</p>	2015 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> ДСНС, НАН, Український науково-дослідний інститут соляної промисловості</p>	Підготовка поточного оцінювання надзвичайної ситуації в районі Солотвино (соляна шахта); підготовка прогнозу щодо можливого розвитку надзвичайної ситуації та розроблення рекомендацій і Плану дій для запобігання транскордонній катастрофі.
4.4	<p>Організувати робочу нараду з питань сталого ресурсоощадного зрошення та управління водними ресурсами в Херсонській області та на півдні України.</p> <p><i>Цільова група:</i> Промислові фермери на півдні України, Державної екологічної інспекції. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Конференція.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, НАН</p>	Обговорення можливих технічних рішень для зрошення в зоні з високим рівнем ґрунтових вод з метою зниження водних і енергетичних витрат, уникнення засолення ґрунтів і поліпшення екологічної ситуації.
5	Адаптація до зміни клімату.			
5.1	<p>Організувати 4 регіональні семінари з адаптації до зміни клімату в сільському господарстві.</p> <p><i>Цільова група:</i> всі типи агробізнесу <i>Пропонований підхід і методи:</i> конференція.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, НАН</p>	Обговорення технічних і фінансових підходів до скорочення викидів парникових газів у сільському господарстві за результатами Глобального форуму з питань зміни клімату в Парижі і зобов'язань країни (листопад 2015).
5.2	<p>Розробити Національний план дій на пом'якшення та адаптацію сільського господарства до зміни клімату.</p> <p><i>Цільова група:</i> всі типи агробізнесу.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінекономрозвитку, НАН</p>	Адаптація сільського господарства до зміни клімату.
6	Зміцнення біологічної безпеки України.			
6.1	<p>Терміново визначити орган ЦОВВ, відповідальний за комплексне</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Апарат Президента України, Кабінет</p>	Зміцнення політики в питанні біологічної безпеки як складової

	<p>гарантування біологічної безпеки України, включаючи питання рослинництва, тваринництва та реєстрації біологічних агентів і токсинів.</p> <p><i>Цільова група:</i> Всі типи агробізнесу та виробництва продуктів харчування</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Інституціональна зміна.</p>		<p>Міністрів України</p> <p><u>Спільно з:</u> Мінагрополітики, МОЗ, НАН, НААН.</p>	національної безпеки.
6.2	<p>Розробити Національний План Дій, який визначає стратегію і заходи, викладені у політиці біологічної безпеки як складової безпеки України.</p> <p><i>Цільова група:</i> Всі типи агробізнесу та виробництва продуктів харчування</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> пряма субсидія.</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> СБУ, ДФС, НАН, НААН</p>	Затвердження порядку визначення, інвентаризації, та поводження з біологічними агентами і токсинами.
7.	Стале управління водними ресурсами.			
7.1	<p>Розробити Державну програму зі сталого управління водними ресурсами (зокрема зрошення та очищення стічних вод) з фінансуванням відповідних пілотних проектів на основі ДПП.</p> <p>Програма, насамперед, має створити інструменти для заохочення та фінансування реалізації ресурсоощадних зрошувальних систем. стимулювати використання локальних очисних споруд та повторне використання технічних вод у господарствах.</p>	2017 – 2019 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, Мінрегіон</p>	
8	Стале управління ґрунтами.			
8.1	<p>Розробити програму економічних стимулів для сталого управління земельними ресурсами для контролю деградації земель (зокрема розвиток системи підвищення</p>	2017 – 2018 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, Мінрегіон</p>	

	родючості ґрунтів) з екологічного моніторингу сільськогосподарських земель і ландшафтів.			
8.2	Розробити та впровадити систему агрохімічної сертифікації земель.	2017 - 2019 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінрегіон	
9.	Реалізація принципів комплексного підходу до управління шкідниками.			
9.1	Розробити та впровадити навчальні курси для професійних і непрофесійних користувачів пестицидів.	2017 - 2020 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінсоцполітики, МОН	
9.2	Розробити та впровадити інструменти, стимулюючі комплексну боротьбу із шкідниками (ІРМ) і впровадження ЄС стандарту 16636 з контролю над шкідниками.	2019 - 2020 рр.		
9.3	Інформувати громадськість про небезпеку для здоров'я від пестицидів, правила техніки безпеки щодо поводження з пестицидами та принципи контролю над шкідниками.	2017 - 2020 рр.	Головні: Мінагрополітики, МОЗ, Мінекономрозвитку, НГО	
10.	Наближення сільськогосподарського управління природними ресурсами до вимог САП ЄС.			
10.1	Провести PR-кампанію для САП.	2017 р.	Головні: Мінагрополітики	
10.2	Оцінити пілотні проекти щодо здійснення механізму взаємної відповідальності.	2018 р.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, Мінрегіон	
10.3	Розвинути місцеві показники найкращих сільськогосподарських екологічних умов.	2018 р.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, обласні адміністрації	

10.4	Реалізувати принцип взаємної відповідальності на загальнонаціональному рівні.	2019 - 2020 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку, обласні адміністрації	
11	Адаптація до зміни клімату.			
11.1	Реалізувати Національний план дій із скорочення емісій парникових газів від сільського господарства.	2017 - 2020 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
11.2	Реалізувати Національний план дій із адаптації сільського господарства до зміни клімату.	2017 – 2020 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
12	Виконання зобов'язань країни відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.			
12.1	Скласти кодекси найкращих практик ведення сільськогосподарських робіт та розробити програми, що полегшують реалізацію цих кодексів.	2017 р.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
12.2	Розробити зміни до законодавства, спрямовані на транспозиції Директиви ЄС 91/676 / ЕЕС.	2017 р.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
12.3	Визначити нітратно-вразливі зони, стоки які, можуть призвести до забруднення вод.	2017 р.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
12.4	Розвинути обов'язковий план дій для всіх фермерів, які працюють у нітратно-вразливих зонах, зокрема зі зниженням родючості ґрунту через забруднення мінеральними і органічними добривами.	2017– 2018 рр.	Головні: Мінагрополітики, Мінекономрозвитку	
Напрямок 10.2. Розвиток органічного сільськогосподарського виробництва та ринку				
1	Розробка та ефективна імплементація органічного законодавства в Україні, яке гармонізовано із законодавством ЄС, включаючи			

	<p>державну підтримку для розвитку органічного виробництва та організації збуту.</p> <p><i>Цільова група:</i> органи державної влади, виробники, громадські організації.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> визначити ключові положення, які потребують змін для гармонізації із законодавством ЄС, залучити експертів від Європейської Комісії та місцевих фахівців для допомоги у підготовці нової редакції Закону України №425-VII.</p>			
1.1	<ul style="list-style-type: none"> – Розробити нову редакцію Закону України «Про органічну сільськогосподарську продукцію», яка гармонізована з органічним законодавством ЄС (Постанови ЄС 834/2007, 889/2008) – Розробити та ухвалити підзаконні акти для ефективного функціонування органічного законодавства України (контроль та нагляд, процедури акредитації, сертифікації, маркування тощо). 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики</p> <p><u>Спільно з:</u> спілка виробників сертифікованих органічних продуктів «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, Асоціація учасників органічного виробництва «БЮЛан Україна», сертифікаційний орган «Органік стандарт», консультативний орган «КьюС», МБО Інформаційний центр «Зелене досьє», інші учасники органічного ринку; FiBL</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Запровадження позитивних законодавчих змін, еквівалентних вимогам законодавства Європейського Союзу; – сприяння експорту органічної продукції; – розвиток внутрішнього ринку органічної продукції; – термін «органічний» є захищеним від зловживань; – споживачі довіряють органічній продукції; – виробники органічної продукції захищені від нечесної конкуренції.
1.2	<p>Врегулювати юридичним шляхом «пакет бар'єрів» розвитку органічного ринку в Україні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначити та привести до функціонування державний орган, якому передаються повноваження державного контролю і нагляду у сфері органічного сільськогосподарського виробництва; – врегулювати питання маркування та державного логотипу органічної продукції, контролю та нагляду (в т.ч. розмежування цих функцій); – визначити «органічні» зони; – вилучити органічні продукти з переліку соціально значимих продуктів харчування з регульованою державою ціною; – визначити процедуру визнання діючих 	2015 - 2016 рр.		

	<p>органічних виробників, що сертифіковані відповідно до органічного законодавства ЄС (сертифікація/оцінка відповідності);</p> <ul style="list-style-type: none"> – відхилити зареєстрований проект закону про використання «біо» для неорганічних молочних продуктів; – дозволити еко-маркування лише для нехарчових продуктів (для харчових можливо лише за умови виконання вимог органічного закону); – захистити використання органічного логотипу ЄС (євролистка) в Україні та зупинити його неправомірне використання тощо). 			
1.3	<ul style="list-style-type: none"> – Підготувати та реалізувати національну та регіональні програми державної підтримки розвитку органічного ринку в Україні; – Додати державну підтримку розвитку органічного сільського господарства у нову Програму державної підтримки сільського господарства. 	2016 р.		
1.4	Запровадити дієві заходи щодо захисту терміну «органічний» та захисту прав споживачів органічної продукції.	2016 р.		
2	<p>Створення та підтримка інституціонального розвитку державних органів влади на національному та регіональному рівнях щодо розвитку органічного сільськогосподарського виробництва.</p> <p><i>Цільова група:</i> органи державної влади, виробники, громадські організації.</p>			
2.1	<ul style="list-style-type: none"> – Створити відділ з розвитку органічного виробництва та збуту у Мінагрополітики та структурі, що відповідатиме за нагляд відповідно до органічного законодавства; – Призначити хоча б одну відповідальну 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, 24 обласні державні адміністрації</p> <p><u>Спільно з:</u></p>	<p>Призначено відповідальних осіб у державних органах влади, які впроваджують отримані знання щодо органічної теми для розвитку органічного ринку в Україні. Реалізовано програми державної</p>

	<p>особу за розвиток органічного виробництва в кожному Департаменті агропромислового розвитку усіх 24-х обласних державних адміністрацій.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Призначення відповідальних за органічну сферу осіб в органах державної влади; – залучення фахівців із формування державної політики для розвитку органічного ринку в Україні, з органічного рослинництва, тваринництва та бджільництва, переробленої продукції, маркування та збуту, а також державного нагляду тощо до відділу та нової структури. 		<p>Спілка виробників сертифікованих органічних продуктів «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, Асоціація учасників органічного виробництва «БЮЛан Україна», сертифікаційний орган «Органік стандарт», консультативний орган «КьюС», МБО Інформаційний центр «Зелене досьє», інші учасники органічного ринку; FiBL</p>	<p>підтримки розвитку органічного ринку в Україні на національному і регіональному рівнях.</p>
3	<ul style="list-style-type: none"> – Розробка та впровадження соціально-економічних стимулів для розвитку органічного ринку; – зростання обсягів торгівлі та якості органічної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках; – залучення нових виробників до органічного сільського господарства, забезпечення захисту прав споживачів та унеможливлення нечесної конкуренції; – формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні. <p><i>Цільова група:</i> виробники органічної продукції, торговельні організації, громадські організації.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> юридична експертиза, конструктивні обговорення серед учасників виробничо-збутового ланцюга, громадських організацій, надавачів послуг та пряма підтримка вищеперерахованих заходів, використання міжнародного досвіду.</p>			
3.1	<p>Запровадити економічні стимули для сприяння органічному виробництву та розвитку торгівлі органічною продукцією (виплати для органічного сільського господарства).</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Мінагрополітики, МЗС</p> <p><u>Спільно з:</u> Спілка виробників «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, асоціація «БЮЛан Україна»,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Підвищено конкурентоспроможність українських виробників органічної продукції та доступ до міжнародних ринків; – створено додаткову вартість та отримано преміальну ціну органічними виробниками; – реалізовано державне замовлення
3.2	<p>Забезпечити державне замовлення органічної продукції для дитячих садочків та шкіл, Міністерства аграрної політики та продовольства України та обласних</p>	2015 - 2017 рр.		

	державних адміністрацій. Почати, наприклад, у вибраній пілотній Житомирській області.		сертифікаційний орган «Органік стандарт», консультативний орган «КьюС», МБО Інформаційний центр «Зелене досє», інші учасники органічного ринку; FiBL	органічної продукції для дитячих садочків та шкіл, Мінагрополітики та обласних державних адміністрацій (наприклад, у вибраній пілотній області); – економічне зростання та розвиток бізнесу у сфері органічного сільського господарства; – органічні продукти внесено у Закон України «Про дитяче харчування»; – частка органічних продуктів становить 2-5 відсотків від усього асортименту харчових продуктів у торговельних організаціях; – збільшення органічних підприємств; – збільшення органічних підприємств та покращення якості продукції; – створено логістично-дистрибуційно-пакувальні центри (5 пілотних) для створення додаткової вартості на місцевому рівні; – доступ до фінансових ресурсів для реінвестування, розширення органічного виробництва, започаткування переробки для отримання додаткової вартості; – створено позитивний імідж Україні завдяки успішній участі павільйону України органічної продукції на міжнародних виставках.
3.3	Забезпечити доступ органічної продукції до участі в державних тендерах на національному і регіональному рівнях.	2016 - 2017 рр.		
3.4	Внести органічні продукти в Закон України «Про дитяче харчування».	2016 р.		
3.5	Запровадити квотування органічної продукції в торгових мережах.	2016 р.		
3.6	Пріоритетний доступ для органічних виробників до інструментів державної підтримки.	2016 р.		
3.7	Сприяти інвестуванню у технології органічного виробництва та створення спільних підприємств.	2016 р.		
3.8	Виділення коштів на створення логістично-дистрибуційно-пакувальних центрів з овочесховищем з контрольованим середовищем (клімат-контроль) та транспортною базою. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Пілотний проект з одним відділенням поблизу Києві та чотирма регіональними відділеннями (північ, південь, захід, схід) для формування великих партій для відправки та ефективного використання сортувально-пакувального обладнання.	2016 - 2017 рр.		
3.9	Провести перемовини з фінансовими установами та міжнародними організаціями для запровадження мікро-фінансування органічних виробників.	2015 - 2016 рр.		

	<i>Пропонований підхід і методи:</i> до 50 000 євро для малого бізнесу, 50 000-100 000 євро для середнього бізнесу під 4-6 відсотків у євро, 8-12 відсотків у грн.			
3.10	Забезпечити політична та фінансову підтримку участі органічних виробників у міжнародних виставках органічної продукції для сприяння розвитку експорту. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Національний павільйон України на найбільшій міжнародній виставці органічних продуктів «Біофах», 10-13.02.2016, м. Нюрнберг, Німеччина.	2015 - 2016 рр.		
4	Розробка і системна реалізація програм у сфері освіти, науки, консультацій, управління знаннями з органічного сільськогосподарського виробництва і збуту, та виділення державної підтримки у цій сфері. <i>Цільова група:</i> освітяни, науковці, консультанти, виробники, переробники, селяни. <i>Пропонований підхід і методи:</i> управління знаннями та впровадження кількох пілотних проектів щодо проведення досліджень і розповсюдження результатів серед інших сільськогосподарських виробників.			
4.1	Створити інформаційну базу онлайн щодо органічного виробництва на національному та обласному рівнях. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Розроблені матеріали (в т.ч. регіональні програми розвитку, основи законодавчої бази, корисні посилання, наукові праці, освітні програми тощо), про кількість виробників, площі органічного статусу (відповідного органічного стандарту), діючі органічні господарства, наявні консультанти тощо).	2016 р.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, МОН, НААН <u>Спільно з:</u> консультаційний орган «КьюС», консультаційний орган «ВПІ Груп», консультаційний орган «Сіб-Агро», спілка виробників «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, асоціація	<ul style="list-style-type: none"> – Систему освіти, науки, консультацій, управління знаннями з органічного сільськогосподарського виробництва та збуту започатковано і вона системно працює; – виробники органічної продукції отримують якісну кваліфіковану експертизу щодо впровадження технологій в органічному сільському господарстві від консультантів і науковців; – формування кадрового потенціалу освітніми та науковими
4.2	Створити та підтримати кваліфікованих фахівців для консультування щодо органічного виробництва, переробки, торгівлі органічної продукції.	2016 р.		

4.3	Забезпечити державне фінансування проведення наукових досліджень щодо стратегічних напрямів розвитку органічного ринку на базі органічних виробників.	2016 р.	«БЮЛан Україна», сертифікаційний орган «Органік стандарт», МБО, Інформаційний центр «Зелене досє», інші учасники органічного ринку; FiBL	установами для працевлаштування у виробників органічної продукції у середньо- і довгостроковій перспективі.
4.4	Забезпечити участь українських науковців з питань розвитку органічного виробництва у міжнародних наукових заходах з метою підвищення рівня компетенції, обміну досвідом та пришвидшення інтеграції у світову наукову спільноту органічного сектору.	2016 р.		
4.5	Розробити та впровадити програми органічної тематики у навчальних закладах на середньо- і довгострокову перспективу.	2016 р.		
5	Підвищити рівень обізнаності про органічні продукти серед споживачів та виробників через запроваджений системний підхід та державну підтримку у сфері комунікацій щодо просування органічних продуктів <i>Цільова група:</i> виробники органічної продукції, споживачі, громадські організації <i>Пропонований підхід і методи:</i> всеохоплюючий підхід із залученням усіх зацікавлених сторін (в т.ч. учасників органічного ринку), використання міжнародного досвіду, розпочати впровадження у двох пілотних областях – Львівській і Житомирській.			
5.1	Розробити і реалізувати систему заходів для просування органічної продукції та підвищення іміджу органічного виробництва <i>Пропонований підхід і методи:</i> проведення ярмарків органічної продукції, круглих столів тощо.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Мінприроди, Мінекономрозвитку, 24 обласні державні адміністрації	– Споживачі та виробники України розуміють і знають правильне визначення та розпізнають маркування органічної продукції; – інтерес щодо теми органічних продуктів зріс серед ЗМІ.
5.2	Забезпечити просування державного логотипу для маркування органічної продукції через фінансування відповідних заходів донорським коштом протягом перехідного періоду та з державного бюджету.	2016 р.	<u>Спільно з:</u> спілка виробників «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, асоціація «БЮЛан Україна»,	

5.3	Провести соціальну рекламу для збільшення виробництва та споживання органічних продуктів у всіх областях України.	2016 р.	сертифікаційний орган «Органік стандарт», консультативний орган «КьюС», МБО, Інформаційний центр «Зелене досьє», інші учасники органічного ринку; FiBL
5.4	Випускати мінімум один сюжет/репортаж на місяць на державному ТБ, радіо та у пресі про органічне виробництво з акцентом на діяльності місцевих органічних сертифікованих виробників.	2016 р.	
5.5	Провести мінімум один семінар про органічне виробництво для місцевих виробників і переробників, інших зацікавлених осіб на обласному рівні.	2016 р.	
5.6	Створити пункт меню «Органічне виробництво» на сайтах Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, веб-сайтах 24-х обласних державних адміністрацій (наприклад, підсторінка в розділі меню Департаменту агропромислового розвитку обласних адміністрацій).	2015 - 2016 рр.	
5.7	Розробити, підтримати та просувати єдиний об'єднуючий веб-портал органічного сектору України. <i>Пропонований підхід і методи:</i> на порталі розміщується інформація для споживачів, виробників, надавачів послуг, інших зацікавлених організацій про продукти органічного сільського господарства, органічний сектор України.	2015 - 2016 рр.	
6	Продовження розробки та ефективної імплементації органічного законодавства в Україні, яке гармонізовано з законодавством		

	ЄС, включаючи державну підтримку для розвитку органічного виробництва та організації збуту. <i>Цільова група:</i> виробники, органи державної влади, споживачі.			
6.1	Розробити та впровадити Національний план дій щодо розвитку органічного виробництва та збуту.	2017 - 2020 рр.		
6.2	Ефективна імплементація органічного законодавства в Україні, яке гармонізовано з законодавством ЄС. (в т.ч. проведення заходів з підвищення рівня компетенції), включаючи державну підтримку для розвитку органічного виробництва та організації збуту.	2017 - 2020 рр.		
7	Продовження підтримки інституціонального розвитку державних органів влади на національному та регіональному рівнях щодо розвитку органічного сільськогосподарського виробництва. <i>Цільова група:</i> виробники, органи державної влади, споживачі <i>Пропонований підхід і методи:</i> всеохоплюючий підхід із залученням усіх зацікавлених сторін (в т.ч. учасників органічного ринку), розпочати впровадження пілотних проектів, використання міжнародного досвіду			
7.1	Забезпечити підтримку інституціонального розвитку державних органів влади на національному та регіональному рівнях щодо розвитку органічного сільськогосподарського виробництва.	2017 - 2020 рр.		
7.2	Надати адміністративну підтримку інституціональному розвитку асоціацій виробників органічної продукції на національному та регіональному рівнях, їх введенню в Громадську Раду при Міністерстві аграрної політики та продовольства України та при обласних державних адміністраціях.	2017 - 2020 рр.		
8	Продовження розробки та впровадження соціально-економічних стимулів для розвитку органічного ринку, зростання обсягів торгівлі та якості органічної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, залучення нових виробників до органічного			

	сільського господарства, забезпечення захисту прав споживачів та унеможливлення нечесної конкуренції, а також формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні. <i>Цільова група:</i> виробники, громадські організації, надавачі послуг, роздрібна торгівля, інвестори, споживачі <i>Пропонований підхід і методи:</i> всеохоплюючий підхід із залученням усіх зацікавлених сторін (в т.ч. учасників органічного ринку), впровадження пілотних проектів, використання міжнародного досвіду.			
8.1	Розробити систему захисту органічних виробників у каналах збуту для уникнення обману споживачів та нечесної конкуренції.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, МЗС	
8.2	Розробити національні та регіональні програми стимулювання споживання органічних продуктів, наприклад, Національна та регіональні програми «Діти їдять органічні продукти».	2017 - 2020 рр.	<u>Спільно з:</u> спілка виробників «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, асоціація «БЮЛан Україна», сертифікаційний орган «Органік стандарт», консультативний орган «КьюС», МБО, Інформаційний центр «Зелене досьє», FiBL	
8.3	Забезпечити політичну та фінансову підтримку участі органічних виробників у міжнародних виставках органічної продукції з метою сприяння розвитку експорту.	2017 - 2020 рр.		
8.4	Забезпечити державну підтримку розвитку експорту органічної продукції та провадження державної політики для поліпшення іміджу України на міжнародному рівні як надійного постачальника органічної продукції (просування України як надійного постачальника органічної продукції в основних країнах-експортерах органічної продукції з України).	2017 - 2020 рр.		
8.5	Сприяти об'єднанню органічних виробників в асоціації, кооперативи та кластери для більш ефективного виробництва, просування та реалізації органічної продукції.	2017 - 2020 рр.		

8.6	Сприяти доступу до «дешевих» ресурсів, кредитів, т.ч. товарних.	2017 - 2020 рр.		
8.7	Впровадити п'ять пілотних проектів з підтримки органічного виробництва на регіональному рівні.	2017 - 2020 рр.		
8.8	Забезпечити державне замовлення органічної продукції для дитячих садочків та шкіл, Міністерства аграрної політики та продовольства України та обласних державних адміністрацій, враховуючи результати в пілотних областях.	2017 - 2020 рр.		
8.9	Сприяти розвитку технологій органічного виробництва (в т.ч. розробка технологічних карт з кожної сільськогосподарської культури) в агро-кліматичних умовах України та створення спільних підприємств.	2017 - 2020 рр.		
8.10	Впровадити функціонування логістично-дистрибуційно-пакувальних центрів з овочесховищем з контрольованим середовищем (клімат-контроль) та транспортною базою (пілотний проект з одним відділенням поблизу Києва та чотирма регіональними відділеннями (північ, південь, захід, схід) для формування великих партій для відправки та ефективного використання сортувально-пакувального обладнання.	2017 - 2020 рр.		
9	<p>Розробка і системна реалізація програм у сфері освіти, науки, консультацій, управління знаннями з органічного сільськогосподарського виробництва та збуту, та виділення державної підтримки у цій сфері</p> <p><i>Цільова група:</i> освітяни, науковці, консультанти, виробники, переробники, селяни</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> система аналізу і синтезу, співпраця між виробниками і науковцями/освітянами, використання міжнародного досвіду</p>			

9.1	Проводити регулярне оновлення інформаційної бази он-лайн щодо органічного виробництва на національному та обласному рівнях.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, МОН України, НААН	
9.2	Запровадити окремий курс «Органічне виробництво» у навчальних закладах.	2017 - 2020 рр.	<u>Спільно з:</u> консультаційний орган «КьюС»,	
9.3	Забезпечити державне фінансування проведення наукових досліджень щодо стратегічних напрямів розвитку органічного ринку на базі органічних виробників.	2017 - 2020 рр.	консультаційний орган «ВПІ Груп», консультаційний орган «Сіб-Агро», спілка виробників «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, асоціація «БЮЛан Україна», сертифікаційний орган «Органік стандарт», МБО Інформаційний центр «Зелене досьє», інші учасники органічного ринку; FiBL	
9.4	Реалізувати державні програми забезпечення виробників органічної продукції відповідними консультантами через впровадження ефективної мережі кваліфікованих фахівців для консультування щодо органічного виробництва, переробки, торгівлі органічної продукції.	2017 - 2020 рр.		
10	Підвищити рівень обізнаності про органічні продукти серед споживачів та виробників через запроваджений системний підхід та державну підтримку у сфері комунікацій щодо просування органічних продуктів. <i>Цільова група:</i> виробники, споживачі, органи державної влади, науковці, освітяни, громадські організації, надавачі послуг на загальному ринку органічних продуктів. <i>Пропонований підхід і методи:</i> всеохоплюючий підхід із залученням усіх зацікавлених сторін (в т.ч. учасників органічного ринку), одночасне впровадження на національному і обласному рівні для синергетичного ефекту, використання міжнародного досвіду.			
10.1	Розробити та реалізувати систему заходів для просування органічної продукції та поліпшення іміджу органічного виробництва.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	

10.2	Провести соціальну рекламу органічного виробництва та продукції (в т.ч. логотипи України та ЄС, що маркують органічну продукцію) у ЗМІ, Інтернеті, включаючи офіційні сайти органів державної влади.	2017 - 2020 рр.	Спільно з: спілка виробників «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, асоціація «БІОЛан Україна», сертифікаційний орган «Органік стандарт», консультативний орган «КьюС», МБО Інформаційний центр «Зелене досьє», FiBL	
10.3	Удосконалити та просувати єдиний об'єднуючий портал органічного сектору України.	2017 - 2020 рр.		
10.4	Створити онлайн торгову платформу органічної продукції для експорту і внутрішнього ринку.	2017 - 2020 рр.		
10.5	Підтримати просування органічної продукції на спеціалізованих органічних ярмарках (наприклад, Всеукраїнський ярмарок органічної продукції) та міжнародних і місцевих виставках (наприклад, найбільша міжнародна виставка органічних продуктів «Біофах»), організацію спеціалізованих прес-турів та системна робота з журналістами.	2017- 2020 рр.		
10.6	Проводити просвітницькі заходи серед сільськогосподарських підприємств, особливо у сільській місцевості.	2017 - 2020 рр.		

Напрямок 10.3. Лісове господарство

1	Удосконалити законодавчу базу в сфері лісового господарства для забезпечення можливості формування ефективної лісової політики. <i>Цільова група:</i> постійні лісокористувачі <i>Пропонований підхід і методи:</i>	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики, Держлісагентство	Запровадження законодавчих змін, що сприятимуть збалансованому веденню лісового господарства та посиленню екологічної, соціальної та економічної функцій лісу.
---	---	--------------------	---	--

	<p>створити робочу групу при Державному агентстві лісових ресурсів із залученням фахових експертів, зокрема юристів, для розробки удосконаленої законодавчої та нормативної бази, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> – внести зміни до Лісового кодексу України в частині розподілу повноважень між відповідними державними органами, а також органами місцевого самоврядування; – внести зміни до Податкового кодексу України з метою уточнення об'єктів і порядку оподаткування суб'єктів та діяльності у сфері ведення лісового господарства; – визначити механізм бюджетного фінансування лісового господарства з урахуванням регіональних особливостей умов ведення лісового господарства та внести відповідні зміни до Бюджетного кодексу України; – внести зміни до Закону України «Про Основні засади (Стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 р.» з метою уточнення засад державної політики щодо лісових ресурсів та ведення лісового господарства. – створити справедливую, диференційовану та зрозумілу систему визначення шкоди, заподіяної лісопорушеннями та браконьєрством, внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення і Кримінального кодексу України щодо уточнення підстав та порядку притягнення до відповідальності за порушення вимог законодавства щодо 			
--	--	--	--	--

	<p>лісових ресурсів;</p> <ul style="list-style-type: none"> – внести зміни до Закону України «Про мисливське господарство та полювання» та інші пов'язані законодавчі та нормативно-правові акти з метою удосконалення системи організації та ведення мисливського господарства, поліпшення фінансового забезпечення мисливського господарства; – розробити та прийняти Державну цільову програму «Ліси України» на 2016-2020 роки. 			
2	<ul style="list-style-type: none"> – Удосконалити модель управління лісовим господарством через удосконалення функцій законотворення й державного контролю у сфері лісових відносин та функцій ведення лісового господарства; – переглянути та удосконалити пов'язані існуючі нормативні акти; – розробити ефективний фінансово-економічний механізм забезпечення ведення лісового господарства (включаючи оподаткування) з урахуванням територіальної нерівномірності розподілу лісових ресурсів, зростаючих витрат на забезпечення соціальних і екологічних функцій лісів, необхідності інвестицій у збільшення площі та поліпшення якості лісів. <p><i>Цільова група:</i> Постійні лісокористувачі. <i>Пропонований підхід і методи:</i></p>	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	Забезпечення розвитку лісгосподарської галузі, концентрації інтелектуального, технологічного, економічного потенціалу, кадрових ресурсів, підвищення ефективності їх використання.

	створити робочу групу при Державному агентстві лісових ресурсів із залученням фахових експертів, зокрема юристів, для розробки необхідних нормативних актів.			
3	Створити прозорий ринок деревини в Україні. <i>Цільова група:</i> постійні лісокористувачі, деревообробні підприємства <i>Пропонований підхід і методи:</i> – створити робочу групу при Державному агентстві лісових ресурсів із залученням фахових експертів, зокрема юристів, для розробки або зміни необхідних нормативних актів; – розробити та впровадити нові правила торгівлі необробленою деревиною; – впровадити механізм реалізації деревини для забезпечення доступу до деревної сировини на засадах справедливої конкуренції; – нормативне забезпечення легальності походження деревини та продуктів її переробки.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	– Зниження корупційних ризиків під час торгівлі деревиною; – забезпечення гарантій поставок сировини за довгостроковими угодами; – залучення інвестицій у деревообробну галузь.
4	Забезпечити конкурентоздатність лісового господарства. <i>Цільова група:</i> постійні лісокористувачі.			
4.1	Провести комплексний аналіз стану ведення лісового господарства всіх лісокористувачів, зокрема стану використання лісових ресурсів, спрямованого на збільшення обсягів заготівлі деревини та недревних лісових продуктів.	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	– Підвищення рівня використання лісових ресурсів; – створення сприятливого інвестиційного клімату в лісовій галузі.
4.2	Забезпечити проведення наукових розробок нових технологій та	2015 - 2016 рр.		

	вдосконалення виробничих процесів лісового господарства і впровадження їх результатів у виробництво.			
4.3	Створити законодавчі передумови та розробити механізми залучення інвестицій в лісовирощування, лісове господарство, розвиток сучасних систем обліку, логістики та маркетингу лісопродукції.	2015 - 2016 рр.		
4.4	Започаткувати пілотні проекти інноваційного розвитку.			
4.4.1	Розробити та забезпечити функціонування системи електронного обліку деревини (три лісових господарства в різних природних зонах)	2016 р.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	Підвищення рівня використання лісових ресурсів, створення сприятливого інвестиційного клімату в лісовій галузі.
4.4.2	Створити базовий розсадник у кожній природній зоні із сучасною технікою лісовирощування.	2016 р.		
4.4.3	Забезпечити комплексну сучасну протипожежну базу лісогосподарського підприємства (три лісових господарства у різних природних зонах).	2016 р.		
4.4.4	Вирішити проблеми всихання смереки в Карпатах (проведення заходів на базі одного лісового господарства в Карпатському регіоні).	2016 р.		
4.5	Оновити основні засоби та матеріально-технічну базу лісогосподарських підприємств та забезпечити лісове господарство природозберігаючими технологіями, виробничими технологічними комплексами і обладнанням для лісовирощування, ведення лісовпорядкування, охорони та			

	захисту лісів.			
4.6	Забезпечити перехід на європейські стандарти вимірювання, сортименталії та оцінювання якості деревини із залученням наукових установ у сфері лісового господарства для проведення гармонізації державних стандартів з європейськими.	2016 р.	Головні: Держлісагентство	Гармонізація державних стандартів з європейськими.
4.7	Забезпечення розвитку лісової транспортної інфраструктури та запровадження будівництва нових лісових доріг.	2016 - 2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Упорядкування системи та збільшення обсягу побудованих лісових доріг.
4.8	Здійснити облік всіх лісів.	2016 - 2017 рр.	Головні: Держлісагентство	Оновлення інформації щодо лісів держави.
4.9	Провести національну лісову інвентаризацію.	2016 - 2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Оцінювання лісового фонду з використанням статистичних методів.
4.10	Забезпечити функціонування загальнодержавної єдиної системи електронного обліку деревини.	2016 - 2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Електронний облік з приймання, переміщення, інвентаризації та реалізації деревини.
4.11	Подальший розвиток державно-приватного партнерства, зокрема щодо користування лісами, та збільшення обсягів використання не деревних лісових продуктів	2016 - 2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Сприяння підвищенню економічної функції лісу.
5	Підвищення професійного рівня працівників галузі лісового господарства.			
5.1	Запровадити спеціальні освітні заходи.	2016 - 2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Поліпшення системи лісогосподарської освіти та підвищення кваліфікації.
5.2	Розробити та запровадити програми стажування для працівників галузі.	2016 - 2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Поліпшення системи підвищення кваліфікації.
6	Удосконалення ведення мисливського господарства.			
6.1	Впорядкувати мисливські угіддя.	2016-2020 рр.	Головні: Держлісагентство	Оновлення інформації щодо мисливських угідь
6.2	Поліпшити матеріально-технічне	2016 - 2020	Головні:	Поліпшення системи охорони

	забезпечення служби охорони мисливської фауни.	рр.	Держлісагентство	мисливської фауни
6.3	Здійснити заходи щодо збільшення чисельності мисливських тварин, регулювання чисельності хижих та шкідливих тварин, пропагування культури мисливства.	2016 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	Збільшення чисельності мисливських тварин
7	Розробка та впровадження Програм реабілітації стану лісів та відновлення лісових ресурсів.			
7.1	<ul style="list-style-type: none"> – Провести попередні інженерні заходи в лісах з виявлення та ліквідації боєприпасів, запровадити комплексне обстеження на предмет техногенного забруднення земель. (для земель, визнаних техногенно забрудненими, необхідна розробка спеціальних місцевих програм лісорозведення); – провести лісопатологічне обстеження з метою призначення санітарно-оздоровчих заходів, протипожежного влаштування, охорони та захисту лісів від пожеж, шкідників та хвороб. 	2016 р.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	Зменшення ризиків екологічної катастрофи.
7.2	<ul style="list-style-type: none"> – Провести заходи з лісовпорядкування з метою визначення обсягів знелісення; – за результатами лісовпорядних заходів розробити програму реабілітації та провести комплекс лісовідновлюваних робіт. 	2016 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держлісагентство	Відновлення лісів
Напрямок 10.4. Біоенергетика				
1	Надати подальшу інституціональну підтримку Мінагрополітики щодо	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	- Вдосконалення роботи відповідних підрозділів Мінагрополітики;

	<p>формування сировинної бази та впровадження біоенергетики в агропродовольчому секторі.</p> <p><i>Цільова група:</i> Мінагрополітики <i>Пропонований підхід і методи:</i> розглянути питання можливої реорганізації та вдосконалення відповідних підрозділів Мінагрополітики.</p>		<p><u>Спільно з:</u> Міненерговугілля, міжнародні організації та програми</p>	<ul style="list-style-type: none"> - прискорення реформування галузі за конкретними напрямками;
2	<p>Покращити міжвідомчу координацію дій з питань біоенергетики.</p> <p><i>Цільова група:</i> Всі учасники сектору (зокрема державні відомства та галузеві об'єднання).</p>			
2.1	<p>Створити ефективну та дійову координаційну групу з питань біоенергетики.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Міжнародні організації мають ініціювати створення координаційної групи з біоенергетики (наприклад, робочої групи, координаційної платформи або створення нової неурядової організації), яка б відповідала за координацію заходів з розвитку та просування біоенергетики серед ключових учасників сектору.</p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> міжнародні організації та програми, Держенергоефективності, Мінагрополітики, Міненерговугілля</p> <p><u>У співпраці з:</u> Мінприроди, Держлісагентство, наукові установи НАН (наприклад, ДП «УкрЦВТ», Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків), Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Мінінфраструктури, Мінрегіон тощо.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ефективна координація в галузі; - прискорення реформування галузі за конкретними напрямками; - інституалізація сектору біоенергетики та групи лобіювання і просування біоенергетики.
2.2	<p>Підготувати консолідовану програму та скласти чітку дорожню карту розвитку</p>	2016 р.	<p><u>Головні:</u> міжвідомча</p>	<p>Надати учасникам сектору чіткий та довготривалий план розвитку</p>

	<p>біоенергетики у контексті Енергетичної стратегії України.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> Держенергоефективності з відповідними міжнародними організаціями та профільними інститутами мають керувати процесом консолідації (на підставі всіх існуючих стратегій, у тому числі у галузі сільського господарства) чіткої дорожньої карти розвитку біоенергетики.</p>		<p>координаційна група</p> <p><u>У співпраці з:</u> всі учасники сектору (зокрема, державні відомства та галузеві об'єднання)</p>	біоенергетики.
2.3	<p>Вдосконалити законодавчу базу біоенергетики в Україні.</p> <p><i>Цільова група:</i> всі учасники сектору <i>Пропонований підхід і методи:</i> міжнародні агенції разом з галузевими об'єднаннями та у тісній координації з державним сектором мають створити експертні групи з підготовки законопроектів та внесення змін до існуючих законів та підзаконних актів. Державні відомства мають взяти на себе зобов'язання з їх прийняття. Зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Прискорити впровадження нормативів ЄС в Україні (Директиви 2009/28/ЄС); - вдосконалити процедури визначення, надання та адміністрування зелених тарифів на біоенергію, вдосконалення методики розрахунку тарифу на виробництво теплової енергії з інших видів палива з біомаси; - впровадити термін «біомаса» у національне законодавство; - включити енергокультури до культур, які можна вирощувати в Україні; 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> координаційна група з біоенергетики, галузеві об'єднання, міжнародні агенції</p> <p><u>У співпраці з:</u> державні відомства, представники приватного сектору</p>	Подолання окремих законодавчих перешкод щодо розвитку біоенергетики.

	<ul style="list-style-type: none"> - розробити нормативно-правову базу забезпечення виробництва та використання газоподібного біопалива через систему накопичення, очищення та передачі у загальну мережу; - Розробити на базі директиви 2009/28/ЄС технічний регламент про альтернативні джерела енергії. 			
3	Запровадити систему соціально-економічного стимулювання розвитку біоенергетики.			
3.1	<p>Підготувати та прийняти поправки до законів та підзаконних актів, розробити науковообґрунтовані рекомендації щодо зонування енергетичних культур.</p> <p><i>Цільова група:</i> всі учасники сектору <i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - визначення сільськогосподарських земель, які можна використовувати для вирощування енергетичних культур без конкуренції з харчовими культурами та загрози національній і світовій харчовій безпеці; - запровадити процедури моніторингу вирощування біоенергетичних культур; - дозволити вирощування енергетичних культур на визначених сільськогосподарських землях. 	2016 р.	<p><u>Головні:</u> координаційна група, Мінагрополітики, НААН, місцеві адміністрації</p>	Покращення доступу та використання ресурсів.
4	<ul style="list-style-type: none"> - Оцінити ринок біомаси та біоенергії в Україні; - Оцінити біоенергетичний потенціал країни. <p><i>Цільова група:</i> міжнародні агенції <i>Пропонований підхід і методи:</i></p>	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> міжнародні агенції</p>	Наявність об'єктивних даних щодо біоенергетичного потенціалу країни.

	міжнародні організації в межах існуючих проектів або шляхом започаткування нових проводять оцінювання економічно обґрунтованого, сталого біоенергетичного потенціалу країни, який би дозволив покращити енергетичну безпеку України та не становив загрози для продовольчої безпеки. Аналіз має бути незалежним та неупередженим.			
5	Розробка національної програми розвитку біоенергетики, енергоефективності та енергозбереження в агропродовольчому секторі. <i>Цільова група:</i> всі учасники сектору.			
5.1	Розробити національну програму розвитку біоенергетики, енергоефективності та енергозбереження в агропродовольчому секторі, запровадивши: - відшкодування кредитів для проектів зі створення плантацій багаторічних енергетичних культур та плантацій деревних порід, які офіційно зареєстровані в Україні; - механізм стимулювання вирощування та розмноження біоенергетичних культур (енергетична верба, міскантус, свічграс та інші). <i>Пропонований підхід і методи:</i> створення механізму державної підтримки.	2016 р.		
5.2	Створення інвестиційного фонду, що забезпечить придбання нової або старої техніки у агролізинг з метою вирощування та виробництва біопалива. <i>Пропонований підхід і методи:</i> Створення механізму державної підтримки.	2016 р.		
6	Створити інформаційний центр з питань	2015 - 2016	<u>Головні:</u>	Збільшення попиту на біомасу на

	просування біоенергетики. <i>Цільова група:</i> всі учасники сектору <i>Пропонований підхід і методи:</i> надати підтримку місцевим об'єднанням галузі у проведенні ефективних інформаційних кампаній та сприятти зростанню обізнаності серед компаній та споживачів щодо енергоефективності та сталості.	рр.	Галузеві об'єднання разом з міжнародними агенціями	місцевому ринку шляхом просування виробництва та споживання біоенергії в Україні.
7	Покращення доступу учасників сектору до інформації та збільшення обізнаності з питань енергоефективності та сталості.			
7.1	- Продовжити просування ідей біоенергетики через відповідний інформаційний центр; - забезпечити активну участь державних установ (зокрема, науково-дослідних інститутів) у роботі центру.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Галузеві об'єднання, міжнародні організації та програми <u>Спільно з:</u> Держерегroeфективності, Мінагрополітики	
7.2	Проводити інформаційно-просвітницьку роботу для збільшення обізнаності населення з питань сталості та біоенергетики.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Галузеві об'єднання, міжнародні організації та програми <u>Спільно з:</u> Держерегroeфективності, Мінагрополітики	
8	Створення привабливих умов для розвитку ринку біомаси та біоенергетики.			
8.1	Розробити та запровадити систему стимулювання біопалива, що використовуються для внутрішніх потреб (зокрема для виробництва тепла) та біогазу, що постачається до загальної мережі.	2017 - 2020 рр.	Держерегroeфективності, Мінагрополітики, Міненерговугілля	
8.2	Створення мережі демонстраційних та	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держерегroeфективності	

	дослідних об'єктів з виробництва та очищення біогазу.		ті, Мінагрополітики, Міненерговугілля	
8.3	Створити мережу полігонів для відпрацювання технологій вирощування та отримання насіння і садівного матеріалу біоенергетичних культур. <i>Пропонований підхід і методи:</i> створити дослідні плантації для вирощування та поширення посівного матеріалу, селекції, апробації нових видів і сортів енергетичних культур в умовах України.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Мінагрополітики	Запровадження найкращого міжнародного досвіду у сфері виробництва енергетичних культур у природно-кліматичних умовах України.
Напрямок 10.5. Рибне господарство				
1	Перегляд та напрацювання законодавчої бази, що сприятиме інвестиційній привабливості галузі та її дерегуляції, модернізації й розвитку аквакультури, спрощенню надання водних об'єктів у користування на умовах оренди, контролю за рибальством, посиленню боротьби з незаконним промислом і торгівлею рибною продукцією. Уніфікація українського законодавства в галузі рибного господарства до законодавства Європейського Союзу.			
1.1	Спростити процедури отримання рибогосподарських водних об'єктів в оренду, підвищення гарантій орендодавця щодо строків користування та гарантування державою довгострокових/передбачуваних взаємин з розробкою відповідної законодавчої бази. <i>Цільова група:</i> суб'єкти господарювання, що задіяні у виробництві продукції аквакультури. <i>Пропонований підхід і методи:</i> - перегляд, доопрацювання та внесення змін до законодавчих актів України; - проект технічної допомоги.	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство <u>Спільно з:</u> ГО рибної галузі, суб'єкти господарювання рибної галузі	Приведення законодавства України в галузі рибного господарства у відповідність вимогам законодавства Європейського Союзу.

1.2	<p>Впровадити на законодавчому рівні торговельні заходи боротьби з незаконним, необлікованим, нерегульованим рибальством, зокрема реалізацію виловленої рибної продукції винятково через рибні аукціони та/або із застосуванням механізму першого покупця, обов'язковість наявності документу, що підтверджує законність вилучення під час здійснення торговельних операцій рибною продукцією, відстежуваності рибопродукції за всім ланцюгом.</p> <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти господарювання що задіяні у промисловому рибальстві, торгівлі та переробці водних біоресурсів</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - запровадження на законодавчому рівні обліку та контролю за виловленими водними біоресурсами; - проект технічної допомоги. 	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Держрибагентство</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Посилення боротьби з незаконним промислом. - зменшення на ринку України продукції браконьєрства.
1.3	<p>Створити та ввести в дію єдиний реєстр рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) та дієвого державного контролю за їх раціональним використанням і одержанням достовірної інформації про обсяги використання водних біоресурсів.</p>	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Держрибагентство</p> <p><u>Спільно з:</u> Держводагентство, облдержадміністрації</p>	<p>Створення та забезпечення відповідним обладнанням ведення державного реєстру рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), що призведе до ефективного використання водних об'єктів для потреб рибного господарства.</p>
2	<p>Підтримка інституціонального розвитку органу державного управління та інших інституцій, що здійснюють функції управління галузю.</p>			
2.1	<p>Провести аналіз щодо необхідності впровадження інституціональних змін в управлінні рибної галузі (Держрибагентства України та його територіальних органів)</p>	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Держрибагентство та його територіальні органи</p>	<p>Належне функціонування державного органу виконавчої влади галузі рибного господарства.</p>

	шляхом оптимізації функцій центрального органу виконавчої влади відповідно до досвіду ЄС.			
2.2	<ul style="list-style-type: none"> - Створити єдині реєстри кадастрів та відкрити їх для публічного доступу. - Перевести документообіг в електронний вигляд та поступово запровадити електронне урядування. 	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство	Належне функціонування державного органу виконавчої влади галузі рибного господарства.
2.3	<p>Підтримати науковий потенціал рибогосподарської галузі України, в першу чергу молодих українських вчених, з метою забезпечення здійснення об'єктивного та незалежного оцінювання стану запасів водних біоресурсів.</p> <p><i>Цільова група:</i> Держрибагентство та наукові заклади, підприємства рибної галузі</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансова та технічна підтримка українських науковців рибної галузі; - проект технічної допомоги та пряма субсидія з боку ЄС. 	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство <u>Спільно з:</u> наукові заклади	Здійснення об'єктивного моніторингу стану водних біоресурсів в Азовському та Чорному морях, а також внутрішніх водойм.
3	Поліпшення фінансово-кредитного забезпечення рибної галузі.			
3.1	<p>Створити механізм для фінансово-кредитного забезпечення рибної галузі за напрямками:</p> <ul style="list-style-type: none"> - компенсації витрат на капітальне будівництво, реконструкцію та модернізацію виробничих потужностей підприємств рибної галузі, а також флоту рибної промисловості, - здешевлення кредитів для рибогосподарських підприємств, - компенсації (відшкодування) витрат із 	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство <u>Спільно з:</u> громадські асоціації та об'єднання рибної галузі, суб'єкти господарювання рибної галузі	Забезпечення фінансової стабілізації та інвестиційної привабливості рибної галузі.

	<p>страхування, - компенсації витрат на придбання обладнання для підприємств аквакультури, переробних підприємств та флоту рибної промисловості.</p> <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти господарювання рибної галузі, громадські асоціації та об'єднання</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> створення механізму для фінансово-кредитного забезпечення рибної галузі, створення на законодавчому рівні спеціалізованого фонду рибної галузі з відповідним фінансовим наповненням за прикладом.</p>			
3.2	Відтворити рибогосподарський та рекреаційний потенціал водних об'єктів України.	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> незалежна науково-дослідна установа</p> <p><u>Спільно з:</u> науково-дослідні інститути та навчальні заклади, рибогосподарські підприємства</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Відтворення еколого-біологічного стану рибогосподарських водойм відповідно до вимог Водної рамкової директиви ЄС 2000/60/ЄС; - запобігання забрудненню водних об'єктів і поширення інфекційних та бактеріальних захворювань; - створення сприятливих умов для розвитку спортивної та аматорської риболовлі, якісного відпочинку мешканців; - здійснення постійного наукового моніторингу еколого-біологічного та рибогосподарського стану водних об'єктів.
3.3	- Рационалізувати механізм формування доданої вартості на ринку товарної рибної продукції з метою підвищення соціально-економічного статусу	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Федерація роботодавців та підприємців	- Створення цивілізованого конкурентного середовища на ринку живої та охолодженої рибної продукції;

	<p>рибогосподарських підприємств.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Провести пілотний проект програми підвищення конкурентоспроможності вітчизняних рибних товарів на ринку України. <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти підприємницької діяльності, що здійснюють штучне вирощування товарної рибної продукції, користувачі водних біоресурсів, кінцеві споживачі рибної продукції.</p> <p><i>Запропонований підхід та методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - створення фірмової роздрібно-торгової мережі створення власної торгової марки; - запровадження механізму франчайзингу. 		<p>рибогосподарської галузі</p> <p><u>Спільно з:</u> господарське об'єднання підприємств аквакультури</p>	<ul style="list-style-type: none"> - відтворення селекції; - підвищення рибопродуктивності водних об'єктів, створення умов для продовольчої безпеки держави.
3.4	<p>Реалізувати проект технічної допомоги Європейського Союзу за участю Держветфітослужби для забезпечення процедури сертифікації живої риби, яка вирощена в умовах аквакультури, та можливості в подальшому поставляти її на ринок Європейського Союзу.</p> <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти господарювання, що задіяні у виробництві продукції аквакультури.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - сертифікувати живу рибу з отриманням права; - поставляти її на ринок ЄС; - проект технічної допомоги. 	2015 – 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Держрибагентство</p> <p><u>Спільно з:</u> Держветфітослужба</p>	Дозволить забезпечити можливість виробникам живої риби експортувати власну продукцію на ринок ЄС, що стимулюватиме нарощування її виробництва.
4	Збереження і раціональне використання водних біоресурсів Чорного, Азовського морів та внутрішніх водойм України та посилення боротьби з незаконним, непідзвітним та нерегульованим (ННН) рибальством.			
4.1	Посилити матеріально-технічну базу територіальних органів рибоохорони для	2015 – 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство	- Посилення боротьби з незаконним промислом;

	<p>забезпечення належного контролю за використанням водних біоресурсів та боротьби з ННН-промислом.</p> <p><i>Цільова група:</i> Держрибагентство та його територіальні органи</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - придбання сучасних плавзасобів та супутніх матеріалів для органів рибоохорони. - створення та забезпечення функціонування системи дистанційного моніторингу суден рибної галузі, що здійснюють промисел у внутрішніх водоймах України. - проект фінансової допомоги (субсидія). 			- зменшення на ринку України продукції браконьєрства.
5	Забезпечення ефективності міжнародної діяльності України в галузі рибного господарства.			
5.1	<ul style="list-style-type: none"> - Інтегрувати Україну до міжнародних організацій, сферою компетенції яких є питання збереження та раціонального використання водних біоресурсів; - Забезпечити участь України в управлінні водними біоресурсами міжнародних водойм, з врахуванням глобальних інтересів та національних інтересів України. <p><i>Цільова група:</i> Держрибагентство України та наукові заклади</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - фінансова підтримка членства України в міжнародних рибогосподарських організаціях: CCAMLR, NAFO, GFCM, Eurofish. 	2015 - 2016 рр.	<p><u>Головні:</u> Держрибагентство</p> <p><u>Спільно з:</u> Наукові заклади рибної галузі</p>	Забезпечення членства України у зазначених міжнародних організаціях.
5.2	Забезпечити участь українських офіційних	2015 - 2016 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство	Активна участь України в

	представників та експертів у міжнародних заходах у галузі рибного господарства, включаючи організацію та проведення міжнародних заходів на території України. <i>Цільова група:</i> Держрибагентство та наукові заклади <i>Пропонований підхід і методи:</i> - робочі групи експертів, Семінари, Конференції, сесії Українсько-Російської Комісії з питань рибальства в Азовському морі).		<u>Спільно з:</u> наукові заклади рибної галузі, територіальні органи Держрибагентства	міжнародних заходах у сфері рибного господарства з метою внеску до загальної справи та для захисту національних інтересів України.
6	Створення економічних та законодавчих стимулів для гарантування продовольчої безпеки держави на засадах сталого розвитку рибного господарства.			
6.1	- Відновити науково-технічну базу рибогосподарських наукових установ - Здійснити науково-технологічне забезпечення розвитку національної аквакультури та селекції в рибництві - Забезпечити розвиток науково-лабораторної бази українських галузевих інститутів для здійснення генетичних, біо- та гідрохімічних, іхтіопатологічних та інших спеціальних видів досліджень відповідно до сучасних вимог.	2017- 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство та його територіальні органи, наукові установи рибної галузі	- Належне функціонування українських наукових закладів з метою здійснення об'єктивного та незалежного оцінювання стану запасів водних біоресурсів, дослідження в галузі аквакультури, генетичних досліджень; - створення наукового підґрунтя для забезпечення дистанційного рибальства з відповідним фінансуванням за рахунок держави.
6.2	- Створити науково-експериментальний рибовідтворювальний комплекс за технологією УЗВ для здійснення штучного відтворення цінних видів риб природних популяцій Азовського моря, утримання живої генетичної колекції диких риб та цінних об'єктів аквакультури, селекційно-племінної	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство, наукові заклади рибної галузі	- Збереження живих генетичних ресурсів національного значення; - підвищення якості об'єктів товарної аквакультури.

	<p>роботи для підвищення якості об'єктів аквакультури.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Відтворити цінні види риб Азовського моря (випуск у природні водойми до 5 млн молоді щороку). 			
6.4	<p>Реалізувати комплекс заходів з підвищення кваліфікації наукових співробітників українських рибогосподарських наукових установ, підготовку фахівців за спеціальними напрямками досліджень.</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечити навчання в європейських спеціальних навчальних закладах; - забезпечити участь в семінарах, тренінгах, курсах; - забезпечити проходження практики в європейських наукових установах та на науково-дослідних суднах; - сприяти цільовому підготуванню фахівців-науковців для рибогосподарської галузі українськими вищими та спеціальними навчальними закладами. - планувати та реалізувати багаторічну програму підтримки молодих науковців в перші 5 років їх діяльності в наукових установах галузі (надання житла, пакета соціального страхування, забезпечення участі в конференціях, семінарах, сприяння науковій роботі тощо). 	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство, наукові заклади рибної галузі	
6.5	<p>Виконати комплекс заходів для належного функціонування рибовідтворювальних заводів та генетичних досліджень і експертиз в галузі рибного господарства.</p>	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство, наукові заклади рибної галузі	<ul style="list-style-type: none"> - Виконання обов'язкових для держави, як сторони СИТЕС, генетичних експертиз; - забезпечення сучасного рівня комплексу рибогосподарських

	<p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - придбання обладнання та витратних матеріалів; - підготовка кваліфікованих фахівців. 			досліджень.
6.7	<p>Популяризація та стимулювання споживання вітчизняної рибної продукції населенням України.</p> <p><i>Цільова група:</i> суб'єкти господарювання, що задіяні у виробництві продукції аквакультури, промислового рибальстві та переробці продукції; населення України</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> провести роз'яснювальну роботу, рекламні акції тощо, щодо популяризації споживання населенням вітчизняної рибної продукції.</p>	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство, облдержадміністрації	Збільшення виробництва вітчизняної продукції аквакультури з метою забезпечення продовольчої безпеки держави та нарощування експортного потенціалу.
6.8	<ul style="list-style-type: none"> - Фінансувати в повному обсязі селекцію в рибництві, утримання племінних стад місцевих високопродуктивних порід корокових, - відтворити у штучних умовах з подальшим випуском у природне середовище аборигенні прісноводні та морські та зникаючі види риб; - відновити природні оселища аборигенних видів риб з метою створення сприятливих умов для відтворення; - фінансувати вирощування у необхідних обсягах з подальшим випуском у природні водойми риб-меліораторів (рослиноїдних). 	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство <u>Спільно з:</u> наукові заклади рибної галузі, територіальні органи Держрибагентства	
6.9	Забезпечити фінансування програми	2017 - 2020	<u>Головні:</u>	

	штучного відтворення промислово цінних видів риб, що спрямовано на підтримку водних екосистем та формування промислових запасів, а також на проведення важливих рибницько-меліоративних заходів.	рр.	Держрибагентство	
6.10	Сприяти залученню інвестицій у створення, з використанням сучасних технологій, спільних підприємств з комерційного вирощування в українських морських і прісноводних водоймах, а також у рециркуляційних системах, окремих видів риб, а також моллюсків і водоростей.	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> Держрибагентство, Облдержадміністрації	
7	Відтворення рибогосподарського та рекреаційного потенціалу водних об'єктів України.			
7.1	Створити природно-штучний біомеліоративний комплекс внутрішніх водойм. <i>Цільова група:</i> суб'єкти господарської діяльності – користувачі водних біоресурсів, рибалки любителі <i>Пропонований підхід і методи:</i> - запровадити комплекс заходів із біологічного очищення водойм та підвищення їх рибопродуктивності; - проектом передбачити розроблення комплексної програми постійного моніторингу та еколого-біологічної меліорації рибогосподарських водойм України; - здійснити еколого-біологічну меліорацію водних об'єктів України із застосуванням новітніх технологій з біомеліорації для адаптації показників стану українських	2017 - 2020 рр.	<u>Головні:</u> незалежні наукові установи <u>Спільно з:</u> Держрибагентство, підприємства приватної форми власності рибогосподарського спрямування	- Підвищення рибопродуктивності до 20 - 50 відсотків; - уникнення масових заморів риби; - збалансування гідробіотичного середовища водойм; - гарантування безпечності рибної сировини та поліпшення процедури виходу української рибної продукції на європейські ринки.

	водойм до вимог Водної директиви 2000/60/ЄС.			
9	<p>Забезпечити комплексну переробку неліквідної рибної сировини та розвиток комбікормового виробництва.</p> <p><i>Цільова група:</i> підприємства аквакультури, сільськогосподарські підприємства</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i> створення комбікормового заводу з виробництва збалансованих вітчизняних комбікормів.</p>	2017 р.	<p><u>Головні:</u> приватне сільськогосподарське підприємство (спільне підприємство з іноземним капіталом)</p> <p><u>Спільно з:</u> іноземні компанії, сільськогосподарські товаровиробники</p>	<p>- Підвищення рибопродуктивності підприємств аквакультури.</p> <p>Проектом передбачається будівництво потужного комбікормового виробництва рибних кормів та кормів для тваринництва. Враховуючи потужний аграрний потенціал України, наявну кількість малоцінних видів риби (дрібно оселедцеві, хамса, бичок, тощо) наявний дешевий сировинний та трудовий потенціал, що, разом з попитом в державі на цю продукцію, зумовлює гарантований ринок збуту. Термін окупності – 3 (-) 5 років.</p>
10	<p>Розробити та запровадити програму адаптації рибалок-користувачів водних біоресурсів до створення рибоводних фермерських господарств.</p> <p><i>Цільова група:</i> підприємці – користувачі водних біоресурсів рибогосподарських водойм загальнодержавного значення, рибалки, населення України</p> <p><i>Пропонований підхід і методи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Адаптувати (перевести) рибалок, що здійснюють промисловий лов водних біоресурсів на водоймах, в рибоводів-фермерів з виробництва продукції аквакультури; - програмою передбачено переведення рибалок-користувачів водних біоресурсів у підприємства зі штучного вирощування товарної рибної продукції в ставкових, 	2017 - 2020 рр.	<p><u>Головні:</u> державне підприємство Держрибагенства</p> <p><u>Спільно з:</u> рибогосподарські підприємства-користувачі водних біоресурсів внутрішніх водойм</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Зменшення промислового навантаження на рибогосподарські водні об'єкти та збільшення товарного виробництва рибної продукції; - збільшення виробництва товарної рибної продукції та інтенсифікація відтворення рибогосподарських водойм України.

	<p>садкових рибних господарства та в установках замкненого водопостачання (УЗВ);</p> <ul style="list-style-type: none">- переведення на штучне вирощування рибалок передбачається у кількості щонайменше 100 користувачів (з 320) за умови виділення безвідсоткового товарного кредиту з технологічного обладнання, матеріалів та робіт на строк до 10 років, а також всебічна державна підтримка та преференції щодо оподаткування, тощо.			
--	--	--	--	--